BnF Gallica

Fasciculus medicine . Praxis tam chirurgis quam etiam physicis maxime necessaria... Joannis de Ketam,... Fasciculus [...]

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

BnF Gallica

Ketham, Johann von (1415?-1470?). Auteur du texte. Fasciculus medicine . Praxis tam chirurgis quam etiam physicis maxime necessaria... Joannis de Ketam,... Fasciculus medicine nuncupata.... 1522.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :
- La réutilisation non commerciale de ces contenus ou dans le cadre d'une publication académique ou scientifique est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source des contenus telle que précisée ci-après : « Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France » ou « Source gallica.bnf.fr / BnF ».
- La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service ou toute autre réutilisation des contenus générant directement des revenus : publication vendue (à l'exception des ouvrages académiques ou scientifiques), une exposition, une production audiovisuelle, un service ou un produit payant, un support à vocation promotionnelle etc.

CLIQUER ICI POUR ACCÉDER AUX TARIFS ET À LA LICENCE

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

- des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.
- des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter
utilisation.commerciale@bnf.fr.

26

KETHAM, Joannem de

Fasciculus medicine[...]

C. Anivabene 1528

Res. Fol. T 22 3a

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

T 22 (Algerie.)
9 ex

T 344
+3

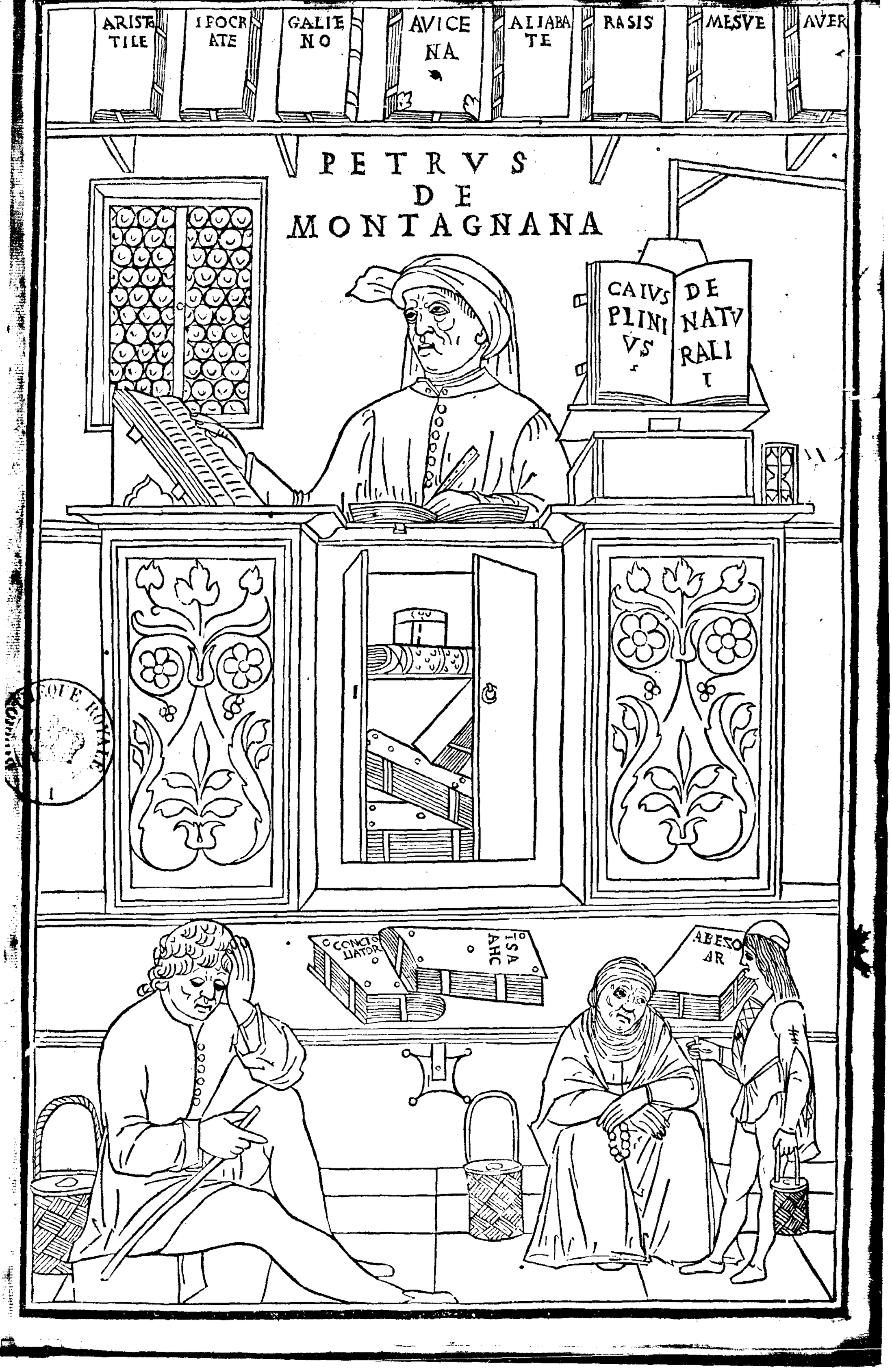
ARISTO TILE
IPOCR ATE
GALIE NO
AVICE NA
ALIABA TE
RASIS
MESVE
AVER
PETRVS DE MONTAGNANA
CAIVS PLINI VS
DE NATV RALI
CONCI LIATOR
ISA AHC
ABES AR

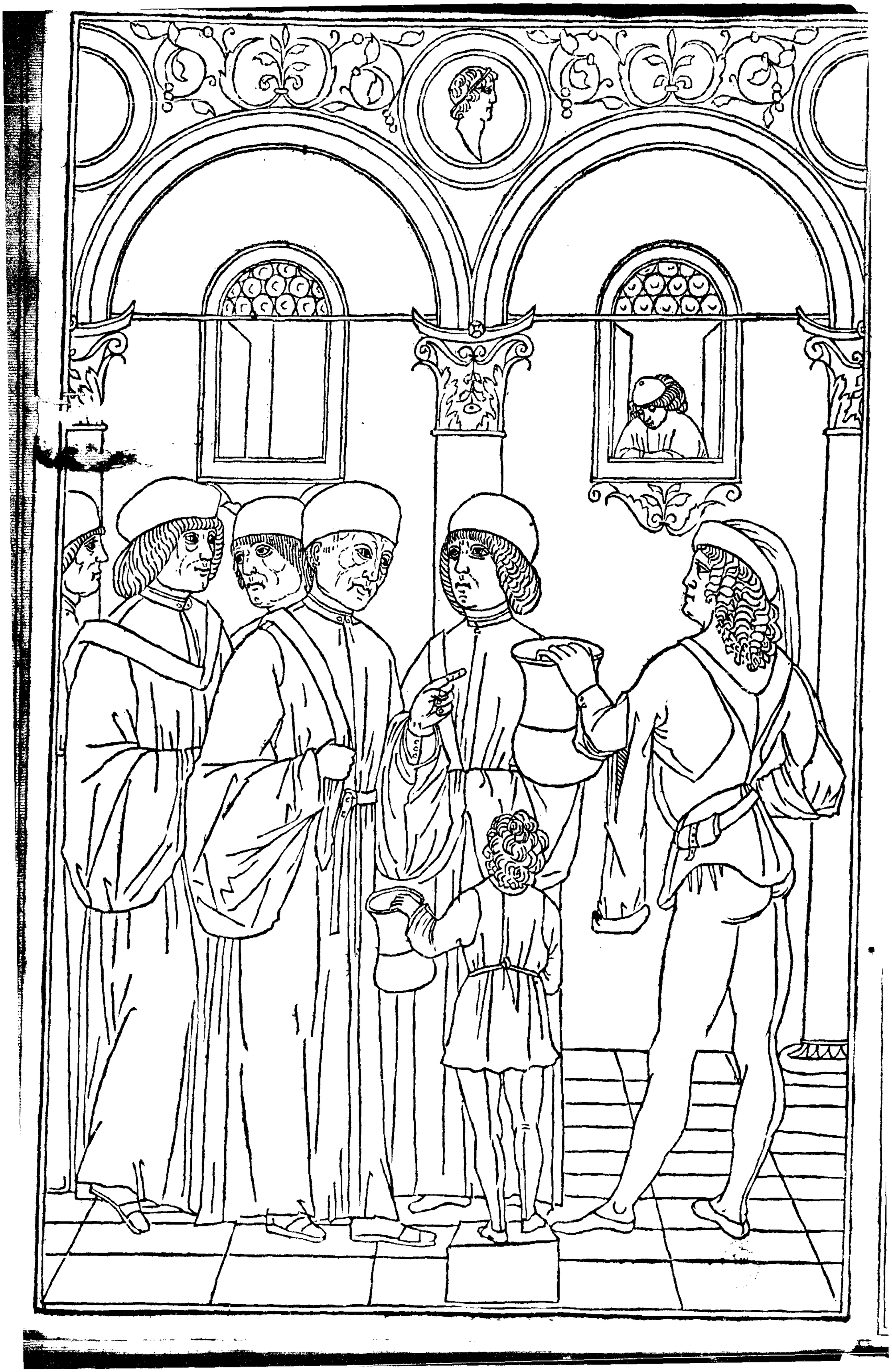

Fasciculus medicine.

Similitudo complexionum & elementorum.

Humidus est sanguis color est vis aeris illi:
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac exiccat quasi terram.

Sanguineus

Natura pingues isti sunt atq; iocātes. Nouos rumores cupiūt audire frequēter. Hoc ven⁹ ⁊ bacch⁹ delectāt fercula risus. Et facit hos ylares ⁊ dulcia verba loquentes. Quibus hi studijs abiles sunt ⁊ magis apti. Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira. Largus amās ylaris ridēs rubeiq; coloris. Cantans carnosus satis audax atq; benign⁹

Colericus.

Est humor colere que cōuenit ipe-ruosis. Hoc genus est hoīum cupiens precellere cūctos. Hec leuiter viscunt necnon multum cito crescunt. Inde magnanimi sunt necnon largi summa petentes. Irsutus fallax irascens prodigus audax. Asturus gracilis siccus crocciq; coloris.

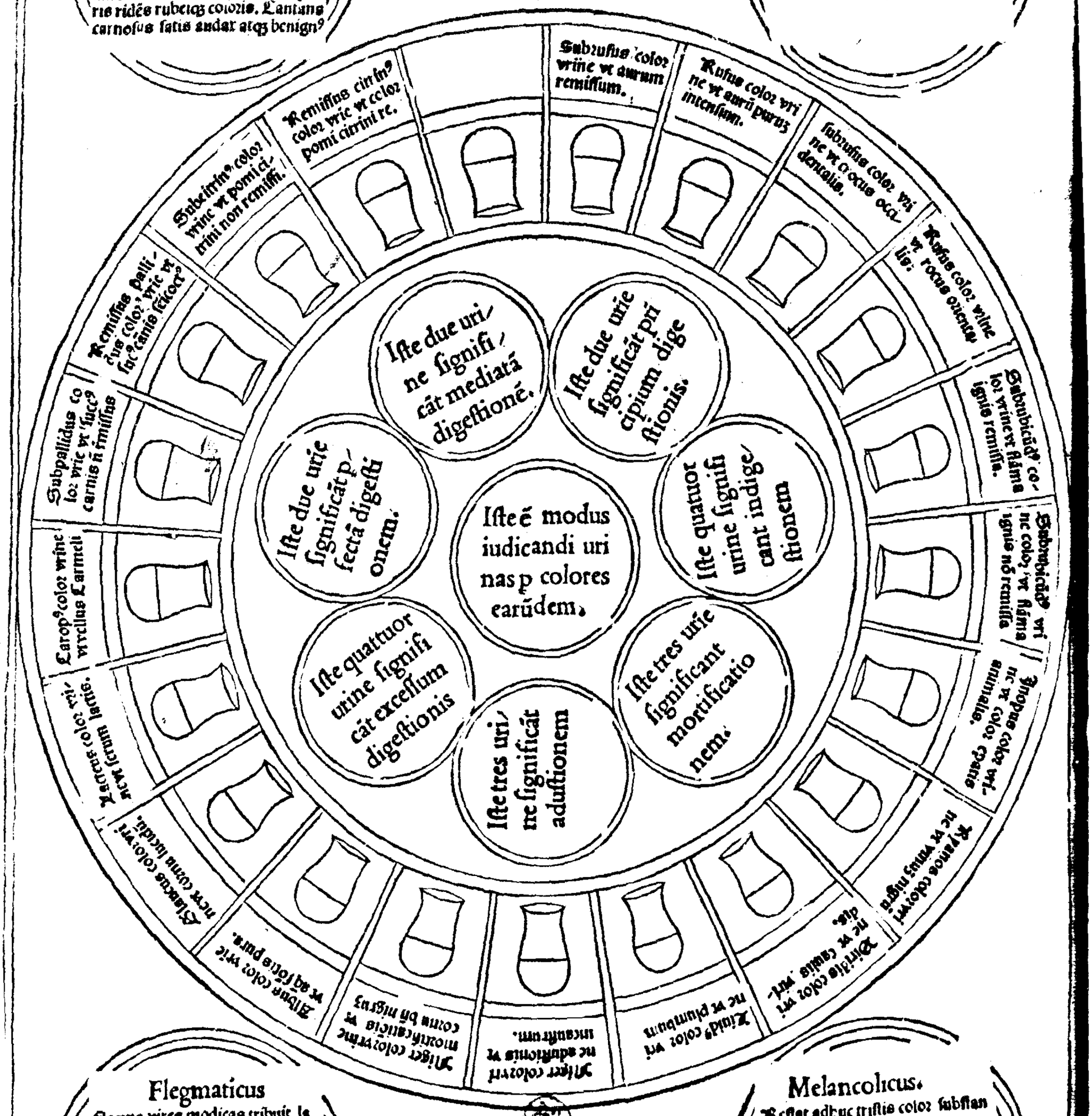

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latasq; breuesq;. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres. Scia non studio tradunt sed corpora somno. Sensus ebes tardus motus pigricia somnus. Hic sō nolentus piger in sputamine multus.

Melancolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre. Hec pedoū parnos timides semper alta loquentes. Et vigilant studio nec mens est pedita somno. Seruant ppositum sibi nullum reputant ore grauj. Non expers frandis timidus luteiq; colons. Iracundus ⁊ tristis cupidus dextreq; tenacis.

¶ Incipit fasciculus medicine compositus p excellentissimuz artium ac medicine doctorem: dominuz Joannem de Ketham Alamanum: tractans de anothomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellentissimos doctores compositi. Necnon anothomia Mundini.

¶ Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

Vrina est colamentuz sanguinis ⁊ est duarum rerum significatiua proprie: aut enim significat passionem epatis ⁊ venaruz aut vesice aut renuz. Aliarum rerum est impropprie significatura. Sz in vrina considerande sunt diuersa scilicet substantia: color: regiones: ⁊ contenta. Aliud est causa substantie: aliud causa coloris: aliud causa sediminis. ¶ Cum enim in humano corpore sunt quatuor qualitates. s. caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ humiditas. Due. n. harum. s. caliditas ⁊ frigiditas sunt cause coloris. Siccitas ⁊ humiditas sunt cause substantie. ¶ Sciendum enim est q vrina in quatuor partes diuidit. Superior pars est circulus. Secunda est corpus eius. Tertia perforatio. Quarta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri p corpus eius egritudo spūalium mēbrorum ⁊ stomachi per pforationem epatis ⁊ splenis per fundum renum ⁊ matricis ⁊ inferiorum mēbroz accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina sunt tres regiones. s. infima media ⁊ suprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per spacium duoz digitorum. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vsq ad circulum: q circulus est in summa regione ⁊ quādo in ista summa regione est spuma: significat vento sitatē ebulientez in vys vrinalibus vel inflationē seu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero grossus significat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo sunt quasi grana alba signū reumatis indigesti ⁊ oppilationis in epate in regione media. Et si fila voluantia albi coloris: tunc est signuz mortale. Sed si ibi quedam nebula est in sanis malum. Sed in febricitantibus si nebula sit oluulsa significat principium digestionis materie morbi ⁊ si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completaz ⁊ cursum laudabilem ⁊ salutem. In infima regione sunt alij lapilli arenosi: ⁊ tunc denotat q patiens est calculosus. Et si sedimen est nigrum: ⁊ tunc nisi fuerit per talem vrinam expulsio materie venenose signum est mortis.

Vrina rufa significat sanitatem ⁊ bonam digestionez corporis humani. ¶ Urina subrufa sanitatem significat: sed non ita perfectam sicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quando circulus eiusdem coloris est laudabilis est ⁊ etiam subcitrina licet non ita perfecte sicut omnino citrina. ¶ Urina rubea sicut rosa effimeram febrem significat: ⁊ si continue mingatur significat febrem quotidianam. ¶ Urina sicut sanguis in vitro significat febrem ex nimio sanguine: ⁊ tunc statiz debet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminoz. ¶ Urina viridis quando mingitur post rubeaz significat adustionem ⁊ est mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationez morbi significat. ¶ Urina rubea permixta aliquantulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem significat. ¶ Urina pallida significat defectionem stomachi ⁊ impedimentum scōe digestiōis. ¶ Urina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humoz ⁊ in acutis febribus est mortalis. ¶ Urina autem lactea cum spissa substantia si accidit in mulieribus nō ita periculosum sicut in viris ꝓpter indispositiōis matricis tunc in acutis febribus est mortalis. ¶ Item vrina lactea superius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionē clara idropisim significat. ¶ Itez vrina in idropico rufa vel subrufa mortem significat. ¶ Item vrina caropus significat multitudinez humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: ⁊ tunc est mortalis: vel potest esse ꝓpter expulsionem materie venenose que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc significat salutem in quartana. alīs autem semper est mortalis. ¶ Itez vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: ⁊ dispositionem quartane significat. ¶ Item vrina crocea ⁊ spissa subnigra ⁊ est ferida ⁊ spumosa significat ptericiam. ¶ Item vrina rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotūdas ⁊ albas superius aliquantuluz pinguis febrē ethicam significat. ¶ Urina in fundo vasis vsq ad medietatem clara postea non spissa ⁊ tenuis grauedinem pectoris significat. ¶ Item vrina spumosa ⁊ clara ⁊ quasi subrubea dolorem in dextro latere maiorem q̄z in sinistro significat. Si vrina spumosa ⁊ alba sit maiorem doloreꝫ significat in sinistro latere: frigidius est enim sinistrū latus q̄z dextrū. Si circulus vrine nullo in quiescēte tremulus apparuerit de cursum flegmatis ⁊ aliorum humoz a capite per collum ⁊ per posteriora ad inferiora significat. ¶ Itē vria tenuis ⁊ pallida ⁊ clara aceto sum flegma significat. ¶ Item vrina spissa plūbea circa mediam regionem nigra paralisim significat. ¶ Itē vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ crassa inferius cum squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. ¶ Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ multa guttā in superioribus partibus vel membris corporis significat. ¶ Itē vrina inferius pallida in viris dolorem renū significat: in mulieribus vitiū matricis significat. ¶ Itez vrina in qua frust: a apparent si pauca sit ⁊ turbulosa vene rupturam circa renes ⁊ vesicam significat. ¶ Item vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contigua renum ⁊ vesice putredinem vel apostemata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totius corporis putredinē significat. ¶ Itē vrina in qua frust a apparent parua ⁊ lata vesice excoriationem significat. ¶ Item vrina atomosa per multum tempus lapidem in renibus significat. ¶ Item vrina alba sine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renuz aliquando impregnationem significat mulieris. ¶ Item vrina

pregnantium si vnum mensem duos vel tres habuerit debet multum clara ⁊ alba esse ⁊ yposta-sim debet habere in fundo. Si vero quatuor habuerit menses: vrina tūc debet esse serena ⁊ ypostasis alba ⁊ grossa in fundo.

Solet imago in vase vrinalis tanq̄ in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicātis apparuerit in vrina patientis febres ūterpellatas vel eaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab vmbilico vsq̄ guttur ⁊ sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitria debet esse. vnde vrina liuida ⁊ nimis serena virginem declarat esse constantem.
¶ Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat
¶ Urina mulieris uensa eam esse corruptam tūc declarat: predicta vrina saltez turbida in qua semen apparet in fundo vasis. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugarium habuerit vulue matricis dolorem significat.
¶ Urina multum nigra mulieribus superueniēs: si mota aliquantulum rubozem habuerit solutionem menstruorum significat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedēdum est. ¶ Primo videndum est de coloribus. ¶ Secundo de substantia. ¶ Tertio de contentis ⁊ sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.
Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.
Si vero apparuerit alba ⁊ spissa significat flegma dominari.
Si aūt apparuerit spissa ⁊ rubea sanguis dñatur
Si vo rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.
Et nota super eadem.
Et nota q̄ sanguis in anteriori pte capitis dñat.
Colera in dextra parte capitis.
Flegma in posteriori parte.
Melācolia in finistra parte capitis dicit dominari.
Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.
Circulus albus in posteriori parte dolorem significat. Circulus niger in finistra parte ipsius capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. Sm predictum modum de iudicijs ⁊ demonstrationibus vrinarum sufficiat.

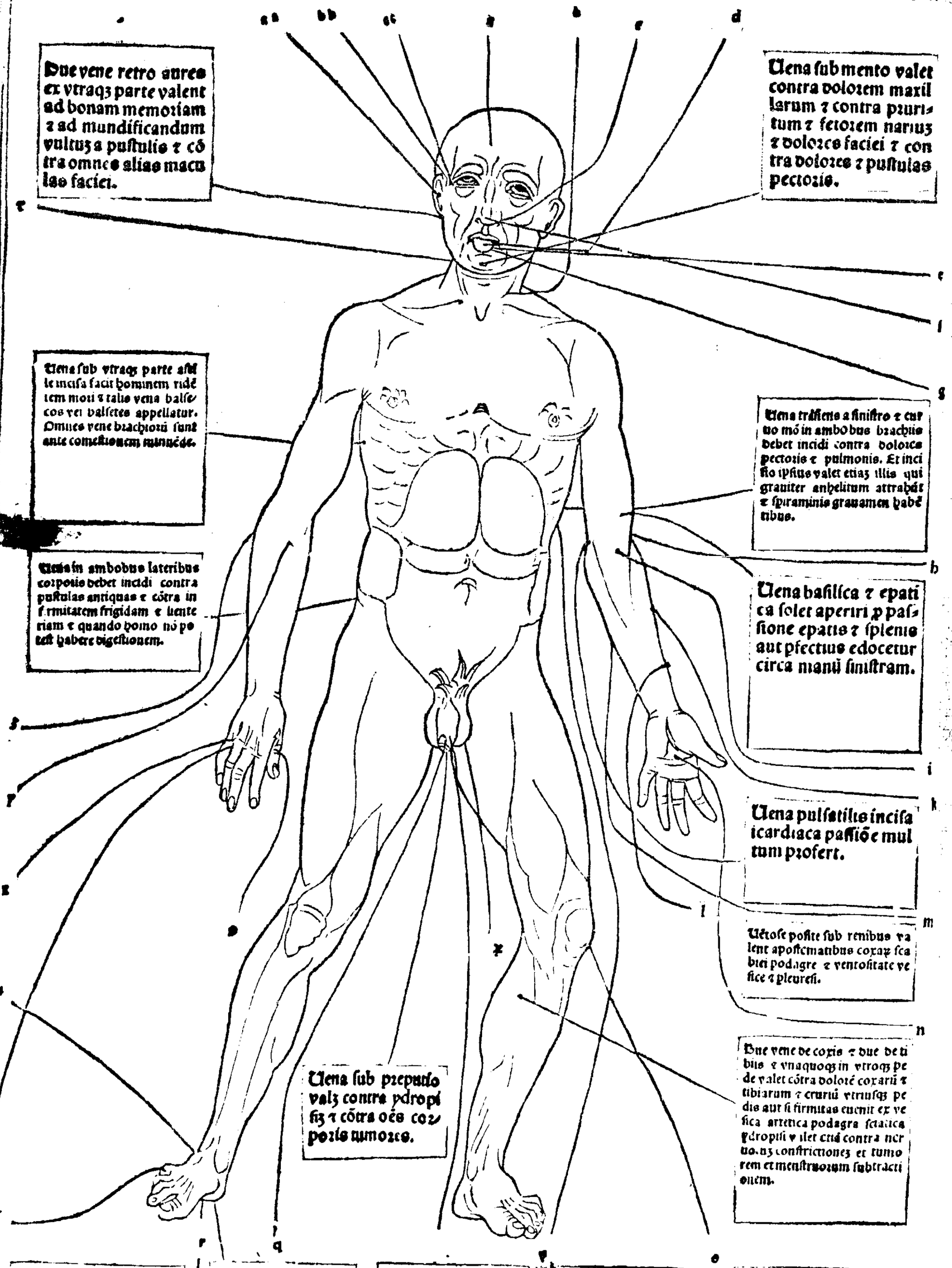
a
aa
bb
cc
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
x
Due vene retro aures ex vtraqz parte valent ad bonam memoriam z ad mundificandum vultuz a pustulis z cõtra omnes alias maculas faciei.
Uena sub mento valet contra dolorem maxillarum z contra pruritum z fetorem nariuz z dolores faciei z contra dolores z pustulas pectoris.
Uena sub vtraqz parte assule incisa facit hominem ridẽtem mori z talis vena balsecos vel balsetes appellatur. Omnes vene brachiorũ sunt ante comestionem minuẽde.
Uene tẽdentes a sinistro z cubito mó in ambobus brachiis debet incidi contra dolores pectoris z pulmonis. Et incisio ipsius valet etiaz illis qui grauiter anhelitum attrahũt z spiraminis grauamen habẽtibus.
Uene in amboꝫ lateribus corporis debet incidi contra pustulas antiquas z cõtra infirmitatem frigidam z lienteriam z quando homo nõ potest habere digestionem.
Uena basilica z epatica solet aperiri p passione epatis z splenis aut pfectius edocetur circa manũ sinistram.
Uena pulsatilis incisa icardiaca passiõe multum profert.
Uctose posite sub renibus valent apostemationibus coxaꝝ scabiei podagre z ventositate vesice z pleuresi.
Uena sub prepucio valz contra ydropisiz z cõtra oẽs corporis tumores.
Due vene de coxis z due de tibiis z vnaquoqz in vtroqz pede valet cõtra dolorẽ coxarũ z tibiarum z cruriũ vtriusqz pedis aut si firmitas euenit ex vesica arrenica podagra sciatica ydropisi valet etiã contra neruoꝝ constrictiones et tumorem et menstruorum subtracti onem.
Due vene inferiores sub talio in vtroqz pede valet cõtra arenã z calculũ z valent mulieri bꝰ post partuz nõ bene purganti valet et illis q̃ nõ fũt bñ disposite ad recipiendũ semen et etiã mulieribꝰ q̃ mos suũ nõ fecit.
Vena in vtroqz pede supra pedicã maiores valet ptra oculoꝝ et ptra faciei pustulas et mẽstruoꝝ retentiones et cõtra cõceptionem et ptra pustulas cruriũ.
Due vene inferiores iuxta prepucium valent tumefactionibus testiculorum et dolori renuz et ceteris et vsus.
Vena supra prepuciuz valet contra tumores et inflationes testiculorum et cõtra omnia vicia vesice et arenã calculo et cõtra alia mala.
Vene saluatelle in dextra pte corporis valent contra pectis tiam. Vene saluatella multa plurima bona minuta. Purgat pectus precordia vocem.

a Uena in medio frontis pcussa valet contra apostemata oculorum ⁊ contra emigraneam: ⁊ contra dolores capitis grauissimos: ⁊ cõtra mentis alienationem: ⁊ ptra frenesim ⁊ cõtra nouã lepram.

b Due vene in collo inciduntur propter humores ⁊ reuma capitis. Nota oñes vene capitis post comestionem sunt minuẽde excepta vena sub mẽto.

c Uena iuxta nares incisa purgat caput ⁊ iuuat auditum.

d Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pustulas faciei: ⁊ cõtra scabiem capitis: ⁊ contra dolorem dentium ⁊ mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis ⁊ oris.

e Uena labiorum contra apostemata in ore existẽtia ⁊ etiam in gingiuis ⁊ etiam in carne qua radicãtur dentes.

f Uena in summitate nasi valet contra grauedinem capitis: ⁊ nimium fluxum oculorum.

g Due vene sub lingua valẽt ambe contra dolores dentium ⁊ gingiuarum: ⁊ cõtra reuma capitis: ⁊ cõtra apostemata gutturis: ⁊ cõtra squinantiam: ⁊ cõtra omnia vitia oris.

h Uena cephalica capitis percussionibus inciditur: ipsius capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuũ sunt post comestionem minuẽde.

i Uena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum ⁊ plenius in manu sinistra valor eius declaratur.

k Uena purpurea contra passiones minuitur interiorum.

l Uena iliaca ⁊ titillari⁹ aperitur pro passionibus inferiorum.

m Saluatella in dextra manu ⁊ inuẽda est quãdo peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel i vtroq; : quia epar est in dextro latere. matrix autem splen ⁊ renes ad sinistrum latus declinant.

n Uena in poplicibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene crurium ac pedum post cõmestionem sunt minuende.

o Uena sub vtroq; genu valet contra apostemata ⁊ dolores renum ⁊ lumborum coxarum ⁊ vesice: ⁊ arteticas precisiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo incisa purgat melancoliam ⁊ cõfortat renes.

q Uena ; veniens ad pollicem incisa valet idropisis ⁊ inflatis: ⁊ etiam contra ventositatem.

r Due venesecte in vtraq; parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendor: strangurie ⁊ lienterie passiones: ⁊ vesice ⁊ testiculorum dolores.

s Uena in vtroq; pede supra pedicam maiorez valet contra obtalmiam: ⁊ cõtra faciei pustulas: ⁊ menstruorum retentiones: ⁊ contra conceptionem: ⁊ contra pustulas crurium.

t Uena super minimum pedicam incisa valet in vtroq; pede ad coleram.

u Uena inter pollicem ⁊ indicem in vtraq; manu valet contra dolorem capitis: ⁊ cõtra dolorez oculorum: contra febres: ⁊ contra fellis effusionem: contra obtalmiam: ⁊ contra rubor em ⁊ fluxum oculorum.

x Due vene exteriores saphene sub tales i vtroq; pede flebotomia contra dolores Iuxbaium: ⁊ contra inflationes ⁊ apostemata testiculorum.

y Uena in vtraq; manu supra minimũ digitum valet contra icteritiam: ⁊ cõtra omnia vicia splenis. Et contra frenesim ⁊ quãcũq; febrem.

z Uena epatica habet initium a stomacho: ⁊ cõrdeas tecores: ⁊ est posita vel locata ad extremaz partem brachy: ⁊ si nõ bene incidunt predictum locuz facit tumescere. Et etiaz ex hoc generantur apostemata ⁊ spasmus in brachys ⁊ digitis: ⁊ etiam stomachi ⁊ splenis: ⁊ etiam cõtra fluxum sanguinis de naribus: ⁊ etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue ⁊ principaliter debet fieri i nonis maij: hoc est sequẽti die post festum sancti Joannis crisostomi.

⁊ Uena mediana capit initium suum a pulmone. Et est in medio brachy posita vbi nõ est mus. Et si nõ bene incisa fuerit dat spissum sanguinez. Et si bene incidit ur valet contra omnes dolores membrorum cordis stomachi costaruz ⁊ laterum. Et etiam si nõ bene incisa fuerit saniem plurimam ⁊ pessimã mitteret: ⁊ vulnera famosa: ⁊ ad perniciez hominẽ deducit: ⁊ precipue: ⁊ pncipaliter incisio vene predicte debet fieri nonis septembris: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

2 Uena Cephalica a capite habet principium ⁊ per illam venaz transit alia vena que mus nuncupatur que aliquãdo inciditur loco cephalice per negligẽtiam: ⁊ talis incisio importat tumefactem ⁊ propinquam mortez. Sed incisio vene cephalice valet cõtra fluxum oculorum: ⁊ contra omnes dolores capitis: ⁊ etiaz incisio vene predicte valet contra caducuz morbum: ⁊ incisio ipsius bona est sequẽti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

ꝓ Due vene in occipite ex vtraq; parte valent cõtra querelaz capitis inani: ⁊ stuporez mẽtis: ⁊ amissionem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraq; parte valet contra tremorem capitis: ⁊ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in timporibus valent contra dolorem aurium: nimiam effusionem lachrymarum de oculis: ⁊ contra emigraneam: ⁊ ſm Auicẽnam nõ debent minui in quibus requiritur potentia generãdi: quia per istas venas euacuatur spiritus: qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Uena in angulis oculorum in quelibet parte valet ad clarificanduz visum: ⁊ contra omnes fluxus ⁊ macules oculoruz: ⁊ maxime albulam ⁊ nebulam: ⁊ palpebre inuersionem.

¶ Jsta tabula tractat de iudicijs venaruz ⁊ de minutionibus earundem vna cum cautelis.

Jnutio alia per metatesiz: alia per antifrasim. ⁊ si sit inueterata passio fiat minutō per metatesiz. Si vo recēs per antifrasiz. per metatesim debet fieri quando ex eadē parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasim fit quando ex cōtraria parte fit minutio seu fleubotomia quod est idē. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa vt in antrace per metatesim: tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesiz minuatur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in horum calidorum humor causa debent fleubotomari. Cū igitur sanguis humidet ante tertiā ⁊ colera inter tertiam ⁊ nonā ⁊ ipsi iuuenes in his horis debēt fleubotomari. Si. n. humides frigidis humoribꝰ ⁊ maxime melancolia in hora melancolie. i. post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet fleubotomiaz ⁊ maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota qꝫ luna non sit in medio geminorum quādo minuitur de ipsis venis implicatis ipsorum brachiorum neqꝫ etiam super spatulas vētose debent apponi. Et si sanguis exierit niger tollatur vsqꝫ fit rubicūdus. Si spissus vsqꝫ fit rubicūdus: ⁊ vsqꝫ ad tenuitatē. si aquosus vsqꝫ ad grossiciem. Et si sanguis non pōt exire: clauso. n. fleubotomie vulnere cū digito postea subito cum maiore ipetu exit sanguis ⁊ fumosus.

Cautela alia.

N fleubotomia quatuor pōt attendi scilicet: tempus consuetudo: etas ⁊ virtus. in tpe calidissimo nō dz fieri fleubotomia: qz humores sunt perturbati: ⁊ sic exirēt ita cito boni sicut mali. nec in tpe frigidissimo qz humores sunt compacti in corpe ⁊ difficiles ad educēdū ⁊ citius exirent boni qꝫ mali. In noua vero luna non dz fieri fleubotomia: qz corpora sunt ab humoribꝰ euacuata sed p fleubotomiā magis euacuarent. Cōsuetudo dz attēdi. si senex nō consueuit fleubotomari nō minuat pp consuetudinē ⁊ debilitatem. Etas etiā est attēdenda quoniam ante duodecim ānos nullus dz fleubotomari neqꝫ senex senio cōstitutus. Tamen sunt qdam fontes ⁊ vigorosi ⁊ tales pñt magis minui: virtus. n. cōsiderat maxime: fortes enim minui debēt: debiles vo nō: vñ virtus ⁊ etas magis attēduntur qꝫ tempus ⁊ consuetudo.

¶ Jsta conueniunt fleubotomiato.

Leubotomiato ista cōueniūt. panis fermentatus bene coctus triticus vinū leue qđ stomachū nō grauat ouа sorbilia pisces aspratiles ⁊ carnes porcine ouine arietine pulline. Juuenū bestiaꝝ parua poma qꝫ tūc reperiūtur: caules nō comedātur: qz generant venenū in stomacho neqꝫ caseū nec aliqua qꝫ de eo cocta sūt. Ait nāqꝫ Galienus Jpocra. ampho. lxiiij. pticule gnte. lac dare febricitantibus vel caput dolētibus pessimū est: ipsa die somnū vitetur. Nam p somnū solet qdam parua accensio febriū accēdi ⁊ lippothemiā incurrere. i. defectū cordis vel tenebrositatem oculoꝝ vt quibusdam extasim pariat.

¶ Utilitas fleubotomie.

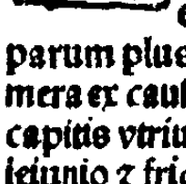

Leubotomia. n. mentem fincerat: prebet memoriā: sensum subtiliat: vocē subtiliādo clarificat: lumē acuit: auditū tēperat: digestionē ꝓuocat: stomachū adiuuat: sanguinē malū expellit: naturā cōfortat. Et cū ipsa malos humores extirpat. Et lōgius vite sanitatez āministrat. vnde ait Auicenna quarta primi. capi. xx. in principio. Fleubotomia est vniuersalis euacuatio oīum humorum: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine vel ex sinothio. i. ex sanguine putre facto statim minuatur omni tpe cōi nisi qꝫ luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos qđ est febris ⁊ nocha qđ est sanguis versus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham inflatam minuat de vena mediana ⁊ de vena cordiaca dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Effimera enim est febris que durat per vnum diem vel parum plus vel parum minus. ¶ Laborans effimera ex causa calida vel ieiunio minuatur de vena capitis vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex ieiunio ⁊ frigiditate caueat minutionem. ¶ Laborans ex freneſi minuatur de vena capitis vel de vena in medio frontis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. ¶ Laborās effimera ex litargia minuat inter medium ⁊ auriculare. ¶ Laborans ex squinantia minuat de cephalica vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex apostemate minuat de vena venientē ad auriculārem digitum. ¶ Laborans effimera ex pleureſi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleureſis sit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleureſis in dextro fuerit brachio seu latere: tūc fiat minutio in dextro latere vel brachio. ¶ Laborans ex quotidiana interpellata minuat de vena mediana id est ō vena cordis. ¶ Laborans ex quotidiana ex vtroqꝫ flegmate minuat de vena dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Laborans ex flegmate falso cum pruritu fiat scarificatio in ūbꝫs. ¶ Laborans ex tertiana minuat de basilica id est de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter medium ⁊ auricularem. ¶ Laborans ex quacūqꝫ acuta minuat de basilica vsqꝫ ad quartum diem. ¶ Laborans ex febre ethica minuat de mediana. i. de cordiaca. ¶ Laborans ex ydropisi quacūqꝫ minuat de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autez in hyeme. ¶ Laborans ex ictericia de basilica vtriusqꝫ brachij in estate ⁊ in hyeme. ¶ Laborās ex melancolia insania ⁊ freneſi minuat de vena que est i medio frōtis. ¶ Laborans ex epatis calefactione minuat de basilica dextri brachii. ¶ Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. ¶ Laborans ex vitio renum matricis ⁊ vesice minuat

ve ſapbena interiozi ideſt ve vena que eſt ſub talo interiozi vtriuſq; pedis. ¶Laboꝛans ex ventoſitate ꝛ inflatione incidatur vena que diꝛigitur ad pollicem vtriuſq; pedis. ¶Laboꝛans ex partibus inferioꝛibus minuat ve ſaphena interiozi ꝛ exteriozi pedis. ¶Laboꝛans ex ſciatica minuat ve ſaphena exteriozi pedis partis volētis. ¶Laboꝛans ex podagra minuat ve ſaphena ꝛ ve baſilica interiozi ꝛ exteriozi vtriuſq; pedis.

¶Remedium.

¶Contra inflationem venarū poſt minutionem. Recipe rutam abſinthium ꝛ oꝛdeum hoc totū cōtunde:ꝛ in patella calida cōfice ex illis ad modū emplaſtri ꝛ liga ſuper tumoꝛem ꝛ ſanabitur.

¶Aliud remedium.

¶Contra debilitatem venaꝝ cum homo ſenſerit q̄ eſt piger ꝛ grauis in toto coꝛpoꝛe ꝛ plenus ve loꝛibus ante ꝛ retro ſ capite ſuo talis minuat ſanguinē de vena epatica q̄ mirabiliter p hoc curabitur. Super iſto dicit Galienus q̄ generat humoꝛes peſſimos in ſanguine illo: intrinſecus ſanies ꝛ vlcera magna generātur ꝛ oꝛiuntur ſi cito minutio nō occurrat p venas naturales. Et quaſi eedē vene naturales nō recuperātur q̄ ſunt debilitate per naturaꝝ imundam hominis ſine iminutiōe q̄ ſunt obſtructe ſanguine malo. Ideo aperiri debent alꝫ deſtruerētur: ſicut auꝫ q̄diu ſepelitur ꝛ calidatur in igne. Laliter etiam homo deſtruitur ſi ſibi minutione mediāte non ſuccurratur vel aliis medicinis. Itē dicit Ipocras ampho. prima q̄ homo nimis languoꝛibus debilitatus per minutionem ſanabitur ꝛ diſſoluitur.

Igitur tempus bonum fleubotomiandi ſm electionem ꝛ nō neceſſitatem quātum ad locum lune ꝛ nō aliaꝝ planetaruꝫ quod tamē eſt neceſſariuꝫ pꝛo tempoꝛe multo bono ꝛ laudabili opꝛas ſcire. Nota pꝛimo regulas generales. Prima in tempoꝛe nouilunii et plenilunii nō valet fleubotomia. Et ſi luna nō fuerit in bono ſigno item incidere mēbꝛū cum ferro luna exiſtente in ſigno illud mēbꝛū reſpiciente hoꝛrēdū eſt. item luna exiſtēte in ſignis aeris vel igneis plus valet operatio vene q̄ ipſa exiſtēte in ſignis terreis vel aquaticis. Quapꝛopter iuuenes vel viri in augmēto lune ſunt fleubotomādi. ſenes vero in defectu verſus. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. item tpe veris ꝛ eſtatis fleubotomia fieri debēt de parte dextra. Tēpoꝛe autem autūni et hyemis de pte ſiniſtra. verſus. Ver eſtas dextras autūni hyemis quoq; ſiniſtras. Incidūt venas moꝛboſo ſanguine plenas. In ſe vel iuuene ſi ſint vene ſanguine plene. Omni menſe bene confert inciſio vene.

Um igitur quātum ad ſignū lune tēpus minutiōis ſcire volueris tūc predicta videas quādo luna fuerit in ſigno bono ꝛ valente pꝛo minutiōe tūc ipſo die minutio erit bona. Stante illo q̄ eodē die nec ſit nouilunium nec plenilunium: ꝛ ſic de alīs regulis ꝓut dictum eſt obſeruatis. Et ſi potes aſpectum lune ad alios planetas ꝛ aſcendētia cōſeruare bonū erit. Nam ſtat q̄ luna ſit in bono ſigno, ſed foꝛte coniuncta vel aſpecta aſpectu malo a ſaturno vel a marte. Et ſi quidem ex parte ſigni lune valet apertio vene. tamē ꝓpter coniūctionem vel aſpectum nō valet. Si tamē hec oīa haberi nō poſſunt: habeatur tamē luna in ſigno bono ꝛ ſatis ad preſens erit: pꝛo tpe electionis: ꝛ iſte ſunt regule aſtronomicales.

¶Medicinales vero ſunt alie multū neceſſarie que alibi videri debēt: obſeruentur tamē iſte. Pꝛimo q̄ aer filius diei ſit clarus temperatus: nō multum frigidus: aut calidus: nō turbidus: aut pluuioſus: aut coꝛruptus. verſus. Jan. feb. apꝛil. maij noue. ſep. atq; de cēber. verſus. Die minue venam lunam dum videris aptā. In his feſtis cōmuniter celebꝛaī fleubotomia. ¶Item alīj verſus. Martini Blaſii Philippi Bartholomei. Venas precidāt vt longo tempoꝛe viuāt. In his metris continentur feſta circa que feſta ꝓpꝛie cōtingit fieri cōiter fleubotomia. Non q̄ ſemper valeat in illis feſtis ſed pꝛopꝛie illa feſta.

¶De iudicio cruoꝛis.

Diudicandum cruoꝛem de vena āmiſſuꝫ. Pꝛimo ſi eſt ſpiſſus male ſe habet circa pectus. Si flauꝰ male circa ſplen. Si glaucus male habens circa iecur. Si aūs durus ꝛ niger nimis timuiſti. Si eſt rufus habēs nigrum circulum eſt cauſa debilitatis capitis. Si autē eſt rufus niger durus ꝛ coagulatus time pꝛaliſim. Si autem eſt niger ꝛ aquoſus nimis time febꝛes q̄rtanas. Quādo enim eſt aqua inferius ꝛ aqua ſuperius tūc ydropiſim. Cum aūs eſt cruoꝛ valde rufus ꝛ parum aque habens ſuperius hilarem vultum facit: ꝛ eſt ſignum ſanitatis.

Uerſiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emiſſi de venis oꝛdine tali.
Si cruoꝛ eſt albus hominis quaſi ſpuma reperta.
Tuſſim deſignat: pulmoni dolꝛoſq; paratur.
Et ſi ceruleus ſanguis fuerit ſpeculatus:
Eſt de feruoꝛe: tunc dolꝛ in iecoꝛe.
Sanguis preterea ꝛ nare videtur in vnda:
Piſcis hunc hominem pati dicit lapidem.
Si ſiccus ſanguis fuerit variiſq; coloꝛis:
Et velut collum columbi ſit rubenſq;
Talem paraliſis vexat vbiq; ſatis.
Si ſanguis pure pellis vino ſcitur eſſe:
Inter cutanea peſtis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera cauſam.
Si rufus pulcher ſit ꝛ vnda parumper.
Eſt talis ſanus non tibi ſit iſte dubius.

¶Debet autem minutus ſibi cauere maxime in primis trib⁹ dieb⁹ a ſupfluo cibo ꝛ potu aut foꝛti exercitio. i. laboꝛe ꝛ ſupfluo ſōno maxime in pꝛima die: triſtitiaq; ꝛ ſollicitudie: hec. n. ſanguinē coꝛrūpūt ꝛ in genus melācolie cōuertūt. Quartoq; die vel q̄nto poſtq̄ vult⁹ ſolidatū fuerit. balneuꝫ intrare ꝛ tpate ibidē manere iuuatiuū eſt: fiat autē ipſo die exiſtēte i balneo moderata ꝛ ſuauis fricatio circa coꝛpus: exiens autem a balneo cauet ſibi a frigoꝛe: immo oportet vt inuolutus ſudario ꝛ ſufficientibus operimentis veſtitus maneat in domo temperati aeris. Uerſus.

Pꝛima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Poſtq̄ dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincq; dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea ſexta petit: ſed ſeptima vult ſpaciari.
Pꝛecipit octaua ludere cum domina cara.

¶Sequitur de.xii.signis zodaici:z ꝑmo de ariete.
¶Luna existente in ariete bonū ē sanguinē minue re de brachiis.balneū itrare.scribere icipere. Fe nū falcare. Ad mercādū ire.sozamē cemēti incēdēr. Et oia quecūqz igne fiūt bonū ē opari:malū ē me dicari. Turriz z castrū vel domū edificare incipe: nō ē bonū sanguinē de manib⁹ minuere nec vēto sas ponere debes. Taurus.
¶Luna existēte in tauro bonū est sanguinē minue re:hortos facere:seminare vineas.z arbozes plā tare.Nam cito crescūt z multuz durabūt: bonū est mansiones edificare:vxorē ducer:z oia lignea opa incipere:bonū ē terras emere sicut agros z hmōi:z arare incipere:malum est medicare collū:oculos: guttur:z vngulas. Gemini.
¶Luna existente in geminibus bonū est incipere ea que ptinēt ad duo.s.ad matrimoniū: ad societa tem:de amicitia tractare:bonū stabilia facere. Jnci pere plantare. Jre ante iudices:malū est medicare in humeris:scapulis:brachijs:vlnis z manib⁹: seu vngues de manibus incidere. Jtem icipere minue re de brachiis:bonum tamē potionem sumere.
Cancer.
¶Luna existente in cācro bonū est sanguinem mi nuere z medicinā sumere:z facere ea que cuz aqua fiunt vt sunt:molēdina:pisćine:z aqueductus:itra re nauē:iter accipere:nouā domū intrare:z mutare de vna domo in aliaz:z vxorē ducere:z bestias mi natas emere:vt porcos:oues: capras:z cōsimilia. Malum ē medicari pectus:pulmonē:z splenē: z domū edificare. Leo.
¶Luna existēte in leone bonū est icipere ea q̄ cum igne fiunt:fundare castra:domū intrare:log potesta tibus seu principibus:cōfirmare matrimoniū. ma lum est medicari stomachum:Lor:z pectus: latera potionem z medicinā sumere.Malū est etiaz medi cari Epar z omnia interiora iter longū incipere no uā vestē induere. Virgo.
¶Luna existente in virgine bonū seminare:z colere terram:z plātare vineas:z arbores:z hortos face re:scribere incipere:z oia operari que vis geminari: tractare pacē:induere nouā vestē.malū est medica ri ventrē z omnia iteriora vētris.malum etiam est vxorem ducere q̄ sterilis erit aut paucos filios ge nerabit:locū mutare:z facere ea que cum igne fiūt. sed medicinam sumere multum laudabile est.
Libra.
¶Luna existente in libra bonum est sanguinem mi nuere:rōnez ponere. Emere vendere pōderare oia que sunt ponderabilia.malū est medicari interiora ventris. Renes z vesicam z ea que sunt vsq̄ ad pu dibunda:z oia incipere facere que cum terra fiunt.
Scorpius.
¶Luna existēte in scorpione non video q̄ sit aliq̄ bonū facere:q̄ tūc est in suo casu z infortunio. Jdeo ipsa debilitatur z impeditur in bonis opationibus tñ bonū est balneari z ea facere q̄ cū aqua z de aqua fiunt.Maluz est medicari mēbra virilia vt prepu tium:anū:vel aliquē vulneratū:arborem z montem ascēdere. Jter facere z p̄cipue per terram vel per na uim. Sagittarius.
¶Luna existente in sagittario bonuz est sanguinem minuere:balnea intrare:caput radere:capillos pre cingere:discordes reconciliare: copulationem inter amicos facere:sodetatem firmare:puerum ad artem applicare:matrimoniuz intrare seu ordinare:sed nō pficere q̄z sterilis erit vxor in pueris z superba.bo num est facere omnia que pertinēt ad cōstructionez domoz:terram colere:z bortos facere:maluz est fa cere medicari coxas:femora additiōes mēbrorum.
Capricornus.
¶Luna existente in capricorno.bonum est facere ea que cum terra z de terra fiunt vt seminare z vineas plantare venari aucupari:z omnia instabilia exer cere. Jter incipere versus meridiem.malum est vxo rem ducere:z facere ea que cū igne fiunt. Non est bo num minuere nec potionez sumere:nec in genubus nec in neruis facere medicinam:nec in aqua labo rare. Aquarius.
¶Luna existente in aquario bonū est vxorē ducere intrare domū. Jter incipere ad orātem loqui p̄lat⁹ z oibus aliis dignitatem habentibus.maluz est me dicare labias z cetera vsq̄ ad cauillas pedum. Jter longū incipere. Pisces.
¶Luna existente in piscibus bonuz est sumere me dicinam z potionem. Et quicquid pertinet ad ge minationem vt amicitias tractare: rōnem ponere: vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam ptinēt vt molendina z aqueductus. Jter per aquas icipe re:z fundare ecclesias z alia edificia.malum est pe des medicari z omnes partes eorum.

Taurus Virgo Capricornus.	frigida z sicca
Cancer Scorpio Pisces	frigida z humida
Aries Leo Sagittarius	calida z sicca
Gemini Libra Aquarius	calida z humida

¶Et nota ea q̄ dicta sunt ō flebotomia de.xii.si gnis zodaici debent intelligi solum ꝑm motū lu ne:z non alioz planetaz quo ad tempus electio nis pro sanitate conseruanda:nō aūt ad tempus necessitatis igitur nec signū nec horum conside rare:q̄z indigenti nulla lex est imposita. Jndigēs igitur aut expectare dz:sed minuere in nomie do mini nostri Jesu xp̄i duz necesse est:z dz. versus.
Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.
Can ca pis vir media cetera dico mala.

Flebotominandū est omni tempore si necessitas vrget:z maxie luna.iy. viii. xi.xiii.xvi. xvii.xxii. xxiii.xxvi. Quia tūc minutio melior est q̄z alijs dieb⁹. Jtem sanguinem minuere vtilissimum est ab.viii.kal. Julii vsq̄ ad.xv.kal.Auguſti: qa tūc crescit z augmētatur sanguis.Dies canicu lares titulatur a.xv.kal.Auguſti vsq̄ ad nonas septembris in q̄bus nō est flebotominādū: nec potio est accipiēda. Flebotomia nō est vtilis ab

viij.kal.octobris vsqz ad.viij.kal.decembris vt no-
ciuos humores quos estiuū tempus cōtraherat:
Autūnus deperdat z sicca colera vsqz ad scōm au
tumnum securus eris.

Sanguinem non minuas nec de anſere
comedas: neqz potionem sumas.viij.
z.ix.die Aprilis.z kal.Augusti:z vltima
die Decembris presertim z vltima die
Junij:quia tunc vene nimis plene sunt
Ideo in hominibus z pecudibus flebotomie in-
cisis vel alijs animalibus vulneratis periculosum
est: homo etiam qui in istis diebus natus est vel
fuerit:aut morte mala:aut maximo labore peribit.
¶Item die Januarij vltimo z Februarij vult pri-
mo:homo qui natus fuerit post mortem suā nūqz
putredine soluetur. Et nota qz homies sani de ma
ne habent vrinam albam. Ante prandium rubeā.
Post prandium candidaz. Et ante cenam calidā.
Cauendum est etiam summe ne aliquis in subno-
tatis diebus minuat:quia pericula ex hoc eueniūt
infrascripta. Si sexto kalendas Januarij aliquis
sanguinem trahit:aut morit infra annum:aut vi-
sus:aut alius sensus ei minuetur:aut febre capiet.
Si octauo kalendas Februarij:aut mortez aut spa-
smuz cordis:aut paralisim patietur. Si pridie ka-
lendas Martij:aut morit:aut spasmum:aut pa-
ralisim:aut febrem sucurrit: etiam si quis quocūqz
die alio in predicto in Martio minuetur ille in Au
gusto febre iteabit. Si tertio idus Aprilis:aut statiz
aut quarto die morietur:aut patietur febrem: aut
spasmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij:
aut morit aut febres incurrit:aut dissolutionem
mentis habebit. Et si primo nonas Maij:aut mo
ritur:aut emigraneaz patietur. Si tertio idus Ju-
nij:aut epilensiam: aut elephantiam incurrit. Si
Octauo kalendas Julij:aut morit:aut in extasiz
vertitur:aut in iecore dolebit. Et si quinto nonaruz
Julij:aut morit:aut obliuiosus erit: aut viscera
in frigora sustinebit. Si nono kalendis Augusti:
aut statim:aut quinto die morit. Et si eodem die
potionem sumpsit ante trigesimam diem morie-
tur. Si tertio kalēdas Septembris:aut infra an-
num morietur:aut frenesim patietur:aut visus ocu
lorum eius extinguetur:aut scabiem:aut priurigi-
nem:aut sudorem fetidum sustinebit. Et si tertio
nonas ipsius Septembris:aut morit:aut spas-
mum habebit. Si duodecim kalendas Octobris
aut morit:aut ebetudo sibi occurrit:aut icteri-
tius erit.

¶Sequitur de duodecim mensibus.

¶De Januario.

Iniano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi langūores sint aptos sumere li-
quores.
Nec minui cogita:ptraria fercula vita.
Balnea sint grata hec potio sit moderata.

¶Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio sumatur:in pollice tunc minuatur
Frigida vitentur sed balnea sana videntur:

¶Marcius.

Marcius referat humores: signitqz dolores.
Sume cibum pure coctana si placet vre
Balnea sint assa nec dulcia sint tibi cassa
Uena nec habenda nec potio sit minuenda.

¶Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta rens scuntur pori tunc speriuntur.
Hincqz scalpescit corpus sanguis quoqz crescit.
Ergo soluatur venter cruor at minuatur.

¶Maius.

Maio secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus.
Potibus astricta sit saliua cum benedicta.

¶Junius.

Qui vult solamen iulio pbet hoc medicamen.
Uena non cedat:nec ventrem potio ledat.
Somnum compescat:z balnea cuncta pauescat.
At venerem vita sit anetum saluia tuta.

¶Augustus.

Quisqz sub augusto viuat moderamine iusto.
Rare dormitet:frigus coitum quoqz vitet.
Nec minui cogita:contraria fercula vita.
Potio vitatur:ac lotio nulla paratur.

¶September.

Fructus maturi septembre sunt valituri.
Sed pira cum vino:panis cum lacte caprino.
Atqz diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas species cum semine mundas.

¶October.

October vina prestat:valetqz ferina
Necnon ancina caro conuenit z volucrina.
Quantum vis comede:sed non precordia lede.
Quāuis sit sana tamen est repletio vana.

¶Nouember.

Ista nouembre datur tibi regula medo bibat.
Si vita queritur mel z zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullum constat habere
Vis vir senescit ydropisis quoqz crescit.

¶December.

Sane sunt membris calide res mēse decembris
Caulis vitetur:capitalis vena seccetur
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶Aries in prima constitutione cepit videre: hoc
est qp hominis caput habere dicitur.
Taurus:habet collum z guttur.
Gemini:spatulas vsqz ad manus.
Cancer:pectus z pulmonem.
Leo:stomachum.
Uirgo:epar:z intestina:z circa ventrem.
Libra:renes.anchas:z vesicam.
Scorpius:circa verebunda:z vasa seminaria.
Sagittarius:coxas.
Capricornus:genua.
Aquarius:tibias.
Pisces autem pedes.
¶Et ita membra humani corporis per signa su-
per celestia diuiduntur.
¶Luna existente in signo membri patientis nul
lum medicamen facias illi membro.

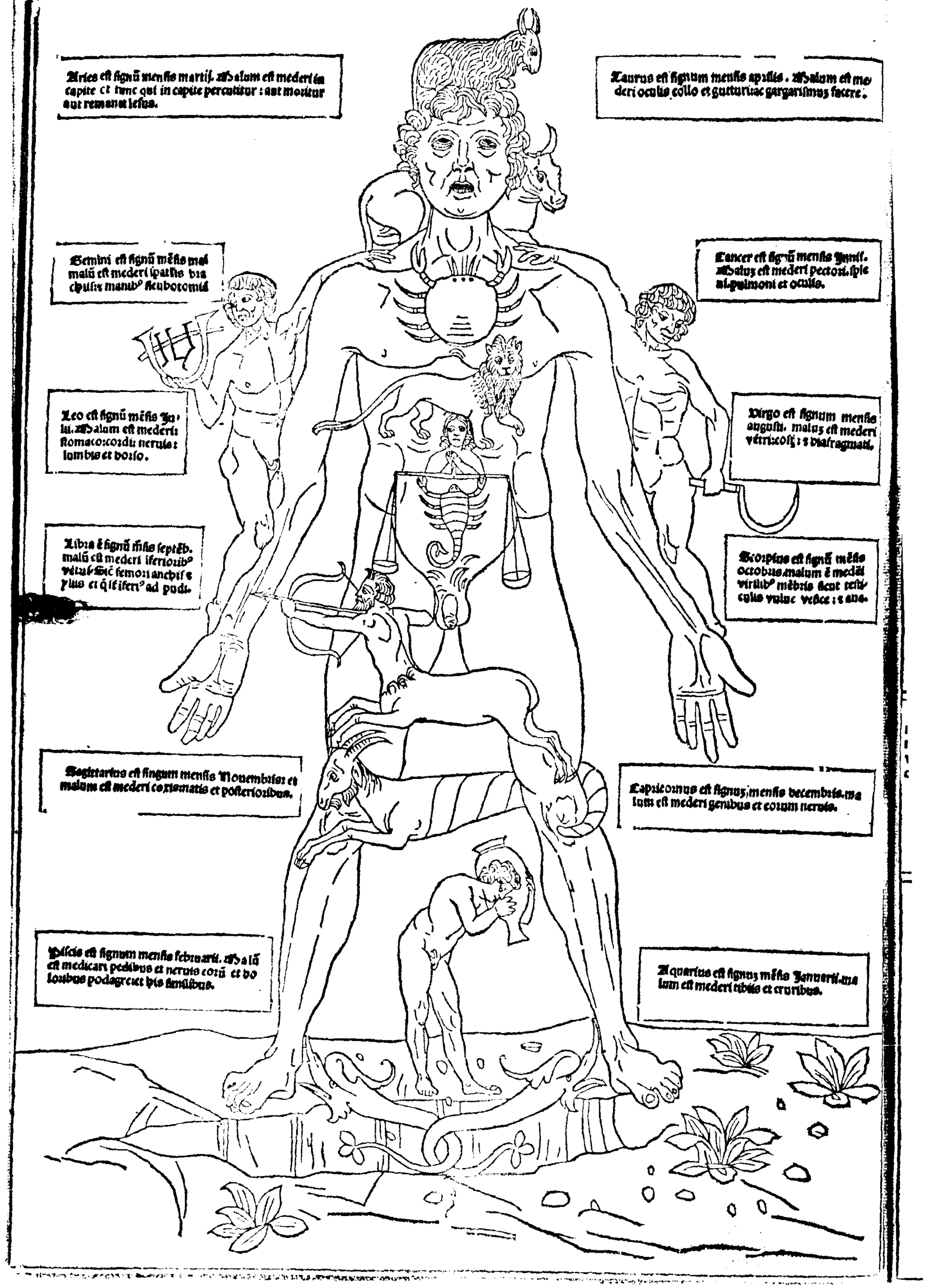
Aries est signū mensis martij. malum est mederi in capite et tunc qui in capite percutitur: aut moritur aut remanet lesus.
Taurus est signum mensis aprilis. malum est mederi oculis collo et gutturi ac gargarismos facere.
Gemini est signū mēsis maij malū est mederi ipsarū bra chijs: manib⁹ scuborumis
Cancer est signū mensis junij. malus est mederi pectori. splen. pulmoni et oculis.
Leo est signū mēsis julij. malum est mederi stomaco: corde: nervis: lumbis et dorso.
Virgo est signum mensis augusti. malus est mederi ventri: colij: et diafragmati.
Libra ē signū mēsis septēb. malū est mederi inferioribus ventris. sic femori: anchis: renibus et q̄ sic inferi⁹ ad pudi.
Scorpius est signū mēsis octobris. malum ē medijs virilib⁹ membris sicut testiculis vulve vesice: et ano.
Sagittarius est signum mensis Novembris: et malum est mederi coxis natis et posterioribus.
Capricornus est signus mensis decembris. malum est mederi genibus et eorum nervis.
Pisces est signum mensis februarij. malū est medicari pedibus et nervis eorū et dolorib⁹ podagre et his similibus.
Aquarius est signus mēsis Januarij. malum est mederi tibijs et cruribus.

Litargia
Lephalica
Latus capillorum
Lamphilargia.
Totū i frōte añ ꝛ retro
Omnis calor de humore de ambulatorio ꝛ de ventositate que vagantur de loco ad locum.

Ungues mali

Secundina est quedaz membrana in qua iacet puer in matrice.

Jctericia. siccitas humor lepra morphea paralesis ex frigida causa vel calida frigus cōstrictio pororum.

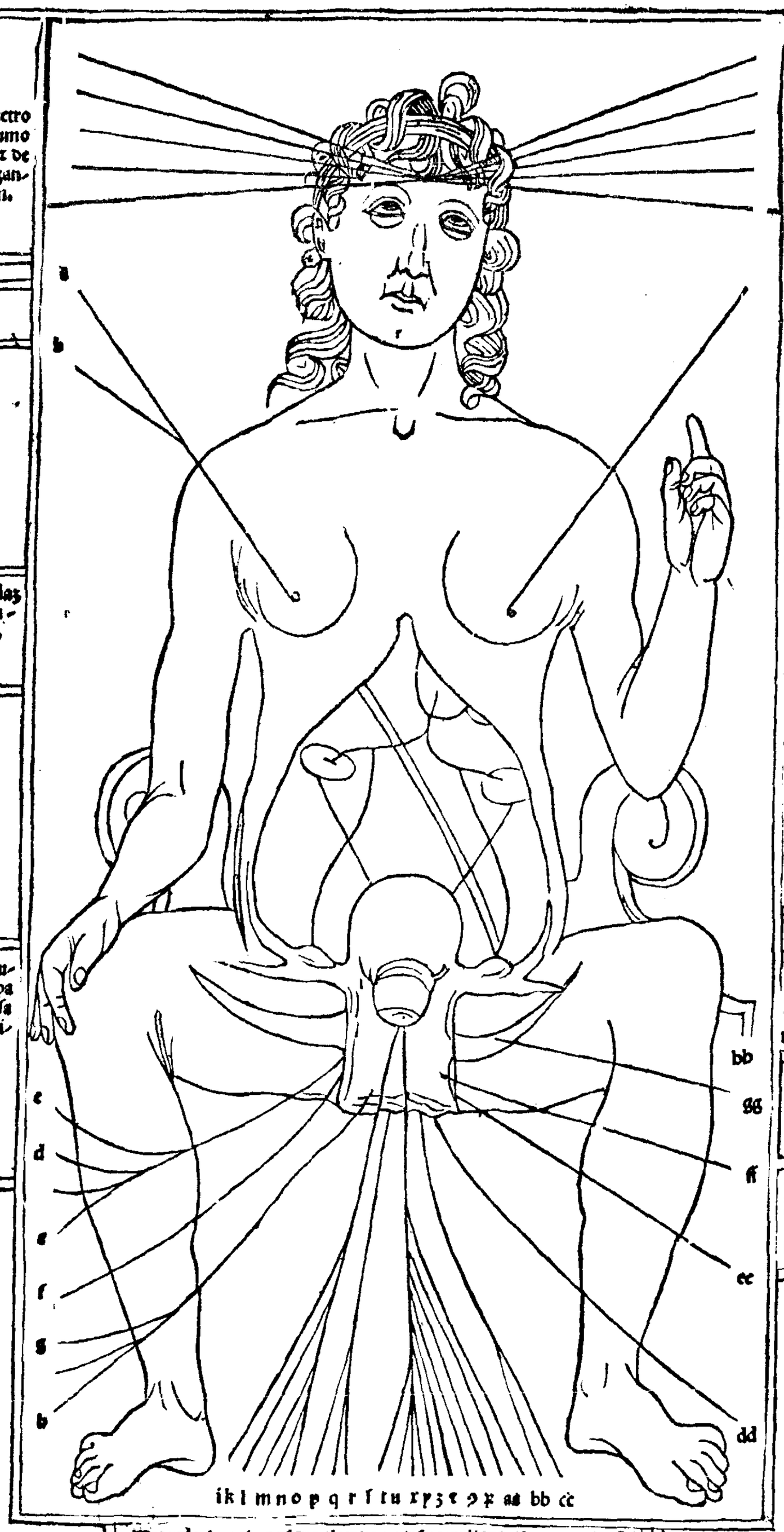

Melancolia
Mania
Frenesis
Menopeya
In fronte ante et retro
Emproca.
Empima
Pleuresis
Ptisis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Ungues mali A

Sequit ordiarie in ifrascriptis circulis de cōceptōe quō mulier volens cōcipe le bēre ōbeat mulier cōcipe volē ɔ videat ne matrix sit būorosa humis nec humis ficca nec seruida nec humis frigida seruato ordine mē strual pregnationis nec habūdas varijs liquoribus vt albis ſz sanguinis ꝛ nec plurimis ꝛ nec paucis sicqz mulier facilis digestionis et ꝯseruetur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula diuidens nutritiua a spiritualibus

Jctericia siccitas humor lepra morphea palesis ex frigida cā vel calida frigus ꝯstrictio pororū

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primuz.n signū ē q̄ ex pte coitus cognoscit. Si.n.mulier q̄n fuit in coitu cū viro post coitum frigus sentit ꝛ dolores in renibus signum est cōceptionis. Jtē si color faciei vltra modū ꝛ ꝑm mozez solitum est mutatus signū est cōceptionis. Jtē si aliqua cibaria ɔcupiscat sicut terrā vel carbones:signum ē conceptionis. Jtez si vis scire vtrū masculus vel femina ē ɔcepta si color faciei ē rubeꝰ leuis ꝛ venter in dextra pte tūc sert ꝛ rotūdat ꝛ lac de mamillis spissum ꝛ bene coctum ꝛ dig. stuz egreditur:ꝛ si ponatur sup aliqd corpus bene politum ꝛ tersum ꝛ non obumbratur secundum par. ēt sed consistit tunc est masculus.

a ¶Quando mulier volet vbera. Recipe plantaginē ⁊ cōtunde bene ⁊ super vbera liga: vel recipe cepe ⁊ pista ⁊ cōcute cum antiqua axungia: sed prius axungiā mitte in aquā vt sal extrahat ⁊ postea emplastra super mamillam.

b ¶Si mulier lactans puerū deficit lacte bibat medonē ⁊ ceruisiam iuuenē ⁊ pcipsaliter caueat ne bibat vinum: simul excoquatur feniculum cuz semine suo in iuueni ceruisia ⁊ suani ⁊ bibat illō ⁊ comedat etiā illud semē feniculi ⁊ abūdabit in lacte copiose. Sera. Loli. Ysaac. Haly. Plinius li. ij. capō. iij. Itē accipiat pulegiū ⁊ misce cuz vino ⁊ da bibere nutrienti puer omni die ⁊ habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta pdest mulieribus pueros lactantibus.

c ¶Ad expellēdum fetū de muliere nouiter cōceptum. Recipe castoreū ⁊ coque in vino vel in braxia ⁊ bibe mane ⁊ sero et exiet si erit masculus. Si aūt femella fuerit nullo modo expellet eam.

d ¶Cōtra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc pulueriza lapidē q agates appellatur et da in potu. Item fac subfumigationē cuz pennis gallinaz et fac eam desuper sedere ꝙ ad se recipiat fumū et curabitur. Item semen plantaginis post partum mulier bibat in potu assidue et deducit secundinam.

e ¶De cōceptione Embrionis primo mēse fit coagulatio sanguinis: scō expressio corporis: tertio mense fit cōnexio corporis et anime: quarto acceptit vngulas: quinto accepit similitudinem patris. vel matris: sexto facit neruorum ꝓtractionez: septimo medulla cōsolidaf: octauo ossa et nerui cōfirmanf. nono naturam mouet et infans oium rerum beneficijs implef ex tenebris ad lucē veniet.

f ¶Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene duos ciatos et grana piperis. xy. et fel hircinum vel alterius animalis quātum tibi videf hec tria cuz melle simul cōmisce vt sumi possit et serua et cum opus fuerit da cum vino bibere. Item renes cerui decoquanf cuz vino bono ⁊ bibe quando volueris ⁊ videbis mirabilia.

g ¶De exitu fetus in quo mēse habebat bene sūl exitus vl egressus. Si. n. in octauo mēse hz egressus sic raro viuit. cā huius est ois fetus naturaliter tēdit ad ortum in septimo mense: si tunc in octauo quiescit a labore quē habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus ē: qz queuit a laboribꝰ vt dixi: sed si statz in octauo exierit nō viuit. Rō qz debilitatus ē p laborē septimi mēsis ⁊ nō queuit.

h ¶Per quē modum puer exit de vtero nota: qbusdā. n. mulieribꝰ plus accidit dolor: qbusdaz minus accidit ꝙ fetus aliquādo ꝓtendit manum vel pedem in egrediēdo: ⁊ hec oia nociua sunt: ⁊ sic tunc obstetrices diligēter ītrudunt fetum: ⁊ ex isto maximus dolor generaf p quē plures mulieres nisi sint valde fortes debilitanf vsq ad mortē sic tunc mulieres bene ⁊ expte in hoc ope debent haberi: qz quedam obstetrices vtunf quodā vnguento quo vngunt vuluā mulieris: ⁊ tunc fetus exit liber ⁊ scias: qz fetus naturaliter caput ꝓtēdit in exitu ⁊ hoc valet.

i ¶Ad mēstrua puocanda viola cuz myrrha ponaf in vno vase ⁊ repletuz vas aqua pluuiali ponaf ad buliendum: sed vas ita obstrue ꝙ fumus nō possit exire sicꝙ coquaf cōtinue p septē horas ⁊ extrahe ollā de igne: ⁊ mulier recipiat fumuz seu vaporē p inferiora qñ calidius sustinere potest hoc medicamē factē et ad eas q̄ nunq̄ habuerūt menstrua. Accipe absinthium ⁊ rutam ⁊ decoque in vino: ⁊ adde quinq̄ grana piperis ⁊ bibat.

k ¶Cōtra nimiū fluxuz mēstrui. Cortex Juniperi tritus cū vino vel aceto: ⁊ fructus eiꝰ appositus vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine fumatur cum melle ⁊ felle lepozis vel ēt lac asine cum ysopo sumptuz decoctuz ꝓpescit mēstruuz. Itē cinerem rane viridis in saculo secuz portet: ⁊ nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris pbare liga puluerē ꝓdictuz ad collum galline: ⁊ post vnum diem interfice eā: ⁊ nō exibit sanguis de ea.

l ¶De purgatiōe mīficis petrosiliuz potui iposituz: ⁊ da bibēduz mulieri matricē eiꝰ bene purgat ysaac. haly. vel ēt recipe radicē violaz vna cum folijs: ⁊ coque bñ in ceruisia: ⁊ da mulieri mane.

m ¶Ad expellēduz mēstruuz post ptuz. Recipe costā ō capite capōis: ⁊ cōtere ī puluerē ⁊ bibat i potu: ⁊ calide bibat ō illis radicibꝰ videlicet Mil lefolij ⁊ hec ad expellēduz mēstruum qñ fluit de muliere extra debituz moduz: videlicet post ānos qnquagīta. vel pone myrrhaz ad pomuz scissum: ⁊ postea claude cōtra: ⁊ pone sup ipm qñ coquiť: ⁊ ibidez assetur: ⁊ postea sumas ⁊ da ei comedere cuz myrrha: vel ponat abrotanuz ad sothulares ⁊ ambulet in eis: ⁊ sanabiť.

n ¶Medela mulieꝛ in puerperio verbena illa radix valet mulieribꝰ in puerperio si ipsaz circa se seruauerint: qz remouet fantasmata: ⁊ vexationes magnas nō patienť: qetem bonā habebunt: ⁊ infanti si collo alligať siue manibꝰ nō fatigabiť grauedine aliq̄li: sed fruef gete. q ēt dormire nō pūt habeant circa se verbenā: ⁊ dormient bene ⁊ qescent. similiter si remote eqtare volueris liga sub coma eque verbenam cuz artemisia: ⁊ non fatigabiť equus in equitando.

o ¶De facili ptu mulieris. Recipe radicē Jusqami ⁊ alliga sinistro femori mulieris: ⁊ dum facis fac noduz vt faciliter relegari possit: vt mox duz pariet statiz soluas noduz: iō vt vitalia seu intestina nō sequanť. Itē hoc remedium multas liberauit i ptu. recipe lauri foliū ⁊ cōmasticatuz sup vmbilicuz pone: ⁊ statī piet cū admiratōe exptum ē.

p ¶Mellicratuz tali mō fit. Recipe vnuz coclear ō melle fluxili: ⁊ tria aq̄ tepide ⁊ misceanť ī simul sic debet mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrrhā ⁊ terať: ⁊ in vinum mittať ⁊ sic bibatur ⁊ liberabitur.

q ¶Modo cōtrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc ē grauis ⁊ pallida: ⁊ vēter est oblongus in dextra pte: ⁊ in sinistra rotundus: ⁊ mamilla in sinistra pte turgescit: ⁊ lac magis idigestuz liuidum ⁊ aq̄um: ⁊ fusuz sup corpus polituz diudiť pars eiꝰ aperte sicut aq̄: ⁊ si lac sup vrinaz eiusdez mulieris fuerit fusuz natet: ⁊ sic de alijs. Itē experimētum scio: vez est: ⁊ exptum. Si concepit vel nō debet ei mellicratum bibere: si tunc circa vmbilicum corrosiones habuerit concepit: si vero nō minime. Ipoc. ampho. lx. particule quinte.

r ¶De ipe apto ad ipregnāduz maxime aduenient vel determināte ꝓgnationē cum corpus nō

est plenum cibo: nec deficiens ē cibo: z vino nō vltra modū sumpto. Incipiēte igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur in viro: z muliere: corporis. n. temperantia adiuuat. Galie. üj. teg. tex. commenti. xxxvj.

f ¶ Pigues mulieres min⁹ apte sunt ad ꝓgnādū seu concipiendum: eo q pudenda non cōueniūt: z paꝝ locū relinquūt: nec valde tenues apte sunt. Si igitur alique impregnant a malis humoribꝫ expurgent: z ad hoc nil melius q̄ Theodoricon. Nicolai z terapig. z dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

g ¶ Si ex nimio calore fit sterilitas quod signat paucitas mēstruoꝝ cū dolore existēs: z vlcera pudendoꝝ: z calor totius corporis dabisq; ei q̄ mediocriter infrigidant z humectāt: vt lactucas: malvas: butiꝝ: portulacas: atriplicē. Si aūt os mātris sit aptū dicta stipita: fomēta: z medicamēta: sicut carnes granatoꝝ lēticisci: radix rubi mirtus z galla. Si tunc torqueat matrix curat cū mollificatiuis.

u ¶ Ad cōcipiendū: viscū qđ in quercu nascit tere cū vino: z da ei bibere: z hec deficiēte mēstruo: z concipiet. Plinius lib. xvi. capi. vltimo. in fine. Item vulua leporis comedat in cibo. Item aqua decoctōis lactuce mane da mulieri infecūde: z eadem die ad cōceptionē cōuertit: z quando ē ipregnata euomet: z retinere non pōt. Similiter si ler montanū datū apis vel alijs animalibus ad mā ducandum quando coire voluerint: z statim concipient post coitum: z puluis testiculoꝝ verris data mulieri post menstrua.

x ¶ Si ex pinguibus humoribus nō fit cōceptio purget cū theodoricon z ierapigra: dabit quoq; superius ꝯriū antidotum in quo mittit euforbiū: piper: z thus. Cū aūt emēdatio facta fuerit menstruis bene exeuntib⁹ cōmisceant cessante ꝓgnatione q̄ si ventositas cōceptionē phiberet his signis scitur in fractiōe hꝫ matricē. his igitur cibis educat: primo minuat dabisq; ei anisum: ciminuꝫ: rutaꝫ: anetum: semē feniculi: fenugreci: z similia.

y ¶ Si vo exclusione matricis ꝓtingit ipediri cōceptioq;. Aperiat cū calida. i. cū apozimate i quo decocta est malua z semē lini: fenu greci: butyrū: oleū: z mel: cū fotioribꝫ z camomillā: in vuluam mitte terbentinā: vitrū: ficus: cassiaꝫ: z sic de alijs.

3 ¶ Alia bona ō cōceptiōe si mulier vel vir bibat spumā quā lepus hꝫ circa os q̄n rodit herbaꝫ statim concipiet. Item testiculus dexter mustele teratur cum vnguento ypericon: z cuꝫ lana perfarizet z coeat: z statim cōcipiet kir. Itē da ei bibere de lacte eque: z illa hora cōmiscere cuꝫ ea: z concipiet Albertus magnus lib. xxij. cap. Equi. in fine.

7 ¶ Ad duꝝ partum da dragmas. ij. diptami cuꝫ aqua feni greci Diaſ. Plinius li. xxvj. cap. xv. Et nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: z bibitus: z fenū grecū appositum cū melle pdest vel diamargariton bibitū multuꝫ pdest. Plinius. xxiiij. cap. xix. Serapio cuꝫ aqua ciceris vel fastelis bibitum z muscelino pbatum est. Itez lac alteri⁹ mulieris bibat z artemisia ad eius vmbilicum ligetur aut ponatur: z statim ptus exitum habebit.

2 ¶ De facili partu hec est q̄n fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua z melle decocta: z bibita fetum mortuū educunt: z secundinam sanguineaꝫ post partum ejciunt Daly. Item lac alterius mulieris cum oleo bibitum fetum mortuum educit. Item iaspis hꝫ bonā virtutē ad fetū educēdū. Itē lac caninū cuꝫ vino z melle bibitū statim expellit fetum. Itez myrrā cū vino bene tritā z calefactaꝫ: bibat multum pdest. Auicēna Serapio.

q ¶ Ad pbandum virginitatē. Recipe semē portulace: z sparge sup carbones: ita vt illa fumum ad se recipiat: z si est corrupta videbis mirabilia. vel recipe apium cum radice sua: z appone capiti ea nesciente.

aa ¶ Nota si ꝓpter humiditatē cōceptio fieri nō potest signa sunt hec: quoniā humectantur in coitu: menstrua sunt tenuiora: z si multū his sicca fiant dicta supiora membra laborant: z fricentur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortet: scz cuꝫ apozimate lentisci myrre rosee: balaustie: cimaq; rubi: z gallaq; matrice sicca: tamen existente cōtraria humida fiāt: sicut balnea vnguenta: z huiusmodi cibi humidi vinum temperatum z paucum.

bb ¶ Ad purgationē mulieꝝ q̄ post partuꝫ purgari non possunt. Recipe semen lini: z contūde p optime: z hec decoque cū iuueni axungia: z da ei ad bibendū. Si vulua mulieris ex coitu inflat sedeat in aqua i q̄ malua ē decocta z liberabit. Item si mulier nimis luxuriosa fuerit betonicam z solsequium cum aceto bibat z cessabit.

cc ¶ Ad restringendū menstrua seu compressionē eorūdem experimentū verum tres rubus de plātagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: z da potare mulieri patienti fluxuꝫ z statim stringit absq; dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero z mane stringit supfluum fluxum matricis: z hoc faciat mulier que nimiuꝫ fluxum patitur p ebdomadam integram.

dd ¶ De coitu. Nota q̄ inordinat⁹ coitus impedit fetum conceptū: hoc est quando femella cum viro est in coitu: z si ipse masculus inordinate iacet similiter z femella: vt si i latere iacuerit sup femellā: z vnum pueꝝ generauerit in vno latere curuum: z in vno pede claudum z tortuosum z cā huius est: qz inordinate pcessit coitus ab eis.

ee ¶ Ut mulier abortiuū non patiat. Recipe cārū fluuialē contere eundez: z da mulieri in vino veteri bibere. Plinius. xxxij. cap. vj. Nota abortiuum dr̄ qđ adhuc non est pfecte pductum in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiam lacteam: illud autez accidit eis q̄ꝫplurimū: vel qz materia menstruoꝝ corrupta ē vel p prauum motum per quē matrix rumpit vel per alia mala: z talia: vel q̄ frequenter exire labor at in septimo mense.

ff ¶ Quomodo fetus nutriat in matrice. Ypocras dicit māmillas habere quandā colligantiaꝫ cū mrice p q̄sdā venulas q̄s abscindunt obstetrices: z p illas lac fluit ad vmbilicū puerꝝ: vnde falsum est q̄ dicūt qdam q̄ puer nutriatur per os qz sic stercoriaret quod falsum est.

gg ¶ Ad cognoscendū si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnāte lac fluit ō mā milla significat debilitatem fetus: qz lac ꝑm Aristo. z Ypo. ampho. lij. ꝓticule q̄nte: est ppriū fetus sic q̄n fluit de māmilla signū est q̄ fetus ex eo nō

nutrit̃:sic fetus debilitat̃.Et si mãmilla est idurata:tũc puer est sanus:z rõe q; mẽstruũ cõuertit̃ in lac:z tale lac vlterius sufficienter nutrit pueruz:z non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

hh ¶Ad pbandum sterilitatem videlicet vtrum mulier sit sterilis vel vir.Recipe vrinas amborũ in duo vasa separatim:z in illis furfures fermenteos:z in cui⁹ vrina vermes fiũt ille vel illa sterilis est.Ad expimentũ sterilitatis.Recipe septem grana ordei:z septẽ grana fabaꝝ:z septez grana tritici:z pone in ollam:z mingat super ea:z si creuerint infra septez dies non est sterilis. si aũt non creuerint est sterilis. Albertus magn⁹ lib.x.tractatus.ij.capi.i.prope finem.

ii ¶Ut mãmille non crescant.Recipe herbaz que vocat̃ vuildinaltem:z contunde bene:z sup mãmillas pone.Itẽ recipe papauer:z decoquas in aqua pluuiali:z intingas lineũ pannũ z suppone mãmillas p tres dies:z hoc quanto calidius sustinere potest.

¶Sequuntur probleumata de membris generationis de matrice:z testiculis seu de secretis mulierum.

¶Quare aialia coeãt. Rñ.fm Arist.g. ō aia sup illa littera naturalissimũ operatiõez spẽi:q; si coitus nõ esset oẽs sensus dudũ defecissent. ¶Quid sit coit⁹.Rñ.fz Auerroyz q; coitus ẽ inclinatio maris z femine p instr̃a deputata a nã ad esse specificatũ z ꝓseruãdũ:ergo dicũt theologi q; qñ coitus fit pp gñationẽ sibi similis: tũc nõ est maxime peccatũ. ¶Quare coitus tpat⁹ sit valde conueniẽs.Rñ.fm Auicẽ.tertio canonis z cõstantinũ in suo libro de coitu:q; primo coitus alleuiat̃ corpus aiam exhilarat:ira remouet: caput z sensus ꝓfortat:z aufert multas egritudines melancolicas:q; expellit fumũ spermatis a cerebro z expellit materiam apostemosam:z ergo fm Auicennam vbi supra ex dimissione coitus est tenebrositas oculoꝝ z vertigo capitis: vnde sperma viri vltra debitũ tps retẽtũ cõuertit̃ in venenũ. ¶Quare distẽperatus coitus z nimis assiduus sit valde nociuus.Rñ p ꝓdictos:q; destruit visum: corpus exiccat.q; dicit Arist.in lib.de generatiõe animaliũ. Luxuria est emissio pura humiditatis z cerebrum consumit vt exptuz est:inducit ẽt febres acutas fz Auicennã z maxime abbreuiat vitam. fm Aristo. de longitudine z breuitate vite. z Albertus idem declarat de passere q; ppter nimium coitũ viuit tm̃ tres annos. ¶Quare vt pz per sensum mulieres p coitum fiunt fortes z multum formose.Rñ.p Aristo.q; calor spmatis qui expellit̃ a viris p coitum in eis recipit̃ q; calor hz ista opari. ¶Quare melãcolicis z colericis vltra alias cõplexiones vniuersaliter magis noceat.Rñ q; eos multũ exiccat cuz per se sint sicca: ergo eis ethicam inducit. ¶Quare flegmaticis z sanguineis:vt dicit Auicenna vadet coitus q; in eis est multum de tali materia quia necessario expellitur a natura. ¶Cum aristoteles dicit q; omne animal pingue sit pauci spmatis z feminis q; nutrimẽtũ transit in pinguedinẽ: z ergo dictuz aristotelis ītelligit̃ de ericio qõ modicũ hz spmatis:q; totũ vadit in spissitudinem. ¶Quare femelle oium brutoꝝ non appetunt coitũ post ipregnationẽ.Rñ.fm albertũ q; tunc matrix est firma clausa z menstrua tũc sunt retẽta:ergo ẽt tũc retinet̃ appetitus. ¶Quare tũc mulieres z eque post impgnationẽ appetant.vt dicit aristo.viij.de aialibus.Rñ.de mulieribus.fm Galienũ recordabãtur z armabant̃ ad coitum:z q; mulieres recordãtur ad delectationẽ in coitu pcedente post impregnationez appetũt.Sed de equa rñdetur q; ẽ aial valde multũ comedẽs z digerens:z ergo multũ seminis habet z menstrui i ea generant̃:z calefaciẽs vuluam appetitum z libidinẽ ducit. ¶Quare repleto corpore non ẽ coeundum.Rñ fm aristo. q; phibet̃ digestio. ¶Quare non sit bonũ ventre famelito z manico.Rñ.q; tunc nutrimẽtuz debilitat z raro factũ pcreat mẽbrũ. ¶Quare non sit bonũ post balneũ imediate.Rñ.q; tunc pori adhuc sũt apti:z calor p totũ corpus dispsus:z ergo coitus sequẽs balneũ multũ frigescit. ¶Quare post vomitum z solutionẽ ventris minime valeat coitus.Rñ.q; valde periculosum ẽ habere duas purgationes. ¶Querit̃ qõ sit tempus aptissimũ ad coitũ.Rñ.digestionib⁹ celebratis:scz spaciũ mediũ inter mediã noctẽ z auroraꝝ:q; fm Constantinũ valdẽ sanũ ẽ dormire post coitũ. ¶Quar aialia agrestia sunt valde furibunda ante coituz vt bruta:vt pz de coruis:q; tunc maxime crocitãt:z de asinis q; tũc maxime solẽt insanire z discernere. Et dicit etiam Constantin⁹ auctoritate Ypocratis.Rñ qz tũc oia mẽbra sunt accensa ex appetitu venereo: z natura laborat ad expellendũ superfluũ que incẽsio disponit ad iram:z ad furorẽ:vt pz p aristo.in pemio libri de aia:z ergo post coitũ statim fiunt mãsueta z mitigata sicut agnelli. ¶Quare homines tpe coitus ẽt non fremant.Rñ.q; verecũdia q; fm aristo.est prima sensus rõnis non dimittit: sed tamẽ vt pz sensibili oĩs vir tpe libidinis:z coitus magis dispositus ẽ ad iram q; alio tpe. ¶Quare in coitu fit tanta delectatio.Rñ.q; coitus est opus despectũ in se in tantũ malũ ita q; oia aialia abhorrent ipm:z si non esset tanta delectatio in eo: ergo natura in tali delectatione ingeniose egit. ¶Quare decisio seminis tpe coitus facit delectationem.Rñ.fm aristo.y.de aialib⁹. delectatio causat excõicatione cõueniẽtis cũ cõueniẽte q; bene ẽ i cõiunctione seminũ pp eoꝝ dispositione adinuicez. Aliter rñ.z melius:z naturaliter:z q; semẽ qõ deciditur ẽ talis sic sua caliditate facit titilationem in virga virili:z q; talis virga est venosa:ergo ex hoc magna delectatio recipit. ¶Quare frequenter coeuntes non habẽt tantã delectationẽ:sicut raro coeuntes pp tres causas.rm̃.Primo q; seminis meatus ẽ bene largus z amplus: ergo semen ibi facit meatũ cuius meatus facit delectationẽ. Scõa cã ẽ q; in talibus loco seminis aliqñ emittit̃ sanguis crudus z idigestus vel alia materia aquosa: z hec non ẽ calida:ergo non facit talez delectationem.

¶Utrum in viris vel in mulierib⁹ fit maior delectatio in coitu. ℟n. ꝑ dictū medicoꝝ. qꝛ maior est in viris intensiue generaliter semē eorum est calidū. Sed maior est in mulierib⁹ extensiue: qꝛ ꝓpriū semen emittunt ⁊ aliud recipiūt: ⁊ ergo delectatio coitus est minor: vt dicit Aristo. vij. ethicoꝝ. in ꝑncipio de aialibus. ¶Quare pisces ēt nō coeūt cū nullus piscatoꝝ vidit eos coire: vt dicit Aristo. in ij. de generatiōe aialium. ℟n. ꝑm Aristo. ibidē ꝙ imo vere coeunt: sed qꝛ eoꝝ coitus velox est: ergo nō ꝓcipiē per visum. ¶Utrum coitus possit fieri ꝑ os: vt dicūt qdam de cornicibus ꝙ rostris suis de osculando coeūt ⁊ cōcipiūt: vt dicūt qdā de mustela ꝙ cōcipiat ⁊ pariat ꝑ os. vnde Aristo. arguit ita. qcqd intrat ꝑ os hoc intrat in stomachū ⁊ digeritur. sed si coitus fieret ꝑ os: tunc digerēdo cō sumeret nec ad matricē ꝓueniret. Sed beata virgo cōcepit ꝑ aurē hec non fuit naturaliter: sed miraculose. ¶Queritur vnde generetur semē viri ⁊ ꝙ sint hic opiniones oppositе medicoꝝ ⁊ philosophoꝝ: sed dicendū est ꝙ humor superfluus conueniens digestionibus viri ⁊ mulieris assimilatus: ⁊ ab aia figillando fusus diuersis formis ⁊ figuris. sed alij dicunt ꝙ ſperma fit ex cerebro fusum: ⁊ decoctione dealbatum: ⁊ ergo scdo de generatiōe aialium ꝙ fit ꝓpter imaginationē matris ō claudo patre existēte in coitu q generet claudū filiū: vt ꝑz. ¶Quare imagiatio matris ō claudo generat claudum filiū: vt dicitur ꝙ vna mulier imaginabatur vnū ethiopē depictū in lecto suo ⁊ concepit ethiopē. ℟n. ꝑm Aristo. ꝙ imaginatio ō claudo facit hominē claudū: ⁊ de lepra facit boiez leprosum sic in proposito virtus imaginatiua ē superior formatiue fetus: ergo ꝓcepit sibi fore talem filiū qualē fuit imaginata. ¶Utrū semē viri ingrediatur in naturā vel in matricem fetus. ℟n. ꝑmo ꝑm medicos ꝙ sic: qꝛ tam semen patris ꝙ matris intrat substātiam embrionis fetus ⁊ ꝓbat̄ qꝛ aliter materia ⁊ efficiēs coincidēt qō est cōtra Aristo. ij. phisicoꝝ. cōsequētia ꝑz: qꝛ semē viri est principium effectus illius: puta vt domificator domus. Item ex alio eadē est materia nutrimēti ⁊ generationis vt ꝑz scdo de anima. ꝑ Aristo. quia eisdem sumus ⁊ nutrimur. Sed ſperma non dicitur esse materia nutrimenti. ꝑm auerroym in libro Colliget: ergo nec generationis: vnde ⁊ ꝑm veritatem est sciendū quando semina ambo clauduntur in matrice: tunc semen viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo facto conuertitur in fumum: ⁊ exhalat per poros matricis: ⁊ sic patet ꝙ solus materia mē strui est materia fetus. ¶Utruꝫ semen viri vel mulieris sit animatum. rn̄. phisice ⁊ medicinaliter ꝙ non formatur animatum: sed virtualiter: quia mediante ſpiritu sibi intrinsecus qui est datus operatur vitam. ¶Quare matrix ita auide trahit semē viri: vt dicit auerroys in lib. Colliget: ꝙ vna puella sedens in balneo: vbi vir ꝑus ſpmatizauit cōcepit ⁊ impregnata fuit ex contractione seminis. ℟Respondeo ꝑz auerroym ꝙ ibi matrix a tota materia: ⁊ forma specifica attrahit ipsum ad propriaz perfectionem. ¶Quare mulieres habent semē rubeum: scilicet menstruum. Respondeo ꝙ est superfluū scdo digestionis quia celebratur in epate ⁊ epar ē membrum rubeum: ⁊ ergo ipsum similiter est rubeum. Aliter respondetur quod menstruuꝫ ē sanguis corruptus ⁊ indigestus: ergo habet colorem sanguinis. ¶Quare menstruū quarundam mulierū fit liuidū vt cinis. ℟n. aliqn̄ ꝓp infimitatē aliqn̄ ꝓp nimiā frigiditatē ⁊ terrestreitatem: aliquando propter sui adustionem. ¶Quare in mulieribus generantur menstrua. ℟Respondeo per omnes medicos ⁊ philosophos: quia frigide respectu viroꝝ: ergo totū non possunt conuertere in sanguinem: ⁊ ergo multa pars transit in menstruum: ⁊ dicitur a mense qꝛ omni mense a muliere debite etatis ⁊ sana expellitur: ⁊ dico debite etatis: qꝛ ante. xiij. annos non fluunt. ⁊ dico sana: quia alique mulieres infirme non patiuntur menstruum. ¶Quare menstrua fluant ⁊ expellantur a mulieribus. ℟Respondeo qꝛ ē materia venenosa: qꝛ dicit Aristo. primo de generatione animaliū. si menstruū cum fluit tangit arborem vel ramū crescentem arescit. Item aristo. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia die rabidus efficeretur: ⁊ ergo natura omni mense expellit a mulieribus: ergo retentum in mulieribus vltra tempus debitum facit molā. ꝑm Aristo. ⁊ inducit syncopes ⁊ extases passiones ⁊ infirmitates. ¶Quare ante tredecimū annum non fluuant mēstrua. ℟Respondeo qꝛ iuuencule sunt: ⁊ adhuc valde calide sunt ita quod bene digerunt totum cibū: ⁊ ergo menstra non generantur ante illud temp⁹ ⁊ per consequens non expelluntur: ⁊ hoc est verum nisi malicia vel bonitas complexionis impediat. ¶Quare mulieres vetule post quinquaginta annos non patiantur menstrua. ℟Respondeo qꝛ tunc fiunt steriles. Aliter ⁊ melius. ℟Respondeo qꝛ tūc natura debilitata ē: ⁊ non potest ipsum expellere: ⁊ ergo congregant in se materiaꝫ malam: ita ꝙ efficiuntur immunde ꝙ suo anhelitu inficiunt pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tussis in eis humidat ⁊ alia multa mala: ⁊ ergo ꝑm consilium medicoꝝ summe abstinendum est a vetulis. ¶Quare mulieres sunt ita venenose ⁊ non inficiunt seipsas. ℟Respondeo quia venenum non agit in seipsum sed in aliud obiectū. Aliud rn̄. ⁊ melius quia mulieres consuete sunt in tali materia: ergo eis nō nocet: qꝛ dicit Albertus:

ꝙ quedam puella que ad eum ducebatur in Co-
lonia comedebat omnes araneas: ⁊ fuit ei cibus
aptissimus: ⁊ Aristotiles de regimine principum
ad Alexandrum de puella que nutrita fuit vene-
nor a regimine indie Alexandro nulla fuit. ¶Qua
re mulieres impregnate non patiuntur menstrua.
Respondeo quia tunc menstruum transit in lac:
vnde nutriatur puer: ⁊ ergo si mulier impregnata
patitur menstruum: hoc est signum aborționis.
¶Quare mulieres lactantes pueros: non patiun-
tur menstrua. Respondeo vt iam quia menstruum
transit in lac: ⁊ dicunt medici ꝙ mulier impregna-
ta lactans alium destruit puerum in vtero ⁊ illum
extoxicat quia nutrimentum quod vni deberet nō
potest sufficere duobus: ⁊ maxime si ex alio viro
sit impregnata. Plinius libro septimo capitulo de-
cimosexto in principio. ¶Quare quedam mulie-
res non lactantes: nec impregnate non patiuntur
menstrua. Respondeo ex grandi infirmitate: scili-
cet ex defectu virtutis expulsiue. vnde ꝑ medicos
in tali casu bene habet minuere de saphena ideſt
vena apud collum: quia hec vena incisa menstrua
nimia influentia constringit ⁊ ipsa retenta ad flu-
xum perducit. ¶Quare in primis tribus mensi-
bus menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo
quia pp paruitatē ⁊ nouitatē adhuc nō ꝓmunt: qz
adhuc possunt sumere tantā mām. ¶Quare ocu-
lus mulieris menstruose inficit speculum: vt dicit
Aristotel. de somno ⁊ vigilia. ꝙ nubes sanguinee
generantur in speculo. respondeo valde naturali-
ter ꝙ propter talem modū quando menstrua flu-
unt in mulere: tunc fumus venenosus resoluitur
ab ea qui ascendit caput mulieris petens ibi exi-
tū: ⁊ ergo tunc multer dolet caput cooperiens ipm
multis velis ⁊ peplis: ⁊ quia oculi sunt porosi: er-
go ibi petit exitus ille fumus ⁊ inficit oculos. ita ꝙ
vene sanguinee apparent in eis: ⁊ oculi sunt guttu
losi ⁊ lachrymosi: ⁊ fit aer contiguus oculis ab ocu
lis inficitur: ⁊ ille aer iterum alium vsqꝫ ad specu-
lum obiectum: ⁊ quia tale mundum est ⁊ politum.
ideo faciliter inficitur: ⁊ ergo dicit Auicēna ꝙ ocu-
lus mulieris menstruose proiecit camelum ad fo-
ueam. ¶Quare femelle brutorum: scilicet pisciū
⁊ volucrum non patiuntur menstrua. respondeo
per Aristote. ⁊ Albertum ꝙ in grossibilibus men-
struum transit ad pilos: ⁊ piscibus ad squamas ⁊
auibus ad pennas: ⁊ quicunqꝫ vult considerare
bene potest cognoscere ꝙ inter bruta animalia fe-
melle frequentius sunt hirsute qꝫ masculi ⁊ pisci-
um femelle magis squamose ⁊ auicularum femel-
le magis plumose. ¶Quare menstruum recipiat
nomen a mense. Respondeo ꝙ mensibus spaciū
temporis mensuratur: ⁊ motus lune: ⁊ quia luna
motum suum perficit in .xxix. diebus ⁊ octo horis
modo luna habet dominium super humida in se-
cundo metheororum. per aristote. ⁊ in posterio-
ribus: vbi dicit nulla crescit in fine lune: ⁊ qz men-
struum est humidum: ergo a mense facit denomi-
nationem vel capit. Dicunt enim rustici ꝙ omne
humidum crescit in luna crescente ⁊ ipsa decrescē-
te decrescit. ¶Quare quedam mulieres patiun-
tur diutius fluxum ⁊ quedam breuius vt in sex die-
bus ⁊ quedam in septem diebus: continue autem
per tres vt frequenter in iuuenibus. Respondeo
ꝙ sunt frigidiores: ⁊ ergo in eis plus generatur de
menstruo: ergo longiori tempore expellitur: sed
alie sunt calidiores: ergo in eis pauca generan-
tur. ¶Queritur vbi reseruantur mēstrua ante flu-
xum. Dicunt aliqui ꝙ in matrice: sed illud auerro-
ys in libro Colliget: reprobat ⁊ dicit matrix ē tan-
tum locus generationis: sed tale menstruum nihil
facit ad generationem: ergo respondeo sicut dice-
batur de fluxu emorroydarum ⁊ est quedam vena
circa spinam dorsi ⁊ reseruat ipsa menstrua: ⁊ hu-
ius signum est ꝙ mulieres habent isto tempore
maximas punctiones in dorso propter expulsio-
nem eius a natura. ¶Utrum menstruum de quo
generatur fetus ⁊ ꝙ omni mense expellitur si idē.
Respondeo ꝙ non qz ipsum est impurus ⁊ indi-
spositum ad generationes: sed primū est valde pu-
rum: ⁊ dispositū ad generationes sicut sanguis est
valde clarus ⁊ aptus generationi. ¶Quare mu-
lieres tempore mēstruorum impregnate generant
pueros leprosos ⁊ imbecilles. Respondeo quia
vt patuit ꝙ hec materia est venenosa modo p phi
losophum in libro de causis similitudo cause relu-
cet in effectu. ¶Quare mulieres vniformiter in
eodem tēpore mensis non patiuntur menstrua: qz
quedam in nouilunio quedaz in plenilunio ⁊ que-
dam in defectu. Respondeo ꝙ hoc est propter di-
uersas complexiones mulierum: vnde licet omnes
mulieres respectu virorum sunt flegmatice: tamen
inter se est vna magis sanguinea: ⁊ sic de alys. Mo
do lunatio quelibet habet quatuor quadras: ⁊ ille
habent quatuor complexiones. Prima est sangui-
nea. Secunda colerica. Tertia melācolica. Quar-
ta flegmatica. ¶Quare mulieres sanguinee patiū
tur in prima quadra sanguinea. Respondeo ꝫm
Halienum in libro amphorismo. ⁊ ꝫm Silbertum
ū sex principia tale additum tale facit ipsum ma-
gis tale talis. ergo quadra lune sanguinea augmē
tat sanguinem: ergo tunc sic expellitur. Quia no-
ua luna requirit iuuenes mulieres que sunt ma-
gis sanguinee iuxta versum. Luna vetus veteres:
iuuenes noua luna requirit. ¶Quare vt frequen-
ter omnes patiuntur in fine mensis seu lune men-
strua. Respondeo ꝙ est propter defectum lune: er
go eius frigiditas operatur frigiditatem mulierū:
⁊ sic patet vt breuiter ista questio. ¶Quare mulie
ribus ille fluxus magis sit in hyeme qꝫ in estate: vt
ipse sciunt. respondeo ꝙ in hyeme operatur ad mē
brorum augmentum: sed in estate per sudorez mul
tum de tali consumitur: ergo tunc minus fluunt.
¶Quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolorē.
respondeo quia ē consimilis dolori sanguinee pro
iectionis vrine guttatiz ⁊ paulatiz: quia sicut stran
guria fit ex potu indigesto vias vrinales multum
subtiles ledēn. vt fit post balneuz. Sic materia mē
strualis que ē terrestris ⁊ indigesta multum vias
per quas transit offendit. ¶Quare post fluxuz mē
strui faciliter mulier concipit. Sed hoc est verum
quando ē coiens cum viro. respondeo quia tunc ē
melius disposita ad concipiendum: quia tunc ē mū
dificata a menstruis ad generationem non requisi-
tis: ⁊ ergo pauce inueniuntur steriles ⁊ infecunde
sed sunt multum prolificatiue: vt legitur in Exodo.
Cum iudei essent in Babilonia ꝙ in breui tempo-
re augmentabatur super babilonez. Non fuit alia

ratio quia veri iudei non coeunt cum eis nisi prius sint purificate z mūdate a mēstruo:z tunc sunt apte ad concipiendum. ¶Quare colores mulierum menstruosarum mutantur in palliditatem. respondeo quia tali tēpore recedet calor ab omnib⁹ mēbris z vadit iuuando naturam ad expellendum menstrua. ¶Quare priuatio caloris in facie facit palliditatem. respondeo q menstrua sunt crudi humoris:ergo ipsis fluentibus habet viscolorare faciem z pallidare. ¶Quare mēstruantes abhorrēt capere cibum. respondeo quia natura plus laborat ad expulsionem q̄z ad indigestionē: ergo si caperet cibū crudum remaneret crudus. Et crudum abhorreret crudū. ¶Quare viri coeuntes cum mulieribus menstruosis efficiunt rauci. respondeo q vir ille p anhelitum ad membra specialia z instrumenta vocis attrahit aerem a muliere infectum:qui aer attractus facit raucitatem. ¶Quare alique mulieres sunt steriles:z non concipiunt. respondeo ꝑm medicos q propter multas causas. aliquādo ex parte viri: primo ita q frigide nature ē vir tunc suum semē est ineptum generationi. Secundo q semen eius aquosum z statim a matrice fluit non faciens ibi moram. Tertio propter breuitatem virge virilis vel ineptitudinē:quia tunc semē non proꝑcitur ad locum debitum. Quarto quia semen viri z mulieris sunt indisposita: ac si vir melancolicus esset:z mulier flegmatica. Aristote. in primo de generatione animalium. z scō de aia. sicut agens z patiens debet esse proportionata. alias actio impediretur. ¶Quare mulieres pingues raro concipiunt. Respondeo quia habent matricem lubricam a qua semē receptum elabitur nec retinetur. Aliter respondeo z melius quia mulieres pingues habent orificium matricum valde strictum quod semē impedit intrare:z cū intrat tūc tarde itrat: ita q semē in tpe eodē infrigidatur:z ineptū fit generationi. ¶Quare mulieres valde calide raro concipiunt. rñ. q semē extinguit in eis z consumit: ac si pauca aqua ad magnū ignē funderet:z ergo videmus q mulieres maxime colētes appetitū lasciuie z libidinis maxime concipiunt. ¶Quare meretrices ēt nō concipiant. rñ. q p diuersa semina eaꝝ instrumēta concipiēdi obfuscant:z lubricant:q semen eaꝝ non retinet. ¶Quare vt dicit experientia Alberti:mulier bibens saluiā coctam cum vino albo anno illo non cōcipit. rñ. q saluia est multum frigida z frigiditas vt patuit impedit conceptionē. ¶Quare mulus sit sterilis q non concipiat illud ꝓbleuma multū laborat aristo. in de generatione aialium improbando Empedoclez z Democritus z tunc ponit positionem ipsam dicens q generatur mulus ab equo z asina modo equus z asinus sunt aialia sterilia:ergo generatū ex ipsis efficit totaliter sterile. Aliā ponit Aristo. rōnem q semē equi ē valde calidum vt probat pulchre:sed semen asine magis ē frigidū: ergo q̄n ista semina admiscentur ex eis generatur mulus bene:hec sunt monstra diuersa generatiua in animalibus diuersaꝝ specierū mulus ex asino z equa:z ecōtrario burdo ex equo z asina:yris ex capris z porcis: thitirus ex oue z hyrco:mustirla ex capra z ariete. Sed que ficta cēntaurus ex homine z equa. Monicentaurus ex homine z asina. Itez ypocēntaurus ex homie z equa.

¶Quare quedā mulieres concipiant masculos. rñ. ꝑm Constātinū z Aristo. quando semen cadit a dextro testiculo ad dextram particulam matricis: tunc generatur masculus:q hec est pars calida:z ergo ꝑm Albertū calor operatur ad masculinitatē: z ergo ꝑm Albertū. Dextra pars vētris magis tumens est signum masculi in vtero. Sed alq respondent cum semē patris vincit semē matris:tunc generatur masculus. Sed cū semē matris vincit semē patris tūc generat filia. ¶Quare quedam mulieres concipiāt femellas. rñ. q semē cadit ad sinistrū latus matricis qō est frigidū rōne splenis adiacentis qui splen operat femininitatem. ¶Quare vt exptus est Albertus mulier iacēs in dextro latere post coitum concipit masculum. in sinistro femellam. rñ. ꝑm eum:q menstrua recluſa fluūt ad illā ptē matricis in qua iacet mulier:z talis fetus formatur. ¶Quare mulier habeat matricē. rñ ꝑz Auerroyz in libro de Colliget:q est locus ꝓprius generationis:z est situata in medium mulieris sicut cloaca i medio ciuitatis:z sicut ad cloacam fluunt immundicia-ita ad matricem confluit sanguis menstruosus q imundus. ¶Quare alique mulieres pariunt filios graciles:alie breues z spissos. Respondeo ꝑm Auerroym vbi supra:z ēt ꝑm Galienus q puer formaꝝ ꝑm quātitatez matricis:z que habet matricē longā z strictā ēt pueri erūt longi z stricti z graciles:sed alique p oppositū:ergo z pueri per oppositus generantur. ¶Quare aliquando mulier plures concipiat pueros:aliquando scz gemellos. respon. ꝑm Aristotelez in libro de humana natura in matrice sunt septem cellule z receptacula seminis:z tot generaliter possunt generari pueri in quot cellulas peruenerit semen:z si diuisum fuerit:sed tamen tres sunt in dextro latere in illis posſunt generari. Similiter tres alie sunt in sinistro latere in quibus possunt generari tres filie seu femelle:sed z alia est in medio eorum vbi autentici dicunt generari hermofroditum idest hominem habentem vtrūq sexum:scz vuluam z virgam:z ergo si pariet vltra septem pueros hoc potius miraculosus ē q̄z naturaliter. ¶Quare gemelli sunt homines semi non ita fortes sicut alij. vt dicunt leges ipsos in duello reputando pro medio homine. Respon. naturaliter quia semen z materia que deberet transire in vnū puerum tamē hoc trā sit in duos:ergo ex hoc debilitatur:z aliquando non diu viuit vel frequenter moritur. ¶Quare vt dicit Aristo. impossibile est gemellos esse diuersi sexus:z ita q vnus sit masculus z altera femella scz sēper due vel tres masculi:due vel tres femelle. Rñ naturaliter non est possibile q vna ps semis cadit ad dextram partem matricis:z alia in sinistram partem:sed semper cadunt ad vnam partez dextram vel sinistram. ¶Quomodo generatur hermofroditus. Respondeo per talem modum q in matrice sunt tres cellule principales vna in dextro:alia in sinistro: tertia in medio in qua dicunt semen clausum generari hermofroditū per talem modum quia natura semper intendit generare masculum:z nūq̄z femellam: quia femella ē vir occasionatus z monstrū in natura:vt patet in libro de animalibus:ergo quādoq̄z formatur masculus quo ad omnia membra principalia:sed tan-

dem propter indispositionem materie: ⁊ inobedientiam qualitatum seminis non possunt perficere masculum: tunc generat femellam: ⁊ ergo dicunt q̄ hermofroditus sit impotens ⁊ membro virili: ⁊ de hoc patebit. ¶Quare natura non generat duo membra virilia vel duo feminea: sed vnum virile ⁊ aliud muliebre. ℟Respondeo q̄ in natura ponetur frustratio: quod est contra Aristotelem primo celi ⁊ quarto metaphisice. quia deus ⁊ natura non facit frustra. ¶Utrum iste sit habendus pro viro vel muliere videtur q̄ consideranda est quantitas vnius membri super alterum: ⁊ dicit considerare ꝑm q̄ membrum sit potens in actu venereo: ⁊ sic ꝑm muliebre: tunc est mulier: si ꝑm virile tunc est vir. ¶Utrum talis debet baptizari in nomine viri vel mulieris. ℟Respondeo q̄ nomine viri ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo ꝑm dignius debet imponi: modo vir dignior ē muliere: quia omne agens prestantius est suo passo: vt patet per aristotelem. tertio de anima. ¶Utrum ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. respondeo ꝑm viam iuris q̄ primo debet iurare anteq̄ mittatur ad iudicium quo membro possit vti: ⁊ ꝑm hec est admittendum ⁊ si vteretur ambobus membris: ꝑm tamen occasionem ipse esset cremandus ⁊ sic semper queritur problema. vtrum possit procedere ad sacros ordines. ℟Respondeo ꝑm iam dicta. (¶Quare natura facit monstrum: vt patet per aristotelem scō phisicorum). quod sic: nam priuatur suo fine monstrum: vt patet per aristotelem ex indispositione materie vel effectu sit constellationis specialis: vt temporibus Alberti in Colonia generabatur puer ex applicatione lateris dextri omnes fere aperiebantur: ⁊ applicatione lateris sinistre econuerso claudebantur. Item albertus dicit q̄ in quadam villa vacca peperit filium semihominis: tunc rustici suspicabantur de pastore coysse cum vacca volebant eum cremare. Sed astrono. dicit veritatem non fuisse. Item verba alberti nos vidimus equum habentem mensi pedes anteriores: posteriores portabat circa collum: ⁊ os non terxit super terram. Item hec verba asserere albertum nos vidimus bicorporum ⁊ corpora in nullo iuncta erant nisi in dorso ⁊ habebāt duo capita quatuor brachia: alias ⁊ quatuor pedes ⁊ ibant ad quācunq̄ partem vertebantur. ¶Item verba alberti narraucrunt nobis quedaz fincere digne q̄ viderunt talem hominem in quo erant duos homines coniuncti in dorso: ⁊ vnus fuit iracundus: ⁊ alter mansuetus ⁊ vixerunt duos annos vnus prius moriebatur: alter tandiu vixit donec ex fetore fratris moriebatur. ¶Queritur quomodo hoc fit. ℟Respondetur per talem modum cum semen funditur ad cellulas per generationem duorum gemellorum: tunc contingit q̄ interstitium ⁊ pellis medianas inter illa duas cellulas rumpatur ⁊ sic semina confluunt: ⁊ ita in dorso ramificantur: ⁊ coniunguntur habentes dua capita distincta. ¶Utrum hec sit vnus homo vel duo. ℟Respondetur ꝑm aristotelem q̄ respiciendum est ad cor. vnde qui duo habent corda duo sunt homines. ¶Quare aliquando generatur puer cum magno capite vel cuz sex digitis in vna manu vel quatuor tantum. ℟Respondetur ꝑm albertum super secundo phisicorum q̄ propter superfluitatem vel defectum materie. Unde quando materia superfluit: tunc generatur caput aliquando magnum vel sex digiti in manu vel in pede. Sed quando materia deficit: tunc aliquando generatur membrum minus q̄z deberet esse. Aliquando generantur membra pauciora q̄z deberent esse: ⁊ hec Albertus ⁊ Auerroys distinguunt in scō phisicorum. de quātitate continua ⁊ discreta. ¶Quare ex inordinato coitu: scilicet laterali vel stationario sepius generantur pueri indispositi ⁊ menstruosi. ℟Respondetur: quia tunc semen inordinate locatur in matrice. ergo inordinate formantur: vnde aliquando generantur gibbosi pueri ⁊ q̄zplures defectus habentes. ¶Quare mulier fit monstrum: ⁊ dicitur q̄ non sit homo. ℟Respondetur ex secundo phisicorum: omne occasionatum est monstruz: sed mulier est vir occasionatus: ergo est monstrum: probatur minor: quia natura nunq̄z intendit generare femellam: sed semper masculum. Sed quia natura femellam generat hoc est causaliter propter materie dispositionem: ⁊ inobedientiam. vt dictum est. ¶Quare quidam puer totaliter assimilatur patri: ⁊ quidam totaliter matri. respondetur q̄ quando semē matris vincit semen patris: tunc puer totaliter assimilatur matri. Si autem semen patris vincit semen matris: tunc totaliter assimilatur puer patri. Sed si semen in parte vincit: ⁊ in parte non: tunc in parte puer assimilatur patri: ⁊ in parte matri: sed si menstruum ⁊ materia fetus trahit ad se semen operationis spermatis: tunc erit similitudo ad matrem: ⁊ potest esse temporaliter: aut in membro principali: ℟non in secundarys: tunc puer erit similis in complexione corde ⁊ sexui. Sed in alīs membris patri: aut econuerso etiam puer erit similis in complexione: ⁊ corde patri: ⁊ in alijs membris similis matri. Et sic videmus pueros aliquos fratres multum assimilare patri: ⁊ alios etiam videmus pueros totaliter matri assimilari: ⁊ alios totaliter patri: ⁊ alios partiz matri: ⁊ partim patri. ¶Quare pueri vt frequenter assimilantur magis patrī q̄ matri. ℟Respondetur q̄ hoc est propter imaginationem matris ⁊ dispositione patris in coitu. ¶Quare pueri vt frequenter assimilantur auis ⁊ atauis q̄ propinquis parentibus. ℟Respondetur per Aristotelem quia virtus auorum est impotentia in cordibus parentum generantium. aliquando propter similitudinem nutrimenti: ⁊ tunc fetus formatur in similitudinem aliquorum auorum. ¶Quare vt dicit Aristoteles similitudo puerorum ad auos non extendit se vltra quatuor generationes. ℟Respondetur ꝑm Albertum quia omnis virtus quatuor gradibus mensuratur: ergo generatiua. Sed Aristoteles dicit q̄ aliquando puer assimilatur auo cuius a populo ⁊ seculo non est recordatio. ¶Quare pueri sunt de diuersa dispositione: quadam magis dura ⁊ quadam magis molli. ℟Respondetur q̄ propter dominium diuersorum elementorum: ⁊ quia ossa fiunt ex parte menstrui magis terrestri: ergo semper dominatur: sed medulla ⁊ cerebrum de parte eius magis aquea: sed spiritus vitalis naturalis ⁊ animalis ex parte magis aerea: ⁊ calor naturalis ex parte magis ignita. ¶Quare fetus succes-

sive sit fortior. respondeo quia in primis sex diebꝰ semina habent colorem lactis: sed in nouem sequẽtibus ab illis sex diebus: tunc semina habent colorem rubeum: quia tunc transmutantur in naturam sanguinis spissi ⁊ coagulati non fluentis. sicut massa carnea: quia ex propinqua dispositione ad carnem: sed in .xij. diebus post illos .ix. sequentibus illa materia condensatur ⁊ solidatur vt possit recipere organizationem ⁊ formationem: quia res nuda non tenet impressionem: vt patet per Aristotelem .ij. de anima. ⁊ sic singulis diebus vsq; ad partum aliter disponitur: sed quomodo ꝑ singulos menses regatur a planetis hoc est in libro Boetij.. ¶ Unde nota ꝑm Galienũ in primo mense fetus fit purgatio sanguinis. in secundo mense expressio sanguinei corporis. in tertio formantur vngule ⁊ capilli. in quarto mouetur fetus: ⁊ ergo tunc mulieres nauseant. in quinto tunc recipit firmitudinem patris ⁊ matris. in sexto neruorum constrictiones. in septimo ossa formantur. in octauo natura incipit mouere ad exitum ⁊ fetus dei beneficio completur. in nono ipsum a tenebris in lucem producit ꝑm communem cursum. ¶ Utrum puer in vtero stercorizat vel non. respondetur ꝑm intentionem medicorum ⁊ philosophorum ꝙ non: ⁊ ratio est quia non habet primam digestionem que est in stomacho: quia cibus nõ venit ei per os: sed per vmbilicum: ⁊ ergo non vrinat sed sudat quod videtur esse parue quantitatis ⁊ reseruatur in pãniculis matricis ⁊ secundina: ⁊ in alijs: ⁊ in partu pueri exeunt in magna quantitate. ¶ Quare ꝑm communem vsum ⁊ cursum pueri exeant in nono mense respondetur: quia tũc est totaliter perfectus vel quia tũc regat planeta benivolus: scilicet Jupiter qui est amicus nature. Nam ꝑm arist. est humidus ⁊ calidus: ⁊ ergo temperat malitiaꝫ saturni frigidi ⁊ sicci: ⁊ ergo oẽs pueri nati in hoc mense vt frequenter sunt sani. ¶ Quare pueri exeuntes octauo mense omnes moriuntur. respon. quia illo mense super puerum saturnus habet dominiũ qui est contrarius ⁊ planeta malivolus: quia frigidus ⁊ siccus: ⁊ vtraq; pars contrariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus per contrarium: quia per eum esurimus. ¶ Quare pueri exeuntes septimo mense vt frequenter moriuntur ⁊ dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense vt fetus lune. respondetur quia luna est frigida: ⁊ habet dominium super puerum: ⁊ ergo habet ipsum necare. ¶ Quare puer exiens statim flet. respondetur ꝙ propter subitam mutationem aeris ⁊ infrigidationem que frigiditas maxime ledit suam teneritatem. ¶ Quare vt dicit aristoti. fetus post septimum mensem laborat ad exitus. respondetur quia tunc ligamenta quibus matrici alligatur illa incipiunt debilitari: quia propter sui magnitudinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamentorum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitum suũ ad os. respondetur naturaliter: quia puer exit de matre: vt de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit digitum ad os propter caliditatez oris. ¶ Quare vt sciunt mulieres, puer exiens ⁊ clamans in vtero sit signum malum. respondetur quia est signum ꝙ non viuens exibit: ⁊ ergo dicũt Theologi: quia tunc cognoscit se priuari intuitu diuino propter carentiam baptismi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si non maxime pateret nec clamaret: ergo clamor est signum passionis ⁊ mali. ¶ Quomodo puer exeat. respondetur ꝙ primo capite premisso: ⁊ si aliter exit per crura vel per brachia interficit matrez: ⁊ seipsum. ¶ Quare mulieres comedentes infecta cibaria abortiunt respondetur ꝙ ex illis generatur semen infectum quod anima abhorret: ⁊ proicit ab agro nature scilicet matrice quia non est apta ꝙ ei forma nobilissima infundatur scilicet humana. ¶ Quare cor ⁊ lactatio ⁊ saltus vt aliqne pessime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur quia per talez motum ligamenta embrionis soluuntur ⁊ laxantur: ⁊ per consequens abortiuus sequitur: quia materia diutius retineri non potest. ¶ Quare iactus fulminis ⁊ tonitrui faciunt abortiuuz. respondetur quia vapor ibi adustiuus qui faciliter ledit matricez infantium per omnia tenella intrans per poros ipm occidit. immo Albertus dicit ꝙ si puer actualiter viuit in vtero materno per fulmina tonitruum interficitur. ¶ Quare mulieres iuuenes: ⁊ non antique abortiuum faciant. respondetur quia corpora iuuenum mulierum sunt magis porosa ⁊ rara: ergo vapor fulminis citius intrat faciendo aborsuz. Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo non sequitur occasio in eis. ¶ Quare vt dicit Aristo. nimium gaudium facit aborsum. respondetur ꝙ tẽpore gaudy calor vadit ad exteriora: ⁊ sic matrix propter paucitatem caloris facit aborsum. Eadem ratione timor facit aborsuz. quia tunc calor vadit ad cor relinquens matricem.

Vnguentum album ad oculos qui oculi sunt sanguinolenti et fluentes. Recipe pulueres tucie quartā partes et de butiro q̄ in maio mense ē laboratum partes tres et de oleo oliue duas partes et liquefac et cōmisce simul et illos pulueres sperge in illum cōfectū et cōmisce bene donec ī frigidabitur.

Cōtra casus de alto vt si aliquis de alto ceciderit et sanguis ex lesione in ipso coagulatus fuerit et vt tunc sanguis ille spergatur et dissoluatur in homine Recipe tres carbones viuos q̄rcinos et extingue eos ī vino bono albo et mane calidum hoc sepe bibatur.

Nota si aliquando membrum mutilat seu amputatur tunc debet bene curare cum dialtea. tale vnguentum hic factum. Recipe fenū grecum et semen lini et contunde in pulueres et sperge illum puluerem i butirus et permitte p vnū vel tres dies. postea recipe fenum grecus et semen lini. Require residuum in littera. B

Contra incisionē vene magne in collo ita q̄ sanguis cessare non potest tunc cōsumat illa vena proxime ad inuicem vt sanguis nō possit exire hoc pacto sperge et cōcute pulueres rubeos sup illud vulnus et pone sup eo emplastrus et permittat iacere ad diē quartus illud debet fieri ex claro oui et thus cum stupis mixtus post hoc medet sicut alia.

Ad vicus maturādi decoque semen lini cū butiro et suppone tandiu donec sufficiet.
Mobile vnguentus cōtra apostema et vicera et consequenter antiqua vulnera ruptoria.
Recipe sepum bouinū et liquefac in patella et ō baych et cola ad aliqō vas et moue tā diu donec fiat odouferus et ꝙto plus mouebis tanto melius erit ad oia vul.

De variolis et variole vocat vesice sicut pueri solent habere frequentius et quādoq; antiqui habent et fiunt duobus modis. vno modo sū. a.be alio modo sunt rubee. si albe fuerint tunc curatur totus corpus in pānum lineum. Require residuū in ifa. E

Lesio capitis cum buca lapide cultello vel quouis alio instrumento sine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas. Nasus incisus vsq; ad aures Apostema retro aures. Macule faciei. Labia viciosa.

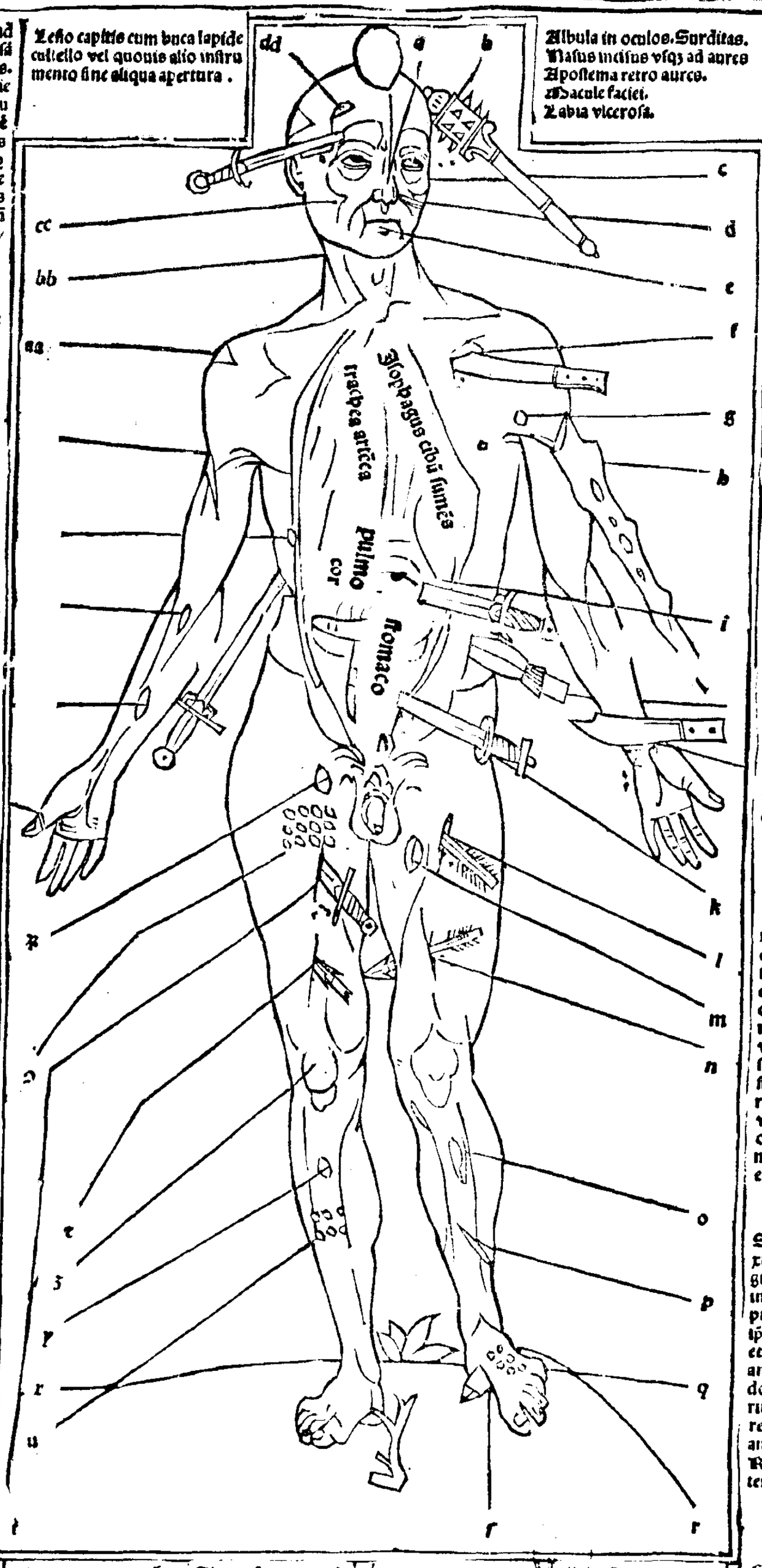

Recipe furfures tritici et excoquank. deinde addatur axūgia et fiat pultimentum cū pinguedine et hec ponak ad loca tumorosa et inflaturam si aūt hec non ꝓderint sibi tūc precidak cutis in capite et videak si aliqua ossa fuerint cōfracta i capite. Require i littera. A

Apostema solet i tribus locis euenire in corpore humano retro aures vt in collo hoc est in regione animata et tūc fiat flebotomia ō cephalica vertusq; brachij plus tamen de parte sana tuxta virtutes tenous vt si nō est antiqu⁹ plus minuatur.

Versus.
Hec sunt pensanda medico curare volenti.
Ars etas regio virtus complexio forma.
Mors et sinthomia cōmixtio tempus et aer.

Incisio vene vbi sanguis cessare non vult.

Contra fixum aut pfūdum vulnus. si huiusmodi vulnus multum cruentauerit tūc debet cōburri lodex in puluerem et spergi super tale vulnus. Etiā recipe substantiā quā pergamenistē de pergameno excoriant et pone super tale vulnus et etiam clarus oui cū canapeis stupis mixtū et emplastrus ex eo factum.

Si aliquod vulnus fixum fuerit pfūde et sanguis nō exiuit cū tamē instrumentū sit tus excepti tūc debet iacere iuxta ipm vulnus vt sanguis et immundicies exierint ante et cū adhuc putredo et immūdicie nō exierint debet tantū suffiare in vulnus et tūc talia anhelitu exibit totum. Residuus require in littera. E

Contra vulnera que fūt telo sagittata tūc lignū de ipso telo non debet extrahi alias ferrus ne sentiretur inueniri. sed si lignum fuerit extractū et ferrum interius remanet tunc debet queri spatula sine acutie eius

Si vero fuerit apostema in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc est de vena que est subtalo et dicitur vena mēstruosa mulierum seu vena virginalis.

Contra tumorem et inflaturam vulnerum. Recipe thus contūde in succo lolij et cardōis cū farina ordeacea tūc tumores et inflature q eū inungak seu emplastretur in circuitu vulneris et breuiter curabuntur.

Remedium de paralesi et vnguentum. Accipe artemisiam cum semine suo et millefolium cum semine suo et semē vrtice et tusquiami cuius radice et semine et accipe ceram et axungiam. Require in littera. D

Cōtra verucas. Accipe stercus caninus et terrā in qua vrinauit et decoque i vrina ꝓpria et emplastretur sup verucas semper renouādo et delet. Item hec idē curat papym vagit verbon bohemice noua kosth.

a ℂCum naſus inciditur ad ipſas nares: tũc oz conſui filo tenui ⁊ ſubtili adinuicẽ:⁊ poſt hoc debet conficere ſibi emplaſtrum ex claro oui cum albo liquore mixtũ bene cũ ſtupis:⁊ hoc emplaſtrũ ponaſ ſup vulnus eius:⁊ tãdiu pmittatur in vulnere donec patiens eſtimabit ꝙ ſit vulnus curatum in toto:attamen cãna debet intrudi ad naſuz ideo vt foramina non ſuccreſcẽt:⁊ vt patiens poſſit ſuſpirare. Aliud eſt verum recipiat illud emplaſtrũ de vulnere:tũc naſus ꝑniatur bene manibus adinuicem:⁊ tũc ex nouo tale emplaſtruz vt prius iacere nõ pmittatur donec fiet durum: deinde detur talis potus. Acc. zembi benedictam globoſaz ſpẽs tiriace ⁊ vueycrauth cuz floribus:hec oĩa excoque ſimul in vino aut ceruiſia: ⁊ hoc ſi fuerint herbe ſicce. Sed cũ fuerint vrides:tunc debet cõtundi:⁊ dare patienti ad bibendum: ⁊ ſanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite ſuetur vuln⁹ ⁊ tergaſ imundicies ſiue putredo cũ aliquo pãniculo ſubtili de vulnere eius:eo ꝙ cerebrũ putrefieret in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos:qz illi ſanant omnia vulnera: ⁊ fiſtulam: ſed ita ꝙ prius debet mundari a putredine corporis etiam iſtum pulverem ſecure potes ſeminare ſuper vulnus ipſius capitis.

c ℂContra offenſionẽ capitis cum baculo cultello lapide vel quocũqz alio:ita ꝙ multuz volet: ⁊ ſenſum aliquãdo ꝓdere machinaſ:⁊ totaliter pdidit:ſed tamẽ caput eius non eſt inciſum:ſed ſolum infractum per verbera hũc ita curabis: minuatur ſanguinem de vena cephalica: donec ſanguis ſanus exeat:⁊ conficiatur ſuper loca doloroſa iſtud emplaſtrum vt inferiori circulo docetur.

d ℂEtiam ſũme conſiderandũ eſt aliquis efficiaſ vulneratus:⁊ principaliter ad caput:tunc maxime deberet precauere:vt non bibat vinum forte: ⁊ non ſumat carnes non bene coctas:⁊ non accedat mulierem neqz intueatur. Similiter non loq̃tur multa ne rõnem perdat. Sed ſi nimiũ fuerit infirmus:ita ꝙ comedere non poterit:tũc detur ſibi perfuſio tenuis cũ caſeo decocta ad bibendũ. Etiam poteſt ſumere pulmentũ cũ ceruiſia coctuz poſt tres aut quatuor vel qnqz dies dentur ei ſercula delicata ⁊ hoc ſi fuerit calidus in ſeipſo:⁊ ſercula debentei dari que ipſe appetit.

e ℂContra ſurditatem remediũ probatũ. Capiatur ſal pro vno denario:⁊ ponaſ ad mũdam ollã: ⁊ cooperiaſ bene vt nullus vapor exeat ponatur ſuper ignem:⁊ ſuffletur ignis recenter ſub olla:ita ꝙ per calorem magnũ ſal liqueſiat: ⁊ confluatur in globũ. Et tunc remoueaſ ⁊ infrigideſ: poſtea bene cõcute in mortario:poſt hec perfora raphanum:aut rapam. aut maguderim:⁊ repleatur illo ſale:poſt hoc cooperiaſ bene illud foramen cũ illa particula quam prius extraxiſti de raſano vel de rapa:poſt hoc fode in terram in mũdo cellario ſi terra fuerit humida multũ ⁊ fortis:⁊ coopereatur viceuerſa ꝙ taliter maneat per triduum:⁊ tũc recipe per tres dies:⁊ ſerua iſtud in vitro:⁊ ſic fundatur in aures.

f ℂContra tumorem ⁊ vlceroſa labia vnguentum. Recipe ſepũ hyrcinũ cũ pice noua:⁊ axungia aucarum:⁊ cũ ſepo cervino conteranſ ſimul in q̃titate equali vnius cuiuſlibet liquefac ad ignẽ: ⁊ vnge labia:⁊ ſanabuntur in breui:⁊ ſi fuerint labia tumoroſa fiat minutio de ipſa lingua:⁊ ceſſat tumor labiorum.

g ℂUnguentum ad maculas faciei probatum. *Qui vult priuari maculis in facie exiſtentibus.* Recipe limacem cũ ſua concha:⁊ conchas ranarũ:⁊ alumen:⁊ aleſtem:⁊ gyantku:⁊ contũde illa ſimul:⁊ ſcute ad nouam teſtam:⁊ combure bene: ⁊ illos cineres commiſce cũ lixiuio de vitibus facto:⁊ ex illo facies mane ⁊ ſero laua.

h ℂPulueres corroſiuos q carnem ſuperfluam de vulnere creſcentem bohemice ỏ vuiemaſo appellaſ ſic fac. Recipe vitriolum viride: ⁊ impone in ollam nouaz:⁊ obſtrue cũ luto ſapientie: ⁊ impone ignem forte combure bene: ⁊ poſtea effunde parum de aceto vini:⁊ ſtatim poſt hoc contũde ⁊ habebis pulverem corroſiuũ:⁊ illũ ſup carnes predictas ſparge:⁊ corrodet eas.

i ℂSi aũt apoſtema generatur ſub brachys fiat flebotomia de mediana:aut pulmatica:aut pe parũm digitum in parte oppoſita:⁊ ſm ſimilem modum de eodem brachio.

k ℂQuando aliquis eſſet trãſfixus gladio vel haſta da ei bibere ceruiſiam tepidam cũ pingue dine ſerpentis.

l ℂSi inteſtinũ magnũ incideſ:aut ſtomachus hunc debes conſuere filo ſericeo:⁊ ſubtili ⁊ ſpergantur ſuper illa vulnera pulueres rubei.

m ℂUnguentũ cõtra vulnera tumẽtia: ſed non fluentia q̃ fiũt percuſſione ſicut plage:vtputa ſuſtibus ⁊ baculis:vel qbuſcũqz inſtrumẽtis. Recipe duas libras plantaginis:⁊ duas libras garbel:⁊ milleſolii:vitriolum albũ.i.quartale:Salluam:⁊ vitergiõ:quatuor libras contũde bene cũ illy.lib.axungie:⁊ cuz.q̃.lib.zuchari:iſta oĩa ſimul bene decoque ⁊ miſce bene cum ſpatula interius vt bene cũ aruina temperẽt:poſtea expꝛime totum ſimul ꝑ pannum ⁊ tere herbas que manſerunt poſt expreſſionem: ⁊ illa contũde cum axũgia ⁊ ſerua.

n ℂOleũ ad vulnera q̃ in pedibus fiunt quaſi incurabilia q̃ homes cõiter habent:⁊ illa vulnera habent foramina profunda illud oleũ ſic fac. Recipe lignũ iuniperi:⁊ incide in partes minutas: ⁊ recipe ollam vnã ⁊ fode in terrã:⁊ pone ſup eaz aliã ollã multis foraminib⁹ pforatam in fundo: ⁊ loca eã ſup illam in terra ſepultã loco cacabi:⁊ ipone in eam partes de iunipero inciſas:⁊ ſic tũc circũlinias ollas cum luto ſapiẽ:⁊ pone ignẽ fortẽ i circuitu ollaz:⁊ ſic ſtillabit oleũ qđ valet auꝝ et argẽtũ:et ꝑcipue ad vulnera ꝓdicta ſanãda.

o ℂSi alicui clauus ferreus vel ligneus vl qđcũqz aliud acutuz ad pedẽ intrauerit hoc ſic curabis. Recipe ſaxifragã:et cõtunde:et pone ſup locum in quo ſit talis clauus. Idẽ faciunt flores fabe ſuppoſite aut ſtercora murilegi:et exibit clauus ferreus vel quodcunqz inſtrumentum fuerit in ipſa carne.

p ℂCõtra pruritus magnus cuz lixiuio ex vitib⁹ parvis vnge loca fricãdo:et ſanaberis ſine dubio vel vrtice decocte cum vino et collate per pãniculum in balneum corpus tali brodio illiniũ fricando ceſſat. Sed prius liniatur quãdo ſudari incipiat.

q Si teluꝫ vel ſagitta fuerit in pede:ꝛ lignū nō eſt excerptū excipiaꝫ ꝑ te:ꝛ ſi ad vtrāqꝫ partem vulnus penetratū fuerit:tunc debes laborare ꝑ illud foramen tentā extrahere ſicut in vulneribꝫ vſus eſt:ita vt attigat vna tenta: aliam ꝛ ſanetur ſicut ꝛ alia vulnera.

r Si vo tam ꝓfunde fuerit intrinſecus ꝙ excipi nō valeat:tūc recipiaꝫ genzianā:ꝛ dꝫ poni ad foramē vt fiat vulnus amplū:ꝛ foramen magnum vt ſagitta eo facilius exire poſſit ad hoc capiaꝫ apoſtolicon mag̃nū dimergans. Steinvuorꝛ.ꝛ polipodiū ꝛ contūde bene adinuicē:et ex illo fac emplaſtrū ꝛ pone ſup vulnus ꝛ extrahet̄ ſagitta.

¶ Aliud emplaſtrum.

ſ Et ſi tale vulnus fixū aut ꝓfundum multū cruē tauerit. Accipe thus albū ſanguinē draconis vinuꝫ nigruꝫ fel vnd plutſtein. i. lapidis ematitis: hec omnia contunde in ſimul:ꝛ fac emplaſtrum cum claro oui:ꝛ illud confectum ſuper ſtupas ponatur ꝛ vulneri applicetur.

t Contra vulnera fluēcia ꝛ doloroſa. Recipe anguillam ꝛ excoque ꝛ accipe pinguedinem ꝛ conſerua in mūdo vaſculo:ꝛ excoque gallinam non intingēdo cū aqua pinguedinē ꝛ congrega ipſi⁹ pinguedinē ꝛ accipe ſucū ſalvie:rute:abſinthij:ꝛ marubij:ꝛ mente ſilueſtris:ꝛ tempera inſimul: ꝛ vnge quando vis cicatricem ꝛ ſanabitur.

u Unguentū bonū ad ſanguinē retinēdum:vbi fuerit vena inciſa. Cōfice thus:ꝛ aloe: adinuicē ꝛ admiſce clarū oui hanc tēperationē optime commiſce:ꝛ ex illa fac emplaſtrū donec vene ꝛ vuln⁹ adinuicē claudent:ꝛ hoc fiat donec vulnus ſanabitur in toto ſemꝑ emplaſtra noua ꝓparādo.

x Cōtra putridas carnes ꝛ mortiferas. Recipe argillā de fornace bene cōcrematā:ꝛ tēpera cum aceto ꝛ appone cucumeres equaliter ſumēdo:ꝛ fine vt buliant:ꝛ tūc cola ꝑ panniculū hoc facto recipe tertiā partē illius cocti ꝛ pmiſce cuꝫ oleo: ꝛ fauo mellis ꝛ vtere bis vel ter ꝛ ſanaberis.

ꝝ Contra inflaturam faciei vel alias vbicunqꝫ. Recipe ſcabioſam ꝛ decoque eam vſqꝫ ad conſumationē modice aque:ꝛ cū hac aqua madida benē inflaturam pannum inunctum ſuperpone inflature predicte quo ſiccato iterum madida ꝛ fac ſicut ꝓius ꝛ in triduo ſanaberis.

ꝫ Contra ſtruma que in collo generatur. Accipe ſucū raphani:ſal:vinū:acetū:ꝛ confice totuꝫ in ſmigmate in aliquo vaſe ꝛ mittas ita per noctē ſtare illo vnge apoſtema ſeu ſtrumam ꝛ decidet peribit illa ſtruma ſi ſepius hoc feceris.

ꝛ Contra panaritium hoc eſt quando quedam puſtule albe i circuitu vulneris generant̄ bothonice:pizymiet. Recipe axūgiā antiquā nō ſalſam ꝛ vermes quoſdā q̄ multos pedes habent ꝛ ſunt oblongi ꝛ parui ꝛ ab aliqbus cētipedes vocant̄ ſeu appellantur hos vermes contūde valde bene cū aruina antiqua ꝛ emplaſtra ſup dolorem.

ꝯ Ad ſolidandum oſſa confracta. Recipe lumbricos ventris ꝛ contere in puluerem ꝛ cōmiſce pulverem de lumbricis factum cuꝫ oximelle: ꝛ emplaſtrum inde fac ꝛ oſſibus fractis ſuperpone ꝛ mirabiliter conſoli dat oſſa confracta.

ꝑ Unguentum contra omnia vulnera quod cito generat carnes ꝛ replet. Recipe ℥ oleo oliue quatuor lotb faui mellis. ūj. loth. gūmi arabicū ꝛ thus verum de quolibet. j. loth. ꝛ molle ſicut farinam:ꝛ miſce ſimul totum:ꝛ liqueſac ſuper ignē modicum:ꝛ move continue in olla ne comburetur ꝛ operare illo vnguento quando vis.

aa Contra inciſionē cerebri vel iecoris vel viſceris: hec. n. oia ſunt mortifera ꝛ inſanabilia. Si vo inteſtinū magnum aut ſtomachus inciſus fuerit hūc debes cōſuere filo ſericeo ꝛ ſubtili:ꝛ ſeminētur ſup talia vulnera pulueres rubei de qbus patet alibi hoc facto curant̄ vulnera huiuſmodi herba ſanguinaria cū ſaluia:ꝛ ſi nollēt curari:tūc cerebrū eſt inciſum hoc taliter cōſiderare debes ꝙ vulneratus rōnem ꝑdet:ꝛ oculi eius rubei erunt oia quecūqꝫ comedet nō valebit retinere. Et non poterit ſedeꝫ habere lingua eius magna efficiē:ꝛ palpat ſup caput ꝛ lantabit emplin ꝺ capite ſuo.

bb Cōtra offēſionē capitis q̄ fit multipliciter. Aliquādo. n. cerebrū penetrat:ꝛ aliquādo ſolum cutis offendit ꝛ inflatur cerebrū vulneratū:ꝛ inficit modo ſi cerebrū vulneratum erit:tūc videri bene debet ne oſſa eſſent in vulnere:hoc facto excipiātur ꝛ imponatur ad vulnus eiꝰ ſericeus pānic⁹lus. Si vero ſericū nō habet̄:tūc panniculus aliꝰ ſubtilis ꝛ paruus. Et idē pāniculus illiniri debꝫ ꝓius mūdo lardone ꝓo eo vt tertio die facilius de vulnere excipiaꝫ:poſt hoc videri dꝫ vtruꝫ cerebrum fuerit inciſum ꝛ vulneratum:qꝛ ſi cum claro oui ſupponeretur:tūc ficcaret̄ in vulnere ꝛ aſſumeret cerebrū ſecuꝫ:ꝛ ex illo homo mortem itraret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipſa putrefieri ꝛ immundiciam effluere ab eiſdem.

cc Nota ꝙ ꝓius vulnera ſingulis diebꝰ bina vice debent ligari:ꝛ hoc cito facere nō ꝓlongando ꝛ ꝓmitus leſus non debet ſpaciari nec deambulari:ꝛ cum tam ipſa vulnera ſaniem ceperint: tunc ſemꝑ mundus panniculus dꝫ imponi ipſis vulneribus qꝛ per hoc ſubito curant̄ ꝛ ſuccreſcēt.

dd Si aliqs homo ceciderit ſuper caput: ita ꝙ collū ei incuruatur:ꝛ poſt hoc loqui non pōt. Illi ſtatim os aperiatur ꝛ ponatur lignuꝫ inter dentes eius ne claudere poſſit:ꝛ debet calcare ſuper humerum eius ꝛ trahere caput eius fortiter vt ad locum ꝓiorem caput ꝛ collum ſituetur: poſt hoc vngatur dialtea ꝛ ſanabitur a timore.

¶ Iſta reſidua deficiunt in aliquibus marginibus figure precedentis vbi conſimiles littere alphabeti comprehenduntur.

A Tūc excipiatur:ꝛ poſt hoc curari debent ſicut ꝓ ſcriptū eſt de ſanatione vulnerum ꝛ conficiaꝫ emplaſtrū de apoſtolicon ꝛ ponatur ſup vulnus: qꝛ iſtud exhibit totā imūdiciā de vulnere ꝛ cito curabit.

B Et ꝑpone i aquā ꝛ pmitte per quatuor dies ſtare ꝛ ſi vis potes calamētum apponere modicū: ꝛ ſic infunde in ſaccū ꝛ exprime ſucū illum:ꝛ accipe maluam campeſtrē:ꝛ coque ſimul cum omnibus ſupradictis herbis in butyro ꝛ cola per ſacculum: ꝛ tunc recipe ceram ꝛ reſinā:ꝛ galbanū:ꝛ liqueſac oia inſimul:ꝛ tūc cōmiſce cū omnib⁹ ſupradictis.

C Aqua intinctū ꝛ decoctū in lentibus ita calidū vt cū lingua canis expertū eſt:qꝛ attrahit ſtati materiā. Si fuerint rubee inuoluant̄ in pannū rubeuꝫ circa oculos tm̄ vtere repcuſſiuis ſeu recuperatiuis ne exeant ꝑ oculos:ꝛ circa gulā cū gargariſmis.

D vetere ⁊ resinā:seu picē albā castoreū nouū re cēs:⁊ oleū olive:⁊ accipe medullā cerui vel equi iuuenis ⁊ vinū vel acetū coctana si hr̄e poterit:⁊ hec oia simul cōtūde valde bñ:⁊ post h̄ pone i mū dā ollā:⁊ cū aceto vel vino bene decoq̄s ad bonā horā:⁊ tūc p pānū exp̄me:⁊ in pixidē pone:⁊ ex h̄ mane ⁊ vespere locum doloroſum vnge bene.

E qō in vulnere continetur mali:⁊ post hoc in-funde sed modicū vinum ad vulnus:qz illud mū-dat vulnera ⁊ putrefieri non permittit.

¶Unguentum contra siccitatē membrorū. Qñ aliquod mēbrum exiccatur in homie sic cōficiat.

Recipe.Lattum integrum ⁊ impone ad vnaz aucā ⁊ assa aucam vna cum catto ⁊ pinguedinem que in de stillauerit collige ⁊ serua:⁊ cum eodez membra que exiccari incipiunt perunge.Si vero totus ho-mo exiccatur seu omnia membra hominis:tunc re-cipe cattulos iuuenes ⁊ excoque eos in caldari ⁊ sic ille humectetur in caldari illo seu in brodio in quo cattuli sunt decocti ⁊ sanabitur deo iuuante.

¶Confectio vnguenti attractiui.

Recipe sepum ceruinū seu arietis castrati vel hyrci num ⁊ liquefac in patella ⁊ appone parum de cre-ta munda:⁊ modicū de resina:hoc est qūartaz par tem resine respectu sepi:⁊ oleum olive ⁊ contunde totum bene in mortario.

¶Unguentum fuscum contra vulnera feti-da vbi no sunt crescere carnes.

Recipe oleum olive:⁊ lardū sub vno pōdere:⁊ po ne ad patellam vt simul buliant paulatim: postea pone tertiaz partē de resina:⁊ tūc recipe puluereſ thuris:⁊ myrre nigre:⁊ sit de myrra plus q̄ ō thu-re:⁊ coque hoc totū simul:⁊ sic postea appone paz de galbano:⁊ indurare debes cū cera modica.

¶Unguentum dyaquilon ⁊ vnguentum pru tenicum pruskmazth.

Recipe litargiriū ⁊ cōtere simul.Lenobriū ⁊ inspar ge in oleū olive:⁊ pone in patellam ereā ⁊ mitte bulire semper mouendo cum spatula:⁊ quando videbis q̄ incipiet rubescere:tunc appone modicū de cera plus q̄z de galbano ⁊ effunde super aquaz mundā:⁊ si vis habere pulchrum tunc appone se-rapinum ⁊ erit multum delectabile.

¶Unguentum album sic fit.

Recipe cerusam:⁊ thus album:⁊ appone de gal-bano modicū:⁊ lapillos albos:q̄ in cancro repe-riunt̄:⁊ contere omnia in puluerem ⁊ liquefac cuz aqua rosacea ⁊ contere bene vsq; ad cōsumptionē aque:⁊ comiscecū oleo olive:⁊ fac bulire.

¶Unguētū retentiuū ad vulnera fetida.

Recipe mel ⁊ liquefac in igne: ⁊ aquā rute cōmisce illis simul ⁊ habebis.

¶Unguentū populeon qñ vulnera inflant̄.

Recipe nodulos de populo de tali arbore:⁊ con-tunde illos cū noua axungia que tunc tempoꝛis ha beri potest:⁊ serua ⁊ cooperi bene in piride vel in olla vitreata: postea recipe foliū iusquiami:⁊ acri-monie:plantaginis:⁊ millefolij: trifolium: ⁊ mar-rubium:balsamum: mentam: ⁊ mentam equinam zembs:feniculum:⁊ omnia illa simul equali pon-dere accipe ⁊ contunde ⁊ pone in vinum ⁊ mitte sta re per aliquos dies:⁊ tunc excipere herbas predi-ctas quando tibi videbitur conueniens ⁊ appo-ne confectum quod prius feceras de modulis po-puli:⁊ aruina noua:⁊ cōmisce simul:⁊ pone ad cal-darium paruum:⁊ buliat simul totum; ⁊ postea in sacculum funde seu cola.

¶Syrupus vulneratoꝛum.

Recipe tormentillam:agrimoniam:diptamū illaz herbam:⁊ myrram rubeam:⁊ coque bene in cerui sia antiqua:⁊ cola per panniculum lineum:⁊ quan do infrigidabit̄ da infirmo sero ⁊ mane ad bibēdū

¶Unguentum ad paralisim sic laboꝛatur siue sit in capite siue in alio membꝛo.

Recipe iuniperum:⁊ aruinam galline: ⁊ contun-de bene simul ⁊ pone ad patellam vt liquefiat ⁊ co la ⁊ sint ambo sub pondere equali.

¶Ad paralisim ⁊ fiat ignis bon⁹ ⁊ sic vngat̄.

Recipe medullam de ossibus equi:⁊ liquefac i pa tela ⁊ vnge locum dolentem vbi regnat paralisis. Et nota q̄ viris debet esse ex ossibus equi: mulieri bus vero de ossibus eque.

¶Contra paralisim cui stat in oculis.

Recipe vinum bonum:⁊ sauū mellis: in eadez mē sura:⁊ radices celidonie:⁊ feniculi:si vis cum her-bis:⁊ concute illa bene:⁊ postea calefac circa ignē ⁊ cola ⁊ emplastretur super oculos.

¶Unguētū vt quasi vno die vulnus sanet.

Recipe lanceolam illam herbam:⁊ illa est consi milis plātagini:sed planioꝛa habet folia ⁊ longio ra ⁊ contūde eam cū noua aruina:⁊ postea in pa-tella dissolue ⁊ fac emplastrum:⁊ pone sup vuln⁹ sed puluereſ sentias faciēs de eis:⁊ cū eadē her-ba potes humectare iflatiōes in circuitu vulneris

¶Unguentum rufum ⁊ valebit maxime quā-do aliquis leuans graue pondus offendit se vel inflat̄ ab intus vel hz spatulas ab intra.

Recipe herbas qualdam rubeas. Rubea tincto-ruz vel vngulosa maioꝛ:bethonice: Ezeruene:koꝛz venye:⁊ ablue bene:postea vero post ablutionem depone coꝛticem superioꝛem:⁊ pone ad butyrum: quod in Maio mense est laboꝛatum si habere po tes ⁊ coque simul valde bene:sic tamē fac q̄ herba butyrum preualeat:⁊ appone radicem vnam vel duas ō acrimonia. Et si nō potes habere butyr̄ May:tunc recipe illud butyrum quod est labo-ratum in vna septimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel quod est paratum ante festuz sanctoꝛum Philippi ⁊ Jacobi apostoloꝛum: ter-tia die vel prima.

¶Contra combustionē ignis vel aque.

Recipe furfures siliginis:⁊ combure in noua te-sta hoc contere bene ⁊ contritum da in circuitu ma nui vel pedi ⁊ sanaberis.

¶Remedium bonum ad paralisim.

Unge locum vbi turbaris in calida stupha vel cir-ca ignem vino cremato vel etiam si pes vel man⁹ incuruat̄ a paralisi taliter fac ⁊ sanaberis.

¶Unguentum sanatiuū:⁊ quod facit cre-scere carnes.

Recipe sepum ceruinum:⁊ plantaginem cū semi-ne ⁊ radice. Si autem semē plantago non habue-rit sic q̄ esset in mense Maio:tunc recipe radicem cum foliis contunde simul cum oleo olive:⁊ deco-que super lento igne:sic vt buliat per integram ho-ram primitus:postea appone resinam:⁊ commi-sce hoc totum simul vt buliat ita diu donec illa re-sina liquefiat:sed non amplius:postea cola p pā-

num ad nouam patellam:post hoc recipe tria vel quatuor coclearia de vino bono:z infunde in illud confectuz:sic iterū tere ad bonam horam z postq̄z illud vinum consumetur:tunc iterū funde tantuz d̄ vino vt prius:z sic semper exteres z effunde modo predicto:z hoc fac ita diu donec non erit vnguentum album sic abiectum:z donec adherebit mortariolo:sicut bitumen:z postea appone ceruse dimidium alterum loth:z hoc si fuerit vnum quartale: tunc de ceruſa apponeſ:z hoc illuc inſparge z contere bene:z ſerua in pixide:z vtere eo quādo opor tunum fuerit.

¶Unguentū dialtee contra ſiccitatem.

Recipe medullam de oſſibus caninis: z medullaz de oſſibus equinis:z antiquam aruinam: z herbā que creſcat in ſegetibus z vocatur Ermodactilus: z eſt hec herba precise ſicut cepe:z omnia illa ſimul bene decoque:z contunde:z liquefac in patella: z cola ad pixidē:z membra que exiccantur ſepe iungantur.

¶Contra calculum.

Recipe zinziber:balſamum:z zeduariam:z flores muſcati:z longum piper:z lapillos cācri:de quolibet vnū lothonē:z contere hoc ſimul valde bene z da infirmo ad bibēdū in vino:z ſanabitur in balneo.

¶Ad idem.

Hec eſt quedam breuis medicina que a ſolo deo venit. Accipe ſucum feniculi:petroſilȳ:apij:z in ſuco iſtarum pone micam panis:z pone ſuper renes: z ſuper veſicam:z non tantum vrinam prouocat verum etiam lapidem frangit.

¶Ad idem.

Idem facit paritaria comeſta vel bibita cum vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

¶De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima z perfecta ad frāgendum lapidem medicina. recipe radicem feniculi:z ſaxifragie:petroſilȳ:equaliter d̄ omnibus. Itē radicem bardane ſiue lappe ad quantitatem omnium iſtarum rerum:z hec in partes minimas diuidantur z ponantur in tanta aqua quantuz videbitur ſufficere buliatur q̄z vſq̄z ad conſūmationem tertie partis aque:z poſt hoc ſumat patiens mane z ſero ad quantitatem mediocris ciati:z ſi aqua p dicta nimis amara fuerit buliatur de liquiritia cū aqua predicta quantum videbitur.z ſi malum patientis recens eſt curabit ad octo dies. ſi vero antiquum fuerit ad quindecim dies.

¶Ad arenas expellendas.

Talis enim cura ſupradicta eſt ſeruāda niſi q̄ loco ſaxifragie due vel tres partes plantaginis apponantur z operandum eſt in praxi predicta.

¶Unguentū contra combuſtionē.

Recipe olei roſarū.ʒ.j.cere.ʒ.ij. ceruſam.ʒ.ſ.clarum oui vnius:hoc totuz optime verberetur z incorporetur:z fac vnguentum:z vngatur ex eo locus combuſtionis quotidie z mirabiliter prodeſt.

¶Unguentum ad ſcabiem.

Recipe aloepaticum:oleum laurinum: argentum viuum:z ſaluiam:z fiat vnguentum:z cuz illo ſcabies perungatur.

¶Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti.ʒ.ij. argenti viui.ʒ.i.plūbi vſti.ʒ.j.z ducantur ſortiter:z miſceantur cuz oleo z aceto vini:z ex illo ſcabies perungatur.

¶Experimentum magiſtri Petri hiſpani contra omnē maculam oculorum.

Recipe feniculi:verbene:rute:roſaz:eufragie ſileris montani:bethonice:celidonie:capillorum veneris:ana quaſſa bene:z impone in albo vino per diem naturalem. Secundo die diſtilla per alembicum:z quod primo ſtillauerit quaſi argentum: ſecundo quaſi aurum:tertio quaſi balſamus habetur:z hoc ſeruetur in tribus ampullis:z cum opus eſt detur nobilibus z delicatis pro balſamo. alijs vero pro auro z argento.

¶Iſti ſunt pulueres optimi ſup omnia vulnera que ſequuntur.

Recipe vinū nigrum:hoc eſt rubeum nimis z plus ſtein cuiuſlibet.j.loth:gūmi arabici.iij.loth: muſcatum:z thus album cuiuſlibet.j. loth ſanguinē draconis:z mumiā.j.loth.iſta oia contunde adinuicem:z fac pulverem ex ipſis:z illos ſerua ad neceſſitatem quando indigueris.

¶Apoſtolicon tale vnguentū ſic fit.

Recipe nigram picē arabicam cuiuſlibet.i.libraz. Recipe etiam galbani:z ſerapini: armoniaci: oppoponacis:colofonie cuiuſlibet.j.loth: z ceram vj.loth. Eſcra mediā libraā:hec omnia miſce adinuicem:z coque modicum:z poſtea accipe maſticē: z albeā:ſiue olibanum:z contere bene in puluerē: z terbentinam cuiuſlibet.i. loth: hec omnia miſce adinuicem:z pmitte liquefieri valde bene:z exprime per panniculum ſuper aquam frigidam: poſt hoc excipe de aqua:z volue illud bene in manib9 ad ignem cum oleo:vt ſit modicuz molle:hoc em plaſtrum ſanat vulnera fiſtulam apoſtema:z oēm fluxum immundum in carne ceſſare facit z ſanat.

¶Unguentū bonū ad vulnera ſananda.

Accipe picem arabicam.i.picē non temperatam:ceram ſimplicem oppoponacum flores iris cuiuſlibet mediū loth z holvuoiz. Ariſtologia rotūda: thus albū cuiuſlibet mediū loth:litargirij.ij.loth. Iſta omnia excoquātur in vino quartali aceti fortis valde ita bene vt molle fiant. Et poſtea iſta videlicet:cerā:picem:z picem arabicam: z.ij. libras olei: z illa omnia permitte ſucceſſiue liquefieri invicem:z ſic excoque vides bene ne comburantur i aliqua parte:ideo debes interius continue miſcere z mouere:poſt hꝫ reſinas abiice z refrigera modicum pone ad pixidem:z iſto vnguento vngatur pānículus:z ponatur ſuper vulnera:z hoc contrahit:z curat ſanguinem nialum de ipſis vulneribꝫ.

¶Unguētum ad vulnera quod cito generat carnes.

Accipe de oleo olive q̄uor loth:fauī mellis tres loth:gumi arabicum:thus verum de quolibet mediuni loth:z mole ſicut farinam:z miſce ſimul totum:z liquefac ſuper ignem modicum:z miſce cōtinue ſiue moue in olla ne comburantur:z operare illo vnguento quando vis.

¶Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine.libras.iii. reſine: lib.i. olibani: maſticis ana.ʒ.i. myrre.ʒ.ii. cere virginee.ʒ.iiii. bdelii.ʒ.i. verbene:pimpinelle:bethonice:cum adhuc recentes exiſtunt:ana manipulum.i.z decoquant in vino albo vſq̄ ad conſumptionem tertie partis:poſtea coletur z colatura ſup ignem ponatur

ad buliendum. Et impone ceram resinā: z mastice: olibanū: myrrā: bdelium: quousq; bene cōmisceā-tur semp agitando cum spatula: post hoc impone terbentinam: z aliquantulum de oleo oliue: z iterꝝ agitetur cuz spatula: donec infrigidetur: z qō notat colliget: residuū vero valet podagricis.

¶ Uel ēt p̄dictum taliter pōt laborari.

Recipe succi verbene: pimpinelle: bethonice: brunete. i. consolide plantaginis lanceole: ana lib. ſ. suci api. quar. iij. resine. lib. i. terbētine lib. v. masticis: olibani ana. z. i. myrre. z. i. cere virginee. z. iiij. z in vino odorifero buliant̄ suci: z valet p̄tra cācrū: z p̄ morsum veneno sum: z punctura: valet ēt ad omne vulnus recēs z ēt sanat apostemata in costis: z in epate: z in splene: z in p̄ncipio fozis emplastretur.

¶ Unguētū bonum ad gingiuas.

Recipe alumīnis vnum loth: z mellis. q̄. loth: z illa duo simul cōmisceant̄: z cū illa dentes z gingiue iungant̄ z curabit̄ putredo eoꝝ.

¶ Ad vulnus sanandum.

Recipe myrrā: thus: attramētū cuiuslibet. i. loth: z ad ampliādū vulnus appone medullā sambuci ēt vnū loth: z illa oīa simul cōfice in puluerē: z sparge modicū ad vulnus: post hoc calefac bene z suppone vulneri: z trāsiet adinuicē sub illo z sanabit̄: sed debes cōprimere vulnus bene duobus digitis adinuicem: z sic postea quarta die eligetur multum pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

Ad idem puluis bonus.

Pulueriza piper cum puluere carbonis quercini z suppone die vno vel duobus z sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

Recipe mel: z vermes longos q̄ infimo crescunt: hec duo cōfice in puluerē: z sparge ad vuln⁹ z sanabit̄: z hoc vtriusq; ana: z cōburi debz in testa noua: z vulnus sanabit̄ sine oīum fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrrā: piper: saluiam: acetum: oleuz: z illa oīa simul cōmisce z decoquas bene: z tunc cū illo caput perunge z liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qō dr̄ lupus.

Recipe albū thus: z tere modicū ad modū pulmēti z cōmisce optime cum claro oui adinuicem: z tūc line supra pāniculum canapeum: z si istud habere non potes: tunc recipe barbā iouis: z forma ex ea emplastrum: z tali dolori superpone.

¶ Antidotū empti boni z optimi sup vulnera.

Recipe thus: z aloe: z cōtundant̄ adinuicē cū claro oui: z istud ponat̄ sup vulnera vbi vene fuerint incise z cruentāt multuz. Istud tādiu p̄mittat̄ super vulnera donec vene z sanguis adinuicem creuerit si tñ magis indigeret: tūc laboret̄ huiusmodi medicina z emplm ex nouo z supponat̄ vulneri toties donec crescet adinuicē pamphili z malue simul cō trite z sup vulnera posite curant vulnera sanguinolenta z fluentia: z fortius: z melius q̄z aliud emplastrum. Si aūt cum axungia cōtunditur: z super vulnera ponitur sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastrum super vulnera.

Serpilliū romanū. i. romischkol cōtū dat̄ cū vino z sup vuln⁹ ponat̄ sanat multum bene. Item absinthium concussuz z recēter super vulnus positum sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonū ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: z aruinā porci nō castrati siue apri: z h̄ totū simul cōfice qō densum fiat: z caua illud z post hoc in melle decoque: deinde recipe absinthium: vel succū absinthij z tempera cum predictis ad horam vnius diei: z hoc vnguentum seruabis q̄diu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe cōsolidā maiorē talē herbā z depone superiorē corticē: medietatēq; eius abiice: residuuz vero cōtunde: z misce cū aqua: z pone sup folium nigri oleris. Suuarczkol z superpone vulneri z sanabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleū oliue. iiij. loth. fauimellis. iii. loth gūmū arabicū: z thus vetus: de quolibet mediū loth z molle sicut farina: z misce simul totum z dimitte vt liquefiat sup ignē modicū: z cōmisce continue in olla vt nō cōburat̄ z opare illo vnguēto qñ vis.

¶ Contra scabiem seū pruritum.

Recipe aquā in q̄ porcus vel sus mūdatus ē a carnifice post interfectionē illam cū dormire volueris calefac z laua pedes ex ea z pone ad aquam eādē vsq; genua z inuolue pedes in pannuz z de mane cū surgis dyalteā z populeon: z illa duo vnguēta simul cōmisceant̄: z vnge pedes scabiosos: z etiaz tere seu frica bene pedes cum pilis qui sunt in scropha depositi in aqua p̄dicta: z sic cū vnguento p̄dicto perunge z sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bona fiunt ex rosis z violis: cera: picce: melle: z oleo oliue: illa fac bullire simul: z exprime p pannum z intinge pannos: z pone ad pixidem z serua ad placitum tuū quando indigueris.

¶ Unguentum Jpocratis.

Recipe anguillā z decoque in aqua: z supnatantē pinguedinē collige z cōgrega. post h̄ recipe aquā piguē z gallinā z decoque sine sale: z simili modo piguedinē supnatantē collige: z tūc recipe succū saluie: rute: z absinthii: z elebori: q̄ iacet i terra: z herbā q̄ vocat̄ lingua canis. Jsta oīa simul cōmisce: z quocūq; vulnus fuerit vnctū nō indiget emplo.

¶ Unguentū fuscū laborat̄ sic.

Recipe masticis: galbani terbētine: ana. z. i. z cōficiant̄ sic oleū oliue i caldari sup ignē mittat̄ z addat̄ cera: z liq̄facta ponat̄ colofonia: deinde gūmi serapini: z terbētine: deinde masticis: z olibani: z hoc cum spatula semp agitet̄ donec coctum fuerit: deinde infrigidatum vsui serua.

¶ Unguentum album.

Recipe ceruse lib. ii. litargirii. ℥. i. olibani. ℥. ſ. masticis. ℥. i. vnaquecq; res p se terat̄: z puluis ceruse cum pauco oleo oliue distēperetur: postea addat̄ litargiriū: deinde mastix: z olibanū addat̄ z cū pistello paulatiz agitetur quāto melius pōt z vltima vice de aqua rosaꝝ parum addat̄: z tādiu ducatur donec spissum vel liquidū fuerit z serua vsui.

¶ Contra paralisim.

Recipe anserem: z pone in eam anguillam in frustra sectam seu diuisam: z assa: z cum illa pinguedine vnge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralisim.

Recipe murilegū nigrum: z impone in eū sinapi: z similiter assa z pinguedinē que inde stillauerit colli ge: z locum paraliticū perunge.

Sensus cõmu-
nis.

Cellula ymagi-
natiua.

Cellula estimati
ua seu cogitatiua
et rationalis:

Cellulla memo-
ratiua.

Alliopiria
Appoplexia
Asma
Arterica
Ascites
Arteriaca
Axumeron
Antrax.
Amussio rationis
Apostema.
Bolismus
Casus capillorum
Cephalea
Cousa.
Catarrus
Colica
Calculus.

Squinan tia:

Vngues mali

Sutta

Arterica

Cardiaca passio:

arterica

Ciragra

ciragra

Vngues mali

Cancer testicu-
lorum

Spasmus

Spasmus

podagra

podagra

Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea.
Mania.
Nefrestis
Opilatio ne
uorum
Obtalmia
opilatõ splen
Paralesis
Peripleum
nia.
Pleuresis
Ptisis
Profluuiu
Polipus
Podagra
Reuma.

Scotomia et
vertigo.
Stupor mẽ
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Syncopis
Singultus
Stranguria
Satiriasis
Suffocatio
tricis
Sciatica
Serpigo
Scortia
Tetanus
Tenasmon
Tussis
Venenum
Vlcerata
Vertigo
Vlceratio lin
gue.

Epar cor stom
chꝰ caput ⁊ sp
pes manꝰ ⁊ re
matrix vesica
officialia ñbꝝ

Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diemires
Dissenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani.
Emorroydes
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Fluxus sanguis
Homorca
Hutta
Hoapiatio

Hydrosorbia
Impetigo
Incubus
Iliaca passio:
Ileos
seucoflegmati
yposarcha
Ascites
timpanites

Hydrops

Scabies et asperitudo tocius corporis.

Scabies et asperitudo tocius corporis.

Allopicia est casus capillorum cum vlceribus. Cura: vngule capre uste: z cum pice liquida trite z illinite: allopiciam sanant. Auicen. Serap. kir. Alber. lib. xxij. ¶ Appoplexia ē passio cerebri officialis auferens sensum: z erectionem toti corpori repente z subito magna voce precedente ꝓpter oppillationez in meatibus z ventriculis cerebri tam principalibus qz non principalibus. Cura: utaris tiriaca cū uino. Auicē. prima quinti. z genitalibus cunctis q̄ fiant cocta cū ruta. ¶ Asma ē difficultas anhelandi sine sonitu. Cura: decoquantur malue in olla: z ex illa lauetur calide infirmus z etiaz sumatur scutella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: z condiantur modicum: z hoc imponatur sacculo: z cōsuat̄: z sup sacculū illum locetur infirmus: z resanabitur: z oz in balneo esse: z sedere sup istas cōctas herbas: z istud sepius facere tenet̄ z sanabit̄: z post hoc ungat oualtea cū isto butyro hoc facto minuat de pede inferius subtalo. ¶ Artetica ē passio ab articulo dicta: z ē species gutte. Cura: accipe rantarides: z puluerem piperis: z sparge sup cerā calidā: z sic pone sup locū dolentē p vnam noctez: z mane inuenies vnam uesicam: tūc impones ceraz extrahens aquā z sanabit̄. ¶ Asclites ē spēs ydropisis ex grossa ventositate effecta. Et dicit̄ ab ascli grece qđ est uenter latine. Cura: vide de ydropisi. ¶ Arteriaca passio ex asperitate sit trachee artarie cum uoce mansueta: z raucedine: z excreatione cum difficultate. Cura: tapsus barbatus cū uino rubeo z forti decoctus z loco frequēter cataplasmatus multum ualet. ¶ Arimeron ē genitalium partiuz oppilatio. ¶ Antrax est quedam pustula pessima que quando fit in homine comburit carnem circūquaq; z facit foramē antrum: z putrescit caro vsq; ad ossa. ¶ Amissio rōnis sit qñ homo freneticz patitur: qm̄ tūc solet fatuizare veluti fatuꝰ uel amēs. Cura. recipe crocum z urinam ppriam: z de mane bibat z curabitur. ¶ Apostema patet ꝺ se quid sit. Cura. Recipe bolū armenicum z terram sigillataz: z incide z utrūq; ad calidum uinum pone: z de mane bibe z scito quia non permittit ad cor ascendere ipsum apostema.

Bolismus ē immoderatus uel caninus appetitus uel irrationalis: z ē passio stomachi ex frigida causa. Cura alibi videatur de passionibus stomachi.

Casus capillorz est quādo crines descēdunt de capite: z hoc maxime fit post infirmitatē. Cura: adeps uulpi capiti illinitus multum prodest. Sextus z Plinius lib. uiij. capitulo. xxxvi. z lib. xxviij. cap. x. ¶ Cephalea est dolor totius capitis. Cura: thus myrram piper saluiā acetum alleū commisce z decoquas: z unge caput z liga linteo. ¶ Coriza est cōstrictio nariū a poro cerebri decurrens ad nares. ¶ Catarrus est fluxus a capite uersus pectus: z causatur multipliciter: aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquando ex calore superfluo. Si fuerit ex calore superfluo: tūc minuatur de uena cephalica: z ungatur frōs unguēto z oleo rosarum: similiter z caput: oleo baccharum lauri uel cū oualtea. Si aūt ex crapula: tūc sūme p̄cauere oz ne nimis comedat aut bibat: sz moderate. ¶ Colica est passio intestinorum grauis q̄ fit iuxta umbilicū. Haly. Cura: stercus caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. stercus canis. ¶ Calculus dicit̄ esse lapis in uesica uel in renibus generatus. Cura: grana iuniperi mixta cū medone simulq; concussa z expressa p̄ paniculum: z iterum de nouo succus per pannū colet̄ z detur patienti i balneo sedēti. Lir oleū ex ligno eius. ¶ Cancer est quedam uulneris spēs carnes corrodēs z quasdā habens uenulas circūquaq; distentas ad modum crinū cancri. Cura: stercus anserinū fixatum bene cum butyro interficit cancrū: z ꝺz prius p̄ panuz colari: z sic illiniri uulnus in circuitu. ¶ Ciragra est paralisis manuū. Cura. Recipe succū mellis z misce cū farina ordeacea: z decoque, quasi pulmentū z fac ex eo emplm̄ z suppone dolori calide. ¶ Cardiaca est infirmitas ex qua cor trepidat z euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno z ex sanguine superabundanti. Cura: z tunc debet minuere de manu sinistra: z unge cum unguento populeon. z oleo uiolaz: z utat̄ electuario isto. recipe uiolarum rosarum nouellaz uel titiradys Iuli. similiter utatur carnib⁹ nouellorz pullorz z iuuenuz z altaz carniū: post hec facies sibi emplastrum. accipe rosas uiolas linū recens: hec oia coque z pone sup stomachū z priusq̄z coquat̄ ꝺz contundi: z sic decoque. Si uero infirmitas illa euenit ex frigore tunc assumāt ꝺiamargariton. Nicolaus z hāc medicinam recipiat. Cinamomū gariophilos cubebe lignum aloes: z os de corde cerui cuiuslibet coniunctim: z contunde bene inuicem z appone. Recipe uiolarum unum fertonem anisum unam libram: quia illud confectum fortiter fortificat omnes artus in homine. Si aūt illa infirmitas fit er sudore nimio: tunc repurgetur: ut nō sudet magis: alꝫ corpus corrumperetur: uel cardiaca passio est qñ totū corpus resoluitur in sudorez continuum z dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

Damires ē inuoluntaria urine emissio i somnis. Dissuria ē difficultas mingēdi. Cura: oleo petroleon corpus ungatur circa partes dolētes. Lir. ¶ Dissenteria est fluxus ventris sanguineus cū corrosione z ulceratione intestinorum. Cura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Haly. z Plinius libro uigesimooctauo. capi. nono. ¶ Diarria est fluxus ventris simplex quando fluunt humores diuersi de ventre. Cura: stercus canis sola ossa comedētis constringit ventrem fortiter z hec magister auicenna docet. ¶ Diabetes est immoderata renū attractio uel est immoderatus fluxus urine hoc est quando totiens mingitur quotiens bibitur. Cura: pone agrimoniam ad saccum z excoque cum uino antiquo donec tertia pars ebullierit. z adhuc appōe modicū salis cocti z bibe illō z sanaberis.

Effimera est febris ex distēperantia spirituum procedens ultra diem tertium sm̄ sui naturam non se extendens. Cura: contra effimerā diuersam uene aperiantur ut in tabula de minutionibus. ¶ Emigranea est dolor medie partis capitis siue interiorꝭ. siue exteriorꝭ. Cura: contra emigraneam sciaticam colicam z iliaticam. recipe calcem uiuam ciminum tartarum olibanum baccaz lau-

ri finapi:7 mel crudum 7 fac confectionem empla
stri 7 superpone dolenti loco. ¶Epilensia est mor
bus cerebri officialis auferens sensum 7 erectionē
toti corpori cum perturbatione motus maxime
propter opilationē in ventriculis cerebri non pri=
cipalibus.Cura:detur fimus ciconie i aqua 7 mel
le mixtus ad bibendum infirmo curat: Auctor pā
dectarum. ¶Empima est sputum sanioſum in cō=
cauitate pectoris existens aut pulmonis vel empi=
ma est passio quando sanies excreatur.inde empi
ma.i.saniem expuentes quia empima grece sanies
latine dicitur. ¶Exitus ani est quando quoddaz
intestinum homines egreditur per anum.dum va=
dit ad secessum.Cura. ℞ecipe aloes epaticuz 7 li=
quefac postmodum infrigidato inunge intestinuz
7 trude viceuersa 7 si amplius exierit iterum inun=
ge quousqz manebit Sera.7 Auicen. ¶Emorroi=
des sunt quinqz venule existentes in ano per quas
solet fluxus fieri vel emorrois est apertio vene in=
feriorıs que cuz ano exit.emachim.n.grece sanguis
dicitur latine.inde emorrois.i.sanguinis fluxus p
inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex
sanguine superfluo.Cura:contra hanc infirmitatē
minuatur sub talo.si autem talis passio fuerit re=
cens 7 primo orta tunc. ℞ecipe oleuz oliue sereni=
simum 7 madidetur in eodem panniculus 7 pona
tur super dolorem eundem.

Febris est calor innaturalis mutatus in
igneum 7 est multiplex vt superius cir=
ca imaginē videri pōt.Febris continua
est que fit de flegmate putrefacto. Cura:
accipe solsequiū cuz radice sua 7 in par
tes incide minutas 7 cuz aceto bene decoque 7 da
patienti de mane 7 de vespere. Febris tertiana est
que fit de colera putrefacta similiter in corpore.cu
ra:recipe pimpinellam 7 benedictaz albam 7 has
herbas decoque pariter cum aceto ad bonam bo
ram diei 7 tunc cola per pannū 7 da bibere pacie=
ti de mane 7 vespere.cura cōtra quartanā. ℞ecipe
petrosilium 7 cū radicibus decoque pariter cū ace
to ad bonā horam diei:7 tunc cola p pannum 7 in
vitrum infunde 7 cooperias per noctem mittens sic
stare 7 mane iterum per pannum debet colari 7 da
patienti bibere ieiuno stomacho 7 intinge pannū
in eadem aqua 7 caput eius circunliga. ¶Febris
effimera patuit de se. Cura:sucus cubebe mirtus
cum oleo rosarum 7 inunctus pulsibus 7 super cor
illinitus omnem calorem febrium mitigat. ¶Fe=
bris ethica idem est q̄ ptisis plantarius habuit
quendam patientem viribus defectū 7 posuit ip̄m
in balneum aqueū in quo fuerūt resoluta cornicis
ova 7 post balneū fortificatus exiuit. Item cibus
optimus ethicis:terantur pupille alarum gallina
rum 7 trite distemperentur cum lacte ouino 7 ad=
dantur vitellam ouoz̄ 7 parum polente frumen=
ti 7 buliat ad spissitudinem 7 adde parum de zu=
charo. ¶Febris acuta idem est qō febris occul=
ta. ¶Febris autem cōtinua hoc habet remedium.
Ad mitigandum feruorem in febre cōtinua. Cura:
Folia caulis coquantur cum aceto veteri 7 teran=
tur cum oleo rosa.7 emplastretur super stomachū
multum prodest. Et idem potest fieri cum solys sa
licis:7 folys albarum vitium rosaz̄ 7 similibus.
¶Fistula dicitur esse quoddam vlcus qō non ple=
narie reseruatur 7 ante reseruationē cicatrix illius
vulneris clauditur 7 sic illa sanies que prius ō vul
nere plenarie non exiuit facit sub cute latum lo=
cum.in superficie vero vulneris valde strictuz ha=
bet foramen. Cura:excoquatur anisum in aceto 7
illud bibat patiens 7 fistula cessabit in eo. Item fi=
stula multa foramina habet 7 non recta sed obli=
qua q̄ medicina intrare non possit etiam nil me=
lius est q̄z stercus caprinum temperatuz cum mel
le 7 tepide suppone:quia omnem tumorem soluit
putredinem extrahit.7 iniciatos vermes occidit:7
purgat 7 sanat fistulam 7 cancrum:7 dolorem mi
tigat. ¶Ficus est quoddam vulcus quod solet cre
scere in ano vel in virga vel in naso vel in oculo.cu
ra:contra ficum in oculo. Recipe medullam de os=
sibus bouinis 7 vitellum oui 7 oleum: hec omnia
in patella coquas 7 exprime per panniculuz 7 vn=
ge morbum 7 super pannuz pone 7 superpone do
lori donec sanetur. Alia contra ficum vbicunqz fit.
℞ecipe plantaginis manipulos tres 7 millefolij
7 mētastri ana manipulos quatuor.hec omnia cō=
tundantur 7 sucus exprimatur.7 addantur qua=
tuor grana piperis triti:7.vij.grana mastico ieiu=
ne patiens bibat hanc potionem nouem diebus 7
continue renoua medicinam. ¶Frenesis est aposte
ma natum in miringa cerebri de ebulitiōe sangui=
nis vel calore vel vtriusqz:miringa vero pellicula
circundans cerebrum 7 est in aure que si rumpe=
retur perpetue surdus efficeretur. Cura: Uena in
medio frontis aperiatur. ¶Fastidium est infirmi=
tas repugnans comestioni 7 appetitum destruēs
bonum.hec infirmitas sepius generatur ex langui
re nimio ipsius stomachi 7 omnium membrorum.
Aliquando ex nimia sede peruenit 7 superflua sum
ptione potus.7 interdum peruenit similiter ex fri
gore magno. Tunc ille sumat zucharum rosaceū:
7 etiam iuuat illum qui habet superfluam:7 stoma
chum confortat vel etiaz sibi detur diaaradon ab=
batis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei de=
tur diacitonniten Halie. Auicen. aut zinziber con
ditum:quia illa inducunt aliquo modo calorem 7
faciunt appetitum bonum. ¶Fluxus sanguinis ē
multiplex de ore:de auribus:de naso per anum:7
sm illa omnia diuersas sortitur medicinas. cura:
contra fluxum sanguinis per anum. ℞ecipe semē
plantaginis 7 concute in liquefactum butyrum te=
pidum:7 statim super hoc incute ova 7 appone
modicum de croco:7 hoc non contrito:7 da ei co=
medere.
¶Contra fluxum sanguinis de naribus.cura:ve=
na cephalica incidatur.

Gmorea est inuoluntaria spermatis
emissio. ¶Gutta est quedam passio in
scapula quando homo brachium le=
uare non potest:7 si leuat tunc cum ma=
gno dolore.cura. ℞ecipe absinthiuz 7
coque in melle siue malaxetur 7 cōtundatur 7 fiat
emplastrum ex illo 7 dolori superponatur.

Horripilatio est erectio crinium pre ti=
more vel dispositio in qua inuenit cor=
pus diuersitatem in frigore 7 punctio=
nem in cute 7 lateribus: 7 antecedit
eam pigritia 7 fractio est quasi mane
ries eius.

Idroforbia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mũ dam:ꝛ etiam sonum eius. ℂ Impetigo ꝛ serpigo sunt infectiones cutis de cole ra subtili mixta cum humore grosso. ℂ Incubus est fantasma in somno comprimens corpus ꝛ aggrauans motum ꝛ loquelam pertur bans. ℂ Iliaca est passio intestinorum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu ꝛ dolore vehementi tanq̃ si intestina terebello perforarentur. Ileos est idem. Et notandum ꝙ interdum ilia ca fit ex siccitate nimia:tũc vrina fit rubea ꝛ tenuis ꝛ tunc magnum calorem patitur infirmus. Ille cu ratur sic. Ungatur oleo violarum ꝛ vnguento po puleon:post hoc detur ei exisatra.j.lib.illud suma tur mane ꝛ sero semper iria cochlearia cuꝫ aqua ca lida:post hoc sumat sucum rosarum ꝛ scamonee mixtum cũ vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exterius. ℂ Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequẽs mutationem virtutis digestiue in epate. Et sunt eiꝰ quatuor species scilicet yposarcha. Asclites:timpa nides:ꝛ lentosflegma. In timpaniti ꝛ asclite solum venter inflatur ꝛ pes sicut posteriora macerãtur. In alijs autem speciebus totum corpus inflatur. cura:contra idropisim. Recipe enulã campanam ꝛ contunde ꝛ sucum eius exprime per pannum ꝛ colligatur in testam oui ꝛ distemperetur cum fauo mellis:ꝛ da infirmo omni die plenam testã de suc co:hoc fac vndecim diebus luna decrescente vel de ficiente quia etiaꝫ homo in ventre decrescit. ℂ Im petigo est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: oue vene in faucibus oris incidantur.

Epra est morbus corrumpens formaꝫ ꝛ compositionem membrorum ꝛ fina liter soluens contiuum:proueniens de materia melancolica sparsa per totum corpꝰ. cura: Recipe oleuꝫ de ligno fra xini frustratim inciso:ꝛ fac ad modum aque rosa cee ꝛ vngatur corpus sepius multum prodest. ℂ Litargia est apostema in posteriori parte cere bri subtus carnem:vel litargia est apostema fleu maticum cum febre impupi cerebri natum:ꝛ cũ mẽ tis oblitione:ꝛ litargia alia vera:alia non vera. ve ra litargia est quando homo semper dormit. Non vera inest qua homo non potest dormire. cura: ca pilli proprij vsti conficiantur cum aceto. ꝛ modica pice:ꝛ naribus apponatur:potenter excitat litar gicos. ℂ Lienteria est fluxus ventris:in quo come sta ꝛ bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus ꝛ quantitatibus in quibus intromissa sunt propter debilitatem contentiue stomachi ꝛ intestinorũꝫ su periorum. cura:recipe sepum hyrcinum ceruisiam litargirum corticem glandium:emethich:sanguinem draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicem:ꝛ hoc mixtũ trudas super lien:ꝛ sparge de super modicum puluerem concrematum:ꝛ sic trudas ad corpus viceuersa ꝛ sanabitur eger. Si au tem homo fuerit inflatus multum:ita ꝙ lien sub intrare non potest:tunc accipe allei vnam libram ꝛ decoque illud in medio quartale aque:ꝛ tunc su per vapores illos ponatur eger:ita vt possit hu mectare corpus eius siue posteriora:qꝛ potest hoc corpus demollitur:ꝛ sic lien poterit bene imponi viceuersa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinuꝫ digito:ꝛ hoc facto. Recipe pulueres cre matos de cornu cerui thus ꝛ masticem isti pulue res superseminentur lieni ꝛ posterioribus ꝛ sana bitur. Et isti pulueres etiam reformant matricem mulieris si super scuciantur secretis ipsarum. De inde accipe thus ꝛ colofoniam. Isti duo sparge su per carbones ignis locans infirmum super illum fumum ꝙ intret corpus ipsius ꝛ sanabitur lien. ℂ Lumbrici sunt vermes qui nascuntur in intesti nis hominis seu alterius animalis. cura: comede zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnam horam in ore. ꝛ post hoc glutire debes:ꝛ tunc incõ tinenti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedi um contra lienteriam passionẽꝫ quando quis ma gnas sedes patitur ꝛ homo estimat vt viscera eiꝰ exirent hec infirmitas interdum fit ex comestio ne nimia ꝛ ferculis malis:ꝛ talis egritudo mortifi cat hominem sepius. Et sic interduꝫ detur ei zucha rum rosaceum diaaradon abbatis vel rosatam no uellam. Et adhuc vngatur oleo rosarum ꝛ empla strum conficiatur ex rosis:ꝛ ex pomis quercinis mastice ꝛ margaritis:hec omnia condiantur ꝛ ex coquantur in aceto:ꝛ fiat positio super corpus eiꝰ. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tũc sibi vnguentum ex menta:ꝛ balneum ipsius aque in qua cocte sunt rose vue grich que cum costo:ꝛ scias ꝙ hec medela multum prodest.

Morphea est defedatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus criniuꝫ ꝛ barbe:ꝛ est differentia inter Allopici am ꝛ morpheam:qꝛ allopicia est casus capillorum ꝛ crinium capitis. cura. Re cipe oua formicarum ꝛ ebulum .j. atib contunde: ꝛ succum:ꝛ acetum bonum:ꝛ aurum purissimum puluerizetur:ꝛ cum eo vexura: idest locus perun gatur. Item fel caprinum ꝛ sanguis vespertilio nis perunctum caput aut barbam curat. ℂ Ma nia est insania vel alienatio mentis. vel sic: Ma nia est corruptio anime sine febre. cura ꝛ fercula eius sint leuia sicut caro capria:ꝛ pulli ꝛ noua oua assature molles ꝛ bibat vinum limphatum:ꝛ cum aqua permixtum balneetur ꝛ commisceatur cum mulieribus:quia per hoc ira sedatur ꝛ vesania mi tigatur ꝛ inciditur ei vena circa pedicam paruam: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Melancolia vero a nigro fel le est dicta.

Neruorum oppilatio dicitur esse pas sio quando nerui oppilantur. cura:ner ui adipe seu pinguedine accipitris se pius inungi debent. ℂ Neufresis dicit esse dolor lumborum.

Btalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. cura: vena in vtroqꝫ pede supra pedicam maiorem incidatur ꝛ multum prodest. ℂ Op pilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur ꝛ non per ficit opera digestiõis. cura. Recipe stercus vacce fic cuum ꝛ sucum vrtice tria oua olei optimi sulphu ris confice hec ꝛ fac emplastrum ꝛ ẽ optimum splenetici:epatici:ydropici:ꝛ hoc absconde qꝛ do num dei ẽ pensare volenti.

Paralesis est neruorum mollificatio cū ablatione sensus ⁊ motus. Cura:recipe stercora pullorum ciconie cum ad huc fiunt in nido contunde ⁊ cribra p pannum subtile: postea recipe axungiam porci ⁊ liquefac:⁊ impone puluerem ⁊ fiat vnguentum cum quo vnge locū dolentem. ℂ Paralesis viscerum est que causatur in visceribus. Cura:recipe hyrundines iuuenes: deinde excoria ⁊ viscera eorū bene mundentur:⁊ imponantur vice uersa:⁊ hoc assari debet:⁊ mundare ⁊ comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manus potes capere de bacchis lauri viridibus ⁊ tantum de saluia:⁊ decoquas bene in bona ceruisia tritici:⁊ bibe ieiuno stomacho. ℂ Peripleumonia ē apostema canalium pulmonis vel peripleumonia est collectio circa pulmonem:fit autem de humore collectio in partib⁹ pulmonis. ℂ Pleuresis est apostema calidum lacertorum seu panniculorum seu velaminum costarum. Et pleuresis a pleura costa dicitur:⁊ inde tunc fiunt punctiones laterū. Cura:contra laterum punctiones excoquatur mel cum lacte caprino ⁊ madefac illo pāniculū:⁊ hoc superpone lateri languenti ⁊ cessabunt punctiones. ℂ Ptisis est humiditatis consumptio quādo consumitur corpus ⁊ exiccatur:⁊ ita quilibet exiccatus potest dici ptisicus:⁊ febris ethica idem est. Cura:recipe rosam ⁊ polipodium ⁊ coque cum vino bene:⁊ bibe sero ⁊ mane. ℂ Profluuium ē immoderata menstruorum emissio. Cura:stercus gatti cum resina ⁊ rosa suppositum profluuium mulieris reprimit ⁊ cessare facit. ℂ Polipus est superflua in naribus caro ex grossis ⁊ viscosis humoribus facta. ℂ Bolismus est infirmitas per quam homo semper continue comedere appetit ⁊ tamē saturari aliquo cibo non potest. Si vero saturatur statim euomit more canino:⁊ post hoc statim esurit vt prius ⁊ talis infirmitas interdum prouenit ex frigore magno:⁊ tunc parum fitit. Si vero prouenit ex frigore nimio tūc semper lingua siccatur: ⁊ multum bibere potest. ℂ Podagra ē passio pedum cum dolore calcanei ⁊ pollicis. Cura:fricetur dolor sepe cum testiculis vulpinis:⁊ adeps vulpis idem facit ⁊ cum pelle eius inuoluatur.

Reuma est fluxus humoris a capite ad partes subiectas. Cura: yssop⁹ torrefactus ⁊ calue capiti appositus multum valet. Ad idem due vene sub lingua aperiantur.

Sothomia ⁊ vertigo sunt visiones vertositates ⁊ sunt ppie passiones sensus cōis. Cura sume radicem ebuli:⁊ prius desicca:⁊ inde fac lixiuiū ⁊ frequenter caput laua. ℂ Stupor est diminutio sensus ⁊ mentis. Cura:vena in occipite tangat. ℂ Sternutatio ē motus naturalis cerebri fortis ⁊ validus ppter expulsionem nociuorum. ℂ Spasmus est egritudo neruor contrahens nerū contra suam originem. ℂ Squinantia est apostema gutturis viam anhelitus impediēs ⁊ cibi. Cura:due vene sub lingua minuantur. ℂ Sincopis est defectus caloris naturalis vel est ablatio sensus in toto corpore p3 maiorem partem:ppter debilitatē cordis. ℂ Singultus est quasi spasmus stomachi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati ppter expulsionem nociuor. Cura aliquid inopinosum ⁊ anxium inopinate ⁊ subito patienti nūciandum est ⁊ cessabit. ℂ Stranguria interpretatur guttatiz vrine emissio. Cura:thus cuz pulegio coquatur in vino ⁊ bibat in balneo. ℂ Satiriasis est continua erectio virge cum appetitu ad coitum. Cura:super renes ventosas pone ⁊ extrahe sanguinem. ℂ Suffocatio matricis est ascensus matricis ad superiora propter humores corruptos. Cura:testiculi vulpis in oleo veteri cocti ⁊ postarium mulieribus impositum curat matricez suffocataz. ℂ Sciatica ē passio scie.i. anche vnde homines cogūtur claudicare. ℂ Serpigo est quedam species scabiei. ℂ Scurria ē quādo vrina ex se insensibiliter emittitur.

Tetanus est maior contractio neruorū a ceruice vsq; ad dorsuz. ℂ Thenasmō est appetitus ⁊ voluntas nimia egerendi cū modico aut nullo effectu. ℂ Tussis est violenta cōmotio spiritualis virtutis ad expellendum superfluitatem in spiritualibus. ℂ Tumor testiculorum est quando testiculi tumescunt. ℂ Tortiōes ventris causantur ex vētositate.

Venenum est materia subtilis aquosa horribilissime qualitatis a tota substantia premens corpus humanum. ℂ Ulcerana est infirmitas per quaz homo cruorem emittit per posteriora. ℂ Ulceratio lingue fit quando vlcera seu pustule in lingua generantur. ℂ Uertigo est infirmitas capitis. Cura:omni hora dum vadis dormitū recipe tres guttas vrine ⁊ pone ad nares ꝓbatū est: qz multū valet. ℂ Fetor oris fit multipliciter aliquādo euenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione intestinorum:⁊ alio modo fetidus anhelitus appellatur. Cura:si fit ex putrefactione dentiuz vel oris:tunc debes lauare os quanto melius potes ⁊ cessabit fetor oris. Post hoc recipe hanc medicinā videlicet duos lothones vitrioli albi:⁊ mellis quatuor lothones primitus contunde vitriolū bene:post hoc cōmisce cum melle ⁊ vnge cum eodē gingiuas bene vna cum dentibus. Si autem fuerit fetor ex stomacho:recipe pillulas aureas vnuz quent:⁊ da patienti:⁊ similiter detur ei esula cuz vino calido:⁊ post hoc dentur ei isti pulueres: cinamomū:gariofilus:piper:ciminum: agreste:⁊ crocum:cuiuslibet vnum loth. hec omnia simul contūde:⁊ da ei manducare ⁊ sanabitur a fetore.

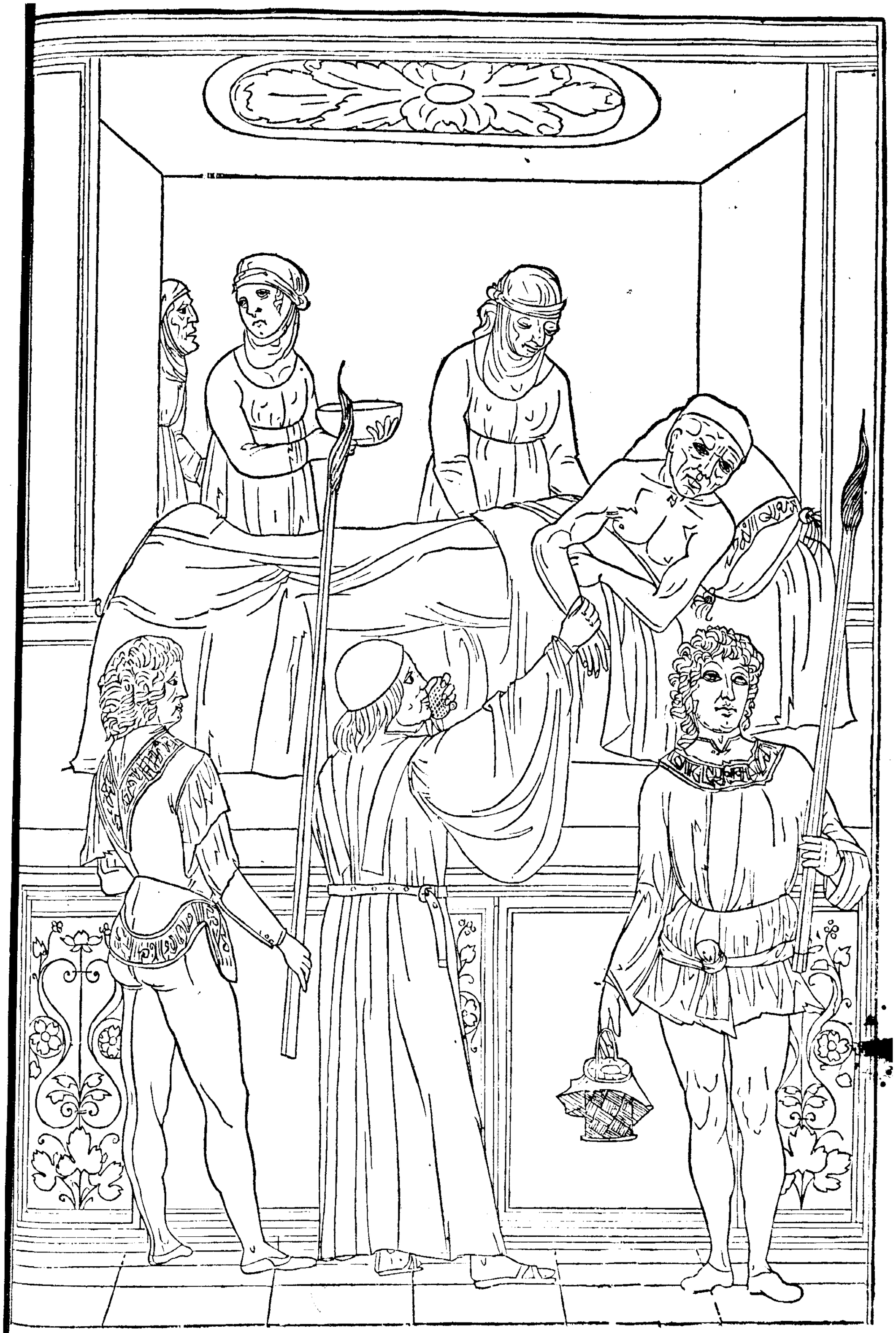

¶Consilium clarissimi doctoris domini Petri de tausignano pro peste euitanda.

¶In nomine Jesu Christi mũdi creatoris Amen. Incipit tractatus de obseruanda vita p preseruatione sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal per instinctum nature conetur defendere corpus suũ: z prolongare vitaz. Homo maxime q prevalet oĩbꝰ alijs aialibus p rõnem z intellectuz qbus dotatus est: dz se fatigare ad plongationẽ z pseruationem suiipsiꝰ. Ad hoc vt ipse possit operari aliquẽ fructum virtutis. Qui sit nutrimẽtuz sibi z illis qui sequunt politice. Et ideo clementissime domie q digne appellaris pijssimꝰ: sum dispositus reducere hunc tractatũ in tali forma. Quem ego Petrus de tausignano phisicꝰ mãdante sereniss̃imo principe Galeazo comite virtuz ad hec vt fiat ꝓseruatio tue vite que non soluz est vtilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilaui. ¶Primuz capz.

Alienus in libro de ingenio sanitatis primo circa finem dicit: q nos decet nõ habere negligentiã in cõplemento ipsius sanitatis: ideo est magne pfectionis in isto tẽpore habere aliquod consiliũ ꝓtra vires pestilentiales demonstrãdo ingentiũ maxime illoꝝ a qbus dependet salus z vtilitas multaꝝ gentiuz que virtuose recte ab illis sunt.

¶De rebus demonstrandis in hoc opere.

Uattuor sunt enim res principaliter demonstrande: z prima ẽ quot sunt cause pestilentiales: z que res sit pestilentia: z que sunt infirmitates pestilẽtiales. Secunda est regimen, uidendo preseruatione q sez regimen repitur circa sex res nõ naturales: z circa aliquas medicinas. Tertia ẽ in remouendo aliquas qõnes que cõiter fiunt. Quarta est ad manifestandum regimẽ curationis illoꝝ q sunt ifirmi morbo pestilentiali. Ad declarationẽ prime ptis ẽ sciendũ q ad pestilentiaz concurrũt quattuor res. Prima ẽ dispositio infirmi. Secunda ẽ fortitudo rei inducentis infirmitatez. Tertia ẽ contactus. Quarta ẽ mora q ẽ inductiua magni nocumẽti tpe pestifero

¶De dispositione infirmi.

Uantum ad primã cãm dispositionis infirmi: dico q ipsa est pricipalissima causa corruptiõis z ifirmitatis: q operationes reꝝ actiuaꝝ nõ possunt generare se nisi in rebus aptis z dispositis ad recipiẽduz ipsaꝝ actionẽ: vt dicit Aristo. ii. de aia. z Gali. i li. de differentijs febriuz: cap̃o de febre pestilentiali: q nulluz agens inducit effectuz aliquẽ nisi ex dispositione passi. z Auicenna. iiij. can̄. fen. primo cap̃. quarti tractatꝰ: dicit q corpa dispposita ad recipiẽduz talez actionẽ sunt vtẽtes nimio coitu z nimiũ comedẽtes: z habentes poros latos: z similit corpora que sunt ꝓsimilis qualitatis qualitati aeris corrupti vt sunt corpora repleta sapfluitatibꝰ. Et ideo Gali. li. j. cap̃. v. de differentijs febriũ dicit: q ẽ necesse tpe pestis desiccare corpora humida: z ea desiccata ꝓseruare: z illos qui supfluitatibus sũt repleti euacuare: z oppilationes apire: z parũ inferꝰ dicit: q ille qui tẽperate exercet corpus suuz z cibis tempatis vtit: oino non ẽ passibilis: q; i eo nõ ẽ dispositio infirmitatiz. ¶De fortitudie agẽtiz.

Ecunda causa est fortitudo agentis: q; aer in ista actione dicit opans: z duplici de cã pót dici operans. Prima q; corpora passibilia debite applicant ipsi: z indebite tangit nos intus: z extra per introitum porozum. ¶De contactu.

Ertia ẽ contactus: q; in isto tempore ẽ mala aeris ppietas nõ solum p qualitatem: sed p opationẽ modi suppositi: z ista causa est fortior prima. Quia vbi materia reperitur dispposita inducitur effectus. vbi autem non ẽ dispositum ad talem effectuz introducendum non: vt habetur. viii. phi. z a Galieno primo de interioribus.

¶De loco pestifero.

Uarta ẽ morari in loco pestilẽtioso q; aer cõtinuo dimittit de sua mala ppietate: z sic dispõit corpa ad corruptiõez.

¶De causis ppietatis pestilentie.

Uia aer nos cõseruat est videnduz de causis ppietatis pestilentie. Et dico q cause sunt duplices. pma ẽ vniuersalis z remota: que ẽ dispositio aduenies a formis z imaginibus celi. Quo habent necessario illud cuius aduentus a medico ignoratur. Que dispositiones faciunt corrumpere aquam: z adhuc producunt corruptiones putrefacientes in visceribus terre: z istud maxime aduenit per eclipsiz solis z lune: z cõiunctione planetarum. Preserti; de saturno z marte cum stellis fixis: vel per coadunationez illaꝝ stellaꝝ in signo humano: z ppie quãdo habuit in domo: vel p reuolutionez anni in vndanitus ꝑm q; dictat Petrus de Abano in cõsilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sunt cause particulares que sunt vapores corrupti ꝑmixti cum aere vsq; ad minimas ptes: leuati a terra putrida: vt est quãdo aperiunt̃ cauernẽ vel clausure aeris: vel quando aliqueres sunt posite in aqua: vt linũ canepa: z similes res: vel vt sunt corpora mortua non sepulta: vel arboz male ppietatis: vt nux: ficꝰ z similes res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuitatis causa. ¶Que res sit pestilẽtia.

Deo dico q pestilẽtia est vna mutatio facta in aere: z talis mutatio potest esse duplex. Primo in qualitate. Secũdo in substantia. De primo quando aer efficitur rabidus sine aliqua primaꝝ qualitatuz firmiter cãndaꝝ. Que hñt in tantuz exiccare mentes hominũ q; z generationes z vita corrumpunt̃: vt accidit illis athenaꝝ. Sicut a Galieno habet prio de differentijs febriuz: de hoc tamen hic ꝑmo nõ est. Secũda est mutatio in substãtia ppter cõmixtionẽ vaporꝝ corruptoꝝ ad minimas ptes ipsius aeris: vñ totũ aggregatuz dicit corruptũ ex mala pprietate respectu generatiõis humane. Et ista mutatio dicitur esse in substãtia: nõ q; solũ fit in sub-

ſtantia:ſꝫ in qualitate:ſtat ꝙ aliquãdo aliqua mutatio ſit in qualitate:ꝛ ſit parua:tamẽ ẽt eſt in ſubſtantia:qꝛ iſta mala ꝓpꝛietas ſequiť odio ſubſtantiaꝫ accidẽtis illius aeris:ꝛ iſta ẽ de qua loquiť. Et vt põt cõprehendi p ſupꝛadictas auctoꝛitates:et mõ iſto põt diffiniri. ¶Diffinitio ꝓprie peſtilẽtie.

Peſtilentia eſt putrefactio que aduenit aeri ſimilis putredini aque que balneat putridũ. Certe aer ſic ingroſſatur:ꝛ coꝛꝛũpiť ex puluere iſtoꝝ vapoꝝ maloruꝫ ꝑmixtoꝝ:ſicut coꝛꝛũpiť aqua p appoſitionem lini vel eius ſimile.

¶Que ſint infirmitates peſtilentiales.

Ideo ergõ ꝙ infirmitates peſtilentiales ſunt duplices.ſ.ꝑticulares:ꝛ cõmunes. Particulares ſunt que non vnomet tẽpoꝛe aduenĩũt multis. Et tales aduenĩunt p adminiſtrationẽ ſex reꝝ nõ naturaliuꝫ in qbus homines indifferenter peccãt: vel aduenĩunt plus q̃ꝫ alteri. Et iſtud eſt quãdo aduenit carbũculus vel quãdo affligunt vnũ:ꝛ nõ multos ſtantes in bona diſpoſitione. Cõis eſt duplex. Et ideo vnus eſt vſus:vel cognoſciť in vna regiõe vel ciuitate:vꝛ appellať Endymiacus quaſi veniẽs ex latere dextro:ꝛ eſt maxime ꝓpter aquã illius loci vel ventuꝫ vt apparet in aliqbus ciuitatibus vꝛ locis in quibus generanť Botia ſub mẽto ꝛ i aliis locis timeſunt crura. Quã ponit Galienuſ i. vij. de interioꝛibus ꝙ nunq̃ꝫ vidit talem infirmitateꝫ ſicut ꝓtineť in libꝛo de aere ꝛ aqua. Sꝫ de predictis hic non loquiť. Alia ẽ infirmitas peſtilẽtialis cõis:ꝛ ꝓprie dicitur epidimialis ab epi qð eſt ſupꝛa:ꝛ alia quod ẽ ſupꝛa alias. Que ſic diffiniť infirmitas epidimialis eſt facta ſubito ꝛ i vno momẽto tẽpoꝛis. Cõis multitudine hominũ:qꝛ ni tali epidimia egritudines apparent diuerſe. Naꝫ aliqbus inſunt carbumculi cũ febꝛe:aliqbus diſinterie:aliqbus glãdule:vel apoſtomata:aliquando variole:aliquãdo moꝛbili:ꝛ appellatur ſubita ad differentiaꝫ vndimialiť q̃ venit paulati. Dis alie ſunt poſite ꝓprie ad differẽtiã febꝛis peſtilẽtialis:ꝛ illud ſufficiat p primo capitulo preſentis tractatus.

¶Secũdũ capluꝫ in quo ꝓtineť regimẽ curatiuũ.

Dicto de primo reſtat dicere de ſecundo vꝫ de regimine. Et iſtud debet fieri circa ſex res non naturales:ꝛ aliquas medicinales. Regulariter operando p inquiſitione iſtaꝝ reꝝ eſt ſciendũ ꝙ meo viſu homies deficiunt tribus modis. Primo modo p viam olfactionis venenoſe que aggrediť mẽbꝛa principalia.ſ.coꝛ:cerebꝛum:ꝛ epar. Et iſti moriunť cũ ſigno peſtilentiali. vꝫ p inflationẽ: glandulam in emunctoꝛijs illoꝝ mẽbꝛoꝝ principalium. Et tamen quãdo coꝛ offendiť ſignũ apparet ſub aſſellis. Et quando cerebꝛũ poſt aures. Et quãdo epar in inguibus.ſ. dextro. Et quãdo in ſplene in inguie ſiniſtro. Et adhuc aduenĩũt carbũculi in aliis ptibus coꝛporis. Et iſtud ꝓuenit quãdo eſt maioꝛ putrefactio ꝛ aduſtio humoꝝ ad itra coꝛpuſ quoſ natura in qañtum põt conať expellere. Ideo quando apparent carbũculi iuxta membꝛa principalia: vt eſt in pectoꝛe indicãt peius:qꝛ eſt ſignũ ꝙ tales humoꝛes ſunt aduſti ꝛ putrefacti circa regiones coꝛdis. Secundario eſt p viam ſuffocationis naturalis caloꝛis facte a cauſa humida ꝛ aquoſa putrefactibili. Et certe nos videmus ꝛ vidimus humiditates coadunari in noſtris coꝛpoꝛibus pꝛeſertim in capite p quas fiunt apoſtemata in gula:que appellantur ſquinantie:ꝛ ex illis moꝛiunť. Aliquãdo deſcendunt multi catarri qui ſubito ſuffocant hoies. Aliquando generanť multe ſurditates:ꝛ gꝛauedines capitis. Et colligatiões oculoꝝ: generanť etiam multe pigritie. Multas paleres:ꝛ apoſteres:ꝛ epilẽſie:que in ꝑſenti Florentie regnat. Certia qꝛ vermes generati ex malis humoꝛibus p putredinẽ illoꝝ veniunt ad partes ſupioꝛes coꝛpis: ꝛ ibi faciunt leſionẽ moꝛdendo ¦ intantũ ꝙ coꝛpora ſincopizant:nihilominus recuperať:ꝛ ſi nõ ſubito auxiliant moꝛiunťur ita ꝑ doloꝛem ſicut ꝑ fumos venenoſos eleuatos ab illis q̃ coꝛrũpũt ꝛ reſoluũt ſpũs:iſtis talib⁹ modis ꝛ aliꝫs q̃ reducunť ad iſtos ẽ ꝛtra operandũ p actus ꝓpꝛios: q̃ continenť in ſex rebus nõ naturalibus. que ſunt aer: cibus: potus:ſomnus:ꝛ vigilia:motus:ꝛ ges:inanitio ꝛ repletio. Et accidentia anime de qbus particulatim eſt videndum:ꝛ primo de aere.

¶De ſignis quando aer eſt peſtilentiatus.

Unc aer efficiť peſtilẽtialis qñ vermes ꝛ reptilia apparẽt vel variole q̃ res cõiter p̃cedũt ſine moꝛbo peſtilẽtiali. Tũc qlibet dꝫ rectificare aerẽ vel ire in loco in quo nõ apparent ſigna iſta. Et ſecurius eſt ire vbi nõ ſint:nec in ꝓterito fuerint. Cã eſt qꝛ reliquie q̃ remanſerũt poſt epidimiã habẽt coꝛrumpere illos q̃ ſe tranſferunt ad illũ locũ:ſicut fermentũ qð circũdať a farina:dꝫ diſponere farinam ad fermẽtationẽ:ita ꝛ aer iam peſtilẽtiatus habꝫ diſponere coꝛpa:ideo nõ ẽ reuertendũ ad loca in qbus fuerũt epidimia. vel peſtilẽtie. imo ẽ inſiſtendũ in omnibus locis circa rectificationem aeris.

¶De rectificatione aeris.

Irca rectificationem aeris. Primo in quãtũ poſſumus ẽ exiccãdus ipſe aer in domib⁹ q̃ inhabitanť:ſcꝫ cũ igne facto ex lignis quercus:vel fermẽtoꝛꝫ bñ ſiccoꝝ lauri:myrtili:iunipis:ꝛ aliorũ odoꝛiferoꝝ lignoꝝ. Suffumigeť camera mane ꝛ ſero cũ maſtice:ture:ꝛ myrra:terbẽtina: ſandaraca:ciꝑſſo:ſquinãto:ſauina:acoꝛo:ꝛ ſimilib⁹. Aſpergatur domꝰ:ꝛ maxime camera cũ aceto vini odoriferi:ꝛ aqua roſata. Et cũ multis citris ſuſpẽſis ꝑ camera:ꝛ ferre in manu:ꝛ olfacere pomũ laudani: cuius hec permixtio. recipe laudani. ʒ. i. been albi ꝛ rubei. ro. ru. ana. ʒ. ii. ſtoꝛacis liquide. ʒ. iii. mire folioꝝ mente. Sariofoloꝝum: ana. ʒ. i. camphoꝛe. ʒ. i. miſceantur ꝛ incoꝛpoꝛentur cum aqua roſata: ꝛ ſucco buglоſſe ꝛ melliſſe ꝛ fiat pomum.

¶De regimine cibi ꝛ potus.

Ibus dꝫ eſſe talis ſubſtãtie. Panis recens vnius vel duoꝝuꝫ dierum ꝛ bene fermentatus:vel ð ſpelta munda a coꝛtice. Confectus cum puluere aniſoꝝum ꝛ ſale bene coctus. Potus vinum album clarum:ꝛ polituꝫ ex medio ſapoꝛe:nec rubeũ: nec fumoſum:vt ſpũs ꝛ humoꝛes nõ calefiant: nec nimis paruũ. Sꝫ ſi poſſibile eſt vinũ vetus:qꝛ magis depuratũ ẽ:magis deſiccat ꝛ minus recedit ab aquoſitate. Et dꝫ vinum in aquari cum aqua cocta

ꝛ plus in eſtate qꝫ in hyeme ē bibendū. Et nota ꝙ potare aliquantulum vini maluatici anteqꝫ homo domuꝫ exeat: vel alterius vini potētis eſt vtile: qꝛ niuilū fumi exiccantur: ꝛ ſpūs ꝓfortant ꝛ cozzoborātur. Et aqua que decoquit debet eſſe curſiua: ex loco petroſo: vel bene arenoſo: vel ex fonte claro. Et ſapor debet intendere ad dulcedinez.

¶De regimine ſapoꝛum.

Et ſciendum ꝙ oēs ſapoꝛes debēt eſſe ex limonib⁹ vel ex arancijs vel granatis acetoſis pmixti cuz iſtis aromatib⁹: quarum hec eſt deſcriptio. Recipe cinamomi boni ꝛ electi: zimzib eris garioſiloꝛ ana. ʒ. ſ. Been albi ꝛ rubei. ʒ. ſ. cozzalloꝝ alboꝝ ꝛ rubeoꝛuꝫ ana. ʒ. j. cardamomi. ʒ. ij. croci. ʒ. ſ. zucchari albi ad pondus oium. Et fiat puluis ſubtiliſſimus cribellatus p ſiriſcuz. Et minoꝛ q̄ titas ſumatur in hyeme qꝫ in eſtate. Si non eſt aliq̄ impediens: vt eſt frigiditas ſtomachi. Cōiter eſt vti arancijs: granatis ꝛ citris. Et de ſemie illoꝝ qui hñt ſingulaꝛé ꝓpꝛietatem in iſto oimode recipiant: vel in foꝛma trazee vel in decoctione carniū: vel aliquo alio modo: niſi pateretur leſionem calculi. Ubi cōtinue eſt neceſſitas ꝙ vie ſint late ꝛ aperte.

¶De aceto.

Emp eſt bonū vti aceto niſi ſit ipediens: ꝛ ꝓficere cū eo ſapoꝛes. Pꝛeter qꝫ in ſtrictura pectoꝛis: alias frigiditate ſtomachi. Sed acetuz debet eē boni vini albi: vt eſſet maluatici vel rubole ꝛc.

¶De quo debet eſſe ferculum.

Erculū doꝛ eſſe ex ſpelta: mileo: riſo lentibus remota pꝛima aqua: panicū panis elixatus: bꝛodiuz ciceris rubei cum coꝛtice. Radices feniculi: apij: ferculuz cōfectū ex ouo eſt bonū. Paſte maluz eſt. Et omnia alia fercula cōia: exceptis iſtis. Ferculum ſpinaciuz petroſilloꝝ boꝛaginis ſcolopēdrie: ꝛ habētia ſingulaꝛé virtutez ſ. ruta: marubiū: yſopus: ꝛ ſcabioſa ꝛc.

¶De cappaꝛibus ꝛ fructibus vtēdis.

Appaꝛis conditi cum aceto maxime in pꝛincipio cene. Supponendo aliquid ex aromatibus pꝛedictis maxie i hyeme. Sepe comedendo cuz aceto i modica qz̄titate eſt vtile. Nam generat humoꝛem coꝛꝛodenté venenum: ſz Auicennā. ij. can. oia alia agrumina ſunt euitanda. Oua cocta i pꝛunis: vel in aqua remoto albumie ſunt valde vtilia. Piſces omnes ſunt euitandi ꝓpter humiditatem ſuam: ꝛ pꝛeſertiz illoꝝ qui hñt ſquamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliquibus vicibus: paruis piſcibus fluminis vel lacualis vel maris. Sed eſt bene ſquamandus: ꝛ eijciēdo interioꝛa: poſtea abluere ꝛ fricare cū aniſis: ꝛ aceto: ꝛ aſſari: ꝛ nō frixari cū oleo: ꝛ comedanꝫ cū aromatibus ſupꝛadictis. Et in hyeme in maioꝛi quantitate qꝫ in alijs tēporibus. Poſt comeſtioné piſcium vinum poteꝫ potens. Et ſimul cum comeſtione comedere aliquas nuces auelanas: vel amigdalas. Lac euitare opz ꝓpter ſuam citā coꝛꝛuptioné. Sz poſt aſſumptióez omniū ciboꝝ ꝛ potuū pōt ſumi aliquantuluz caſei qꝛ ꝓfortat virtutem digeſtiuā. fructus oēs ſunt mali: qz̄uis loco fructuū eſt bonū ſumere poſt cibum coꝛꝛiandros confectos: ꝛ eſt multū vtile vt cōueꝫ ij. can. Nota ꝙ in pꝛincipio pꝛandij ē bonū comedere tria folia rute: duos ficcus ſiccos: ꝛ vnaz nucē inſimul: ꝛ eſt medicina ſpecialis cōtra peſtilentiā: ꝛ contra quolibet venenum. Intantū ꝙ illi qui timent toxicari deberent valde vti.

¶De repletiōe ꝛ ibandiſionum diuerſitatibus.

Ico. n. ꝙ qlibet caueat ſibi a nimia comeſtione ꝛ potu. Sed doꝛ vti pauco cibo reſpectu ſoliti: ꝛ ſic ēt potu: qꝛ ſuperfluitates multiplicanꝫ pp nimiā comeſtionez ꝛ potū. Diuerſitates ibandiſionum ſunt male: ideo qlibet hz cōtentari de vna imbandiſione. Et ſi plures ꝓparanꝫ comedat de illa ſufficienter que melius poteſt digeri. Euacuatio ē ꝓuocāda: ꝛ beneficiū vētris: ſi natura p ſe nō opaꝫ vz cū ſuppoſitoꝛio: criſterijs: vel pillulis: cuius deſcriptionē iferius dicā vie vrinales teneanꝫ apte cū diureticis: ꝛ poꝛi cū fricatiōibus factis ſtomacho ieiuno: purgatiōes cerebꝛi debent ꝓcurari per nares: vel per palatum: ꝛ eſt euacuandus coꝛpus ab omni ſuperfluitate quantum poſſibile eſt.

¶De fleubotomia.

Si ſanguis in coꝛpoꝛe ſuerit vincēs erit flobotomandus vt declinet ab oimoda cōplexione. Et vniuerſaliter vſus diminuēdi iſtis tēpoꝛibus eſt vtilis: ſi ſemel in menſe ꝛ paꝝ in vice. Et vbi autē alij humoꝛes ſint vicētes: ſcz melācolia p viaz aduſtiones: vel colera admixta ſanguini eſt intēdendū circa ipſoꝝ exiccationem. i. circa euacuationē: ꝛ ſi eſſet coꝛpus nō ſanū non eſſet intendēdū cuz euacuationib⁹. Sed abſtineat ſe a rebus ſupꝛadictis.

¶De ſomno ꝛ vigilia.

Auendum eſt a nimia doꝛmitione maxime de die: nec etiam poſt cibum immediate: ſi non eſt completa vel mediata pꝛima digeſtio: nec eſt bonū doꝛmire ſupinus. Sed in ꝑmo ſomno ſupꝛa latus dextrum: per duas hoꝛas: deinde ſupꝛa ſiniſtrum: poſtea reuertere ſupꝛa dextrum. Ultimo ſōnus ſit cū capite bene eleuato: ꝛ ſit bene coopꝛtus: bonum eſt vigilare p duas aut tres hoꝛas poſt cibum.

¶De motu ꝛ quiete.

Auendum eſt qñ actualis eſt epidimia a foꝛti exercitio ꝛ maxime in aere dencto. Sed ſi fiat aliquod exercitiū fiat in aere non apto ſtomacho ieiuno. Et anteqꝫ veniat actualis epidimia: fatiget coꝛpꝰ ſuū: qꝛ tūc magis laudaꝫ exercitiū qꝫ quies.

¶De accidentibus anime.

Bꝛa: triſtitia: ꝛ timoꝛe: ſollicitudie cogitatione cauēdū eſt: ſed cōgaudēdum eſt: ꝛ delectandum: cum ſomno: cantu: hiſtoꝛijs: ꝛ his ſimilibus.

¶De coitu carnali.

Bſtinendum eſt ab actu coitus: ꝛ ſi nō in totuz pꝛo maioꝛi parte. Et ideo tūc non eſt bonum vxoꝛem ducere: nec nouum matrimonium pꝛocurare. Similiter ꝛ politice conuerſationes: ꝛ maximeilli qui ſunt coꝛrupti: vel magis apti coꝛruptioni.

¶De medicinis iſtis tempoꝛibus ꝓparandis.

Sex sunt medicine preparande. Prima ē administratio pillularū positarum ab Auicenna. liij. cañ. capitulo de preseruatione a pestilentia cui⁹ descriptio hec ē. Recipe aloes epatici. ʒ. ij. myrre croci ana. ʒ. i. conficiantur cuʒ suco mente ⁊ fiant in forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane ante cibum: ⁊ habent resoluere ⁊ desiccare prohibendo putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflāmationi tempore estiuo addatur. ʒ. i. terre sigillate ⁊ reformentur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat vt dictum est.

¶ De tyriaca.

Secunda est assumptio tyriace bene fermentate ex decez ānis in hac regiōe de qua habet sumi in omni ebdomada. ʒ. i. in estate cum aqua rosacea. In hyeme cuʒ bono vino odorifero: vel sumatur cum suco ro. vel aqua citri: ⁊ ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto.

¶ De metridato.

Tertia medicina est metridatū: ⁊ in quolibet casu plus q̄ʒ tyriaca ⁊ in qualibet septimana sumatur. ʒ. i. ⁊ quinq; horze ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto: ⁊ sit fermentatuʒ ad minus per vnum annum.

¶ De coriandris.

Quarta medicina est assumptio coriandroꝝ confectorum de mane. Ex quib⁹ sumatur coclear vnum. Deinde sumatur tertia pars vnius ciati vini odoriferi. Similiter assumptio zucbari rosati tēpore ⁊ hora magni esus.

Contra vermes.

Quinta medicina est contra vermes: ⁊ dico q⁹ illi qui sunt dsipositi ad generationem vermium: sumant omni mane vnum ciatuʒ vini in quo bullitum sit absynthium vsq; ad consummationē tertie partis decoctionis.

¶ Sexta medicina preparatoria videlicet syrupus auctorum.

Sexta medicina ⁊ vltima est syrupus hic descriptus ab auctoribus vicibus sum expertus eo: quia reddit corpus mundum a superfluitatibus: ⁊ p̄ consequēs desiccat: confortando coꝛ: cerebrum: ⁊ epar: ⁊ omnia alia membra. Et quantitas que hʒ sumi in vice ē. ʒ. i. ʒ. Cui hec descriptio. Recipe coꝛticum citri: radices capparis: berberis: sandaloruʒ vtriusq; spodij: ana. ʒ. ij. gariofilate: buglose: mellis se: boragini: cicoree: ana. ℥. i. acetose epatice: marubij. ana. ℥. ʒ. lactuce siluestris. ʒ. ij. seminum cōium: violaruʒ ana. ℥. i. tinij: epitunij: sene: polipodij: añ. ʒ. i. suci absynthij: suci fumi terre: suci chebulorum: ana. ℥. i. diagredij. ʒ. ij. zucbari albi libras duas. ⁊ fiat syrupus ⁊ acetosetur: cuʒ aceto suci ciconioruʒ quod sufficit ⁊ vtere eo ⁊c̄.

¶ De modo sumēdi has sex medicinas.

Modus administrationis harum sex medicinarum est talis. In prima die sumatur syrupus: in pulsu aue marie. i. in aurora ⁊ sua p̄a dormiat per vnam vel duas horas. Secundo die capiat. ʒ. i. tyriace. tertia die capiat coclear vnū coriandroꝝ. Quarta die decoctionem contra vermes. Quita die. ʒ. i. pillularum supradictaruʒ. Sexta die quiescat. Septima die capiat aliquod p̄ dictoꝝ. Et nō est malum si omni ebdomada capiatur. ʒ. i. illarum pillularum. Et illa die quo capiuntur pillule non capiatur aliquod p̄dictoꝝ.

¶ Capitulum tertium in quo mouentur quedam dubia.

Primum dubium est. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per superiora maxime per solē ⁊ lunam: vt patet primo metheoroꝝ. Et cum necessario iste mundus inferior sit continue subiectus impressionibus superioris mundi: vt ois virtus inferioris gubernetur per superiorē. Qualiter hec cause superiores possunt eē cause inferiorum causarum. Ād quod respondetur. Nam res superiores semper intendunt conseruationem inferioꝝ: vt habetur a philosopho primo metheoroꝝ. Sed per accidens aliquando sunt cause corruptionis ⁊ mortis: quia mouentur in suis circulitibus p varios ⁊ diuersos motus ⁊ ꝓpter hoc habent diuersas coniunctiones ⁊ aspectus. Qua de cā ipsarum influentie super causas inferiores faciūt simul alterationem: ⁊ hoc contingit quia illud quod debet conseruari ab influentys non conseruatur. Sʒ disponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris.

Secundum dubium est. Cum aer sit simplex ⁊ putredo sit quoddā mixtum: nec aliud q̄ʒ indebita mixtio humidi cum sicco. Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris est: quia aer est plenus ignis vt Aristo. quinta particula ꝓbleumatum: ꝓbleumate. xviij. Cui respondetur q⁹ aer simplex nō corrumpitur in se. Sed p̄ admixtionem vaporum terrenoꝝ vel aquosoꝝ corrumpitur. Et quia ignis non habet cōmixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia sic vt ꝓʒ quarto metheoroꝝ. Omne elementum corrumpitur preter ignis. Ergo cū aer qui nos circūdat non sit purus neq; simplex vt ait Auic. primo cañ. fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus q⁹ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̄ʒuis non sit purus neq; simplex tamen potest corrumpi. Et de isto non loquitur philosophus in preallegato probleumate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur pestis q̄ʒ alio.

Tertium dubium est propter quid est q⁹ epidimia plus aduenit tempore estiuo ⁊ autūnali q̄ʒ alijs temporibus. Cum aer tunc sit calidus ⁊ siccus: ⁊ per consequens remotus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: q⁹ quinq; sunt cause propter quas citius accidit in estate ⁊ in autūno. Prima ē quia aere existente subtiliato a caliditate precedēti est magis aptus recipere omnem impressionem vaporum ⁊ fumoꝝ mixtoꝝ ⁊ congregationem ipsoꝝ. Quare sequitur q⁹ citius ⁊ leuius

cauſatur putredo. Secūda cauſa eſt quia caliditas precedens que ꝑpter ſuam ſiccitatem prohibebit putredinem eſt nimis eleuata ⁊ adducta vſq; ad finem. Tertia cauſa eſt ꝙ cum venti multiplicantur aſportant ſecum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere cauſa corruptionis peſtilentie. Quarta cauſa eſt q̄ corpora pluribus ſuperfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales ſunt debilitate ꝑpter diuerſitatem tempoꝝ reſoluentium calorē naturalē p motum intrinſecum ⁊ extrinſecum. vt apparet in cōmento primo tertij ꝓnoſticoꝝ. Quinta cauſa eſt: q̄ tunc multi fructus ſunt qui habent diſponere corpora ad putrefactionem propter nimium vſum eorum.

¶ De aliquibus auibus que tempore peſtis non habitant in aere epidimiato.

Quartū dubiū eſt ꝑpter quid eſt ꝙ tempore epidimie alique aues conſuete habitare montes ⁊ volare in altū: habitant planiciē: ⁊ volant iuxta terrā: ⁊ ſic ecōuerſo. De habitantib⁹ planiciē: tūc temporis. Similiter aliqui ſerpētes: mures ⁊ ſimilia. Reſpondetur ꝙ qñ aer prius corrūpit q̄z aqua ꝑpter formā celorū vel imaginū que habent ō hoc facere neceſſario. Aduentus quaꝝ ignorat a medico in quantū medicus: aues que volendo aufugire corruptionē habitant montes ⁊ volant in altuz ⁊ ventūt ad planiciē ⁊ volant ꝓpe terram. Sed qñ in terra generat corruptio: ⁊ putredo prius q̄z in aere: tunc aues ⁊ ſerpētes aſueti habitare illaz planiciē fugiunt putrefactionē ⁊ corruptionē terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi habitant: ⁊ volant in altū q̄ztuz poſſunt. Et aliquādo apparent aues que recedūt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et poſt aliquot tempus reuertūtur ad montes ⁊ dimittūt planiciē. Cā eſt q̄ primo corruptio aduenit montibus. Deinde p tractum temporis accidit in viſceribus terre: q̄ aer eſt ſubtilioris ſubſtātie ⁊ leuioris alterationis q̄z terra. Deinde p continuationez corruptionis ⁊ alterationis: etiaz fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere ſubtilioꝝ ⁊ fortioꝝ ⁊ citius agredit q̄z in groſſioꝝ ⁊ debilioꝝ.

Que corpa citius offendunt tpe epidimie.

Quintū dubiū eſt. Que corpora citi⁹ offenduntur tpe epidimie. An corpa que habēt poros latos. An q̄ habēt ſtrictos vel frigida: ſeu calida: ſicca: vel humida. Ad euidentiā quīti: ſexti octaui. Eſt ſciendum ꝙ aliqua ſunt corpora q̄ habent poros latos naturaliꝝ: vt ſunt calida ⁊ humida. Et aliqui habent poros ſtrictos: vt ſunt frigida ⁊ ſicca. Adhuc aliqua ſunt que habent repletionē: ⁊ oppilationē que reddūt poros ſtrictos. Et aliqua nō habēt oppilationē aliquam. Et circa hec dico ꝙ quattuoꝝ ſunt notāda. ¶ Primū eſt ꝙ corpora que habēt poros ſtrictos naturaliter que non ſunt oppilata vt ſunt melancolici: vt alique vetule: minus ledunt tūc temporis alīs corporibus. Quia remiſſa caliditas cordis ⁊ paucus aer per poros attrahit: q̄ pori ſunt ſtricti ⁊ ēt q̄ ille paucus aer pauco tempore retinetur: q̄ nō ſunt oppilati nec repleti. Etiam illi q habent qualitates conditionales ꝓhibentes corruptionem: ac putredinē: vt eſt frigiditas ⁊ ſiccitas. ¶ Secundo dico ꝙ corpa que habent naturaliter poros latos ⁊ efficiunt ſtricti p oppilationes: vt ſunt corpa repleta q̄ꝫuis ſint robuſta: nihilominus plus offendunturin aer peſtilentiali alijs corpibus. Ratio ē q̄ multū aer ē attractus ad intra ſic ꝑpter inſpirationem ⁊ expirationē: ⁊ ſic q̄ oppilata ſunt lungo tempore retinent: ⁊ nō fit depreſſio illoꝝ ab aere. Et adhuc fumi capinoſi non purgant. Et q̄ habēt qualitates cōditionales ꝓxime huic corruptioni: videlicet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ prohibetur debita tranſpiratio q̄ eſt cā corruptiōis. ¶ Tertio dico ꝙ illi q habent poros naturaliꝝ ſtrictos ⁊ oppilatos minus offenduntur q̄ꝫ corpora prius dicta ⁊ omnib⁹ alijs ab his magis ledunt. Prima pars eſt manifeſta p rōnem primi dicti: ⁊ p rōnes que dicent in quarto dicto. ¶ Quarto dico ꝙ corpora que habēt poros latos naturaliter ⁊ ſunt oppilata magis offendunt q̄ꝫ corpora dicta in ꝓmo dicto. Sed minus q̄ꝫ corpora dicta in ſecūdo. ⁊ tertio dicto. Ideo prime partes ſunt manifeſte p rōnes primi dicti ⁊ eſt manifeſta rō ſecundi dicti: ſed tertia pars ſic ꝓbatur q̄ corpora tertij dicti habet oppilationes p quas prohibetur tranſpiratio: ergo fit corruptio ꝑpij calidi: ⁊ interceptio caliditatis medie eſt epidimialis: ⁊ ideo leuiter intrarent epidimias. ¶ Quinta rō eſt in corpe tertij dicti. Aer eſt attractus ⁊ retētus longo tempore ⁊ ſpatio ⁊ virtus que hz cōtra operari eſt debilis: ergo generatur putrefactio in talibus corporib⁹: ſufficiāt ergo iſte rōnes cōtra aliquos. ¶ Quibus de cauſis eſt manifeſtum ꝙ corpora calida ⁊ humida q̄ hñt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offendunt. Poſtea iſta q̄ habēt naturaliꝝ ſtrictos: ⁊ adhuc oppilatos ſunt magis offenſi. Ultimo illa que habent ſtrictos ⁊ nō oppilatos ſunt offenſi.

¶ Qualiter aliqua corpora in epidimia moriuntur: ⁊ aliqua non.

Etiam dubiū eſt ꝑpter qd eſt ꝙ aliqua corpa in epidimia moriunt ⁊ aliqua nō. Cum cāe ſint vniuerſales. Et quare vn⁹ moritin vna familia: alij vero non. Et aliq̄ moriūtur in vna domo: ⁊ vicini non. Aliq̄ in vna cōtrata: ⁊ in alia non. ¶ Reſpondetur ꝙ ꝑpter diuerſitatem infirmoꝝ cōplexionuz ⁊ compoſitionū naturaliū ⁊ actualiū reptarum in illis. ⁊ ēt ꝑpter diuerſitatem cauſaꝝ agentiuz que aduenīunt p diuerſitates ⁊ aſpectus. Reſiduū iuenies in rōnibus none queſtionis.

¶ Quare in pñti hoies ⁊ nō boues moriunt.

Septimū dubiū eſt: quare in pñti hoies ⁊ nō boues moriunt: ⁊ in anno preterito moriebant boues ⁊ non homines. ¶ Rñdetur ꝙ iſtud accidit p rōnes ꝓprietatis ſingularis q̄ tunc adheret aeri ꝑpter quam ꝓprietatem generat putredo in corporibus hoium: ⁊ nō bouum. Et ita anno ꝓterito poterat eſſe vna ꝓprietas ſingularis in aere que habebat reſpectum ſupra boues ⁊ non homines.

¶ Quar iuuenes robuſti ⁊ fortes moriunt ātiq̄ vo ñ.

Quartum dubium eſt ꝑpter quid robuſti ac fortes moriuntur. Antiq vero nō. Eſt dicendum ꝙ antiq ſunt ſine oppilatione ſiue poſſunt eſſe cum ſuis poris ſtrictis nāliter ⁊ ñ oppilatis. Iuuenes.

fortes ⁊ robusti habebunt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos. Ideo citius corrũpunt ⁊ moriũt ex ista pestilentia: qz in iuuenculis plus de humiditatibus ⁊ supfluitatibus abundãt que diminutio caloze naturali habent causare oppilationes. Et in pueris abundat humiditas: ⁊ regimẽ inordinatuz que res faciũt oppilationes.

¶Quare moniales ⁊ icarcerati nõ moriunt.

NOnũ dubiũ est ppter qd moniales ⁊ incarcerati nõ moriunt. Et aliquando oẽs moritur: ⁊ aliqñ non. ¶Rñdet sic ꝙ illi q habitant aerem cooptum: ⁊ nõ fatigant se in aere detecto: nec habitant cũ aliquo q habeat ipsum corrumpere magis conseruantur. Sed aliqs vel aliqua ipsarũ corrumpat cõiter oẽs se corrũpunt qz oẽs insimul cohabitant: ⁊ viuunt ⁊ anhelant ⁊ vno met regimine ⁊ aere particulari: ẽt ꝓ rõnem participationũ aspectus vnius loci qz monasterium potest esse edificatum sub tali ascendẽte ꝙ in vno tempore aer illi⁹ loci est magis corruptus q̃z aer alterius loci. Ideo quãdo vnus moritur in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quãto sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiunt naturã patris. Ideo si vnus infirmatur alij sunt dispositi ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit ꝙ vn⁹ moritur in vna familia: ⁊ nõ oẽs ppter dispositiones participationũ repertaz in illo: ⁊ non in alys: istud sepe aduenit in vna contrata: nõ in alijs: ista dico de ciuitatibus.

¶Quare patiẽtes podagras nõ moriunt.

DEciuũ dubiũ est: ppter qd est ꝙ patientes podagras nõ moriunt istis tẽporibus. ¶Cui respõdetur ꝙ in podagris sunt pauci humores ac oppilationes: ob quã cãm humores praui descẽdũt ad extrema: ⁊ extrinseca ⁊ ibi generat podagras. ideo non sunt dispositi ad se infirmandum.

¶Quare epidimia venit vt plurimũ post guerras

NOdecimũ dubiũ est propter quid est ꝙ epidimia vt plurimũ venit post guerras ⁊ post famẽ ⁊c. ¶Respõde ꝙ tẽpore guerraz regimẽ ẽ inordinatum. Ob quam cãm generant praui humores in corporib⁹ dispositus ad corruptionem. Ac etiam ppter superiora que disponunt, sepe guerras ⁊ sepe disponunt ad pestilentiam: necnõ post caritudinem veniunt pestilentie: qz tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quã cãm generãtur oppilationes. Deinde corruptiones: ⁊ hoc sufficiat de tertio capitulo ⁊c.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

NUnc sequit quartũ capitulum. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intẽtio est triplex. Prima ẽ circa virtutem. Secunda circa febrẽ. Tertia circa apostema. Primo circa primã intentionẽ est sciendum ꝙ in febricitantibus apparet virtus multum debilitata: ⁊ istud accidit qz spiritus maxime resoluũtur: ac etiam complexiones mẽbrorũz principaliũ sunt alterate: ⁊ maxime complexio cordis ab humoribus venenosis: q querunt cor a forma specifica: ⁊ alia membra principalia. Ideo insistendum ẽ in dando cibos copiose; boni ⁊ magni nutrimenti q leuiter digerantur: qz leuiter possint digeri: ⁊ spũs multiplicari: vt sunt fasiani: pulli: ⁊ pdices: ⁊ similia. Condiantur q̃z tales cibi cum aceto: agresta: suco malorũ: rancioꝝ: limonum: vino mali granati: ⁊ similibus que habẽt phibere corruptionem infirmi. Capiant etiam tales cibi: vltra appetituz: qz vt plurimũ in talibus deficit appetitus. Et minus q̃z tempore sanitatis. Est etiam vtendum confectiõibus: electuarijs: aquis: ⁊ pulueribus: ac etiam alijs cordialibus que cõiter ponuntur ab auctoribus. Ab extra sunt membra confortãda principalia nõ dimittẽdo. s. cor: cerebrũ: ⁊ epar. Etiã alia membra vt stomachus: renes: ⁊ maxime confortetur membrum in quo ẽ talis humor venenosus: ⁊ istud fiat cum medicinis appropriatis membris cõfortandis. Aer camere sic rectificetur pro illis q stant in camera: sicut pro egro aspergendo cum ramis ⁊ frondulis: ⁊ rosis madefactis in aceto cum sandalis cuz prefumigus ex myrra: thure filoaloe: storacem: ⁊ similibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: ⁊ sepe renouando: ⁊ muri camere aspergantur sepe aqua ⁊ aceto: ⁊ sint super lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c.

¶De corpis euacuatiõe ⁊ de clisteri faciẽdo.

SEcunda intentio ẽ maxime in desiccando: ⁊ euacuando corpus: cum fleubotomia: vel solutione ventris. Quia si materia vincens fuerit sanguinea incontinenti ẽ incipiendũ a fleubotomia. In quo ẽ apostema. Ad hoc vt humor venenosus nõ spargatur ꝓ diuersas partes corporis etiam cõsentiẽte virtute copiosa fiat fleubotomia: ⁊ si materia vincens sit alia a sanguine: put colerica vel melancolica ẽ euacuanda cuz solutiuo appropriato illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiam alijs humoribus superabundantibus. In primis fiat fleubotomia. Consequenter desiccentur humores eradicando si fieri potest. Et si alique reliquie remanerent sunt digerende cum syrupis appropriatis. Et ꝓ primo eradicẽtur: ⁊ ipso intermedio fiat clistere cõmune: ⁊ aliquãtulum acutum: ⁊ multum ẽ vtile vti continuo. s. bis in die. Similiter syrupus descript⁹ ante. Et posset in isto casu dare vna vice. in maiori q̃ntitate alys casibus.

¶De cura apostematis.

TErtia intentio ẽ circa apostemata ⁊ ad cyrugicos spectat. Et ẽ sciendũ ꝙ apostemata que apparent tempore pestilẽtie: que sunt pernicioſa ⁊ mortalia sunt ista. s. antrax carbũculus glangula: vel patrarcha: ignis ꝓsicus: ⁊ pruna de qbus dicetur ꝓ ordinẽ. Et primo de antrace que dicitur ab antro qz nascitur in locis absconsis cordis: vel qz p antrum vadit ad cor quod ẽ in medio: ⁊ sic diffinitur. ¶Antra ẽ apostema paruũ ad modum pustule in principio fraudulentum ⁊ venenosum: qꝺ corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illam ⁊ partes que ꝓpinquantur tumefiunt ad formam sanguinis combusti: qui acquirit eam malitiam in prima adustione: ⁊ ex mortali rubedine: ⁊ cum vlterius accenditur: ⁊ ardet augmentatur venenuz ⁊ malitia. Et acquirtur vnus color citrinus: etiam si vlterius accenditur ꝙ locus efficiatur siccus: tũc augmentatur gradus malicie: ⁊ intantuz ꝙ corrũ-

ptī subito partes ad quas pertingit. Et facit puncturam vt ignis: z efficitur nigrum ac obscurum. Et si cum eo exierit liquor z erit in superficie membri similis illi q fuit in corpore combusto vt cauterizato ab igne: ob quā causam sequitur ꝙ antrax ē ex tribus maneriebus: vt ꝑ cum isto apostemate. Adiunguntur seua accidētia: vt est tremor cordis: syncopis: debilitas pulsus. Et iste accidit quia vapores mali lenati veniunt ad cor. Inde parum differt a carbūculo: qr est de materia sanguinea non adusta vel denigrata. Primo in illa est aliquis liquor: q per adustionem exacuitur adhuc non est tā te venenositatis vt est Antrax. Et appellaī carbunculus quasi carbone lucente z non mortuo. Circa ipm sunt notande tres res. Prima est color: locus z dispositio partis: vnde color niger est peior omnibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus est peior iuxta aliquod mēbrum pncipale: qz extremalibus partibus: vnde dispositio partis est peior illa que est deficcata qz humectata.

¶De cura antracis.

In cura antracis est euacuandum vt dictum fuit in interioribus ſm consensuz virtutis: ac etatis. Secūdario est euacuanda materia defluxa ad illius partem cum appositione ventose: simul cū scalpellatione: z cum sanguisugis z fiat cauteriū cum ferro ignito. Et cauterium cum cera ardenti: qr congelatio cere phibet euaporationez malorum vaporum: imo sparguntur per mēbruz. Ad huc potest fieri cauterium potenciale ex medicinis cauterizantibus: vt est vitriolum: viride es. Arseni cum. Calx viua: z capitellum factum de calce z sapone: vel de aqua fortis: z ex similibus rebus. Etiā bonum est emplastrum factum de scabiosa: cuz ipa in pauco tempore mortificat. Similiter istud emplastrum est bonū. Recipe vitellum vnius ouis: z cum illo permisce de sale quantum potes: z debes innouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium actuale: z debent administrari res que operentur contra venenum. Similiter detur hec medicina omni die. Recipe succi scabiose. ʒ. iij. terre sigillate: boli armeni loti añ. ʒ. ʃ. misceantur z potentur in mane. Similiter coagulum bibitum expellit venenum a corpore maxime coagulum legoris. In vice. ʒ. i. cum vino odorifero. Similiter sucus citri. ʒ. ij. cuz vino bono. Similiter terra sigillata: ambra: corall: metridatū: z tiriaca.

¶Cura circa accidentia que veniunt a prauitate materie.

Tertio est notandum circa accidentia q̄ veniunt a prauitate materie z a caliditate ipsius. Et etiam a caliditate medicinarum quā facit cauteriuz: vel a cauterio actuali in parte infirma circunstantis vt mortua cum aliquo ferro: vel vt qr causatur dolor z est causa inflāmationis: z apostemationis. Ideo dꝫ expectari quousq; naturaliter euellatur: z incidatur circa partes suas non dimittēdo aliquid carnis infirme: z corruptio nō vadat ad partes sanas. Et est bona scarificatio vt mali humores possint exire. etiaz ventosa euellit de profundo sanguinem corruptum z venenosum vt non reuertatur a circūferentia ad centrum. Fracta cute z extracta materia venenosa in eius euacuatione. Caueat sibi medicus a malis fumis: z non tangat cū manu: qr vna materia distillati subtilis est contagiosa intātū ꝙ medici postea infirmātur. Imnio apponatur medicamē qō abstergat z mundificet. Sicut medicamen factum ex farina ordei z melle cum pauco salis apponendo solliū. ¶Ad idem recipe sarcole mellis. añ. partes equales misceantur z mirabiliter operatur facta mundificatione administretur generatiuum carnis. Et si est concauitas capiatur basilicū z teratur z impleatur concauitas z fiet generatio carnis. ¶Ad idem recipe aristologie rotunde: centauree minoris: pentafilō consolide maioris. ana partes equales: z distillet aqua ad lambicum z reseruetur tempore: z ē mirabilis in reseruatione carnis. ¶Ad idem emplastrum ex coriandris recentibus z vuis passis recētibus cum melle est bonum. ¶Ad idem radix anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pinguedine emplastrata. Et ista sufficiant in cura carbunculi z antracis.

¶Quare dicitur patrachia glandula siue buffo z similia.

Secundario est notandus de patrachia siue glandula vel buffone. Et dicāt patrachia: a patrachio homine qui ꝓmo inter xp̄ianos inuenit. Et dicitur buffo siue bubo ad similitudinem illius animalis. quod hic vocatur qr tale apostema accidit in locis emunctoriis absconditis: vt illud animal continuo stat. Sed differūt qr patrachia fit de materia venenosa. Bubo autem non. ideo sic diffinitur. Patrachia est apostema venenosum perdens quod operatur circa pulsus cordis cum syncopi z tremore: multiplicatur tempore pestis in locis ꝑdictis: vt in collo. Causa istius est causa diffinitionis que etiam est dicta supra. Et differt a carbunculo: qr materia sua cuius sit ex sanguine non est tantus adusta: vt in carbunculo: z est signus alterius malitie: quia occidit in tribus vel quatuor diebus: z aliquando in paucioribus: z aliquando in quinq;: z si peruenit vsq; ad septimū potest sperari. Aliquādo generatur ex materia flegmatica: z aliquando humida cum sanguine permixta. Similiter est differentia qr carbunculus nascitur in extremitatib⁹: z in alijs partibus corporis exceptis emunctoriis. Et etiam in principio non causatur eschera vt a carbunculo.

¶Modus curationis istorum.

Circa curam istius apostematis. Sciendum est ꝙ duplex est intentio: scz̄ vniuersalis z particularis. Uniuersalis sit ſm intentionem. scōa ita ꝙ si tale apostema est sub asellis dextre fiat fleubotomia ex alia parte in brachio: z ex vena cōmuni. Si post aurē fiat fleubotomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si in inguibus ex saphena illius lateris. Cura particularis est duplex ad hoc vt materia extrahatur sensibiliter cum rebus que habēt extrahere z resoluere vapores illius: z hoc fit cuz appositione ventosaꝝ z scalpellatione: z sanguisugis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vel cuz omni alia re cum qua melius fieri potest. Primo

ſi apponitur ventoſa cum igne: vnde fiat ſcarifi-
catio: ⁊ de nouo reponatur ventoſa vel ſanguiſu-
ge bone vel habeaꝫ gallus ⁊ depileatur circa pudi-
bunda apponaꝫ loco p horam: ⁊ in alia hora ap-
ponatur alter: ⁊ ſic fiat per totã diem ⁊ venenũ ita
attrahitur a corde galli. Ideo gallus ſubito mori-
tur. Scḋa eſt qꝫ fiant emplaſtra que habeãt attra-
here ⁊ reſoluere ſenſibiliter. Quoꝝ hec ſunt deſcri
ptiones. ℞ Recipe medulle ſermenti. ʒ. iiij. finapis:
ſemis vrtice: añ. ʒ. ſ. vitrioli. ʒ. ij. Cãtaridarum nu-
mero. x. miſceãtur ⁊ componãtur cum melle diſpu
mato. Ad idem recipe capitellũ factũ ex calce vi-
ua: ſapone: ⁊ cũ ſaliua eſt bonũ. Ad idem recipe ra-
di. naſturcij: agrimonie: ana. M. hec buliant cum
oleo de lilio: ⁊ melle: ana. ʒ. iiij. Ad idem recipe cã
tarida qꝫ numero. x. puluerizent: ⁊ buliant cuꝫ oleo
veteri vſqꝫ ad ſpiſſitudinem ⁊ apponaꝫ loco. Aliud
recipe cartomi: nucis: rancide: ſeminis caulis: cepe
ſtercoris columbini: ana. ʒ. i. miſceantur ⁊ pulueri-
zentur: ⁊ fiat emplaſtrum: ſimiliter appoſitio iſtiꝰ ca
pitelli eſt multum vtilis.

¶ Ad frangendum ⁊ euacuandũ apoſtema.

SIngulares medicine que frangunt apo
ſtema: ⁊ euacuãt materiam ſenſibiliter
ſunt iſte. vꝫ. Species gũme: vt eſt galbi
na: euforbiũ: ar ſenicũ: naſturtium: vri-
ca: ſemẽ finapis: nuces rancide. canta-
relle: cordumeni: ſaliſgeme. baurach: piracon: ſter
cus auium calidoꝝ: vt eſt columboꝝ: accipitrum: ⁊
falconũ. Componantur omnes iſte res cum gum-
mis ⁊ ſucis vel melle: vel ſtercore auiũ: vel capitel-
lo: vel lixiuio fortiquo vtũtur tinctores: vel alchi-
miſte. ¶ Alia circa hoc ſpecialis in materia inſen-
ſibiliter reſoluaꝫ. ℞ Recipe baurach: ſalis armonia-
ci: allei: piperis nigri: ana partes equales piſtentur
⁊ miſceantur cum ſuco ſcabioſe: ⁊ fiat emplaſtrum.
¶ Aliud bonuꝫ. Linogloſſa viridis ⁊ ſiccata trita
inter duos lapides ſimũr conſolida maiori mirabi-
liter operaꝫ. Et hoc vidi p experientiaꝫ qꝫ reſoluit
venenũ. Similiter operaꝫ vincetoxicũ ſiue antifo-
rata: qꝫ habet ꝓprietatem ſingularem.

¶ De pruna ⁊ igne perſico.

MOdo reſtat iſtud capitulum videre ⁊ ẽ
notandum qꝫ dicitur carbo vel pruna:
qꝫ in principio ſue apparitionis facit
vnam aduſtionem ⁊ eſcharam: qꝫ cor
rumpit partes quibus ſuperuenit cuꝫ
ſorditie de ambulando ⁊ facit mẽbrum nigrum: ⁊
eſt de genere carbunculi ⁊ nihilominus differt ab
illo: qꝫ pruna generatur ex ſanguie ſubtili: vt ſepe
apparet tempore peſtilentie. Materia autem car-
bunculi fit ex ſanguine groſſo aduſto: vt dictum ẽ:
adhuc differũt qꝫ pruritus precedit carbũculum.
non autem in pruna. Adhuc differunt qꝫ in aduẽ
tu carbũculi color ſemper eſt niger: ⁊ in aduẽtu alio
rum. Aliquando rubeus. Aliquando citrinus. Ali
quando viridis. Adhuc eſt differentia inter carbo
nem: ⁊ ignem perſicum: qꝫ ignis perſicus eſt quan-
do colera predominatur melancolie in tali aduſtio
ne: ⁊ tunc eſt nigredo circunſtans quãtitatem ⁊ cũ
tali colore: vel inſanis laudat tempus capiendi tiꝛ
riacam: ſanis ⁊ egris cum ſtomachus vacuus fue-
rit ⁊ tu bene digeſſeris: ⁊ aliquando ad fabe egyp-
tiace magnitudinem: aliquando ad modum aue-
lane. Et ad pondus. ʒ. ſ. vel. ʒ. i. ad plus. ſm qꝫ plus
ad digeſtionem ſtomachi tempus habes: ⁊ modo
cum aqua: modo cum vino: modo cum ſuco gra-
nati: modo cum vua: modo cum ſucis: vt dictum ẽ
ſupra: appropriatis quod tibi ex te ſcire relinquiꝫ.
hoc modo medico logico ⁊ ſapienti. Ita adhuc
circa exhibitionem ipſius tiriace. Quam ego Pe-
trus voco dominam medicinarum. Conſiderare
etiam oportet anni tempus: regionem: ⁊ etatem:
vtputa ſi eſtas eſt maxime cum calidior facta fue-
rit. Nam leditur inde corpus vt circa hoc. Ha. Ipo
cratem allegat cum dicit. Eas ante canem mole-
ſtas eſſe farmancias. Et quia vt plurimũ febres in-
fert hoc tempus partius vtendum eſt iſto calidiſſi
mo tempore tiriaca: ſimiliter ab hominibus ma-
gne caliditatis partius eſt vtenda niſi forſam co-
gat neceſſitas. ¶ Et eadem ratione quia fortior eſt
virtus tiriace roborẽ infantium propterea ipſam
Galienus infantibus prohibet exiberi: niſi cauſa
predicta: cuꝫ ipſe aſſerat ſe vidiſſe mirabiliter mor
tuum fuiſſe infantem vnum ex immoderato vſu ti-
riace: diſſoluit enim in totum ambitum eius ⁊ ven
trem fluere fecit: ſic propter irrationabilem aſſum-
ptionẽ tiriace perijt infans. Galienus finaliter cõ-
cludit qui in terra calida conuerſabitur: vt puta ni
grorum vel ſimilium: caue vtifarmaca. videlicet ti
riaca niſi vt dictum eſt in neceſſarijs cauſis ⁊ ſuffi-
ciat tibi: ⁊ que inibi eſt caliditas. ¶ Quo circa a pri-
mo ortu Julij: ⁊ inquantum durant dies canicu-
lares: ſcilicet per totum vigeſimũ ſecundum diem
Auguſti: ⁊ hominibus calidiſſimis per totum Au-
guſtum exhiberi inibet tiriacam: niſi vt dictum eſt
ſi eſſet neceſſitas maxima: vtputa peſtis: morſus ve
nenoſus ferarũ: ⁊ his ſimilia vel maiora inſtarẽt.

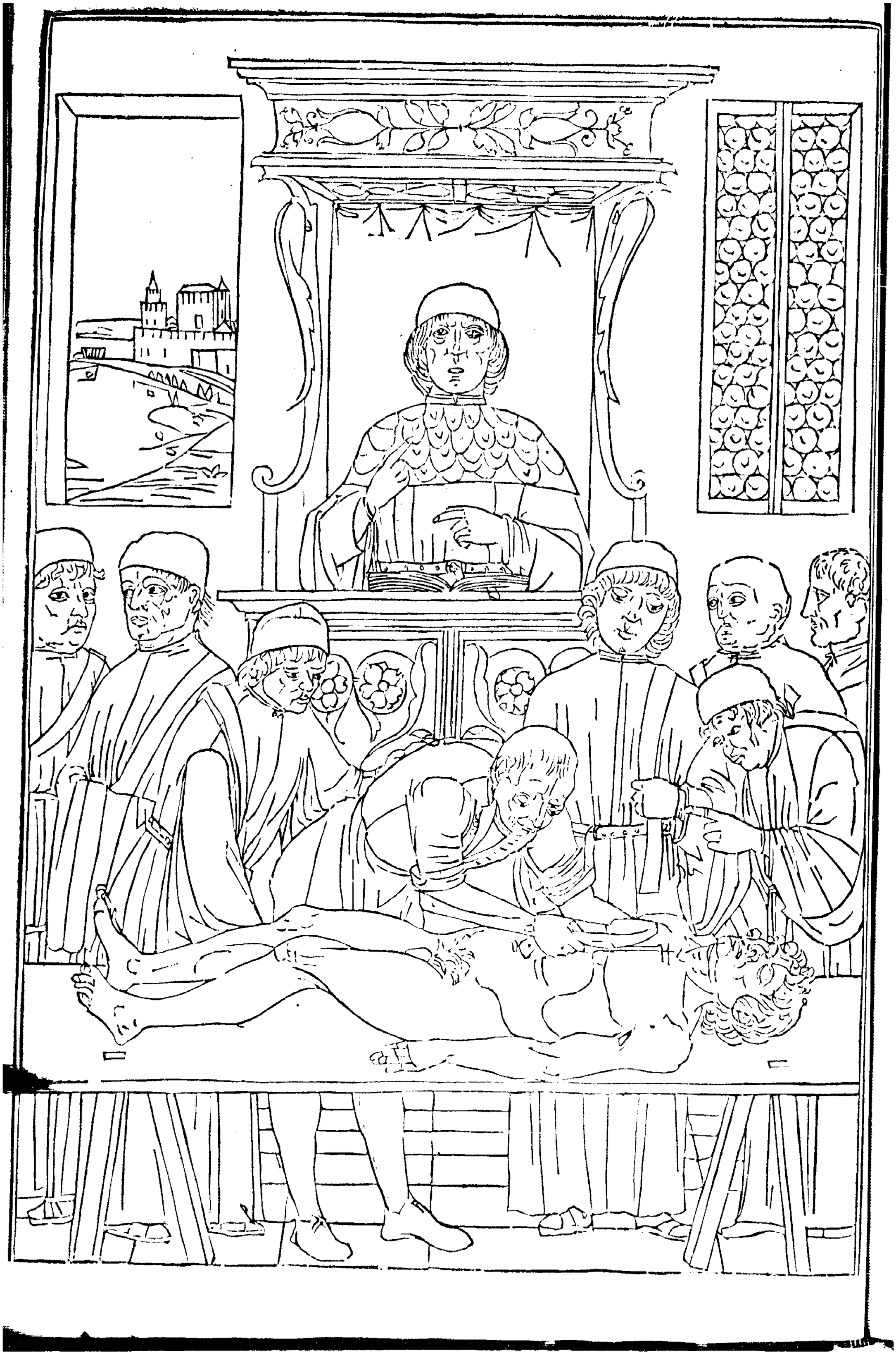

¶Incipit anothomia Mundini.

Uia dixit Sal.septimo terrapentice. Methodi. auctoritate platonis op9 i aliqua scientia vl arte traditur trib9 de causis. ¶Primo vt quis satisfaciat amicis. ¶Secundo vt exerciteꝫ qs exercitio vtilissimo quod est per intellectum. ¶Tertio vt remedietur obliuioni:que est ex senectute. Hinc est q9 his trib9 de causis pmotus ppositi meis scholaribus in medicina quoddam opus componere. Et qr cognitio partiuz subiecti in medicina: quod est corpus humanum:que loca dispositionũ appellatur:est vna partiuz scientie medicine: vt dicit Auerroys primo sui Colliget.capitulo de diffinitione medicine. Hinc ẽ q9 inter cetera nobis cognita cognitionem corporis humani ꝛ partium eius que ex anothomia insurgit proposui tradere:non hic obseruans stiluz altum sed ſm manualem operationem vobis magis tradam noticiam.

¶Situato itaq9 corpore vel homine mortuo per decollationem vel suspensionẽ supino. Primo noticiam totius debemus habere. Secũdo partium:naz cũ omnis nostra noticia incipiat a notioribus nobis.ꝛ que sunt confusa sunt notiora:ꝛ totũ confusius sit partibus a cognitione toti9 debemus incipere. ¶Circa totum aũt quod debemus cognoscere est in quo homo differentiam habet ab alijs animalibus. Habet autem differentiam in tribus.ſ. in figura vel situ partium:ꝛ in moribus siue artibus:ꝛ in partibus quibusdam. In figura nãq9 homo est stature recte:ꝛ hanc habuit ppter quatuor causas.nam corpus humanum habet inter cetera animalia materiam leuissimã spumosam ꝛ aereaz. Et ideo ad superiora eleuabilem. Secũdo inter cetera eiusdem quãtitatis calorem habet amplioꝛem cuius est semper ad superiora eleuare. Tertio formã habet pfectissimã que cum angelis ꝛ intelligẽtijs que totum vniuersum regunt coicat:ꝛ ideo sursum eius sensus vniuersi esse debẽt. Quarto ratione finis sui fuit eiusdem stature ꝛ figure recte:qr ipse finaliter ordinatur ad intelligere ad qđ deseruiunt sensus ꝛ maxime sensus visus: vt apparet in pemio methaphisice ꝛ ideo in ipso debuit visus situari:ꝛ cerebrum:ꝛ p consequens caput situ tali vt possit omnia diuersa sensibilia apprehendere. Et qr ad plura visibilia se extendit quãdo situatur in alto:qđ apparet qr custodientes ciuitates vt possent a longe bene videre statuunt sua spectacula in loco alto:vt in turribus ꝛ huiusmodi: vt dicit Sal. nono de iuuamẽtis mẽbroꝝ. Et pp hoc ipse ibi dicit:ꝛ ẽt Aui.iij. can.in pncipio q9 necessitas in situãdo caput supius in hoie nõ fuit pp cerebrũ:nec pp aures:nec ppter os:nec ppter nares:sed ppter oculos ppter cãm dictaz. Et sic ex parte apparet oiuz quatuor causaꝝ q9 homo fuit stature recte: pp qđ vocatur antropos vel plãtenus.i.plãta reuersa:ꝛ microcosmus.i.minor mũdus: qr surſuz ꝛ deorsuz hz sicut mũdus ꝛ vniuersum. Et est hec pma dria. Scda est ex moribus vel ex arte. Mores.n. inter cetera aialia magis hz mansuetos:nam est aial politicũ ꝛ ciuile. Arte oia natura caret.nõ enim hz artẽ insitaz a natura:vt aranea:apes:ꝛ hmõi:ad hoc vt pcipiat oẽm artem.si enim haberet aliquã insitaz a natura:oi alia careret arte:vt dicit Sal.iiij.de iuuamentis. Differt ẽt ab alijs in partibus:nam nõ hz partes multas:quas hñt alia aialia intrinsecas: nã nõ hz ptes q̃ sunt a natura date vt arma ad defendendũ sicut sunt:cornua:rostra:vngues lõge:ꝛ istis caret:qr hz organuz organoꝝ qđ est manus: q̃ sibi põt parare omne genus armoꝝ ad defendẽdũ: vt ẽt dicit Sal.j.de iuuamẽtis:ꝛ iõ caruit a natura ũlis:vt oia possit habere. Caruit ẽt ptibus q̃ pilose: pẽnose:ꝛ squamose sunt pp eandẽ cãm:ꝛ ẽt qr nõ hz materiã multũ supfluã terrestrẽ:q̃ materia ẽ illaruz ptiũ. Caruit ẽt cauda pp eãdẽ cãm ẽt qr cum sit stature erecte getẽ opaꝫ sedendo: cauda.n. sessionẽ phibet. hec sufficiant de anothomia totius.

¶De partibus nãq9 licet sint duplices.ſ. simplices ꝛ composite: de simplicibus non ponam distinctam anothomiam: quia eorum anothomia non apparet in corpore deciso:sed magis in liquefacto in gurgitibus aquarum. Sed ponẽdo anothomiam mẽbrorum organicorum de consimilibus loquar ſm q9 simile aliquod in aliquo membro organico dñatur: vt de carne in anothomia coxe: ꝛ ð ossibus in anothomia dorsi ꝛ pedum ꝛ de neruis i anothomia cerebri ꝛ nuche. ¶De membris autez officialibus sciendum q9 in q̃spluribus ipsorum q̃ztum ad anothomiam factam in mortuis sex sunt videnda:vt dicit cõmentator Alexandrinus commento libri sectarum.ſ.que ipsoꝝ sit positio:que sit eoꝝ substantia:ꝛ p consequens cõclusio que sit eorum quãtitas.numerus:figura:ꝛ continuitas eoꝝ. Sed quãtum ad anothomiã ipsoꝝ factam in viuis sunt consideranda duo que etiã in mortuis: vel mortuoꝝ anothomia possunt quodãmodo apparere. primũ ẽ que sint iuuamẽta ipsius ꝛ opatiões. scꝫ est que sint egritudines q̃ in ipso pñt cõtingere:ꝛ ei curam aliquã appropriatã habeãt que sit illa ostẽdatur. ¶Diuiſo aũt ꝛ numerus partiũ corporis ẽ: qr ptes quedã sunt que extrema vel extremitates dicuntur. Quedam vo intrinsece ꝛ pfunde:ꝛ illaruz q̃dam sunt que ordinant imediate ad cõseruationem spẽi:q̃dã imediate ad cõseruationẽ idiuidui. Prima sunt mẽbra genitalia. Scda sunt que i vẽtribus cõtinent. Tres aũt sunt vẽtres in corpe nostro.ſ.supior q̃ continet mẽbra aiata vt caput. Inferior q̃ cõtinet mẽbra naturalia. Medius q̃ continet mẽbra spũalia. Primo tñ incipiã ab anothomia ventris inferioris:qr illa mẽbra fetida sunt. Et ideo vt ista primitus abiciãtur ab eis incipiendũ ẽ. Secundario qr eis nostra cognitio ꝛ speculatio q̃ ex manuali cõsistit operatione a notioribus nobis incipit:talia aũt cũ sint posteriora sunt nobis notiora. ¶Primũ aũt qđ ẽ videre ex hiis vẽtre ẽ substãtia ꝛ cõplexio eius:qr positio eius ẽ satis nota:qr fuit positus infra alios vẽtres pp impfectionẽ eoꝝ mẽ-

brozuz:q̄ cōtinenť:qz mēbrū quāto minº ptcipat de nobilitate ꝛ pfectione:tanto magis locū iſimuz obtinet in genere membroꝝ:ſicut ē in mundo in genere entiuz. Item qz ꝓtinet mēbra deputata ad expurgandū ꝛ ad ꝓtinendum feces ꝛ ſuꝑfluitates graues que.ſ.ꝓtendunt deorſum:ꝛ ſpāliter q̄ ſunt accepte p ſurſuz. Eſt itaq; ſubſtātia eius carnoſa:vt ſtreſtina ꝛ pelliculoſa:ꝛ carnoſa tñ magis: ꝛ ex hoc apparet ꝙ ē cōplexionis calide ꝛ humide. Et cā q̄ re fuit huiuſmodi venter carnoſus ꝛ pelliculoſus: ꝛ nō oſſuoſus ē:qz huiuſmodi vēter hꝫ ꝓtinere mē bra que ꝓpter aſſumptionē cibi vt ſtomachus:ꝛ p pter repletionē ꝛ retentionē fecū:vel ex fecibº i cō cauuz:vel ex aquoſitate vel ex vētoſitate: vt ydro piſis:vel ꝓpter ꝛpregnationē vt matrix oꝫ aliquā do tumeſcere. Si aūt venter eſſet oſſuoſus nō poſ ſet intumeſcere. ¶ Scōꝫ ꝙ opꝫ videre ē numerus ptiuz q̄ẽtitas ꝛ figura. ptes .n. ſunt duplices. ſ. intri ſece ꝛ extrinſece. Quedā ſunt directa:quedā collā terales extrinſece:directe ſunt q̄ dñr coreſpondere ori ſtomachi ꝛ ē ps in qua ſentiť os ſiue cartilago epiglotalis:que alio noie noiatur pomū granatuz de qua ſuo loco apparebit:poſtea ē ps ſtomachā lis que ē ſupra vmbilicū vel diſtans ab vmbilico p quattuor digitos. ¶ Tertio ē ps vmbilicalis: ꝛ eſt vbi ē vmbilicus:cū quo ē alligatio fetus in matri ce cū venis matricis. Et ꝓptera intrinſecis appa ret vena q̄daz que ꝓtinuať cū ipſo ꝛ ptranſit p ꝛir bum epatis in chiliz. ſ. venā. iſta tamē priuata eſt ſanguine:qz fruſtra ē poſt partuz a ppria operatio ne:ꝛ ꝓptera ꝓtinue euaneſcit:ꝛ ló minor appareť ſenibus q̄ẓ in iuuenibus:ſicut ēt euaneſcit artaria que cū dicta vena deſcendit ad vmbilicū fetuſ. Et qñ eſt in vmbilico deſcendit inferiuſ:ꝛ peruenit ad artariuz adorti iuxta ſpondiles renū ꝛ yliox:vt in fra dicēť:ꝛ qñ excarnas mirach ꝓpe vmbilicū hāc cōſidera artariā que eſt ad modū nerui vť chorde. ¶ Quarto eſt ps que vocať ſumē infra vmbilicū per quattuor digitos ꝛ eſt ps in qua quedaz vene terminať ad cutiz per quas pueri exiſtentes in ma trice emittunt aquoſitates. Et ideo vt dicit Auicē. tales vene ꝛ talis pars notior ē in nō natis q̄ẓ in p fectis:pꝫ quarta tertij capīo ō cauſis. Ego hoc mo do multotiens monſtrauī:qz in pfectiſ fruſtrať ab operatione. ¶ Quinto eſt ps que vocať pecten in quaz exiſtunt mēbra genitalia. ¶ Partes vero la terales ſunt duo:ypocūdria ꝛ ylia. Et eſt ypocun driū dextruz ꝛ ſiniſtrū:dextruz vbi locatū ē epar: ꝛ ypocūdriuz ſiniſtruz vbi locatū eſt ſplen ꝛ ylium dextrum ꝛ ſiniſtrum ſimiliter.

Iſte viſis partes magis intrinſecas diſcernas:ipſaꝝ. n. quedaz ſunt ꝓtinentes quedaz vero ꝓtente. Continētes cōi nomie vocanť mirach. Mirach aūt cōponiť ex quinq; partibus. ſ. cuti:pīguedine:panniculo carnoſo:muſculis ꝛ chordis eoꝝ:ꝛ ſiphac. Cuz raſorio igitur incide ptrahēdo a ſcuto oris ſtomachi directe vſq; ad oſſa pectinis leuiter incidendo cuti:poſtea iuxta vmbilicū ſm latitudineꝫ incidas ptrahendo a dextris ad ſiniſtras vſq; ad deorſum. Poſtea excoria ꝛ habebis primo cutim: poſt autē apparebit ſtatim pinguedo maior tamē in porco q̄ẓ in homine. poſtea locatus eſt panniculus car noſus qui nō eſt nerioſus vt alij:neq; ē carnoſus: vt muſculus:ſꝫ eſt pmixtus,ex carne ꝛ pāniculo pº eum ſunt chorde ꝛ muſculi. ¶ Muſculi ſunt octo vt dicit Galle. ſexto de iuuamentis mēbroꝝ:capi tulo penultimo:maz duo ſunt lōgitudinales:quo ruz fila ꝓtendunt ſm longum a clipeo oris ſto machi vſq; ad oſſa pectinis. ideo vocati ſunt lon gitudinales:ꝛ iſti non hñt magnas chordas niſi ligamentales:poſt iſtos ſunt duo trāſuerſales ſu periores:vnus a dextris alter a ſiniſtris: ꝛ ambo oriunť a ſupioribº iurta coſtas:ꝛ definunt in chor das circa oſſa pectinis:ſic ꝙ dextera chorda tēdit inferius ad ſiniſtrū:ꝛ ſiniſtra ad dextrum: ꝛ p op poſituz ſunt ꝓcedentes inferiores ad ſupiora:quo rū oꝛtus eſt ab oſſibus pectinis:ꝛ ancbe ꝛ deſinūt in chordas:cū ad locuz vbi finiunť coſte dirigunť ita ꝙ chorde eoꝝ cruciant adinuicem ad modum ſtius ✠ figure. ¶ Ultimo poſt iſtos ſunt latitudi nales:quoꝝ fila ꝓtendunt ſm latuz vnus dexter: ꝛ alter ſiniſter:ꝛ oꝛtus ꝛ apparentia eoꝝ eſt magis iuxta dorſuz verſus ſurſum:ꝛ iſti cū longitudinali bus veniunt interſecantes ſe ad inuicez ad angu los rectos. ꝛ hic eſt numerus: quantitas: poſitio ſubſtātia:figura:colligantia:ꝛ ꝓtinuitas. ¶ Juua mentuz eoꝝ eſt duplex. ſ. cōe ꝛ ppriuz. Cōe eſt du plex. ſ. principale ꝛ ſecundarium. Principale eſt: vt cōſtituentes ſubſtātiaz ipſius mirach mēbra in trinſeca tueanť a nocumentis extrinſecis:ꝛ caliťas eoꝝ reuerberet ad intra. Secū dariū ſuuamētū ē: vt adiuuēt ad expulſionē eoꝝ que a pectore expellū tur:ꝛ vt ad expulſionē fetus:ꝛ fecū cum mirach ēt adiuuēt:vt dicit Hal. i eo dē ſexto. Juuamentū ſpe ciale eſt:qz muſculi longitudiales ſunt facti ad at trahendū principaliť. Secōo ad expellendū. Et quia hec opatio in ꝛeſtinis maxime regitur. ió iſti mu ſculi fuerūt magni. expulſionē aūt operanť p con tractionē villoꝝ ſuoꝝ:quibus cōtractis exprimunt membra que continent ꝛ p cōſequēs expellunt ꝙ i eis continet. Jté hoc faciūt gra dyafragmatis cuz quo cōtinuantur ꝙ deſcēdēs a pte poſteriori de orſum cā ſit:quare inteſtina ꝛ mēbra que continen tur ſunt quaſi iter duas manus. ꝛ ió qñ iſti muſcu li ꝓtrabūtur cōprimiť dyafragma:ſic ꝙ illa mēbra exprimunt quod in eis eſt. ſicut aliqua res contē ta inter duas manus expellitur per compreſſionē manuū adinuicem. quod latius infra declarabiť i anothomia dyafragmatis. Muſculi vo latitudi nales ſunt facti ad expellendum ꝛ ppter hoc ma xime imediatius approximanť inteſtinis: ꝛ expul ſionem faciūt p compreſſionem partis a qua oꝫ fie ri expulſio. Et expulſio oꝫ fieri a ſupioribus ad ife rioꝛa. ¶ Hinc eſt ꝙ iſti muſculi magis fuerunt po ſiti ſuperius q̄ẓ inferius. Tranſuerſales vero facti ſunt ad retinendum. Retentio aūt fit p villos trāſ uerſales:vt apparet tertio de vtutibus naturalibº qua retentione oportebat facere ne ſuperfluitates reaſcenderent ſuperius ad locum ſuperiorem: vn de venit. ꝛ ne cito deſcenderent. ſed continerentur vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo non fue runt tñ duo tranſuerſales ſuperiores ſed ꝛ infe riores. Sed ꝙ magis regitur retentio ne regrediā tur ſuperius q̄ẓ ꝙ deſcendant inferius. ꝛ ideo maio res fuerunt tranſuerſales ſuperiores q̄ẓ inferio res. Et etiam ad hoc facit dyafragma: vt poſtea dicetur. ¶ Elevatis autem ꝛ abſciſis muſculis

iſtis apparet ſiphac melius eſt:tamen vt in vna pte reſeruentur iſti muſculi ꝓpter illud quod poſtea oportet videre. ¶ Iſtud ſiphac eſt panniculus ſubtiliſſimus:ꝛ valde durus:ꝛ iſte fuit factꝰ vt phiberetur ne muſculi cõpumerent membra naturalia cum ea ꝓtinerent:ꝛ ꝓpter hoc fuit neruoſus ꝛ durus: vt poſſit dilatari ꝛ ꝓſtrigi quãdo illa dilatant ꝛ fuit ſubtilis ne ea aggrauaret ꝛ fuit durus ne faciliter rumperet:nam ex eius fractura accidit paſſio que dr̃ ruptura ſeu crepatꝫ. Intumeſcit n. hoc mirach cum rumpit̃ hoc ſiphac. Sunt ēt eius alia duo iuuamenta que Aulcen. ponit libro de anima libus capitulo de anothomia ſtomachi.ſ. vt ꝑ contractionē eius verſus dorſum cũ quo alligat expellat illud quod in ſtomacho ꝛ inteſtinis ꝛ in matrice ꝓtinet:ꝛ hoc facit ſimul cũ dya fragmate cum quo continuat:vt poſtea patebit. Aliud iuuamentum ē vt alliget inteſtina dorſo: ꝛ vt ab ipo vniuerſaliꝫ oriantur panniculi oium membrorꝫ aliorꝫ in eo contentorum. Alia vtilitas ꝑ Halie. quinto de iuuamentis membrorꝫ eſt ꝙ phibet inteſtina a ruptura quãdo inflantur a vẽtoſitate. Et ex his apparꝫ que ſit ſubſtantia ipſius mirach ꝛ complexio eius:apparet q̃ ſit eius poſitio quantitas partium:ꝛ numerus apparet que ſint iuuamenta ipſius. Reſtat aũt videre de paſſionibus eius:põt autem venter pati omne genus egritudinis.ſ. malam complexionē:malam compoſitionē ꝛ ſolutionem ꝓtinuitatis. De cura male complexionis nihil dicam:quia non habet ꝓprium in ſua curatiõe quod ex anothomia depẽdeat. mala aũt compoſitio que ē tumor preter naturam in ipſo ē duplex:quedam ē apoſtema: ꝛ quedam non. Prima non habet aliquod ꝓprium niſi ꝙ in eruptione eius ſi rumpat ad intra ꝛ extra hec eſt peior q̃ ſi rumpat ad vnum latus tantum:ꝛ cauſa patet:quia natura non habet ſupra quod ſe fundet in conſiliando vulnus. Mala autem complexio que non ē apoſtema ē inflatio ipſius ventris: que accidit in ydropiſi aſclite vel timpanite. Nam in aſclite aquoſitas continet̃ in concauitate vẽtris inter inteſtina ꝛ ſiphac:ſicut in timpanite ventoſitas continetur:ꝛ facit itumeſcere mirach. ¶ In curatione eius debes ſic procedere cum his que ponũt auctores. Modus autẽ qui maxie depẽdet ex anothomia ē extractio aquoſitatis per inciſionē. Modus autem eſt vt partem ſiphac quã modo inciditi reducas ſup inteſtina:ita ꝙ ſtet ſicut in viuo: et poſtea ydropico ſituato ſupino debes cutem trahere ſuperius:ꝛ poſtea raſorium habere ꝛ perforare vſq; ad ſiphac: ita ꝙ incidatur etiã ſiphac:ꝛ tũc ſtatim debes habere canulam ꝛ ponere in foramine ꝛ extrahere de aquoſitate quãtum ſuſtinet patiẽs ſemper tamẽ ſis memor ꝙ melius ē infra ſuſtinere q̃ exquiſitiſſime euacuare:ꝛ ſpecialiter in ydropiſi ꝓpter debilitatem virtutis:poſtea dimitte cutim qr redibit ad locum ſuũ ꝛ recooperiet vulnus ꝛ ex aqua amplius nõ exibit. Ipſam vero quãdo vis extrahere plus retrahe cutim ſicut primo. Iſtõ tamen volumus, non facies niſi a lateribus:non in medio:qr vulnus factum in medio non ita cito cõſolidat̃ ꝓpter ſiphac eſſe groſſius ꝛ ſolidius ibi q̃ in lateribus. Secũdo ꝓpter chordas vulnus ē paratus ducere ſpaſmũ. Tertio qr aqua melius egredit̃ qr grauis ē tendere deorſum. Si vero vẽter patiat̃ ſolutionē ꝓtinuitatis:tũc illa ſolutio eſt penetrans in pfundũ:aut non. Si aũt nõ tũc ē cura difficilis:ſi ſic tũc ꝑ vulnꝰ aut egredietur aliquid de cõtentis aut nõ. Si ſic:aut illud quod egredietur ē zirbus aut aligd interiorꝫ. Si zirbus tũc dorſum ſui cũ ſyrico vel ligare iuxta cutiz quãtuz poſſibile ē:ꝛ poſtea abſcindi:qr totũ de ipſo quãtuz ꝓtingit aer corrũpitur:ꝛ ſi intromittat̃ corrũpit̃ ꝛ putrefacit alias partes:ꝛ iõ dz abſcindi:ꝛ poſt illud dz intromitti ſ;ꝛ filum dimitti extra:ꝛ dimittere labiũ aptum: qr natura ꝓſolidabit zirbum ꝛ expellet illud quod ē cũ filo alligatũ:ꝛ hoc facto debes cõſolidare vulnuſ. Si vero illud quod egreſſuz ē:eſt inteſtinũ tũc aut inteſtinũ eſt vulneratũ:aut nõ. ſi nõ eſt vulneratuz ꝛ neqz ſubſtantia alia ē ei innoluta q̃z citius põt dz intromitti. Si vero aliqua ſubſtãtia vt puluis ē annexa vel ēt ſanguis dz lauari cũ aqua calida ꝛ intromitti. Si vero ꝓpter morã ventoſitas ſit inclusa in eo:ꝛ ex hoc intumeſcat ꝛ non poſſit itromitti: tũc cataplaſma reſolutiuũ vel ſpongia madefacta in decoctione reſolutiua deſup poni dz:ꝛ detumeſcet:ꝛ ſic intromittat̃. Si aũt nõ poſſit detumeſcere neqz intromitti:tũc dilatet̃ vulnus mirach donec inteſtinũ intromittat̃. Cum aũt inteſtinuz fuerit inciſuz:tũc ſi ipſuz fuerit ex groſſis inteſtinis debẽt labia eius ſui cũ ſyrico ſicut labia aliorꝫ mẽbrorꝫ. Si vero ſit ex inteſtinis gracilibus:tũc non ſuſtinet ſuturaz niſi ſit pfunda valde:ꝛ talis impediet operationez eius. Et ꝓpter hoc melius ē vt dimittat̃ ꝛ teneant̃ ꝓiuncta labia vulneris cũ capitibus formicarꝫ magnarꝫ: debent. n. labia inteſtini cõiungi:ꝛ debes hẽre formicas magnas ꝛ facere ꝙ mordeãt labia ꝓiuncta vulneris ꝛ abſcindere caput ſtatiz:ꝛ ſic facere donec labia ſunt iuncta:ꝛ tũc intromitte inteſtinuz vt prius:hoc facto ad curandũ ventris ſolutionē redi. Et iſtud vulnus curari dz cũ reditiõe labiorꝫ in vnuz:ꝛ reducta ꝓtinent̃ in vnum ſutura facta cũ ſyrico hoc modo. Naz in prima ſutura recipe totuz mirach ex vna pte:ex oppoſita vero parte dz dimittũ ſiphac:ꝛ reliqua de mirach i parte i qua dimiſſuz fuit ſiphac dz aſſui:ꝛ ex alia pte ſiphac dz dimitti:ꝛ ſic ꝓcr ad hoc vt labiũ ſiphac iungat̃ ꝛ reducat̃ labio membri carniformis: vt fiat certior ꝛ firmior cõſolidatio vulneris:ꝛ eodẽ modo vulnꝰ hoc ſi per ſeipm nil ſit egreſſuz:ꝛ hoc de anothomia mirach quod ē membrũ ꝓtinens ſufficiat ꝛc.

Reſtat videre de anothomia cõtentorum: hec mẽbra ſunt numero. x. Primũ qđ occurrit eſt zirbus. Scõm inteſtina. Tertium ſtomachus. Quartum ſplen. Quitum epar. Sextum miſenterium. Septimum renes. Octauũ veſica. Nonuz teſticuli:ꝛ vaſa ſpermatica ꝛ matrix in muliere. Decimum eſt virga cum collo veſice. De zirbo aũt primo qđ dz videre ē locus eius:locꝰ. n. eius in boie ē qr cooperit ſtomachũ ab anteriori parte:ꝛ oia inteſtina:ꝛ lz in alijs non coopiat oia inteſtina:hoc fuit qr hõ iter cetera aĩalia eiuſdem quãtitatis ē debilioris digeſtiue virtutis:ꝛ ēt qr inteſtina nociuis exterioribus ſunt magis diſpoſita pp cutẽ eius ſubtiliorẽ eẽ ꝛ minus piloſaz. Ex hoc ēt põt patere ꝙ ſit eius iuuamẽtũ. Iuuamẽtũ. n. eius eſt principaliter confortare virtutem digeſtiuam ſtomachi: ꝛ interiorum reuerberando calorem naturalem ad

stomachum. Et propterea dixit Hal. qnto de ingenio sanitatis q̄ qdam miles in bello fuit vulneratus cui epiplex. i. zirbus fuit abscisus tñ ex vulnere sanatus é: ex quo tamē postea non potuit digerere. Et ex his consequenter p̄z tertium inquirendū de ipso. s. de substantia eius. substátia eius nō fuit simplex: sed composita ꝛ fabricata ex substantijs que habent calefacere: ꝛ ꝓpterea fuit compositus ex triplici substantia sicut dicit Hal. x. de iuuamentis membroꝝ. s. ex pānículis subtilibus duobus: ex adipe seposa. Ex arterijs ꝛ venis. Et ex panniculis. Primo vt ibi pánículi continerent alia: ꝛ etiā quia iste zirbus debebat esse extensibilis leuis ꝛ dēsus vt caliditatem reuerberat: ꝛ ad hoc aūt magis pōt substátia pannicularis ꝛ aliqua alia. Scdo in ipso fuit adeps q̄ calefacit cum sit valde ꝓpinqua caliditati vel in potentia ad calidum. Tertio arterie ꝛ vene que multum calefaciunt. Ex hoc patent reli qua duo. s. quis sit numerus partiuꝫ eius: ꝛ que sit colligantia eius: nam hꝫ colligátiaꝫ ad mēbra ad que terminatur vt ad stomachū vel ad splenē: ꝛ ad intestina: ꝛ spāliter colon ꝓpter cām que dicetur: hꝫ etiam colligátiam ad membra a qb⁹ oritur. Oritur nāq̄ a pāniculo carnoso inter dyafragma: ꝛ cā quare inde oritur ē: q̄ ad pánículum illum terminantur due extremitates panniculi siphac: que debent inuestire zirbū: ꝛ sic q̄ ibi ē vena magna ꝛ ét ē arteria a qbus iuxta stomachum oriunt vene parue: ꝛ arterie contexentes zirbuꝫ. Tertio ibi ē misin terium sepositum: a quo oritur adeps sepota replēs vacuitates illius contexture. que autez ipsius egritudo ē declaranda per anothomiam patet ex his que dicta sunt supra.

Leuato aūt zirbo quātum ad partem: que cooperit itestina ꝛ nō plus: ne moueas alia mēbra a suo loco statim tibi apparent intestina. Circa que primo notabis positionē ꝛ numerū. ferunt. n. plura inuoluta ꝛ reuoluta: ꝛ non fuerunt vnum intestinum rectū propter duo. Primum q̄ dato in quibusdam buzttis tantum sit vnum intestinum rectum vel recte procedens. In homine autem ꝛ in alijs aialibus perfectis fuerunt reuoluta: vt diu cibus cōtineretur in stomacho ꝛ in intestínis: q̄ si nō contineretur oporteret q̄ animal esset in continua assumptione cibi ꝛ in cōtinua assellatione. Et cōtinuatio illa impediret occupationem in alijs p fectioribus opatiōibus. Scōa causa fuit q̄ si intestinum fuisset totum vnum rectum nō quelibet pars cibi fuisset contacta a superficie intestini: ꝛ iō non exiccasset totū intestinum totam humiditatez contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat de cibo intactuꝫ ab intestinis: ꝛ vt tota humiditas exiccaretur ordinauit natura ipsa esse inuoluta. ex hoc statim apparet q̄ sunt plura numero. quia sex tria subtilia: ꝛ tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo qō vocat rectum vel longum: cuius extremitas ē orificium quod vocatur anus. Sed vt anothomia alioꝫ nō destruatur ligare opz intestinum istud circa mediū eius in duabus partib⁹ ꝛ in medio ligature incidere: ꝛ inferiorem ptem dimittere ꝛ cuz superiori ascendere scarnādo. Et nota circa istud intestinū multitudinē venaꝝ miseraicaꝝ q̄ veniunt ad sugēdum si aliquid ēdoc humiditate in cbilo vel de supfluitate remansit. ꝛ istud itestinū iuxta ylia finit vbi incipit intestinū colon. Et dr̄ colon: q̄ plura colla bꝫ vel cauernositates vel cellulas vel cameras in quibus stercus figuram accipit: ꝛ in ipso retinet ꝓp has cellulas. Circa qō intestinū debes considerare locū: q̄ multū circa sinistrum renē inuoluitur hec ē cā quare eius dolor exprte loci nō distinguit a dolore renali. Postea vero ascendens ꝛ cooperiens splenē incipit circa exteriora declinare vsus ptem dextrā ꝛ cooperit stomachū: ꝛ ꝓp cooperturam quā facit supra stomachū accidit: q̄ qñ supfluitates descendūt ex hoc intestino q̄ stomachus ei cōpatitur ꝛ dolor ꝛ rugitus tunc ipis apparet circa stomachū: ꝛ tūc statim hō appetit assellare: ꝛ asselat. Qō nō cōtingeret si in stomacho essent hūidites q̄ facerēt hūc rugitū ꝛ dolorē ꝛ ex hoc pz q̄ accidit his q̄ purgantur q̄ sincopis eis accidit qñ appetunt assellare. Vel humores in intestino hoc continentur q̄ debēt euacuari: q̄ tūc illi humores in intestino illo existentes alterāt stomachuꝫ: ꝛ os ei⁹: ꝛ ex alteratiōe oris stomachi sequtur sincopis. Sed dubitat aliqs rōnabiliter de loco hui⁹ intestini cum sit de grossis debere esse inferi⁹: ꝛ non supra alia cuius oppositū apparet. Dicendū q̄ istud itestinū fuit locatū supius iuxta stomachū ꝓp tria. Primū q̄ istud ignobilius ē oībus gracilib⁹. ꝛ iō sub mirach ĩter oia gracilia debuit esse positū exterius. Scōm q̄ istud intestinum cōtines feces: ꝛ aliquādo indurātur: ꝛ de se priuata sunt oi humiditate ꝛ caliditate nāli: vt a mēbris vicinis adiuuare tur: ordinauit nā vt imediate locaret supra stomachū: vt coopiet a girbo: a quo ꝛ stomachus cooperit: q̄ ꝛ zirbus ipm humectat ꝛ calefacit: ꝛ propterea apparet q̄ nō ē aliud intentū cū quo alligatuꝫ sit zirbus sicut cū colon. Tertia cā hui⁹ locationis ē: q̄ istud intestinū ꝓprie ē factū ad cōtinēdū ꝛ expellēdū feces: sed magis ad expellēdū. ꝛ ideo inter alia itestina ad ipm ꝓprie debuit puenire colera q̄ bꝫ expulsiua stimulare modo ꝑ hoc q̄ sic locatum ē colera ad ipsius substátiaꝫ puenit ꝑter illā q̄ ad cōcauitatē itestinoꝝ puenit. Illa supra ipsum in parte dextra existit pēnula epatis in q̄ existit chistis fellis cū quo alligat: ꝛ hoc apparet ad sensuꝫ. Et ꝓpterea tale intestinū in tali loco apparet citrinum: ꝛ amaꝝ in gustu ꝛ nigruꝫ. Et nota circa hoc mirabilem opationem nature. Ad illud qō obijcitur soluitur q̄ itestina nō iudicāt superiora rōne loci: sed rōne colligātie quā bꝫ cuz stomacho vel fundo stomachi: modo intestina gracilia rōne colligātie ad funduz stomachi sunt superiora alijs: ꝛ ex loco istius superioris intestini apparet cā quare in dolore colico augeat dolor tēpore assumptiōis cibi: q̄ tūc istud intestinū cōprimit a cibo: sz tpe famis nō. Sz intenditur dolor renalis ꝛ hoc est vnum ex signis distinctiuis inter vnum dolorem ꝛ alium: ꝛ ex loco ꝛ colligantia dicti intestíni apparent nobis duo. vnum vale in cognitione: aliud in operatione ꝛ cognitiōe: q̄ quādo fit colica passio incipit in pte sinistra: ꝛ in illa magis molestat: tūc q̄ intestinū illud frigidius est illic cū nō tāgit a chisti fellis. Secūdo q̄ in maiori q̄ztitate est locatū circa renē sinistrū: ꝛ est strictius: tamen illa colica que sit in pte sinistra non tam diu molestat: tum quia sit a causis facilioribus: tum quia est causa eius in loco viciniori

ad expulsionem. Et nota hoc qz per experientiam vidi multotiens. Quantum ad opus vero cõfert. Primo quia in colica ea que administrantur ad extra debent magis applicari z approximari circa ypocondrium dextrum qz̃ sinistrũ licet vtrobiqz conferat. Secundo quia quando fit clistere melius est vt corpus declinet versus dextrum: vt intestinum colon non comprimatur ab alijs: postea iniecto clisteri quando voluntas est vt egrediatur clisteri vertat se statim super latus sinistruz: z postea paulatiue super dextrum sicut in expulsione que debet fieri per positionem administratam per superiorem partem: econtra quando incipit mouere hoc est de loco z colligantia eius. Substantiaz vero eius consideres grossam z solidaz propter vētositatem generatam in eo: multo tempore cõtinet que in eo fortissimum interdum generat dolorem que cum fiat in substantia grossa z solida apparet ac si intestinum terebello perforetur. Et etiam in hoc similatur dolori huius dolori renali. Quarto considerare debes figuram eius z formam que apparet ex dictis. cellulosum enim est intestinum z in cellulis istis quia via z transitus multis obliquatur superfluitatibus: z fit causa more superfluitatum que in eo figuram recipiunt ad modum illaz cellularum: z ideo stercus figuram habet quã scis figura maxime apparet in stercore desiccato: z retento. z in febribus z in alijs egritudinibus in qbus ejiciuntur squibale: z humores flegmatici retinentur: z sunt materia concurbitini. nam in concauitate cellularum: z humor flegmaticus melancolicus: qui est sufficiens materia generationis vermium si inter vnam cellulam z aliam continetur paucus humor qui non sit sufficiens ad generationez panniculum continuantem vnum vermẽ generat in vna cellula cum alio in alia cellula generato.

Operatio iuuamentum z egritudo ipsius ex predictis pz. Hoc autem intestinum est continuatum parte superiori cum monoculo siue ceco quod dicitur monoculus non qz nisi vnum habeat orificiũ: p quod attrahitur ad ipsum z per ipsum expellit: qz hoc est impossibile: sed habet duo orificia: vnuz p quod attrahit: alterz p qd̃ expellit. Istud autem p quod expellit nõ est sicut in alijs oppositis locatuz contra primũ: sed ambo locata sunt iuxta se inuicẽ z infra hec orificia pendet lacuna huius intestini ad modum sacci: z iõ alio nomie vocatur saccus: z sic apparet eius figura: z colligãtia: z locus etiã qz locatũ ẽ in latere dextro supra z iuxta terminũ auche siue scie: z infra renem dextrum. Substãtia eius est eadẽ cũ substãtia colon: egritudinẽ ẽt patit filez. Juuamentũ ẽ vt ps succi que venit ad ipm in eo retineatur: z reuoluaz z vt reuerberet vel descensum phibeat situz ipius succi ab intestinis superius: z ista intestina superiora sunt gracilia z sunt tria. Nã huic intestino cõtinuaz intestinũ yleon qd̃ circa ylia locationẽ hz z situm z reuolutionem: z in isto fit yliaca passio in qua est dolor vehemẽs circa ylia: z sic apparet loc⁹: colligãtia: passio: z dolor. Substãtia ei⁹ ẽ subtilior: z iõ gracile vocaz sicut pp primaz cãm vocaz yleon. Eius iuuamẽtũ ẽ: qz factũ est vt contineat succũ. vt qd̃ vtile ẽ possit exsugari: iõ multum inuolutũ est: z ad ipz pueniũt plures vene miseraice qz̃ ad aliqd̃ aliud intestiuũ: z ab eis z a mesenterio debes ipm excarnare. z qñ ad ptem eius superiorem iuxta stomachũ pueniſti: tunc inuenies p circa ptem sinistrã ad spondiles declinet z valde est icarnatum cũ misenterio: z iõ cuz cautela incide ne frangas aliqd: z post incisionẽ inueniens ieiunũ intestinũ qd̃ taliter vocaz: qz vt plurimũ inuenitur vacuũ in bene disp̃ositis. Et cã sue vacuitatis ẽ duplex. s. rectitudo eius. nã est rectũ sicut intestinũ vltimũ. Scõa cã ẽ multitudo colere pure q̃ peruenit ad intestinũ hic: vt chisti fellis p canalem qui continuatur cũ intestino duodeno cum quo istud immediate cõtinuatur. Et dr̃ istud primum intestinum z vocatur duodenũ: qz eius lõgitudo vt in plurib⁹ est duodecim digitoz ad qd̃ intestinũ cãnalis qdã a chisti fellis venit: z ideo caue qñ excarnas ne istud canale incidas: sed incide intestinũ duodenũ bene iferius z liga: z tunc incipiẽdo sicut incipiunt auctores hẽs sex intestina. Primũ ẽ duodenum. Scõ ieiuniũ. Tertiuz yleon: z ista sunt gracilia: z superiora. Quartũ monoculũ seu cecum. Quintũ colon. Sextum rectuz. Nec. n. oia intestina videbis esse inuoluta continuata alligata dorso sicut alligata sunt oia viscera p quoddã mẽbrũ quod vocatur eucharus vel misenteriũ a miseraicis que i ipo sunt dispersa. Et vulgares, Bononiẽses vocãt ipz interiglio. i. interiora tenens.

De misenterio vel alio noie eucharo.

Istud mẽbrum fm auctores substantiã bz compositam ex venis cordis panniculis ligamentis: vt predicta membra possit ligare ex substantia seposa z pinguj: vt dura mẽbra quales sunt spondiles cum mollibus: qualia sunt intestina z alia viscera sine medio nõ cõiungãtur: vt molle a duro nõ patiatur: reliquas autẽ vacuitates q̃ sunt i hoc replent substantie glandose: q̃ multe sunt in hoc mẽbro: z hoc est vnũ iuuamẽtũ carniũ glãdosaz: q̃ in ẽ. Aliud iuuamẽtũ ẽ vt sustentat venas miseraicas q̃ in hoc sunt dispse sicut nõ est lõgiquũ p iste carnes sint facte ad generãdũ humiditatẽ qua intestina z fex interdũ humecterẽt: vt lubricet cito ab intestinis: z iõ videmus p stercus ligdũ emittiz dato p cibaria sumantur dura. maxima tñ ps glandose carnis ẽ in pte superiori grossa in qua frequẽter congregaz pp ppinquitatem ad splenẽ melãcolia ex q̃ gãtur melãcolia mirachia. Hoc facto eleua misinteriuz vel dimitte donec feceris anothomiã venaruz que pueniũt ad stomachũ z ad splenẽ: ad quã videdam z alioz membroz infla stomachũ cũ canula p portanarium z liga fortiter: z absinde intestina. Et fac ante incisionẽ infra locum ad quem peuenit canalis a chisti fellis ad intestina.

De stomacho.

Viso de intestinis pcedas z videas tertiũ membrũ: puta stomachũ: de quo debes videre illa sex: que de alijs. Primo locuz pnotabis eius: z circa locũ nota primo vbi eius. Secũdo situm vbi eius est: qz cum sit cella cibi stomachus: vt dicit Hal. qnto de iuuamentis stomachi: z capo scõo. z ibi habeẽ totum qd̃ diceẽ de stomacho. Et dictũ ẽ de intestinis: z hr̃ ab Aliebate tertio sue theorice dispositionis regalis. capo. xx. Est g̃ locus ei⁹ i medio superioris z inferioris: dextri z sinistri: anterioris z posterioris. sed

tu hic dubitabis quare stomachus non fuit positus iuxta os. Dico q causa fuit duplex. Una est q iuxta os deberēt eē mēbra anhelitus ppt attractionē aeris. Secūda q mēbra fecū receptia debent eē ptinuata cū stomacho: talia aūt ifra dyafragmate debēt esse ptenta: 7 iō vides q stomachus superius hz coz mediāte dyafragmate: inferius misenteriū 7 intestina a dextris hz epar quo apprehēditur quinq suis pennulis: sicut manus que apprehendit 7 caput quinq digitis: 7 a sinistris hz splenez: quo calefit: rōne arteriaz eius: a pte anteriori hēt zirbuz: a posteriori musculos dorsi: 7 venā magnaz: 7 arteriaz que trāsit supra dorsuz: vt postea videbis: 7 ideo locus eius ē in medio: q est sicut cella cibi cōis oībus. Situs aūt eius ē: q lz sit locatuz supra dorsuz: ps tñ eius superior declinat versus sinistrū: inferior vero ad dextruz. Et cā istius situationis fuit ppter cās que dicent: nam epar debuit esse in latere dextro eleuatū: 7 cū sit magnum totā pcauitatez dextre ptis supioz ē occupauit: splē aūt non: 7 iō in dextro non potuit pars superior collocari: lz in sinistro. Pars ergo inferior debuit ad partez dextrā declinare: q in parte sinistra inferiori iuxta renes est intestinū colon grossuz multū involutū iustis iuolutionibus: 7 sibi ocupat magnuz locū. Sed in parte inferiori dextra sunt intestina gracilia 7 subtilia que paruuū 7 modicū occupāt locū: 7 iō stomachus q̄ztuz ad partez inferiorē dz declinare ad partez dextrā: vt repleat cōcauitatem ibi exeuntez: 7 cedat locū colon: 7 ex hoc apparet primū: qs. s. locus sit eius. s. stomachi. Sz tu dices quare stomachus nō fuit locat⁹ directe supra spōdiles dorsi. Dico q cā huius pōt esse triplex. Una que dicta ē: vt cederet epati in pte dextra: 7 replerz vacuitatez in parte sinistra. Alia cā fuit: q si stomachus esset directe locat⁹ supra dorsuz tūc orificia duo. s. inferius 7 superius essent directa. Et ideo i homine cū sit stature recte stomachus nō bene cōtineret cibū: lz descēderet ab eo statiz: vt ergo hoc nō pringat sic fuit situatus: Tertia cā huius fuit q quātuz ad os eius superius 7 partez superiorem dz recipere melancoliaz a splene que est in pte sinistra: 7 quātuz ad partez inferiorē dz recipere coleraz ab epate quod ē in parte dextra. Et ex hoc apparet. s. quis sit locus ei⁹. s. stomachi ꝑm colligantiā: colligantia psequenter apparebit meli⁹: q colligantiā hz cū splene: cū epate 7 cū corde: 7 cū cerebro: 7 illud psequenter declarabit: q apparebit q cū splene hz colligantiā ppter venas que apportant melancoliā ad os stomachi: 7 ppter venas q̄ veniunt ad latus sinistrū stomachi ad nutriēduz sicut cū epate hz colligantiā rōne venaz reliquaruz cū cerebro ppter neruū qui venit ad os stomachi 7 expandit maxime circa partez superiorez stomachi. Cū corde vero hz colligantiā rōne arterie magne que sub ipso est. Ex his pōt apparere tertium. s. cuius figure sit: q est figure rotūde: q talis figura magis est a nocumentis remota. Item q oium aliaz ē capacissima: stomachus aūt multa dz continere: lz non ē perfecte figure rotunde: lz arcualis magis: ppter cām dictaz: q pars superior eius ē declinans ad sinistrum: inferior vero ad dextrum ad moduz cucurbite retorte: vel saracenice: verum omnia que dicent de stomacho melius apparebūt per anothomiā mēbroz sequentiuz. Patet etiam quartuz. s. que sit quātitas stomachi: q magn⁹ valde est cū interduz ipm oportet recipere 7 cōtinere magnaz quātitatez cibi: veruz quod non ē semper in magnitudine sua vltima: lz equatur magnitudini ptenti: q extēsibilis 7 corrugabilis. Quinto aūt videas partes 7 numez partiuz eius: partes autez eius sunt duplices. s. vniuersales 7 integrales. Que daz vero q̄ztitatiue 7 determinate: prime sunt due tunice eius. Prima intrinseca ē neruosa. Secunda 7 extrinseca est carnosa: veruz est q prima ē spissior secunda: q illa primo dz pangere cibuz: 7 ideo vt nō ledetur ab eo debuit esse spissa. Item pp aliō q stomachus ppter illam tunicā est extensibilis: q requiritur interdum ppter multam quantitatez cibi. sed exterior: licet requiratur ppter digestionē fuit subtilior: q digestio stomachi iuuatur a membris vicinis circūstantibus: sed extensio 7 continētia cibi non. Et iste tunice non solum diuersificātur in substantia: quantitate: 7 loco. sed situatione villorum: q in prima cū in ipsa sit appetitus: 7 appetitus imediate ordinetur ad attrahendum villi fuerunt situati ad attrahendum: tales autem sunt longitudinales. 7 ideo in ea sunt villi longitudinales: 7 quia attraxioni statim coniungitur retentio: q omne quod attrahitur: attrahit vt retineatur: q attrahit vt i ea membrū voluptuetur. Hinc ē q in hac etiam tunica fuerūt positi villi transuersales qui deseruiūt retentioni: vez est q illi sunt locati in pte non interiori illius tunice sed exteriori. In secūda vero cuz ipsa ordinetur ad digestionē 7 digestioni seruiat: q ei consequit: 7 ex consequēti expulsioni substantie fuerunt positi villi latitudinales. 7 ex hoc apparet q̄re intrinseca tunica fuit neruosa 7 carnosa: non fuit intrinseca ppter villos longitudinales q debent esse in tunica intrinseca q̄ est: vel dz esse principiū appetitus. Item alia causa ē q intrinseca ordinata ē ad sentiendū: extrinseca ad digerendū 7 ad alterandum. Nūc autem sensatio melior sit quādo sensibili imediate occurrit sensus vel membrū sentiens: alteratio vero pōt fieri p medium 7 digestio: 7 hoc ē quod exposse ponit Auicē. capō de mēbris. pmo can. fen. prima. Et natura qdem intrinsecam tunicā. s. stomachi fecit neruosaz, extrinsecā vero carnosaz: potest nāq digerentis opatio ad id quod digestū est in potētia sine occursu puenire: sentiens vero id qō sentitur nō pōt sentire nisi obuiando ei sensus. s. tact⁹. Alie vero sunt partes eius q̄ztitatiue 7 determinate: vt pars superior 7 orificiuz eius inferius qō dicit portanariū. ps eius superior ꝑm naturam angustior parte inferiori: q in iferiori debet fieri digestio 7 cibus dz cōtineri. in superiori non. Orificia tamē haz partiū conueniūt 7 differunt. Conueniunt q ambo posita sunt a lateribus: 7 non sunt posita vel facta in vltima eminētia partis inferioris 7 superioris: sed ps inferior descendit magis q̄z portanariū vel pillereon: vt cibus nō descēdat: sed cōtineat in ea vt in bursa quadā sicut superior supemiet ori stomachi: vt q̄ stomacho repleto homo inclinaret: nō reascēdat cibus ad meri 7 os: 7 spāliter q̄ multum replet stomachus. Ex hoc pōt videre: quare ex supflua quantitate cibi dyafragma cōprimit 7 cib⁹ non egredit. Itē conueniūt q ambo orificia

sunt in stomacho in loco in quo continuatur vel alligatur dorso. nam os stomachi est recte in ꝓncipio sue alligationis dorso alligatū: z ꝓpterea alligatum est os stomachi ad spōdilem: vbi finit̄ z terminatur dyafragma: z ista ē tertiadecima eo q̄ in duodecima ē costa vltima mēdosa ad quā determinat̄ dyafragma. Et ex hoc apparet tibi: ꝙ q̄n vis exterius alterare confortare vel aliter opari circa os stomachi ꝙ optimū est in dorso circa. xij. z. xiij. spōdilem hoc facere: z spāliter q̄n ꝓdicta impugnātur ab epate: z splene. dūmodo arteria adorti non impediat que in dorso ē. Sequētibus aūt spōdilib⁹ q̄ vocant̄ spōdiles renū alligat̄ stomach⁹ vsq; ad portanariū: tūc ꝛo alia pars inferior a spōdilibus obliquat̄ versus sinistrā: z ideo cōueniunt illa duo orificia. Differūt etiam q̄ superi⁹ orificiū q̄ vocat̄ os stomachi est magis latū q̄ inferi⁹ portanarium. Et hoc fuit: qꝛ ꝙ os stomachi aliq̄n cib⁹ grosse subst̄ātie z dure oz descēdere z indigestus. Et iō os stomachi debuit esse latum. Sed ꝙ orificiū inferius tm̄ res subtiliata z digesta oz egredi: z ideo nō fuit ita latū z hoc de ptibus ei⁹. ¶ Ex q⁹ apparet sextū: ꝙ oz inqri de stomacho. s. q̄ sit eius substantia: q̄ apparet ꝙ cū nerucosa tunica sit maior in eo ꝙ substātie neruose sit a oīio. Ex hoc apparet q̄ sit ꝯplexio ei⁹: q̄ frigida z sicca. Apparet q̄ opatio vt iuuamētū: q̄ duplex: vnū ad appetēdūcibum ꝓ toto ꝙ tunicā intrisecā: alterum ad ꝓparādū cibuz ad nutrimētū totius z hoc ꝙ tunicā extrinsecā carnosam z mēbracoadiuuātia. Et ex his potes videre ꝙ pōt pati egritudines oīum generꝝ q⁹ pōt cōpati alia mēbra oia ꝓncipalia: vt epar. cor. cerebrum: z ex ꝙsequenti totū corpus: Curatio tm̄ eorū ꝓprie ex anothomia nō dependet multū q̄ aliorū. Et hec de stomacho. ¶ De splene.

Splenis anothomia pfecte videre nō pōt nisi abscindas costas aliquas mendosas ex latere sinistro: quas n̄ pfecte eleues: sed vt sufficit operi tuo q⁹ absciss̄is locus splenis tibi apparet: q̄ parieti sinistro stomachi adheret quātū ad cōcauum ei⁹. quātū ꝛo ad cōnexum alligat̄ dorso z siphac pānicul⁹ subtilissimis ortus a siphac. Apparet secūdo ꝙ locus ei⁹ nō est ita in alto sicut locus epatis: figura a⁹ est quadrāgularis: q̄ in hoie ē quasi ad modū quadrāguli ꝓp figuram stomachi: cui⁹ cōcauitatem circūstanté in parte sinistra hz splen replere. Tertio vide quātitatem eius: q̄ in hoie satis ꝓportionalibus est in quātitate respectu aliorum membrorꝝ. Colligātia ꝛo eius est: q̄ colligātiā hz ad cor epar miscenteriū: zirbū z stomachū. Colligantiā ꝛo hz ad oia ista mēbra ꝑter cor: ꝑ venam q̄ venit a porta epatis ad splenē q̄ colligātia appareat. nā si ex carnādo ꝓcedas videbis ꝙ a vena concaua epatis ꝓuenit vena magna ad splenē a qua descendit vnus ramus in medio trāsitus eius iferi⁹ ad miscenteriuz ad ipm̄ nutriēdum: z portat sanguinem aquosiorem z humidiorem: postea quando ista vena approximat splen: iteꝝ vnus ramus ramificatur ab ea: ꝙ vadit ad nutriēduz partem sinistram inferioꝛez stomachi. postea ꝛo ꝓuenit ad splenē z concauitatem eius. Et ramificatur in concauitatem ipsius in duos ramos. s. inferiorem z superiorem: descēdit iferior inferius ad nutriēdum zirbum: quātum ad partem sinistram: sed superior transiens ꝑ cōcauitatem splenis ramificat̄ i duos: quoꝝ vnus ꝓuenit ad partem supiorem sinistrā stomachi ad nutriēduz superiora. aliter vero circa orificium ꝓuenit stomachi: ad portandū melancoliā: que mulgendo ꝓfluit ad os stomachi: vt iciter appetitum. Qō ꝛo remanet magis in splene ipm̄ nutrit. Et ex hoc apparet tibi cū ꝙbus mēbris alligātiam hz splen mediante vena. colligantiā aūt hz cū corde ꝑ arterias que ad ipsum veniunt ab arteria adorti que in dorso est infra dyafragma: a q⁹ arteriꝝ stomachus multuz calefit in latere sinistro: vel a splene rōne istaꝝ arteriaꝝ: z hec fuit vna cā quare arterie multe: z magne veniūt ad splenē sicut alia cā fuit. vt calore arteriaꝝ sanguis grossus q̄ est nutriturus splenē subtiliet̄ z digerat̄: q̄ splen hz substātiam rarazin quā oz recipere humorem grossum melācolicū. Et ex his apparet tibi quintū q⁹ debes videre de splene. s. que sit eius substantia: q̄ est rara z spongiosa ꝓpter q⁹ apparet sextū scz cuius cōplexionis sit: q̄ in ꝓparatione ad cutiz calide z humide: hz essentialiter sit frigide z sicce: ꝑpter nutrimētum. iuuamentū pz. Et ex his tibi apparet ꝙ cū recipiat humorē melancolicū z cōtineat grossum z ineptum euacuatiōi q⁹ frequenter repletur oppillatur z apostemat̄: z resoluētia fortia tūc multū resoluūt substātiā ei⁹ si sint fortiora debito ꝙ rōne humoꝝ cōpetāt. Et hec de splene.

¶ De epate.

Epar manifeste vides esse locatū in dextro latere amplectens stomachū supius eleuatū valde: z nō decipiat te ꝙ i aiali mortuo multuz locat̄ sub costis: q̄ nō est sic: cum sit sub dyafragmate z dyafragma extremis costaꝝ coniungitur: sed hoc euenit q̄ mēbra spūalia multū euanuerunt: z ideo vacuitatē coꝝ replet epar: cōprimēdo dyafragma z ideo debes trahere inferi⁹ z aial siue corpus eleuare. Et cōsidera scō q̄ztitatē eius maximā in homine: cum sit aial calidum z humidū. Tertio respicias ꝓtes eius quaꝝ quedā sunt intrinsece integrales: quedā ꝛo extrinsece magis: intrinsece integrales sunt ꝙq; pēnule eius hz in hoie non semꝑ sint abinuicē sepate: z quelibet illaꝝ pēnulaꝝ est cōposita ex renis diuisis z diſpsis ꝑ eas in moduz retis cuius retis vacuitates replete sunt carne: que est ꝓprie substātia epatis: que est sanguis coagulatus: z in his venis continet̄ chilus: ꝙ diuisus est ad minima ꝑm minima alterat̄ z cōtangit̄ ab epate: z iō fit vt quasi totū epar cōtangat totū chilū: z hoc ordinauit natura vt melior fieret z ꝓfectior cōuersio chili in sanguinē: q̄ alteratio q̄ fit ꝑm minima melior siue ꝓfectior est. Sed tu dices quare nā non fit ordinault in stomacho: sed in stomacho posuit cōcauitatez vnā. Dico ꝙ hoc fecit q̄ in stomacho nō oz fieri ꝓfecta digestio: sicut in epate. Item q̄ in stomacho assumūtur cibaria grosse substantie q̄ non possent ꝑ strictissimas vias penetrare: sed ad epar substantia tm̄ liqda dī̄ ꝓuenire z penetrare. Et ista decoctio: z si fiat in toto epate magis tm̄ fit in parte superiori. Et ꝓpterea pars illa solidior est z magis compacta. ¶ Partes eius extrinsece sunt ptes eius ꝙbus mediantibus hz cum alijs colligantiaꝝ: nam cū corde hz colligantiam ꝑ venam chilis que

oritur a gibbosa parte epatis:z p arterias: vt vide bis in anothomia cordis z vene chilis:hz colligā-tiam ad dyafragma cui suspendit:z ad spondiles siue dorsum cui alligatur p pānniculum eius. Pan niculus aūt eius est duplex.s.cooperiens circūuol uens.z suspendēs. Primus est substātiam suā ve-lans. Secūdus est suspendens ipm ad dyafragma superi⁹. Ex pmo patit dolorem extensiuū. Ex quo patit qnqz dolorē extensiuū:p secūdū patit dolorē aggrauatiuū a materia aggrauante. Quedā vero sunt ptes q̄ sunt orte ab eo:z iste sunt duplices ve-ne z canalis chistis fellis:de canali hoc postea vide bitur. Uene aūt sunt duplices.s. chilis que oritur a gibbositate epatis:z cōcaua siue porta que orit a cōcauo epatis. De anothomia chilis postea vide bitur. ¶ Porte aūt sunt qnqz rami intrantes epar sicut sunt qnqz pēnulelam dicte epatis. Egredien-tes xo extra epar sunt octo:due parue:in gbus nō labores ad discernēdum:qz suffidt tibi si sequētes discernes. Sex aūt aliaz. Prima vadit ad dextruz stomachi ad intendēdum tunicā exteriorē eius :z spāliter partē inferiorē. Scōa vero vadit ad sple nē cuius anothomiā iam vidisti i anothomia sple nis:z illa est satis magna z bene discernibilis. Ter tia tēdit ad latus finistrū z vadit ad itestinū rectum ad exsugādū humiditatē a cibo si qd remāsit iuua tiua. Quarta vadit ad superiorem partem dextram stomachi ad nutriēdū ipm in opposito eius: q̄ ve-niebat a splene ad latus finistrū. Quinta ps diui-ditur:qz vna vadū ad dextrā partē zirbi ad nutriē dum zirbū:in opposito illius q̄ veniebat a splene: q̄ veniebat ad nutriēdū finistrū zirbi. Alia xo ps va dit ad colon ad suggendū qcqd est in ipo. z ad nu-triēdum ipm:z ppterea in pte dextra maxime con tinuat zirbus cum colon. Sexta xo pars vadit ad ieiuniū:z reliquū eius vadit p intestina gracilia.s. ylion vsqz ad cecū:z in isto sunt plures vene mise-raice q̄z in aliquo alio:z ppterea iste ramus erit ti-bi manifestus valde:z hoc de tertio videndo cir-ca epar. Quartū qō debes videre est forma eius z figura:nam figura est lunaris: qz cōcauitatem hz z gibbositatem:pp qō apostema factū in gibbo ei⁹ dz esse figure lunaris. Quīto apparet substātia ei⁹ qz additio i eo ē caro ppria q̄ est sicut sanguis coa gulatus:z ideo ē eius cplexio calida z humida.

Quamentum z opatio eius q̄z: qz eius opatio est chiluz sanguificare. Et quia ydrops est ppriū nocumentū sanguifi-cationis manifestū est:qz ydros est p-pria passio epatis. Quō aūt aquositas vel ventositas huius pueniat ad totū:vt in ypostar cha satis pz qz p venas. Quō aūt pueniat ad con-caulitatem vētris vt in ascite z timpanite declara-tum est supra in anothomia ventris z mirach.

¶ De chist fellis.

Chistis fellis locus est qz in cōcauo epa tis in pennicula media eius:z cā huius fuit:qz colerā quā continet dz trāsmitte re ad intestina ppter cām dictam supi⁹: nunc aūt agilius colerā hanc trāsmittit ad intesti-na:q̄z si esset locata in gibbo epatis. Itē nisi sic esset tunc nō cōtangeret intestinū colon ppter iuuamē-tum dictū. Sed tu dices quō verificaī dictū Hal. gnto de iuuamētis membroz capo.iij.q̄ purga-tiuuz colore est in loco medio venaz que portans sanguinē ab epate z venaz inferiorē q̄ attrahunt z educūt chilū ad epar. ¶ Dicēdū q̄ istud hz verita tem ō loco colli chistis fellis:qz initiū colli ē i me dio epatis:vt pz ad sensum:z debuit ibi esse initum sui ortus cum in medio epatis cōpleaī digestio hu morez. ergo tibi dz sanguis depurari a superfluitatib⁹ oibus:z in collā chisti fellis ibi debuit esse vel habe re ortū:lz bursa siue vesica chistis sit locata: vt di-ctum est. Scōz qō debes videre ē colligātia eius. Colligātia aūt eius apparet ex partib⁹ suis q̄s di-scernes eleuādo chistim fellis a pte inferiori: z tūc manifeste vides q̄ hz duplicē partē.s. vesicā conti nentē z collū suū deferēs z deportās: z istud collū vsqz ad distātiam quādam est vnū:z postea bifor-catur:z vn⁹ ramus ei⁹ penetrat in epar in mediuz sui vel melius orit a medio loco epatis:ad attrahē dū colerā ab epate. alter ramus magn⁹ descēdit ad itestinū duodenū:vt vidisti supius:z iste bifurca tur:qz ab ipso ramus vnus ramificatur:q̄ vadit ad fundum stomachi ad cōfortādū digestiuam:z iste fuit vnus vt expulsiua superflue nō irritaret vl sti-mularet:z istud est verū:vt in plurib⁹. Aliqbus vero iste ramus ē maior eo q̄ vadit ad intestina p̄dicta. Et ex his ad sensuz poteris videre solutionē cuiusdaz qōnis q̄ ꝓsueuit fieri tertio de xrutib⁹ nālibus qō Hal. dicit q̄ p idem collū chistis fellis attrahit colerā z expellit:qz videt q̄ tunc expellat ad locū: z ad mēbrū a quo attraxit. Dicēdū q̄ istud est idez collū vsqz ad quādā distantiā: postea xo bifurcat. Et ex hoc apparet tibi que sit colligātia chistis fel-lis:qz colligātiam hz cū epate:intestinis: z stoma-cho. Item hz colligātiā rone neruoz venaz z ar-teriaz cū aliis eo qz ad ipm p̄ter p̄dictum canale p nenīunt vene z arterie:quas potes videre ad sen-sum ad ipm nutriēdum:qz ex eo nō nutrit q̄ pue-nit ad concauitatē eius ſm Hal. eodem tertio sicut ad ipsum peruenit nerui:gbus mediātibus habz sensuz. Ex his apparet tertiū.s.qs sit numerus par-tium eius:z quartū.s.que sit eius quātitas:z quan-tum.s.que sit figura eius:qz figure oblonge cū ro-tunditate:substātie eius est pellicularis. Juuamen ta eius patent ex dictis:qz factus est ad attrahen-dum colerā rubeā:z supfluam ab epate ad expellē-dū eā ab intestina:vt dictū ē. Et ex his potes videre q̄ sint infirmitates que ab ipo pīt cōtingere:z sunt valde nocētes:qz oppilatiōes. Illa aūt oppillatio pōt eē duplex.s.qz vel ē oppilatio facta in collo ei⁹ cōmuni:vel in aliquo ramoz eius: si sit facta, op-pilatio in collo eius cōi:tūc cum colera non expur getur:ab epate pmiscetur cū sanguine per totum corpus:z si ipa sit colera subtilis z corpus sit aptū ad febrē ipsa est cā febris putride colerice. si vero sit grossa:tunc est cā ycterīcie:z tunc egestiōes po-terunt esse colorate:tm magis vel min⁹ ſm q̄ plus attrahitur de colera ad intestina. Interdum tm̄ est q̄ oppillatio illa sit tm̄ in canali:q̄ peruenit ad in-testina:z tunc colera attrahitur ad chistim fellis: z non potest expelli ad intestina:qz clausus est cana-lis:z tunc putrefiet z causabit febrem tertianā vel continuam:z egestiones nō erunt tincte sed vrina sic. Quādoqz vero erit oppilatio in canali q̄ pue-nit ad epar:z tunc egestio nō erit tincta:nec ad chi-stiz attrahetur colera. Et ideo in eo nō continebi-

tur:z p̄ cōsequens nō putrefiet in loco ꝓcipuo z ideo colerā generat:z ictericiā:vel febrem continuam.Et nota bene has oppilationes:q̄ multum valet ad curam:z multotiēs contingunt.Et ex his habes perfecte anothomiā epatis.Et his expeditis potes eleuare splenē z abscindere epar.sed non in totū.Sed circa zirbū eius vbi est ozigo vene chilis dimitte partē quandā:vt aliam videas q̄ reseruauimus ad posteriora ꝺ epate z vena illa. stomachuz aūt dimitte:sed eleua miscenteriū:q̄ eius anothomiā vidisti in anothomia intestinoꝝ.

¶De vena chili de renibus.

QUibus omnibus eleuatis tibi apparebit vena magna:q̄ est ramus chilis descendens. z arteria magna q̄ est ramus adoꝛti descēdens:z qñ illa vena chilis est indirectio renū ab ipsa ramificātur due vene:q̄ vocātur emulgentes: quaꝝ vna vadit ad renū dextrū:altera ad sinistrū.Oꝛificia tñ illaꝝ nō sunt indirecto:sed vnū est altius z supius alio:z hoc ne vnus ren impediret aliū in attrahēdo . Superius aūt vt in pluribꝰ est oꝛificiuz vene q̄ venit ad renē dextrū. Inferius ꝯo eius que venit ad renē sinistrum.Iz sit aliqñ ecōuerso:z cā illius fuit:q̄ vt in pluribus ren dexter oz esse magis ad supioꝛa eleuatus sinistro.z hoc q̄ calidi est eleuare:ipe aūt calidioꝛ est sinistro. Item q̄ monoculum intestinū est locatū in dextra parte sub rene. Item epar erat eleuatum superius.splen vero in latere sinistro magis descendebat.Sed si alicui esset magnum epar: monoculū esset paruū.colon vero in parte sinistra esset eleuatum:z pars siuè ren sinister esset calidioꝛ dextro:z esset contrario modo: hoc tamē raro est: quelibet harum emulgentium vadit ad renis concauitatem:z ideo debes vnam earum excarnare:z melius est vt excarnes leuiter illam:que venit ad renē dextrum:ꝓpter cām que dicetur:z in ea ponas tentam:z videbis q̄ ad concauitatem z cauernositatem renis venit cuius iam apparet tibi locꝰ q̄ locus eius est quasi iuxta epar.Sed tu dices q̄re non fuit iferius iuxta vesicam: dico q̄ cā fuit vt bene attraheret aquositatem ab epate:q̄ñ eni mēbrum attrahens est ꝓpe illud a quo oz attrahere attractio est melioꝛ.Colligātia etiam eius cuz epate apparet:q̄ magnā venam recipit ab epate mediante vena chili:vt ꝑ venam illam aquositatē vrinalem que āmodo est supflua coꝛpoꝛi postq̄ sanguis egressus est epar attrahit z expellat: sed cum hac aquositate z attrahitur sanguis:q̄ ꝑm Gal. ꝺ iuuamentis capꝯ.lij.de ꝟtutibus naturalibus ad mēbꝛa ad que attrahit supfluitas aliqua ꝑ canalē latum attrahit simul cū supfluitate iuuatiua.ſ. sanguis:z hec est cā quare ad splenez z ad renē simul cum supfluo ꝓꝓio vnicuiq̄ attrahit sanguis.ſ. ad vtrāq̄ vesicam.ſ.fellis z vrine pura supfluitas attrahitur sine sanguine.Et ex hoc apparet tibi q̄ si vrina ad renes ꝙuenerit cum sanguine mixta z venit ad vesicam depurata z sepata a sanguine: opz ergo q̄ in renibus depurat z coletur. Colatur aūt: q̄ ad cōcauitatez peruenit renū quā videre debes scindendo renē in parte gibbosa eius nō concaua z ꝑ longum ꝓtrahere vsq̄quo cōcauitatem videas:statim tūc apparet qdam pāniculus:siue pannus rarus:z ista est vena emulgens rarefacta ad modum collatoꝛiꝫ:z ꝑ has poꝛositates potest vrina transire:sanguis aūt non.Et ideo colatur vrina z distillat inferius in renē ad oꝛificium cui cōtinuatur poꝛus viriides:q̄ descendit inferius vsq̄ ad vesicam z vrina descēdit ꝑ ipm ad vesicam. Et ex hoc apparet tibi q̄ hz colligantiā cum vesica:sicut hz colligantiam ꝓpter arteriam que venit ad ipsuz ꝙueniunt cum coꝛde z cerebꝛo rōne neruoꝝ q̄ ꝙueniunt a nucha ad texēdū pāniculū eius quo mediante sentit:z sanguis remanet in rene:z attrahit i substantia eius:z nutrit renē.Et ex hoc apparet tertiū scz qs sit numerus eius partiū.Quia primo numerus discretus est sub duobus:dextro z sinistro.Et causa qdem fuit q̄ si nocumentū accideret vni operatio ꝑficiatur ꝑ alteꝝ.Scōa cā fuit vt totam superfluitatem aquosam:que multa est plus q̄ꝫ aliqua alia scōe digestionis bene z cōplete possent attrahere.Et ex hoc apparet q̄ nō fuit tm̄ vnus ren: sicut vnus splen:z vna chistis fellis.Sed tu dices q̄re non fuit vnus z magnus potens attrahere totam aquositatem:ad hoc rn̄det.H. capꝯo ꝓallegato:q̄ si esset tm̄ vnus magnus:tūc coꝛpus humanum rectum nō esset equū in laterib⁹.sed inequalis q̄ꝺ est verēdum z enoꝛme.numerus aūt partiū pꝛ: q̄ hz substātiam ꝓpriam cōcauitatem pāniculum z collatoꝛiū.Quarto notes q̄ꝫtitatem z figurā . nā figure est oblonge:vt in ipso distincta essent duo oficia p̄dicta.Apparet ét qnto que sit substātia eius q̄ carnosa z solita multū:vt ab aquositate moꝛdicatiua nō ledereť vel dissoluatur apparent tunamenta renū. Et ex his notes hic q̄ in renib⁹ ex quolibet genet egritudinis accidit difficilis egritudo. Pꝛimo ex moꝛbo cōplexionali vt ex supflua caliditate dyabetes que ꝑm Gal.sexto de interioꝛibus assimilat lienterie stomachi:q̄ tota aquositas subito attrahitur z expellitur sine digestione a renib⁹. Patitur etiam moꝛbum compositionalem ꝓpriū z spāliter in numero vt lapidem arenam z pilos. Lapis vero arena z pili vt plurimū generantur ex eadem materia:z in eodem loco. nam materia horum sunt humoꝛes grossi:q̄ densantur z inspissantur a caliditate renum. Et interdum est q̄ parum inspissantur:z tunc fiunt pili q̄ generantur subtiles z longi:q̄ materia illa ꝑ poꝛos aliqué strictum repellit paulatim:z continuata a poꝛis cutis expellit paulatim:z cōtinue materia pili z capilli:z qñ illa materia plus aduritur generatur arena que congregata generat lapidem. Et ille lapis est rubeus :q̄ ren est rubeus.Et iste lapis si sit ita magnus:q̄ nō possit egredi poꝛ viritidem:vel nō frangitur difficilime z quasi est ipossibilis cure:q̄ non nisi ꝑ incisionem a qua penitus caueas.Si ꝯo sit paruus z frāgibilis difficulter curat:z expellet cum fortissimis doloꝛibus cum transeat per membꝛa valde sensibilia:z ingrediatur ꝑ cauernositates vesice: q̄ sunt ita stricte.Sed fortitudine virtutis aperiuntur z dilatantur:z non est longinquū q̄ aliqui scindantur. Patiuntur etiam renes solutionem continuitatis quantum ad venam coꝛ ex qua accidit fluxus sanguinis cum vrina.Et nota q̄ hec solutio huius vene que est causa huius fluxus sanguinis ꝓpꝛie oz intelligi q̄ sit facta z fiat in parte illa in qua vena sit subtilioꝛ:z rarioꝛ:z hec pars est pars panniculi collatoꝛiꝫ:vt apparuit tibi ad sensum:z ideo quādo

illa ſoluitur cum deberet phibere ſanguinem de-
ſcendere: non phibet. Et ideo ſanguis egredit cũ
vrina. Et fit mictus ſanguinis verũ eſt q̃ dicunt ali
qui alij q̃ iſtud accidit ex vena ſoluta ſupra renes.
ꝛ dicunt q̃ cã eſt: q̃ vena debilitatur in cõtinẽdo.
Sed tene primũ dictuz: q̃ rõnabilius magis eſt ꝛ
ſenſui magis pz ꝛ concordat. Patitur etiam quar
to egritudinem compoſitã vt apoſtema: ꝛ tũc eſt
dolor infixus ꝓpter ſubſtãtiam ſuam ſolidam ag-
grauatiuus. Ac ſi lapis eſſet infixus in loco: ꝛ in do-
lore hoc multum cõicat cum colica. Sed dña diſti
cta ipſoꝝ dicta eſt ſupra. ¶ His cõpletis non ele-
ues renes: ſed q̃n veneris ad vaſa ſpmatica vt vi-
deas ortum eorum: ꝛ ideo dato q̃ veſica ſit octa-
uum mẽbrum continuatiõe. tamẽ ꝓtermittas ano
thomiam vaſoꝝ ſpmaticoꝝ ꝛ teſticulorum.

¶ De vaſis ſpermatis ꝛ eorum differentia ꝛ
conuenientia ꝛc̃.

Debes ergo ſcire q̃ membra generatio-
nis in viris ꝛ in mulieribꝫ in aliquo dif
ferunt: ꝛ in aliquo conueniũt. Conueni
unt primo in vaſis ſpermaticis quãtuz
ad ortum eoꝝ: q̃ vt dicit Auicẽ. ſecũdo
can̄. ſen. xx. ꝛ. xxj. de anothomia matricis: vaſa ſp-
matica in viris ꝛ in mulieribꝫ oriuntur iuxta renes
ita. ſ. q̃ vaſa que ſunt in pte ſiniſtra ortũ habent a
vena emulgente ſiniſtra ꝛ dextra ortum habent ſu-
pra renes ſcz rene a vena chili: ꝛ arterie ab arteria
adorti. Et q̃ hec vene ortum hñt a corde ꝛ ab epa
te vt infra videbis poteſt cognoſcere quomodo va
ſa ſpmatica ſunt deciſa a corde: q̃ non imediate ſz
mediate. Et hoc in viris ꝛ in mulieribus potes vi-
dere: lz autem conueniant magis in loco originis.
in locis tñ ad que terminantur in viris ꝛ in mulier
bus multum differunt: q̃ in mulieribus terminan-
tur ad matricẽ in loco exteriori vbi ſunt teſticuli: ꝛ
imo proprie loquendo extra matricẽ reuoluũtur
ꝛ contexunt. Et concauitates cõtexture carnibus
minutis glandoſis replentur: ꝛ ꝓpterea non ſunt ve
re teſticuli: ſicut in viris: imo ſunt ſicut teſticuli lepo
ris: facti ꝓpter predictam vtilitatez vt generent hu
miditatem quandã ſaliualem que ſit cã delectatio-
nis in mulieribꝫ: poſtea vaſa hec ſubſtantiam pe-
netrant matricis ꝛ ad concauitatem ipſiꝰ ptingũt.
Et fiunt ora ipſius ꝛ vocant̄ conſilidones: q̃ eis me
diantibus alligatur fetus matricis que ſit fluxus
menſtruoꝝ. Et quedam pueniunt ad os matricis
neruoſum ad portandum humiditatem ſaliualem
iam dictam ꝛ ab his venis ramificant̄ ꝛ oriunt̄ due
vene a quolibet latere vna: que in mirach penetrãt
ꝛ aſcendunt: ꝛ quãto plus aſcendunt minus occul-
tantur: ꝛ extra iuxta cutem magis approximãt: do
nec pueniant ad mãmillas. Et ideo in mulieribus
quãdo facis anothomiam mirach vſq̃ ad has ve-
nas cõſerua ꝛ cõſidera hũc locum: ꝛ hoc in mulie
re: qm̃ in porcha vel in allo animali habente mã-
millas in mirach iſte vene oriunt̄ in matrice: ꝛ ma-
nifeſtant̄ in mirach. Et poſt has venas aſcendit a
ꝓfundo pectoris iuxta vel indirecto pomi grana
ti vna vena que venit ad mãmillas ad decoquẽdũ
ſanguinem: q̃ dz conuerti in lac: ꝛ non videtur niſi
vna: ꝛ in porcis prẽgnãtibꝫ valde apparet. Et tũc
apparebit tibi colligãtia matricis: ꝛ mãmillaꝝ per
venas illas. Et quare appoſitio vẽtoſe in mãmil-
lis reſtringit fluxum mẽſtruoꝝ. Et vt continuetur
hic ſermo ſi facis anothomiã in muliere poſt vaſa
ſpmatica debes videre anothomiã matricis eius:
ſicut in alijs mẽbris videas. primo locum ꝛ colli-
gantiã. Secũdo figurã. Tertio quãtitatem. Quar
to ſubſtãtiam. Quinto numerũ partium eius. Sex
to iuuamẽta ꝛ nocumẽta eius. Locum eius vide-
bis: q̃ eſt ſituata in concauitate alchatim: ꝛ eſt cir-
cundata concauitas illa ſpõdilibus allanis: ꝛ cau
de a parte poſteriori: ꝛ a parte anteriori: ps que dr̃
pecten ſiue femur: q̃ ipſa imediate eſt locata inter
inteſtinum rectũ quod eſt ſicut calcitra eius a pte
poſteriori: ꝛ veſicam ex pte anteriori: ꝛ ſpãliter quã
tum ad collũ eius: q̃ eius collo ſupponit collum
veſice: lz concauitas eius altior ſit concauitate ve-
ſice. inter dextrum aũt ꝛ ſiniſtrũ eſt in medio poſi-
ta directe. ¶ Scõo videas colligantiã eius: q̃ ma
gna eſt: q̃ colligãtiam hz quaſi cum omnibus mẽ-
bris ſuperioribꝫ: q̃ cum corde ꝛ epate mediãtibus
venis ꝛ arterijs: cũ cerebro rõne neruoꝝ multorũ:
ꝛ per conſequẽs cum ſtomacho rõne vtrorũq̃z: cuz
mẽbris que in medio ſunt vt cum oyſafragmate re-
nibus ꝛ mirach: q̃ mediantibus his cũ ꝓdictis al-
ligat̄: ꝛ ſpãliter cũ mãmillis: vt dixi. lz ẽt cum eis ſit
colligãtia mediãtibus alijs venis: que oriuntur a
vena chili aſcendẽte que oriũtur ſub furcula. vt in
fra dicetur. Eſt etiam colligãtia eius cuz membris
ſuperioribus vt veſica per collũ eiꝰ ꝛ inteſtino colõ.
Colligata aũt eſt anchis ꝛ iũcturis ambabus ſcie
que ſunt ligamenta groſſa: ꝛ fortia alligãtia matri-
cem ad anchas: que iuxta matricẽ ſunt lata: ꝛ groſ-
ſa ꝛ iuxta anchas ſubtiliã ꝓcedentia ſicut cornua a
capite aialis. Et iõ vocata ſunt cornua matricis.
Figura eius eſt quadrãgularis cum quadã rotun
ditate hñs collũ longum inferius: ꝛ cã huius figure
fuit exigentia loci: ꝛ vtilitas ſiue neceſſitas ꝓpter
quã fuit creata: q̃ poſtea dicem̄: q̃ pp talem figurã
hz diſtictionem cellularuꝫ. vij. que dicẽtur inferius.
Tertio videas de quãtitate eiꝰ: quãtitas eiꝰ ꝓprie
medio cris eſt ſm quãtitatem veſice: variat tñ rõne
aliaꝝ: q̃ maiorat̄ ꝛ minorat̄ rõne coitus: ꝛ impre-
gnationis: q̃ mulier que fecũdauit hz matricẽ ma-
iorez q̃z ſterilis. Scõo rõne coitus q̃ mulier vtẽs
coitu: maiorem hz matricẽ virgine: vel continẽtis
vt accidit in viris membro pudẽdo: eo q̃ opario
magnificat mẽbrum: ſm Gal. ſexto de iterioribus.
Tertio rõne etatis: q̃ iuuenis maiorẽ hz matricez
q̃ habeat puella ꝛ ſenilis. Quarto rõne comple-
xionis ꝛ humiditatis totius iſta potes colligere ex
ſen. ſcõi. c. ꝓallegato. Et ꝓpter iſtas quattuor cãs
mulier quã anothomizaui ãno preterito. ſ. ãno xpi
M.ccc.xv. de meſe Januarij maiorez in duplo ha-
buit matricem q̃z illa quã anothomizaui ãno eodẽ
de menſe Martij. Potuit ẽt eſſe vna cauſa quam
ponit Auicen. ſ. q̃ prima erat tunc menſtruata ꝛ in
parte menſtruationis ẽt impinguat̄ ꝛ ingraſſatur
matrix. diuerſificat̄ ẽt matrix rõne generationis: q̃
matrix aialium plurimum generatiui maior eſt q̃z
matris vnius generatiui. Et ꝓpterea centies erat
maior matrix porche quã anothomizaui anno dñi
M.ccc.vj. q̃z vnq̃z videri in femia humana: potuit
tñ eſſe alia cã: q̃ erat prẽgnans ꝛ habebat in vtero.
xiij. porcellos: ꝛ in ea monſtraui anothomiã fetus
ſiue prẽgnãtis quam tibi narrabo. Quarto videas

eius substantiam. Substãtia eius est neruosa ⁊ pelliculosa: vt possit dilatari ad fetum cõtinendum: ⁊ ideo est frigide ⁊ sicce cõplexionis: ⁊ etiã substantia eius spissa multũ que subtiliaꝛ in dilatatione necessaria. Quinto videre debes numeꝝ partiũ eius: ipa enim hꝫ partes exteriores ⁊ interiores. Exteriores sunt latera eius in qb⁹ sunt alligati testiculi: ⁊ vasa seminaria iã dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collũ cuius extremitas est vulua: ⁊ circa collũ nota q ipm est lõgum in quãtitate palmi: vt virga: latum ⁊ dilatabile: ⁊ ideo pelliculosum ⁊ rugosum rugas habens ad modũ sanguisugaꝝ: vt titilatio ei ex virga i coitu contingat: ⁊ in extremitate vulue sunt due pelliculę se eleuãtes ⁊ deprimẽtes orificiũ dictũ: vt phibeant ingressum aeris ⁊ reꝝ extrisecaꝝ in collũ matricis vel vesice: sicut pellicula ꝓpucij tuet veretrũ ⁊ ideo vocat eam Aliabas loco ꝓallegato ꝓpucia matricis. Partes intrisecas videre potes eas scidẽdo p medium: ⁊ tũc videbis os eius: ⁊ cõcauitatez eius. Et os est neruosum multũ factuꝫ ad modum oris catuli nup nati: vel vt ꝓprius loquar ad modum oris tince antique: ⁊ in supficie eius est velatuꝫ velamine subtili in ỽginibus: ⁊ in violatis rumptꝫ ⁊ ideo sanguinatur. Concauitas ỽo eius hꝫ septez cellulas: tres in parte dextra: ⁊ tres in parte sinistra ⁊ vnam in sũmitate siue in medio eius: ⁊ iste cellule non sunt nisi quedã cõcauitates in matrice existẽtes in qbus põt sperma coagulari cũ mẽstruo: ⁊ cõtinet ⁊ alligari orificꝰ venaꝝ. Ex his oibus apparent iuuamẽta matricis: qꝛ principaliꝛ est facta ꝓpter conceptionẽ ⁊ ex cõsequẽti vt totũ corpus superfluo sanguine indigesto mũdificet: vel purget. Et hoc in hoie: qꝛ alia aialia fluxum mẽstruoꝝ nõ patiunt: qꝛ tales superfluitates consumuntur in eis: in pellis: pillis: vngues: rostra ⁊ pẽnas: ⁊ huiusmodi: homo aũt caruit his. Et ex his patet q multis passionibus est subiecta: ⁊ multa mẽbra per compassionem ei compatiuntur: que sunt passiones ei ꝓprie. accidentia ⁊ causas ⁊ curas longinquũ esset narrare: ⁊ extra propriam intentionem: sed quere i locis ꝓallegatis appropriatis: vt in tertio can. xxj. fen. a Serapione: Rasi. ⁊ Joãne nostro passiones que eidem compassiones existunt sunt tot quot sũt membra: quibus est colligata: siue localiter alligata: que sint illa iam dictũ est ⁊ vidisti. ¶ Unum tamen ex anothomia potes ꝓpendere qõ ponit Hal. sexto de interioribus. s. q suffocatio matricis non fit qꝛ matrix corporaliter moueatur vsq; ad collum gulam ⁊ pulmonem: qꝛ hoc est impossibile: sed hoc contingit siue accidit qꝛ ipsa non potens expellere vapores per partem inferiorem: ꝓpter aliquam causam monetur ⁊ constringitur in parte inferiori vt expellat ad superiora. Et si isti vapores per colligantiam iam dictam perueniant ad stomachum per compassionem ⁊ arteriam adorti faciunt singultum ⁊ eruptionem frequenter: ⁊ tunc mulieres dicunt q habent matricem in stomacho. Si vero hꝫ vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ impediãt operationem eius dyafragmatis scilicet anhelitũ dicunt mulieres q habent matricem in gula: quia gula siue trachea arteria est ordinata ad anhelitũ immediate. Si vero illi vapores perueniãt ad cor quod raro contingit suffocationem patiuntur cuꝫ sincopi: ⁊ tunc dicunt mulieres q matrix earum q= uenit ad cor. Uerum est q hec suffocatio fit ꝓ compassionem ad dyafragma: ꝓpter alligantiã quaꝫ habet ipsa matrix cum dyafragmate: ⁊ cum lumbis. Non enim ipsa pernenit ad ipsa membra sed vapor: quomodo autem possit ⁊ per quas vias peuenire potuisti videre: que sit cura ⁊ cum quibus queras ab auctoribus: qꝛ anothomia in his pricipaliter dat noticiam locorum. ¶ Et iam narraui anothomiam vasorum spermaticorum mulieris: ⁊ visa est continentia ipsorum in viris ⁊ mulieribus q̃ztum ad originem. Sed differentia est quia cum viris testiculi sint ad extra sicut sunt i quolibet animali: quod debet esse morosum in coitu: sicut sunt omnia quadrupedia preter eritium vasa spermatica intra mirach non terminantur: sed egrediantur mirach ⁊ testiculis copulantur vt duobus suspensoriis: quia membra nobilia vt sint tuta a nocumẽtis extrinsecis debent esse velata panniculis. Iste vasa non contenta in siphac contenta ⁊ velata sũt panniculis vel panniculo orto a siphac qui nominatur dindimus: cuius orificiũ est in fine illorum clausum ꝑm naturam existens. In ꝓcessu eius ꝑm q̃ztitatem vasoꝝ dilatatum existit: in fine eius dilatatur ad q̃ztitatem testiculoꝝ. Et in parte illa vocatur bursa testiculoꝝ siue oreũ: ⁊ sic apparet cuius figure sit iste dindimus ⁊ cuius q̃ztitatis sit. Et q̃ztitas numerus partium eius: substantia: positio: fine colligantia: apparet etiam iuuamentuꝫ eius: qꝛ factum est ad continendũ ⁊ custodiendum testiculos: ⁊ vasa spermatica pernenientia ad eos. Egritudo igitur spãlis eius cuius cognitio ⁊ cura declaratur ex anothomia est dilatatio orificij eius ꝓter naturam que causa est vt illa que continent intra siphac descendant in oreum: ⁊ talis descensus dicitur hernia: ⁊ qꝛ illud qõ descendere potest ẽ vẽtositas: vel aquositas: vel intestinum: hernia triplex est: ventosa ⁊ aquosa: ⁊ intestinalis. Carnosa autem non causatur ex descensu alicuius. Curant autem he passiões p emplastra constrictiua ⁊ ligationes ꝑm q ponũt auctores. Sed illa que est intestinalis quãdo ꝓcessit cyrugia ꝓprie curat: ⁊ modum videas: qꝛ suppinatur homo ⁊ intestina reintromittũtur: siue ad ꝓprium locum reducãtur. Postea testiculus ducitur superius donec sit in altiori loco in quo possit esse: ⁊ illum locũ signa: qꝛ tunc directe est supra osse femoris: qꝛ in loco illo hꝫ fieri incisio vel perforatio ⁊ nõ supra locum illũ. Quia tunc perforaretur mirach. ⁊ aliquod intestinorumꝫ. Nõ etiam hꝫ fieri infra locũ illum: quia remaneret post cõsolidationẽ illa eminentia magna ꝓter naturam. In signato loco hꝫ fieri pforatio: ⁊ ista fit a q̃busdam cum rasorio ⁊ citius expediũt ⁊ vadunt circũcirca excarnãdo dindimũ ⁊ etiam testiculũ ab oreo. Postea ligant in parte superiori ⁊ abscindũt dindimum ⁊ vasa spermatica cum testiculo: ⁊ consolidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidã sunt qui solum excarnant dindimum ⁊ non testiculum: ⁊ sunt ⁊ ligant in parte superiori: ⁊ ponunt medicamina fortiter constrictiua ⁊ sic dimittunt. Et fit ista perforatio cum causticꝰ rumpente: ⁊ adurente cutim in loco illo: postea ponunt arsenicum q corrodit ⁊ causticat ⁊ constringit: adurendo ⁊ continue partes dindimi coruptas extrahunt: postea vero consolidant.

¶De diuersis vasis spermatis ꝛc̄.

EXpedito dindimo debes videre ꝙ ponunt auctores scilicet ꝙ vasa spermatica sunt duplicia scilicet preparantia ⁊ deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis scilicet testiculis. ⁊ circa partem superiorem testiculoꝝ inuoluuntur ⁊ saccum quasi ibi faciunt. Nō enim substātiam testiculorum ingrediuntur. ⁊ ista vasa sunt venosa ⁊ neruosa. alia vero sunt que istis continuantur neruosa magis: ⁊ quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt neruosa ⁊ ascendunt vsqꝫ ad locum ossis femoris: vbi icipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vt colli eius: ⁊ tandem ꝓcedunt ad virgam ⁊ ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: ⁊ tūc per meatus q̄ sunt ibi duo ficut vasa spermatica sunt duo emittunt sperma quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatū fuit in alijs vasis: ⁊ illud sperma emittunt in canale virge: ⁊ postea virga extra emittit. Uerum est ꝙ illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis ⁊ vasis spermaticis apparet figura ⁊ substantia: q̄ testiculi sunt glandosi: ⁊ apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: ⁊ iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: quia quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis in voluntaria: ⁊ maxime contingit propter spasmum vel propter mollificationem predictorum vasorum.

¶De vesica ⁊ que circa eam dicuntur.

IAs completis eleua renes: ⁊ vade excarnando vnum porum vritidem vel ambos: ⁊ videbis ꝙ terminantur ad vesicam iuxta medium eius: ⁊ non est perforans vesicam directe vno foramine magno: sed foraminibus magis paruis ⁊ obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam ⁊ tunicaꝫ vel inter tunicam ⁊ coopertorium. Et hoc fuit factum vt quando vesica repleretur vrina non redeat vrina ad renes: imo quanto plus ipletur tanto plus foramina illa claudūtur: q̄ paries vnius tunice ad parietē alterius siue coopertorij applicat̄. Scide ergo vesicam ⁊ videbis magnā eius concauitatem q̄ neruosa est: ⁊ videbis eius collu carnosum ⁊ musculosum: vt tēpoꝛib⁹ determinatis quādo oꝛ: ⁊ homo vult expellat vrinā: ⁊ q̄ est necessarium retinere: retineat eam. Et q̄ musculosum est eius collum si incidat̄ vesica in collo eius consolidari pōt: si ꝙ in fundo nō. Collū eius aūt foratuꝫ est foramie paruo p q̄ō emittit vrinā ad canalē virge: ⁊ extra egredit̄. Nam illud collū statiꝫ cōtinuatum est cū ꝓputio virge vt potes videre: ⁊ sic ipsi⁹ vesice apparet locus: quantitas siue colligātia: numerus: substantia ⁊ iuuamentū. Egritudies potest passioium genex vel modoꝝ: vnam tñ patitur que dicitur litiasis: nam ī concauitate eius potest generari lapis ex humoꝛibus mucilaginosis congregatis in ea ⁊ condensatis a caliditate superflua. Et hic lapis curatur cū dissoluentibus ipm vel p incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: oꝛ cum digito posito manū ⁊ cum manu alia posita sup femur cōduci ad collū vesice ⁊ conductus ibi retineri: ⁊ postea oꝛ fieri icisio in collo: ⁊ cum trahectoꝛio violenter extrahi: ⁊ hec si lapis est magnus. si vero paruus ꝙ possit p canalē virge extrahi oꝛ p compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci vsqꝫ ad virgam: ⁊ si non egreditur cum trahectoꝛio paruo debet educi.

¶De virge continuatione: ⁊ que circa eam narrantur.

VLtimo vero est virga continuata cū collo vesice carnoso continuato multis ligamentis ⁊ chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cuꝫ neruis ortis a nucha ⁊ ideo valde sensibilis ⁊ extēsibilis est: cōtinuata est ēt cum maximis venis ⁊ arteriꝭs ortis a vena descēdente: ⁊ arteriā in loco vbi bifurcatur ad duas anchas: q̄ ad linguam ⁊ etiam virgam veniunt maiores vene ⁊ arterie q̄ꝫ ad aliud membrum eiusdem quātitatis. Et ideo in locis peritonio inuolute sunt iste vene ⁊ arterie: ⁊ sunt magne ⁊ ibi est locus siue principium virge: ⁊ propter hoc he vene sunt sicut radices virge: ⁊ propter istas virga est tota cauernosa: ⁊ sue cauernositates replentur ventositate generata in predictis arterijs: ⁊ q̄ñ ventositate replentur erigitur virga. Et vt melius anothomiam eius videas: debes separare ossa femoris: ⁊ eleuare virgam cum vesica: ⁊ in intestino recto vel sine illis: ⁊ diuidere virgam per longitudinem: vsqꝫ ad eius canalem: ⁊ tunc in pricipio ei⁹ apparebunt duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: q̄ neruosa est: preter extremitatem eius que vocatur prepucium. Apparet etiam numerus partiuꝫ eius: apparet positio ⁊ colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: ⁊ non applicata ventri: sicut i quadrupedibus: ⁊ causa fuit: q̄ homines in coeundo: non coniunguntur fm doꝛsales: sed amplexando: ⁊ si cum virga eleuasti intestinum vel extremitatꝫ intestini recti: cuius anothomiam diximus supra: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate ei⁹: que oꝛ anus musculos mouentes siue aperientes ⁊ constringentes. Et considera quinq̄ venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in q̄busdam periodis determinantur aperiuntur: ⁊ fiunt fluxus emoroydarum. Et in his̄ completa est anothomia membꝛoꝝ naturaliuꝫ que in primo ventre continentur.

¶De excoꝛiatione medij ventris: ⁊ que circa hunc dicuntur hic.

Jis expeditis incipe excoriare ventrem mediū:vsq; ad ꝓncipiū colli: q; vsq; ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota ꝙ sicut prius:ita iste ꝟ duplices partes scilicet partes continentes ⁊ mẽbra contenta: membra continentia sunt membra pectoris:⁊ membra pectoris sunt duplices partes.s.intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores quedã sunt directe:⁊ quedam laterales. directe sunt siue vocãtur partes furcule:⁊ iste sunt due furcule.s.superior ⁊ inferior.laterales vero partes vocantur latera pectoris dextrum.s.⁊ sinistrum. Intrinsice autem partes sunt quinq;.s.cutis:pinguedo:que note sunt mamille:musculi:ossa:⁊ cartilagines.

¶ De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c.

Mammillarum primo videas figuram: quia figuram habent cucurbite ⁊ rotũdam:quia debent esse capaces sanguinis qui debet conuerti in lac. Item q; vt ibi ponit Galie. sunt scuta cordis:⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumentis:talis autez ẽ rotunda. Habuerunt autem vt papillas fetus nuper natus posset sugere lac. Ex his secũdo videas substantiam:quia ipse carnes habẽt glãdosas: q; sanguis superfluus bene decoctus in eis debz cõuerti in lac.⁊ ista conuersio est per infrigidationez eius:⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem:tamen primo scias ꝙ i muliere sunt maiores q̃ in viro:quia in muliere sunt facte ꝓpter duo.vnum est vt generẽt lac.in viro autem non.⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando: ⁊ hoc est magis necessarium in mulieribus:q; minus habent de caliditate circa cor q̃ viri. Quarto nota numerum:quia due fuerunt in homine sicut in omni animali quod generat vnum vel duo. In animalibus autem poligenes siue plura generantibus plures sunt mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam:primo locum:naz in homine sunt situate in pectore:⁊ in alijs animalibus non sunt situate in pectore:⁊ causa quare in alijs animalib⁹ non sunt situate in pectore est vna quam dat Gal. capitulo preallegato:quia mammille sunt facte ꝓpter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen quantitas talis superflui in alijs animalibus trãsit in cornibus seu in generationem cornuum ⁊ dẽtium ⁊ huiusmodi. Aliam causam dat Aristotiles i libro de partibus animalium:quia alia animalia habent coleas.i.tibias anteriores quasi adinuicez complicatas:⁊ ideo pectus habent strictum ꝓp̃ quod mammille eorum in pectore eorum non potuerunt locari:⁊ ideo habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tantuz vel dispersas per ventrem si generant:plura: vt in porcha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit mammillas locatas in pectore:quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet i eis generari ex sanguine subtiliato:⁊ bene digesto: melior autez digestio fit circa pectus in mammillis ꝓp̃ calorem existentem in eis fortiorem:q̃ in omnib⁹ alijs partibus ⁊ ꝓpter eandem causam natura ordinauit venas:que veniunt ad matricem:vt ibidez dixit Gal. ꝓcedere fortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur:⁊ bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit:quia sunt ficut scutum cordis ⁊ in homine cor debet bene tueri:quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est:quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus:⁊ receptũ reuerberant ad ipsum:sicut vestimentum: vt etiam ibi ponit Gal. Et ex his apparet colligantia earũ q; ipse colligate sunt cum corde ⁊ epate per venam ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur rami:qui descendunt supra dorsuz:⁊ inter costas tẽdunt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediantibus venis que ascendunt a matrice ad mammillas de quibus dictum est supra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

¶ De quadam ꝟa musculorũ ⁊ eoꝝ meatib⁹ ⁊c.

Post mammillas sunt musculi:musculoz autem omnes pectoris in anothomia ista discernere non potes:lz tamen nõ discernantur:q; sunt:tamẽ debes scire ꝙ istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes:⁊ quidam dilatantes ⁊ constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi dyafragmatis: qui sunt in inferioribus pectoris:sunt ẽt duo musculi qui sunt in collo.s.dyafragma dilatatur in parte inferiori:vbi ẽ spaciositas magna:sed illi qui sũt in collo dilatant concauitatem superiorem que est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi ẽ origo costarum:⁊ incipiunt iuxta originem prime coste. Sũt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi vero qui sunt dilatantes ⁊ constringentes sunt musculi qui inter costas sunt locati:q; iter quaslibz duas costas sunt duo musculi:quorum vnus habz villos latitudinales:⁊ alius transuersales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuum:vt possit dilatari ⁊ constringi:nam debet esse in continuo motu. Sed ad motum localem ⁊ voluntarium requiruntur musculi mouentes ⁊ requiruntur ossa que sunt sustentaculum motionum. Et hec est causa quare iste vẽter non fuit tantum musculosus vt primus:nec tãtum ossuosus vt vltimus. Jsta ergo ossa fuerũt duplicia.s.coste ⁊ ossa thoracis. Coste sunt duodecim Septem vere:⁊ quinq; mendose. Vere sunt que cũ ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiẽduz ⁊ complendum pectus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in extremitatibus: ⁊ est illa que dicta est:vt pectus possit melius dilatari ⁊ cõstringi:ossa tamen thoracis sunt septem continuata septem costis veris. Inter tamen ista ossa ⁊ costas sunt cartilagines continuantes vnũ cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis componitur vnum membrum quod vocatur furcula pectoris:quia ad modum furcule est bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in extremitate eius directa est quedaz scutalis cartilago vocata pomũ granatũ. facta ad custodiẽdũ os stomachi.a laterib⁹ aũt i costis mẽdosis sũt cartilagies:vt mollis cũ duro melior fiat ꝓiũctio:verũ ẽ ꝙ oia ista meli⁹ apparebũt si icidat pect⁹:vbi sunt teneritates costaꝝ:⁊ a latere dextro

r ſiniſtro:r tunc apparebunt tibi oia que ſũt uteri⁹.

¶De panniculis pectoris.

Embra autẽ ꝓtenta in pectore ſunt pãniculi:cor r pulmo:r orta ab eis. panniculi aũt ſunt tres. ſ. mediaſtinus qui diuidit cõcauitatẽ pectoris per mediũ ab anteriori ad poſterius:ꝓpterea diuidit pulmonez per mediũ. Et iſte panniculus nõ eſt neruoſus nec ꝓtinuus r vereꝫnus vt alij. Et iſte ẽ factus ꝓpter iuuamentuz cõe. ſ. vt ſi nocita fuerit ps dextra vel ſiniſtra pulmonis non cõicet nocumentũ alteri parti:factus ẽ etiã vt ſuſpendat pulmonẽ ad pect⁹ Item ẽ factus vt ſi ꝓpter cãm aliquaz fiat empima:hoc ẽ ꝙ aggregeſ ſanies in pectore: vt illa ſanies nõ regurgitet ad aliã ptem:poſtea ẽ pleura. Pleura aũt ẽ panniculus ſubſtãtia durus r neruoſus:in q̃ztitate magnus:cooperiens oẽs coſtas iterius:r ideo colligantiam hz cũ oibus membris ꝓtentis in ꝓcauitate pectoris. ¶Iuuamẽta ſunt cooperire membra predicta:r vt ab ipſo panniculi predictoꝝ membroꝝ ortũ habeant: vt ponit Auic. Fen. prima. primi can. capło de membris. Paſſiones oium modoꝝ r generuz pót pati:maxime tamẽ patiẽ paſſionez apoſtemoſaz que vocatur pleureſis:verum ẽ ꝙ pleureſis ẽ duplex. ſ. vera. r nõ vera. Non vera eſt illa que fit in muſculis qui ſunt intra coſtas cuius acumen ẽ verſus cutim extrinſecaz. Uera fit in hoc panniculo:r ex ſubſtãtia eius potes videre ꝙ illud apoſtema:vt plurimũ eſt colericuz ꝓpter qõ ipſum ꝓſequit̃ febris acuta:febris ratiõe loci ꝓſequit̃:qz ꝓpinquius r vicini⁹ cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Uide etiã ꝙ ad tale apoſtema ꝓpter ſenſibilitatez panniculi conſequit̃ dolor pungitiuus r lateris:qz huic panniculo attrahunt̃ magis latera q̃z pars anterior:ſed ꝑs anterior magis appꝓpriatur panniculo mediaſtio r ꝓpterea dolor ꝓſequens peripleumoniaz eſt anterior:iſte lateralis. fit etiam qz comprimit pulmonez:r impedit dilationez eius malicia anhelitus: tuſſis ſequit̃ tunc:qz eminentia apoſtematis ſtimulat r aliqua virulentia r erugo que emanat ab hoc apoſtemate per poroſitates panniculi:r hec eſt cã quare in pleureſi fit ſcreatus in principio rubeus: poſtea albus:aut ſanioſus ſm ꝙ materia matura tur. Et ideo apparẽt in principio ſubrubeus ichorantem abbreuiat:vt ponit Ipo. primo amforiſmorum:paroxiſmos r conſiſtentias. r cã eſt:qz tunc ſignificaẽ ꝙ materia ẽ ſubtilis:panniculus eſt ratuꝫ r ꝙ virtus eſt fortis. quomodo aũt iſta materia virulenta r ſanioſa per pulmonẽ expellatur r ſcreatus in anothomia pulmonis declarabitur. Tertiꝰ panniculus eſt dyafragma qui poteſt etiaz dici muſculus: eius ſitus in corpore eſt in fine pectoris:r coſtaz altius exiſtens in parte anteriori q̃z poſteriori. Nam q̃ztum ad partem eius carnoſam ẽ continuatum cum cartilaginibus coſtaz mendoſaruz. Et in parte poſteriori cum ſpondili duodecima ex ſpondilibus renum:r eius vtilitas fuit ex ſitu eiuꝰ. Primo vt diuideret ſpũalia a naturalibus:ne a cibo hora digeſtiõis r a fece vapores eleuati peruenirent ad membra ſpũalia:qz impedirent mentez r rõnem. Et ex hoc ſatis apparent: qz qñ egritudinem patiẽ:vt apoſtema leditur mens:ideo alio nomine vocatuz ẽ eufrenuz:qz frenum eſt mentis:ſicut vocatum eſt dyazonona ab Ariſtotile:qz zona zingens ꝑ medium:nõ ꝙ directe latitudinaliter cigat. ſed oblique:vt dictuz ẽ: r cã ſiue vtilitas huiꝰ obliquitatis fuit illud qõ dictuz fuit capło de anothomia mirach:qz ex hoc cũ mirach cõprimuntur horã compulſionis ſuperfluitates in inteſtinis ac ſi eſſet inter aſſides torcularis cuiuſdam. Quantuz vero ad ptem mediã eius:que eſt neruoſa r pannículoſa colligatum eſt cũ pulmone:vt ipm moueat motu anhelitus mediantibus neruis:q ad ipm veniunt a cerebro r nucha. Et ex hoc apparet quare diuerſificatum eſt dyafragma ab alijs muſculiꝫ:qz alij muſculi in loco vbi oſſib⁹ applicant̃ ſunt chordoſi:r in alijs carnoſi. dyafragma vero eſt econtrario. cã eſt:qz dyafragma ꝓncipaliter hz mouere pulmonem r nõ coſtas:nunc aũt ois muſculus q̃ztum ad chordaz eius dz eſſe ꝓtinuatiuus cum membro quo dz mouere:r cum alio q̃ztum ad ptem eius carnoſam. Et ex his apparet q̃ ſit figura eius:qz rotũda oblonga. apparet etiã que ſit ſubſtãtia eius:qz muſculoſa r chordoſa:apparet etiam q̃ztitas eius. ¶Iuuamenta ſunt tria que declarata patent ex dictis. Primum eſt vt ſit principiuz motus anhelitꝰ. Secundum eſt vt diuidat inter membra ſpũalia et naturalia. Tertiuz eſt vt iuuet inteſtina r mirach ad expellendum:que in inteſtinis ſunt contenta. Et ex ſecundo iuuamento apparet ꝙ ad apoſtema eius ſequitur alienatio mentis:ſicut ad freneſiz. Signa diſtinctiua perquire a Galie. quito de interioꝝb⁹. capitulo de paſſionibus dyafragmatis.

¶De corde r operatione eius.

Leuatis panniculis apparebit tibi pulmo in cuius medio exiſtit cor velatum pennulis pulmonis:vt ab ipo aere attracto tefrigeretur calor r ſpiritus q̃ ei eo generatur:r temperetur cuiꝰ cordis primo apparet ſitus r locus:qz eſt in medio anteriorꝝ r poſteriorꝝ dextri r ſiniſtri q̃ztum ad cuſpidez eius declinãs verſus ſiniſtrum:q̃ztum vero ad radicez eiꝰ verſus dextrum: vt poſſit bene inſufflare calorez et ſpiritum verſus dexteram partem: que calidior eſſe debuit ſiniſtra. Eſt etiam in medio ſuperioris r inferioris amotis r extremis:r ſic fuit locatum:quia ſicut princeps r prima radix omnium membrorum. Que ſit colligantia eius conſequenter apparebit ſicut apparebit q̃ztitas eius:qz non nimis magnum neq; paruum:maius tamen eſt in homine q̃z in aliquo alio animali eiuſdem q̃ztitatis:quia plus habet de calore in q̃zto: ſicut figura tibi apparebit:qz eſt figure pinealis vel piramidalis:qz huiuſmodi figure debet eſſe omne quod eſt excedentis caliditatis:qz propria figura primi calidi eſt figura piramidalis. Et etiam alia ratio: diſtinctio ventriculorum eius r ortoruz ab ipſo. Quarto debes videre numeꝝ partium eius:r ex hoc tibi apparebit que ſit ſubſtãtia eiꝰ:r cõplexio r iuuamẽtum. Numerus x̊o partiũ eiꝰ eſt:qz prium eius q̃dã ſunt extra ſubſtãtiã eiꝰ. Quedã x̊o ſunt ō ſubſtãtia eiꝰ. Extra ſubſtãtiã eiꝰ ſũt caſula cordis:r orta ab eo:que poſtea apparebũt. Caſula eiꝰ neruea ſiue pellicularis eſt dilatata multũ:facta ad tuẽdũ

cor a nocivis:ꝛ ne contangatur ab alijs membris in hora sue expáditionis. Et cá quare non est continua cum corde fuit ne cor in sui motu impediret ꝓpter aggregatõem. fuit etiã alia cã vt contineret quãdá aquositatem:qua humectaret cor: ꝛ rorare ne ꝓpter supfluũ ꝛ continuũ ei⁹ motum exiccaret. ꝛ ideo semp in hac casula repitur aquositas:ꝛ ideo si exiccat hec casula vel priuat tali aquositate ad niarciscũ deuenit:sicut si fit supflua in iectigantia ꝛ tremorem ꝛ tardiacã passionem cadit cor: vt ponit Sal.qnto de inferioꝛib⁹ capꝰ.ij.ptes aũt essentiales cordis:quedam sunt extrinsece:quedã intrinsece. Extrinsece sunt pinguedo additamẽta cordis: siue auricule cordis:ꝛ orta ab eo pinguedo statim apparet in supficie exterioꝛi cordis ꝓpter finez potius q̃z existat ex parte agentis:qꝛ pinguedo generatur a frigido aut calido diminuto . cor aũt calidissimũ:sed generata est ꝓpter finem:vt cor ꝓpter vehemẽtem ꝛ continuũ motum non exiccetur . Ad dita mẽta cordis sunt q̃dam ptes pelliculares:apte ad dilatãdum ꝛ constringẽdũ:gense ad hoc:vt qñ in corpe nr̃o generat multũ de sanguine vel ò spiritu in ventriculo sinistro dilatet:vt contineant sanguinem multũ vel spũm multũ ꝙ interdũ generat. Sed tu obucies sicut obijcit Sal. loco ꝓallegato. Quare natura non fecit cor ita magnuz ꝙ posset continere omnem multitudinem sanguis ꝛ spũs:sz fecit illa additamenta:dico ꝙ causa fuit:quia si cor fuisset valde magnũ esset cã debilitatis virtutuz ꝓpter dispersionẽ spiritus:Et ꝓpterea aialia que habent corda magna sunt timida:vt lepus ꝛ ceruus. Secũda causa fuit:qꝛ cum non semp generet in nobis multa quãtitas spiritus ꝛ etiam sanguinis cum cor fuisset magnũ:vt plurimũ concauitas cordis extitisset vacua:sed qꝛ iste auricule pñt faciliter cõtrahi qñ non sunt replete:ibi nõ erit vacuitas. Itẽ euitat põderositas. Que aũt fit orta a corde subsequenter apparebũ.partes aũt intrinsece cordis sunt ventriculi cordis:dexter.s.ꝛ sinister ꝛ medi⁹. Scinde igit cor primo in pte dextra ꝛ incipe a cuspide ei⁹:sic ꝙ alium parietem non tangas : sed a latere ventriculi medu diuidas:ꝛ tunc occurret tibi statim vẽtriculus dexter:ꝛ videbis in eo duo orificia:quoꝝ vnus est versus epar:ꝛ est orificium per quod ingredit vena chilis:ꝛ est orificiũ maxim̃ũ: qꝛ p hoc orificiũ cor trahit sanguinem ab epate: ꝛ iꝑm expellit ad oia alia mẽbra:ꝛ qꝛ p istud orificium hz plus trahere q̃z expellere:ordinauit natura vt clauderet hora cõstrictionis:qñ dz expellere : ꝛ aperire qñ cor dilatatur ꝛ attrahit tria hostilia:que aperiunt ab extra ad intra:ꝛ qꝛ p idem orificiuz fit ẽt expulsio sanguinis pfecte decocti:ꝛ lz non totus expellatur:qꝛ aliqua portio eius expellitur ad pulmonem:alia ps eius transit in spiritum: ordinauit natura ne illa hostilia essent multum depressa: ꝛ vt pfecta clausione nõ claudat. Nota tamẽ duo. Primo ꝙ sensus tibi declarat ꝙ vena chilis hz originem suam corde:qꝛ cũ substãtia cordis est continua:ꝛ iꝑm nõ ptransit:ꝛ est maxima iuxta cor sicut stirps arboris. Et sc̃dõ aduerte ꝙ ab ista vena anteq̃z concauitatem cordis ingrediat oritur vena q̃ circũcirca radicem cordis circulatur ꝛ ab ea oriunt rami dispersi per substantiam cordis:ꝛ ex hac vena nutritur cor.i.ex sanguine huius vene:postea vero versus pulmonem est aliud orificium vene arterialis que portat sanguinem ad pulmonem a corde: qꝛ cum pulmo deseruiat cordi sm modum dictum vt ei recompẽset:cor ei trãsmittit sanguinem : p hãc venam:que vocat̃ vena arterialis:quia portat sanguinez arterialis:qꝛ habet duas tunicas:ꝛ habuit duas tunicas. primo qꝛ vadit ad membrũ qõ existit in continuo motu:ꝛ secundo qꝛ portat sanguinem valde subtilem ꝛ colericum:vt igitur:non euaporet:ꝛ vt nõ scindatur hec vena ipsa habet duas tunicas quare est dicta vena arterialis:ꝛ in orificio isto vel istius vene sunt tria hostilia que aperiũtur ab intra ad extra:ꝛ' clauduntur ab extra ad intra perfecta clausione:quia per hoc orificium cor tãtum dz expellere a se hora constrictionis:ꝛ non dz retrahere aliqd hora dilatationis. Hoc viso scide ventriculum sinistrum: ita ꝙ in medio remaneat pies in quo est ventriculus medius : ꝛ tunc statim tibi apparebit concauitas ventriculi sinistri cui⁹ pies est densior ꝛ spissior pariete ventriculi dextri. Et hoc fecit natura ꝓpter tria. Primo qꝛ hic ventriculus dz continere spiritũ.dexter vero sanguinem: sanguis aũt grauior est spiritu ꝓpter qõ rõne contentorz plus aggrauaret pars dextra q̃z sinistra: ꝛ ideo cor nõ fuisset equalis stature:vt illa esset eq̃lis ponderis fecit parietem sinistrum grossiorem: vt recompẽsaret sua grauitate grauitati sanguis. Alia causa est qꝛ dz continere spũz ꝛ q facile est resolubilis. Ut igitur nõ resoluat̃ paries fuit spissus: Tertia cã ẽ: qꝛ hic ventriculus generare dz spũm ex sanguine.spũs aũt generatur ex sanguine a forti caliditate subtiliante:ꝛ euaporante.fortior autẽ est caliditas:qñ est in mã:ꝛ subo densiori quare paries hui⁹ vẽtriculi fuit spissus ꝛ densus. In concauitate aũt eius circa radicẽ sunt duo orificia:vnum est orificium arterie adorti q̃ dr̃ adorti:qꝛ imediate a corde orta:vel qꝛ est p̃ncipiũ origis oium arteriaꝝ q̃ sunt in corpe:ꝛ p istã trãsmittit cor spũm supra sanguinẽ in ipso generat̃ ad oia mẽbra qñ constringitur:ꝛ ꝓpterea ordinauit i p̃ncipio istius orificij tria hostiola densa valdeque pfecta clausione claudũtur ab extra ad intus:ꝛ apiũtur ab intus ad extra:ꝛ orificium hoc est valde ꝓfundum. Aliud ẽ orificium arterie venalis q̃ dr̃ arteria:qꝛ vaporem portat. dr̃ venalis qꝛ trñ hz vnaz tunicã:qꝛ natura nõ fuit multum solicita de custodia ei⁹ ꝙ per ipsaz trãsit qõ est vapor capinosus vel aer q̃ attrahit cor a pulmone:ꝛ qꝛ p istã venã cor attrahit ꝛ expellit nã i orificio : hic posuit trñ duo hostiola:que perfecta clausione nõ clauduntur. Et sunt hostiola ista multum eleuata:vt apodient parieti cordis qñ expellit ꝛ transmittit spũm ne p ipsum spiritus expellatur. Et ista sunt mirabilia opera nature sicut mirabile est opus ventriculi medij. Naz iste vẽtriculus nõ ẽ vna cõcauitas:sed ẽ plures cõcauitates pue late magis in parte dextra q̃z in sinistra ad hoc: vt sanguis q vadit ad ventriculum sinistrũ a dextro cũ debeat fieri spũs cõtinue subtilier: qꝛ subtiliatio eius est ꝓparatio ad generationẽ spũs:ꝛ natura trãsmittẽdo aliqd p mẽbra vel viam aliquã nũq̃z trãsmittit illud ociose:sed ꝓparãdo illõ ad formã quã dz suscipere:vt frequenter ponit Sal. in libro de iuuamentis:vt in qnto de venis miseraicis. Et hoc de partibus substantialibus cordis. Alie sunt

partes:que ſunt ortę:ꝛ illa ſũt quattuor.ſ. vena chilis:vena arterialis:arteria adorti:ꝛ arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem:cuius anothomiam ſtatim videas.

¶ De pulmonis ſubſtantia ꝛ numero partiuꝫ eiꝰ ꝛ ex quot vaſis componitur.

Dictis aliqualiꝫ apparere pōt ſubſtãtia pulmonis ꝛ numerus ptiuꝫ eius:nã ipſe cōpoſitus eſt ex triplici vaſe:ex carne molli ꝛ panniculis:ꝛ vaſe triplici.ſ. ex vena arteriali:que oriꝫ ex dextro ventriculo cordis:que portat ſanguinez nutritiuꝫ pulmonẽ. Secũdo ex arteria venali que oriꝫ ex ſiniſtro ventriculo portans vapores capinoſos ad pulmonẽ:et apportans aerez ad cor a pulmone. Tertio ẽ trachea arteria:que ad pulmonẽ portat aerem:ꝛ ab ipſo ad extra ducit:ꝛ hec vaſa ꝓueniunt oia i hoc q primo qñ ad pulmonẽ euenerit in duos ramoſ diuidunꝫ. Unus vadit ad ptem dextraz eius:alter ad ſiniſtraz. Et quilibet eoꝝ iterum diuidiꝫ in duoſ ramos magnos:quoꝝ vnus vadit ad partem ſuperiorem pulmonis:ꝛ alter ad partem inferiorez: poſtea oẽs vadunt ſe diuidẽdo vſqꝫ ad ramos capillares ꝛ minimos ꝛ adinuicez ꝓtinuanꝫ ꝛ interũtur ſicut rete:ꝛ cõponunt ſicut rete ſubſtãtiaꝫ pulmonis:ꝛ ſicut vene epatis ſubſtãtiaꝫ eiꝰ: ꝛ ſcias q rami trachee arterie ſunt iuxta ramos vene arterialeſ:vt cibentur ab ea ꝛ iurta ramos arterie venalis vt aerez tranſmittant ad arteriaꝫ venalẽ:vt cuꝫ portet ad cor:ꝛ a corde ducat ad arteriaꝫ trachęã. Iſte tamẽ vie vel rami q ſunt inter has ſunt ita ſtricti vt ſint inuij ſanguis:ꝛ puij aerij intrãti ꝛ exeũti:ꝛ ideo ſi dilatanꝫ ſuperflue pōt fieri exitus ſãguinis ſine ruptura a pulmone. Concauitatez ꝛ vacuitates huius retis replet caro mollis ipſius pulmonis:ꝛ hec eſt ps ſecunda eius. Tertia vero ps eius eſt panniculus eius rarus:ad quẽ terminanꝫ orifícia hoꝝ vaſoꝝ:verũ eſt q orificia vaſoꝝ trachee arterie ſunt maiora orificijs alioꝝ vaſoꝝ ꝛ aptiora. Primo quorta ſunt ex ſtipite maiori ꝛ latiori. Secũdo qꝛ ſunt cartilaginoſa ꝛ nõ pelliculoſa:ꝛ ideo cũ ſint duriora magis poſſunt ſtare apta. Et ex hiſ nota vlterius viã per quaꝫ a pectore ad pulmonez ꝛ trachęã arteriaꝫ expelliꝫ ſcreatus vel ſanies ſiue ſanguis emanans a pectore:vt in pleureſi vel a cõcauitate eius:vt in emothoica paſſione ꝛ empimate:qꝛ quãdo materia in his locis eſt cõgregata ipa diuidiꝫ ad minima:ꝛ ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quãdo pulmo dilatatur orifícia trachee arterie magis aperiunꝫ:ꝛ p illa exſugat materiã predictaꝫ:ꝛ non p alia orificia alioꝝ vaſoruꝫ:qꝛ nõ ſic ſunt lata:neqꝫ dilatanꝫ ora anhelitus ꝛ tunc ex vaſis illis:ille humor vel liquor expelliꝫ ad vias latiorez. Et ex illis ad minorez donec ad originem pueniat canne pulmonis:ꝛ tunc cũ tuſſi extra expellitur:ꝛ tuſſis ét adiuuat ad penetrandũ hunc catarruꝫ in canales iam dictos. Et ex his apparet q expurgatur hec materia:ꝛ dato q nõ perueniat ad cor:ſed ſi expurgaretur p alia duo vaſa bene de neceſſitate perueniet ad cor. Hec oia habẽt a Gal. qnto de interioribus capło. iĳ. ſic igitur pꝫ numerus partiũ integrantiũ pulmonẽ. Partes eiꝰ quantitatiue ſunt qnqꝫ.ſ. due in parte ſiniſtra ꝛ tres in dextra:quaꝝ tertia dicitur pomũ granatum ſiue culcitra:qꝛ ſupra ipſaꝫ ſedet vena chilis:ꝛ arteria indirecto cordis in loco vbi vena aſcendit ad cor:ꝛ ex hoc potes videre quantitatez pulmonis:qꝛ ſi ſit paruus non inflatus:ſi tamen inflando ipm inflaueris videbis ipſum magnificari: maior tamen eſt quantitas eius in dextra qꝫ ſiniſtra.qꝛ i ſiniſtra eſt cor locatum ibi occupans locum. Figura eiuſ pꝫ:qꝛ ad figuraꝫ clibani figuratus eſt:in parte poſteriori longiorez habẽs magnitudinez qꝫ anteriori eius:colligantia pꝫ ex predictis. Et tunicamentũ ꝛ egritudines eius ſatis ſunt note:niſi q debes excorticare ramos trachee arterie:ꝛ videre annuloſ rotundos:quos expuit peripleumonicus vel ptiſicus:qꝛ illi ſunt rotundi:ſed habens vlcus in cãna pulmonis (de cuius anothomia ſtatiꝫ ꝓſequẽdũ) non expuit annulos:ſed corticeſ:ꝛ ſi ãnulos expueret non tamen rotundos cuius cãm dicemus.

¶ De anothomia trachee arterie ꝛc.

Expedita anathomia pulmonis:oꝫ videre anothomiã trachee arterie que eſt via ad pulmonez:ſed vt eius anothomiaꝫ videas perfecte oꝫ ꝓmittere anothomiaꝫ quorundã que cum ea colligantiã habẽt. Opꝫ igitur vt excarnes collum ſiue gulaꝫ ꝛ videbis muſculos lõgitudinales ſupra quos notabis venas quidem ex utroqꝫ latere vnã quod fuit iuuamentum hoꝝ dixi iaꝫ in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroqꝫ latere vnaꝫ que ſunt carnes glandoſe facte ad formaꝫ ꝛ figuram duaꝝ amigdalaꝝ:quaꝝ iuuamentuꝫ fuit vt humiditatem quã generant ꝛ cõgregãt humectet trachea ne exiccetur ꝓpter motuꝫ. Scõm iuuamẽtuꝫ fuit vt replerent ꝛ equarent loca gule:qꝛ gula ꝓpter epiglotuꝫ in parte ſupiori eſt valde tumida:ꝛ i parte inferiori ꝓpter ſtricturã trachee ẽ valde gracilis. Amigdale igitur ille poſite ſunt infra epiglotuꝫ vt adequet. Tertiuꝫ iuuamentuꝫ eſt vt ſint ſcutum venarum ꝛ arteriarum appopleticarum:que portant ſanguinem ad caput ꝛ arterie portãt ſpiritum:qui poſtea in rete quod ꝓterunt conflato ſub cerebro fit animalis:ꝛ iſte vene vocantur appoplectice:qꝛ ex plenitudine eaꝝ frequenter fit appoplexia. Uocatur etiam vena ſomni:qꝛ ex naturali oppilatione facta in rete iam dicto cauſatur ſomnus vocantur etiam profunde:qꝛ ſunt locate in profundo iuxta ſiue ſupra muſculos ſpondilium colli. Et vt eius originem videas ſcinde furculaꝫ ꝛ accipe truncum arterie adorti aſcendentem ꝛ vene aſcendentis. Et videbis q anteqꝫ egrediatur furculam ramificatur. Primo in duos ramos quorum unꝰ vadit ad partem ſiniſtram:ꝛ alter ad dextram:ꝛ añ qꝫ ad ſubaſſellam perueniant alter iſtorum vel ab alterutro deſcendet vena per ſpõdiles dorſi ad nutriendum octo coſtas:ꝛ partes ſuperiores pectoris:poſtea penetrat per aſſellam quilibet predictorum:ꝛ vadit ad domeſticum brachium:ꝛ in cubito apparet.ſ. curuatura cubiti ꝛ dicitur baſilica:ꝛ eſt inferior. Et ex his potes videre quomodo baſilica habet continuitatem cum vena que nutrit partes pectoris ſuperiores. Etiam apparet que eſt cauſa quare in pleureſi in qua dolor aſcendit ſuperiꝰ vſꝫ ad furculam competit flebotomia baſilice:vt ponit Ipo. ſecundo regiminis acutorumꝫ.ꝛ Gal. ibidẽ.

·Postea vero egreditur furculam:ꝛ ramificaꝫ in ramos quoꝝ duo obliquanꝫ:ꝛ vnꝰ eoꝝ vadit ad brachiuꝫ dextrũ:ꝛ alter ad sinistrum ꝛ vadit ad siluestrem ptẽ brachij:ꝛ apparet in curuatura brachij ꝛ dicit cephalica:ꝛ hꝫ euacuare a capite:qꝫ ꝓtinuata est cũ venis duabus directe ꝓcedentibus supiꝰ ad caput. Et iste dicunt vene predicte appopletice ꝛ sicut dixi de venis:ita eodẽ modo ꝓcedunt arterie.·Postea iuxta istas arterias ꝛ venas appoplicas inuenies neruos duos magnos descendentes a cerebro a sexto pari neruoꝝ:vnus a latere sinistro ꝛ altera a dextro:ꝛ ex vtroqꝫ formanꝫ ꝛ ramificanꝫ nerui reuersiui:q sũt nerui vocis:quos videbis suo loco:residuũ aũt dextri cũ ysophago ꝓ maiori pte ꝓiungitur:ꝛ in os stomachi ramificaꝫ:ꝛ tẽdit vsꝫ ad fundum:lꝫ aliqua pe eius in furculã cum venis ꝛ arterijs cassule ꝓiungaꝫ:lꝫ finister pro maiori pte cum mẽbris spũalibus cõplicaꝫ. Et qꝫtuꝫ ad aliqd eius cum naturalibus ꝓiungitur: his mẽbris excarnatis eleua similiꝫ trachearꝫ arteriã ꝛ ysophaguꝫ:sed hoc nõ poteris nisi alia membra.ſ.oris eleues. Incide ergo ꝛ eleua mandibulas inferiores a superioribꝰ:ꝛ hec faciẽdo notes anothomiã oris.

¶ De anathomia oris ꝛ mltiꝫ circũstãtijs circa ℔.

Am ipsius oris primo occurrũt labia inferius ꝛ superiꝰ:ꝛ huiusmõi labia sũt cõposita ex neruis:carne:ꝛ cute:mira cõmixtiõe: ita qꝫ cutis a carne:neqꝫ caro a neruis põt seperari:neqꝫ panniculus ab eisdem. Et hoc fuit qꝛ labia debebant moueri versus oẽꝫ differentiaꝫ positionis.ſ.sursum ꝛ deorsuꝫ:ante et retro:a dextris:ꝛ a sinistris.Uel igitur oportuit qꝫ haberent diuersos ꝛ plures musculos qõ est ipossibile ꝓpter grauedinẽ:vel igitur oportuit qꝫ carnem ꝛ neruos ſm oẽm diuisionẽ haberent permixtos:cooperiunt etiam labia panniculo q oritur a tunica intrinseca meri continuata:cum tunica intrinseca stomachi:sicut ꝛ oia membra oris . Ut sit sensus eius:cuius est stomachus:ꝛ ꝓpter hoc conuenit qꝫ in omni vomitu futuro tremit labiũ inferiꝰ. ·Post labia sunt dentes numero.xxxij.duo duales inferiores:duo iciſiui:duo canini:quattuor maxillares:ꝛ sex molares:ꝛ totidem superiores. Et dentes principaliter sunt facti ꝓpter contritionem ꝛ digestionem sicut cibi.Secũda ratio ꝓpter vocem ꝛ distinctionem loquele:sicut ꝛ labia:ꝛ ideo carentes dentibus vel labijs nõ bene loquũtur: post dẽtes est lingua cuius anothomiã reserua. ·Post vide pallatum habens cõcauitatem in cacumine superiori:vt fiat intonatio vocis : ꝛ reuolutio agilis ipsius cibi quando dentibꝰ cõteritur. In fine pallati videbis vuecã pendẽtem ad modũ grani vue:ꝛ ideo vocata est vuea in substãtia existẽs rara:spongiosa:qꝫ principaliꝛ ẽ facta vt supfluitatẽ descendẽtem a capite hoza reumatismi recipiat:ne ad membra iferiora descẽdat:ꝛ ꝓptera freqnẽter apostematur. Est ẽt formata vt vocem modulet in frangẽdo aerẽ:q est materia vocis . Sed iuuamẽtum eiꝰ ẽ vt ipm aerem q ad pulmonẽ vadit ꝛ attrahitur p nares ꝛ os repercutiẽdo aliquãdiu in ore retineat ꝛ ne frigidus sed alteratus ꝓueniat ad pulmonẽ. Et ꝓptera contingit qꝫ habentes abscisaꝫ vuulã multum sunt catarrosi:ꝛ ideo ꝓhibetur ab auctoribus ne incidaꝫ. Sed ſi sit putrida aut apostemata debeaduri. Est etiam alia causa:qꝛ ꝓpter situm ꝛ substãtiam eius qñ incidiꝫ raro cõsolidatur: sed sanies ibi aggregatur putrida.ꝛ semp sentiur fetoꝛ oriꝭ:ꝛ ideo melioꝰ ẽ vt cauterizetur ferro ignito . Modus aũt ẽ vt habeaꝫ cauilla ferrea vel lingua linita luto sapie:siue creta:vt ponit Auicẽ.q̃rta.sen.ꝑmi tract. capꝰo de cura ꝑ cauteriũ ꝛ aperto ore ꝛ interposito inter maxillas ligno rotundo in vna extremitate cauille imponatur vuula postea ferrum ignitum ꝑ cõcauitatem cauille intromittaꝫ:ꝛ attingaꝫ vuula ꝛ cauterizetur. ·Post vuulam vero sunt fauces:ꝛ sunt loca ampla glandosa:apta suscipere supfluitates. Et ideo frequenter apostemanꝫ:ꝛ apostema eoꝝ lꝫ extra nõ emineat.eminet tamẽ intus . Et ideo si os aperiatur ꝛ in ꝓfundo aspiciatur apparet tumoꝛ: ꝛ ideo fit ibi squinãtia i scõa specie ꝛ vocãt vulgares gotumi:ꝛ in fine siue termino existit ꝑncipium cãne:ꝛ meri:ꝛ ibi videbis membrũ vnũ cartilagiosum cũ magna sapia a natura fabricatuꝫ: qõ vocatur cooptoriũ:qꝛ hoza trãsglutiõis cibi claudit foramẽ epigloti:ad hoc vt aliqd cibi vel potus nõ descendat ad pulmonẽ:q possit esse cã suffocatiõis. Et ideo euenit qꝫ ſi aliqs ridendo trãsglutiat:qꝫ tũc vadit aliqd ad pulmonem:qꝛ hoza risus stat epiglotis aperta:qꝛ tunc videꝫ suffocari.

¶ De meri cum trachea.

Is expeditis eleua vt agilius ꝛ leuius videas anothomiã residuoꝝ meri cuꝫ trachea:ꝛ his eleuatis nota primo substantiam eoꝝ:nam substãtia meri ẽ pellicularis ꝛ mollis : substãtia trachee ẽ pellicularis ꝛ cartilaginosa ꝛ causa fuit qꝛ meri ẽ via cibi:qui interdum digluttur in magna quantitate ꝓpter qõ oportet via eius interdũ dilatari:sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmonẽꝫ:qꝛ cum leuis sit ꝛ non solidus per viam penetrat que stat aperta.Uia autem pellicularis ꝓpter mollitiẽ non stat aperta:sed paries vnus cadit supra alteꝝ. non fuit hec cãna ossuosa:qꝛ oꝫ esse flexibilis ꝓpter formationem vocis . Item impediret trãsitum cibi multi:ꝛ solidi per meri.Et ꝓpter hanc cãm nõ fuit tota cartilago viua.sed fuerunt plures cartilagines continuate per pelliculas simul.ꝛ isti sunt circuli quidam non tamẽ cõpleti sed in figura .C. residuũ autem cartilaginis continuata substantia pellicularis in directo meri ꝛ hoc nec substãtia dura cartilaginosa comꝑimat meri ꝛ impediat transitum cibi.Et ideo scire debes qꝫ a parte anteriori cãna ẽ cartilaginosa:qꝛ versus partẽ illaꝫ nõ cõtangit meri. Item tuet tunc magis a nociuis:sed versus ptẽꝫ posterioꝛẽ est pellicularis:ꝛ hoc vsqꝫ ad epiglotiꝫ: que tota est cartilaginosa ꝓpter cãni que dicetur. Et sic apparet substãtia cãne. Sed substãtia meri ẽ cõposita ex duplici pãniculo:siue tunica intrinseca:que villos longitudinales ad attrahendũ hꝫ ꝛ extrinseca que villos hꝫ latitudenales aptos ad expellẽdum illud qõ attrahitur ab intrinseca.verum ẽꝫ prima principalioꝛ ẽ scõa.Et ex his ꝑꝫ iuuamẽtũ hoꝝ ꝛ numerus ptiũ eius.pp partes trachee: q̃ partẽ quandã principalẽ hñt:que dr epiglotis cuius anothomiã postea ponã.Tertio videas driam ex pte q̃ntitatis:nã meri ẽ lõgius ꝛ maiꝰ cãna : quia tendit vsqꝫ ad dyafragma:ꝛ infra ipm cõtinuaꝫ cũ ore stomachi; sed canna pulmonis non descendit

nisi vsq3 ad furculam. Et cā p3:q2 pulmo statiz est subfurcula:sed os stomachi est imediate sub dya-fragmate. differunt quarto in situ siue loco:nā meri est positum magis in pfundo:versus spondiles colli ⁊ dorsi:sz trachea arteria magis est posita anterius:⁊ cā fuit triplex: vna fuit q2 cum trachea sit magis dura cartilaginosa ⁊ meri piculosuz potest magis ueri canna ab intrisecis alterātibus q̄z meri q2 magis fuit posita exterius. Secūda cā fuit q2 p tracheam attrahit aer:cuius ptinuus dz esse ingressus:⁊ ideo ipse debuit habere situz directū ad q̄:⁊ sic hz q2 ponitur anterius sicut os. Tertia cā fuit q2 si meri fuisset posituz anterius versus gulam vel oportuisset p post finē trachee meri obliquasset versus dorsum vel p a fine canne vsq3 ad principiū oris stomachi fuisset vacuitas:sz vtrūq3 est inconueniēs:. iam secundū est impossibile:primuz aūt pareret nocumentū ⁊ ipedimentuz in actu transgluiendi. ¶ Dis vilis eleua meri incipiēdo a parte inferiori cū solicitudine ne tangas aliquē neruz reuersiuū:veruz est p faciliter sepatur a trachea vsq3 ad epiglotuz:ibi vero difficulter. Propterea q2 tunica meri disperſa est i epigloto: ⁊ iō ab eo non facile sepatur:⁊ hoc fecit natura sagaciter ad hoc:vt in hora transglutionis cū meri eleuatur ad os:ad attrahendū cibum epiglotis etiaz eleuet ne sui duricie ⁊ soliditate ipediat transituz cibi. Et ista continuatio nō fuit necessaria i tota trachea:q2 ipa ſm totum preter epiglotuz non est cartilaginosa:⁊ ex hac anothomia manifestatur sntia Gal. in libro de motibus liquidis:q2 epiglotus hora transgluti onis non mouetur sursum: q2 ab aliquo moueat: neq3 ex se.sz q2 trahit ab ysophago ppter ꝓtinuati onem dictam. Et hic sufficiat de anathomia ysophagi meri ⁊ cause pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate grossa ⁊ solida q̄ nominatur epiglotis ⁊c.

Leuato meri videbis extremitatez pulmonis grossaz ⁊ solidaz que nominat epiglotis. Et hic epiglotis est compositus ex quadruplici substantia .s. pelliculari:q2 velat ppter cām dictaz ⁊ ex musculis:et neruis ⁊ cartilaginibus. Musculi vt dicit Galie. octauo de iuuamentis sunt.xx.iter cartilagines ei⁹ ⁊ octo inter epiglotim ⁊ membra circumiacentia: nō tamē perfecte oēs possunt discerni. Neruos āt inuenies ascendētes:ab vnoquoq3 latere trachee arterie vnū:⁊ isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis descendētibus supradictis:⁊ oriunt ab eis iuxta cor:⁊ superius reuertunt. Et ideo isti vocati sūt nerui reuersiui:siue nerui vocis: q2 proprie sunt pncipium motuz vocis. Et cā quare hī nerui reuersiui fuerunt ⁊ nō directe ad epiglotim veniunt a cerebro:fuit quadruplex:vt ibidem ponit Gal. in libro de motibus liquidis. Una cā est:quia isti nerui sunt principium magni motus ⁊ fortis ⁊ spissi:propter quod debuerūt esse fortes:quare sicci:q2 nerui motui quāto siccziores tanto fortiores. Nunc āt sūt siccziores quāto a cerebro magis remotiores:q2 iuxta cerebruz ⁊ originē eor nerui sunt valde molles. Propter quod vt essent remoti a cerebro natura transmittit eos vsq3 ad cor. Postea reflexit superius ⁊ reflexit iuxta loca calida vt cor.⁊ ad arteriam adorti vt fierent siccziores. Secunda cā fuit q2 cū vox sit motus q̄daz voluntarius: vel facta a motu voluntario:eius principium dz esse cerebrum. Et q2 cerebrū non pōt multū mouer:taliter ordinauit natura istos neruos:vt cerebro modice moto moueretur epiglotis ſm imperium voluntatis ipsius. modo hoc fit per hoc q̄ nerui illi sunt situati ad modum freni ⁊ habenarum. Et ideo ibi dicit Gal. q̄ cerebrum vtitur his neruis ad mouendum epiglotim:sicut miles vtitur freno ⁊ habenis. Tertia causa est ista:q2 lz vox dependat a cerebro tanq̄z a principio voluntarij motus dependet etiā a corde tanq̄z ab eo in quo formatur conceptus:⁊ ideo cum sit operatio cōis cerebri ⁊ cordis:nerui q̄ sunt in strictura vocis debent cōicare cordi ⁊ cerebro:⁊ ideo cum ortum habeant a cerebro transitū debuerunt habere iuxta cor. Quarta cā fuit:quia nerui ad musculos debent peruenire iuxta principium eor ⁊ non finē. Principiuz aūt musculoruz epiglotis est versus partez inferiorem quare nerui ad eos venientes ab inferiori pte ad eos debēt peruenire:quare fuerunt reuersiui ⁊ isti nerui lz manifeste appareant tm̄ duo. tamē multiplicāt postea ſm multiplicationem musculoꝝ. Et ex his pōt vidēre qūo ex incisione neruoꝝ reuersiuoꝝ pōt accidere lesio ⁊ amissio vocis. Item p q̄n incidunt nerui descendētes simul amittit vox ⁊ alie opationes:⁊ imo cum ictu quando incidunt soli reuersiui amittitur tantuz vox ⁊ alie operationes non impediuntur. Post neruoꝝ anothomiam eleua neruos ⁊ musculos ⁊ cōspice tres cartilagines. Pria anterior maior est oibus clipealis appellata siue scutalis:ad similitudinē scuti siue clipei. Item posita ad exterius ad defendendum vt clipeus. Secūda vero est ad complenduz totuz qō deficit ex prima. ⁊ hoc vocat nomen nō hīs: ⁊ cā quare fuit facta epiglotis cōplete cartilaginosa est vt sit magis sonora vt ad ipsam fiat melior refractio: ⁊ nō impediat cum hoc transglutionem:q2 eleuat hora trāsgluiendi ad superiora cū meri ppter cāz supra dictam. Tertia est que existit in medio ⁊ vocat cimbalaris. In medio aūt eius est lingua fistule dicta fistula:ad similitudinez fistule artificialis. Et ista sic nominata est ad similitudinē istius fistule naturalis:⁊ est conuenientius dictum.

¶ De lingua ⁊ narratis circa eam hic ⁊c.

Expeditis his que circa pulmonē ⁊ cannam eius ⁊ epiglotim tunc remanet lingua que fabricata est in osse facto ad figuram lre laude. Habuit. n. in suo fundamento os:vt ab eo sustentet ⁊ etiaz q2 diuersis ⁊ varijs motibus dz moueri:vt ei inuitatur:⁊ eidez affigatur:q2 omis motus localis dz esse ad aliqō fixum. Et hec est cā quare os istud fuit figure laude:q2 si fuisset totum vnuz oblongum:aut p̄cessisset recte deorsum:⁊ tunc penetrasset epiglotim vel meri vel stetisset a latere vno:⁊ tunc lingua nō existeret directa sed ad idem latus plicata. Postea sci de linguam per medium ⁊ videbis magnas ⁊ plures arterias ad eam venientes vt faciliter moueatur ⁊ magnificetur: videbis etiam duo pla neruoꝝ motiuorum qui magis profundant in profundo radice lingue:⁊ sensitiuoꝝ qui in superficie ⁊ panniculo eius expanduntur ad dandum sensum gustus ⁊ tactus:⁊ sic tum peruenisti ad anothomiaz vnius

nerui motiui orti a cerebro ad vandum motum. ꝛ vnius ſenſitiui ad vandum ſenſum.

¶De capite continente mẽbra animata.

Iis expeditis aſſume caput qꝺ̃ eſt venter poſterior vel poſtremus continens membra animata ⁊ ſpãliter cerebrũ qꝺ̃ eſt in ũmobile: ⁊ ideo caruit muſculis. ſitus ei⁹ eſt pars ſupior corporis. Lã aũt ei⁹ ſitus eſt ſupra dicta. Et ex his apparet primũ. ſ. ſubſtantia ei⁹: qꝛ de ſe oſſuoſum eſt poti⁹ qꝫ muſculoſum. Apparet ſcõo ſitus ⁊ locus ei⁹ ⁊ ex ſuperioꝛib⁹ ⁊ ſequẽtib⁹ apparebit colligantia eius. Apparet tertio qꝫtitas ei⁹: qꝛ hic venter in homie eſt magne qꝫtitatis reſpectu alioꝝ maioꝛis qꝫ in alio aiali eiuſdem qꝫtitatis cum homie. qꝛ hꝫ continere cerebrum qꝺ̃ maius in homie qꝫ in aliquo aiali eiuſdem qꝫtitatis. Et doꝛ habere ventriculos maioꝛes etiam magis diſtictos. Figura aũt capitis ⁊ forma appaꝛet: qꝛ eſt figure ſperice leuiter ꝓeſſe ex vtraq; parte: ita ꝙ ꝑm anterioꝛa ⁊ poſterioꝛa tuberoſitates qꝺ̃ſdam: ꝑm dextrũ vero ⁊ ſiniſtrum habeat planiciem. Lã aũt quare fuit figure rotunde: ſed leuiter compreſſe ex vtraq; parte eſt: qꝛ talis eſt oĩum aliaꝝ capaciſſima: ⁊ qꝛ ipſa non põt tangi niſi in puncto. ⁊ p conſequẽs a reb⁹ exterioꝛib⁹ tuta. His duob⁹ indiguit caput: qꝛ oꝛ eſſe capaciſſimuꝫ pp cerebrũ. ⁊ qꝛ valde diſpoſitum ũtrinſecus alterantib⁹ oꝛ eſſe tutũ ab eis. quare figure fuit ſpice: non tm̃ fuit ꝓfecte figure rotũde. ſed oeꝑſſe ex vtraq; parte pp vẽtriculoꝝ cerebri diſtinctionẽ. ⁊ pp ortũ ſenſuũ particulariuꝫ a pte anterioꝛi. quare fuit figure ꝓdicte. Et ex his apparet qntum qꝺ̃ cõſueuit ingri in anothomia cuiuſqꝫ mẽbri. ſ. iuuamẽtum eius: qꝺ̃ ẽ cõe ⁊ generale qꝺ̃ eſt continere mẽbra aiata ⁊ ſpãliter cerebrũ ⁊ orta ab eo. Sequit̃ ſexto ⁊ vltimo videre numeꝝ partiũ ei⁹: partes aũt capitis ꝑm Auicẽ. in tertia. fen. prima. capꝯo ꝓmo. ſunt. x. ſ. capilli cutis: caro: pãniculus exterioꝛ: craneũ: pãniculi intrinſeci duo: cerebrũ: duo pãniculi inferioꝛes: recte mirabile os baſilare: ⁊ adde. xj. vt orta. Capilli in capite fuerunt generati ⁊ ex neceſſitate materie ⁊ ex neceſſitate finis. Ex neceſſitate materie qꝛ cũ caput ſit caminum totius corpis recipit fumoſas ſuperfluitates a toto corpe que materia piloꝛuꝫ: ⁊ ideo ꝑ cutim eis egreditũtur ⁊ formãtur pili magni q dicũtur capilli. Neceſſitas finis fuit: qꝛ cũ caput ſit expoſitũ reb⁹ exterioꝛib⁹ alterantib⁹ habuit capillos: vt per eos tueretur a nociuis extrinſecis alterantibus. Cutis capitis groſſa eſt: quia capilli debent eſſe firmati ⁊ infixi in ea q debẽt habere radices magnas ⁊ groſſas: ⁊ ideo cutis groſſa fuit ⁊ etiam qꝛ eſt velamẽ ⁊ ſcutum oſſis ⁊ cerebri. cum ſuper craneum non ſit muſculus. Caro autem apparet in fronte temporibus ⁊ circa mandibulas. Eleuata cuti cranei apparebit tibi panniculus exterioꝛ factus propter tria iuuamenta: vnũ vt craneum acuti ⁊ cutis a craneo ſiue medio non tangitur. Scõm vt craneũ per hunc panniculum ſentiat. Tertium vt per hũc panniculum dura mater ſuſpendatur a craneo. qꝛ hic panniculus generatur ex neruis ⁊ ligamentis ortis a dura matre penetrantibus per cõmiſſuras ⁊ poꝛos cerebri extra craneũ ex quibus conteꝛitur panniculus his exterioꝛ.

¶De craneo quid ſit ⁊c̃.

Craneũ eſt os magnum circũdãs cerebrũ exteri⁹. in cõcauitate exiſtit cereb⁹ locatũ. ⁊ iõ magnũ ẽ hꝫ os in hoie ſicut ⁊ cerebrũ. ei⁹ ſitus ẽ: qꝛ velatũ eſt ptibus ꝓdictis pp neceſſitatẽ dictã. ⁊ velat ẽt cerebrũ pp neceſſitatẽ eandẽ. Iſtud craneũ nõ fuit vnũ ⁊ cõtinuũ: ſed ptes habuit. ⁊ hꝫ pp multa. Prio vt ſi fieret nocumẽtũ in vna pte alteri nõ cõicaret vel toti. Scõo vt fumoſitates poſſent p iũcturas ex̃ crane um expelli. Tertio vt vtus medicaminũ tpe neceſſitatis poſſit ad ſubſtãtiã cerebri penetrar̃. Iſte ptes cõtinuate ſunt lũcturis: q̃ vocant̃ adoꝛee. ſ. ſeratiles. nõ. n. fuerũt nodatiles: qꝛ nõ debẽt moueri illa oſſa: ſed fuerũt ſeratiles vt firmioꝛẽ facerẽt colligãtiã: ⁊ iõ dentales ſunt. ⁊ fuerũt duplices. ſ. vere ⁊ mẽdoſe: mẽdoſe ſunt due. ſ. in vtroq; tpe vna: ⁊ dicunt̃ mẽdoſe: qꝛ nõ penetrãt interi⁹: ſed tm̃ aperiũt exterius. vere ẋo ſunt tres ſicut tres ſunt vẽtriculi. ſ. coronalis facta ad moduꝫ coꝛone. ſagittal̃ prũpens ſm̃ lõgitudinẽ ad modum ſagitte vel linee. ⁊ tertio adoꝛee. lauda q̃ cõtinuat̃ craneũ poſterius. qꝺ̃ ẽ figure laude. ⁊ fuit figure iſtius os poſteri⁹. qꝛ cerebrũ poſterius ẽ figure piramidalis q̃ ſit cã iſti⁹ apparebit in anothomia ſubſtãtie cerebri poſterioꝛis Et ex his apparet ꝙ in genere qnq; ſunt oſſa capitis. ſ. os frõtis: duo parietes cranei: os lauda: ⁊ baſilare qꝺ̃ ſtatim videbis. Et ex his pꝫ ꝙ ſit iuuamẽtũ craneĩ ⁊ partiũ ei⁹. ⁊ egritudies eius ſunt oĩuꝫ geneꝝ. Põt. n. pati malã cõplexionẽ: apoſtema ⁊ ſolutionẽ cõtinuitatis: in quas nota ꝙ ipſa ẽ periculoſa qꝛ diſcooptũ eſt aeri ⁊ appꝛopinq̃t exteri⁹ alterãtib⁹ ⁊ maxime ſi fiat in loco ſũcturaꝝ ⁊ ſpãl̃r in loco q dr̃ bregma ⁊ ẽ ps mollior ⁊ gracilioꝛ q̃ ſit in craneo ⁊ tardius induraꝛ in pueris: ⁊ hoc eſt qꝛ ibi fit cõiũctio ſiue vnio duaꝝ coniunctuarum.

¶De dura matre ⁊ pia.

Expedito craneo videbis duos pãniculos ſub eo. ſ. duraꝫ matrẽ: ⁊ piã matrem factos vt velẽt cerebꝝ: ⁊ vt cerebꝝ non cõtangaꝛ a craneo qꝺ̃ eſt valde durũ. ⁊ iõ iuxta craneũ imediate exiſtit dura mater q̃ ſolida ⁊ dura ẽ iuxta cerebꝝ ẽ pia mater: q̃ mollis ⁊ humida eſt vt nõ ledat cerebꝝ. Et qꝛ in ipſa cõtinent̃ ſiue cõtexte ſunt vene: qb⁹ mediãtib⁹ nutrit̃ cerebꝝ ⁊ ex hoc apparet q̃re duo fuerũt pãniculi. qꝛ hꝫ fuit vt ne durus cõtangeret cerebꝝ. ⁊ vt mollis nõ contãgeret craneũ. Eſt ẽt alia cã. ſ. vt ſi nocumentũ nõ cõtingeret vni: adhuc nõ cõicaret cerebꝛuꝫ ⁊ dura mater magis ẽ alligata craneo vt ſuſpendit̃ ei. ⁊ iõ p ipm̃ ſiue ſuas ꝓcaces trãſmittit neruulos ⁊ ligamẽta. hꝫ ẽt dura mater cõtinuitatẽ cũ cerebꝛo. vñ penetrat p ipm̃ diuidẽs ipm̃ p mediũ in dextruꝫ ⁊ ſiniſtrũ vſq; ad vẽtriculũ anterioꝛẽ. ⁊ diuidit etiã ipm̃ in anteri⁹ ⁊ poſteri⁹. Et ideo diuidit anteri⁹ cerebrũ a poſterioꝛi: ⁊ fuit hoc neceſſariũ: qꝛ vnũ ẽ diuerſe cõpleriõis ab alio: ⁊ ſicut diuidit dura mater ita etiaꝫ ⁊ pia mater: imo magis: qꝛ cũ pia mater ſit ſuſtẽtaculũ venaꝝ nutrientiũ cerebrũ diuiſa eſt per cauernoſitates cerebri ⁊ nutrimẽtũ tribuat cerebꝛo: ſicut penetrauit vſq; ad vẽtriculos cerebri: ⁊ circũ circa velati ſunt: vt pãniculo ſubtiliſſimo vſq; ad finẽ medy. nã vẽtriculus poſterioꝛ pãniculo nõ indiguit ꝓpter ſiccitatem eius reſpectu anterioꝛis.

¶De cerebꝛo in hoie q̃re maius in quãtitate q̃

in aliquo animali eiusdem quantitatis ⁊c̄.

PAnniculis eleuatis appebit cerebr̄ in hoie mai⁹ in q̄ȝtitate q̄ȝ in aliq̄ alio aiali eiusdē q̄ȝtitatis: q⁊ cor hȝ calidius eiusdem: ⁊ idiget pp opationē ūellect⁹ pluribus ſpirituȝ⁹ aialibus⁹. Et hoc cerebrū duas partes hȝ anteriorē ⁊ posteriorem: pars anterior diuisa est ꝑm dextr̄ ⁊ sinistr̄: ⁊ hec diuisio appet in substātia marie cerebri: ⁊ ex cōsequēti in vētricul: eius substātia medullaris frigida ⁊ hūida diuersa ab alijs medullis: q̄re nō est ꝓtēta: vt craneū nutriat: sed potius craneū nutrīt: vt ꝓtineat cerebr̄: ⁊ ei⁹ iuuamētū est vt spūs vitalez siue ꝓplexionalē contempet vt fiat aialis. ℭPostea x̄o vade scindēdo leuiter ꝑ medium donec puenias ad vētriculū anteriorē magnū. Et anteq̄ ꝑfundes vsq; ad lacunā: nota vētriculū eē diuisum in dextr̄ ⁊ sinistr̄ vt dixi: ⁊ parietes hinc inde sunt descēdētes vsq; ad basim. ⁊ diuides dextruȝ a sinistro: ⁊ tūc statim videbis amplitudinem vniuscuiusq; vētriculor̄. in āteriori ꝑte ei⁹. ſ. in angulo añriori locata est fantasia q̄ retētiua ē spērū: a sensibilib⁹ ꝑticularib⁹ receptar̄. In angulo posteriori est imaginatiua q̄ apꝓhēsiua est har̄ spēr̄ in fantasia retētar̄. ⁊ eas apꝓhendit cōponēdo: ⁊ dividēdo: discernēdo ḃ esse hoc. In medio x̄o hui⁹ē sensus cōis q ē apꝓhēdēs spēs deletas a sensib⁹ ꝑticularib⁹. ⁊ iō sensitiua hic termīaī ad illū locū: vt riui ad fontē vt videbis. Et hec diuisa sunt ꝓȝ sniaȝ Auic. de x̄tutibus aialium: ⁊ lȝ ꝑm sniam Aristo. ⁊ Gal. ibi tm̄ fit sensus cōis: q diuersimode pōt dici ⁊ fantasia: ⁊ imaginatio vt alȝ declaraui. Et ex his pñt patere iuuamēta hui⁹ vētriculi: q⁊ iuuamenta sunt: vt imaginatio fantasie deseruiat ⁊ sensui cōi: ⁊ vt oīb⁹ sensitiuis siue organis sensus spūm tribuat aialez vt sentiāt. Et ex his apparēt nocumēta q̄ in ḃ vētriculo ⁊ cerebro anteriori ꝓtingūt: q⁊ ideo pñt oēs egritudines fieri. Solo cōtinuitatis mala complexio: q̄ si sint in pāniculo doloroē cānt: ⁊ si totū circundāt pāniculū vocaī ouū siue dolor ouali: si medīā partē emigranea. ℭPōt ēt pati egritudinē q̄ est apostema: ⁊ si sit in pānicul̄ calidū vocaī sirsen. qō frequēter cōtingit si sit frigidū vocaī litargia. Si x̄o sit in substātia cerebri pessimū ē mortifer̄: pōt ēt pati egritudinē ꝓpositionalē: q̄ si est oppilās nō ex toto aut ē substātia vaporosa. ⁊ sic est x̄tigo ⁊ scotomia: aut humoral: ⁊ sic ē stupō paralisis: ⁊ hmōi. Si sit oppilatio ex toto aut oppilat ventriculos ⁊ substātiā similār ventriculos tm̄: si vētriculos ⁊ substantiā. sic est appoplexia. si ventriculos tm̄ sic est epilēsia. Uerū ē q⁊ hec oppilatio ē oppilās alios ventriculos: sed nō tm̄ quātū anteriorē. Melācolia est de gñe ꝓplexiōis male. anteq̄ aūt ꝓcedas ad mediū vētriculū ꝓsidera iter media iter hūc ⁊ mediū. ⁊ sunt tria. ſ. anche. q̄ sunt sicut basis hui⁹ anteriorīs vētriculi dextri ⁊ sinistri. ⁊ sunt de substātia cerebri ad formā ⁊ figurā anchar̄ ⁊ a latere vniuscuiusq; iter vētriculos iā dictos ē substātia vna rubea sanguinea. facta ad modū vermis oblongi siue subterranei: ligata ligamētis ⁊ neruulis alterutriq; q̄ ad sui elongationē ꝓstringit: ⁊ claudit anchas: ⁊ viā siue trāsitū ab anteriori ad mediū. ⁊ eȝ. Et q̄n hō vult cessare a cogitatōe ⁊ sui ꝓsideratione eleuat parietes: ⁊ dilatat anchas vt possit spūs trāsire de vno vētriculo ad alios. ⁊ ꝓpterea vocaī x̄mis: tum q⁊ assimilaī x̄mi subterraneo in substātia ⁊ figura. ⁊ ēt in motu ꝯtinuo: ⁊ extēsiuo. ℭ Post hoc de iferi⁹ paulatiue. ⁊ ꝑmo sibi occurret lacuna q̄ est q̄dam ꝓcauitas rotūda. ⁊ oblonga: cui⁹ medio est foramē tendēs inferi⁹ ad palatū dyagonaliter. ⁊ ei occurrit via directa q̄ a medio ventriculo descendunt directe ad collatoriū: ⁊ hec lacuna hȝ circūquaq; eminētias rotūdas magnas: factas ad sustētandū venas vel arterias ad ascēdendū a reti mirabili ad vētriculos dictos: ⁊ iō in basi ei⁹ apparent glādule q̄ sunt iuxta rete mirabile eminētes: ⁊ pistaȝ lacunā vētriculi anteriores ⁊ cerebr̄ quātū ad mediū ei⁹ expurgant suas supfluitates. sed cerebruȝ quantū ad partes añriores magis expurgat suas supfluitates ꝑ collatoria nariuȝ. His expeditis stati sibi apparet vētriculus mediꝰ q est sicut q̄dam via ⁊ trāsitus ab añteriori ad posteriorē. ⁊ in isto locata ē x̄tus cogitatiua: ⁊ merito q⁊ hec x̄tus operaī ꝓponēdo fantasiata ⁊ memorata vt ex sensatis eliciat nō sensata. Itez q⁊ ipsa ē x̄tus regitiua toti⁹ aialis. regimē aūt toti⁹ aialis ꝓsistit in ꝓphensiōe pñtiuȝ: memoria ꝑteritor̄: ⁊ ꝓnosticatiōe futuror̄. Et iō debuit esse i medio har̄ x̄tutū apꝓhensiuar̄ ⁊ rememoratiuar̄. fuit ēt in medio hor̄ vētriculor̄ vt sit x̄tus ei⁹ in directo ad cor: eo q⁊ x̄t⁹ ei⁹ ē x̄tus imediate deseruiēs intellectū: q̄re debuit esse i medio vētriculo: post istū ꝓcedendo sibi appebit vētriculus posterior q ē i cerebro posteriori situatus ⁊ locat⁹: ⁊ ḃ cerebr̄ ē velatū ⁊ distinctū a ꝑmo duob⁹ pāniculis iaȝ dictis. q⁊ ḃ est molle. ſ. anteri⁹ ⁊ posteri⁹ dur̄. Istud cerebr̄ posteri⁹ est locatū: q⁊ ē ꝓncipiū nuche. ⁊ q⁊ est ꝓncipiū plurimū neruor̄ motiuor̄. Mot⁹ aūt fit ꝑ neruos motiuos q q̄ȝto duriores tāto fortiores sunt. Istud cerebr̄ est figure piramidalis: q⁊ vētriculus locat⁹ in eo: ē ēt figure piramidalis: ⁊ cā q̄re illius figure est vētriculus posterior est: q⁊ ꝑ partē iferiorē ei⁹ q̄ est basis eius dȝ recipe ⁊ iō dȝ hr̄e latitudinē. ꝑ partē supiorē dȝ ꝓtinere: ⁊ iō acumē ⁊ strictura dȝ hr̄e in cacumie: q⁊ spēs meli⁹ reseruanī i stricto loco q̄ȝ i amplo: ⁊ iō fuit talis figure. Et ex his pȝ q̄ opatio siue iuuamētū istius cerebri posteriorīs: q⁊ vnū ē vt sit ꝓncipiū motiuor̄ ⁊ nuche. Aliud est vt sit instrūm x̄tutis memoratiue. Et ex ḃ pȝ q⁊ passio ꝓpria huic est q̄n lesa est memoria sicut q̄n lesa ē cogitatiua. Egritudo ꝓpria est vētriculo medio: ⁊ q̄n lesa est imaginatiua passio est i vētriculo anteriori: sicut q̄n passio ē cōicās toti cerebro oēs lese sunt x̄trutes: ⁊ operatiōes har̄ x̄tutū oiuȝ. Sȝ tu dices q̄ ē cā q⁊ vētriculus medi⁹ ñ hūit cerebr̄ mediū distictū sic alij vētriculi. dicēdū q⁊ cā fuit: q⁊ iste vētriculus ē sic via ⁊ trāsit⁹ istor̄ alior̄ duor̄: ⁊ iō ñ dȝ esse distinct⁹ ab eis ſm cerebr̄: ⁊ hoc de anothomia cerebri ⁊c̄.

ℭDe eleuatiōe cerebri qd inde apparebit.

HIs expeditis oȝ eleuare cerebruȝ leuit̄: ita vt nō rūpaī aliqs neru⁹ ⁊ incipe eleuare a parte añriori: ⁊ tūc stati tibi apparebūt due caruūcule silles capitib⁹ māmillar̄: ⁊ i ſuba apparēt silles ſube cerebri: ⁊ iō a medullare ſuba sunt orte: velate ſubtilissimo pāniculo q dr̄ pia nr̄: ⁊ iō fragiles sunt satis: q⁊ nō debebāt in hoie ex̄ penetrare: ⁊ ḃ: q⁊ cerebr̄ ex odoribus ꝓfortaī ⁊ fortificaī: q⁊ cerebr̄ est ꝓplexiōis frigide ⁊ humide excedēter odor aūtē cuȝ sit fumalis euapora-

tio:vel nō ſit ſine ſumali euapoꝛatiōe hȝ exiccare ⁊ calefacere q̄re remittere hȝ lapſum cerebꝛi:⁊ iō ipȝ hȝ iuuare:q̄re nō oꝛdinauit vt nō elōgaret̄a cere-
bꝛo:ſed itra craneuȝ remanerent:i cōcauitate emō-
toꝛij ſiue collatoꝛij nariuȝ:⁊ per poꝛoſitates oſſis narū recipiunt vapoꝛes:⁊ odoꝛes repſentāt vſq; ad ventriculuȝ añtioꝛeȝ cerebꝛi:ꝓcede poſtea ⁊ vi debis neruos duos maioꝛes:q̄ ſunt i coꝛpoꝛe nr̄o vocatos opticos:q̄ oꝛigo ē a ſuba cerebꝛi:⁊ ſi bñ ꝓcedebas: videbis q; cōtinuate ſunt cerebꝛi ſube
i vētricul̄ añtioꝛib⁹:⁊ ex̄ pānīculū piā mr̄eȝ cerebꝛi añq̄ craneuȝ egrediant̄ ꝓiungunt̄:qꝛ adiuiceȝ ap-
plicant̄:vl̄ qꝛ cruciaht̄ exñtes perforatt i loco cru-
ciatiōis ⁊ vniōis ipoꝝ:vt eis fiat vn⁹ loc⁹ cōis: vt ſpēs vni⁹ rei recepta a duob⁹ oculis ⁊ delata per duos neruos ad vnitateȝ redeat:vt vna res nō vi-
deant̄ due:ſȝ vna ſicut oȝ:⁊ p⁹ cruciatōeȝ eoꝝ egre-
diunt̄ craneuȝ:⁊ qlibet eoꝝ ad ꝓpꝛiuȝ venit oculuȝ cui⁹ anothomia:poſtea declarabit̄. Poſt illos ele-
ua tm̄ cerebꝝ ꝓȝ medietateȝ ei⁹ ⁊ videbis ſcōȝ par neruoꝝ ſubtiliuȝ ⁊ duroꝝ:q̄ vadunt ad oculos ad mouēduȝ ipſos motu volūtario. Poſtea ē tertiū par neruoꝝ cui⁹ vna pꝛs vadit ad mēbꝛa faciei ad
dādu ⁊ ſenſum ⁊ motū volūtariū:⁊ alia pꝛs ei⁹ ad-
miſcet̄ q̄rto pari:⁊ iſtud q̄rtū par ſit̄ eū eo q̄ ei ad-
miſcet̄ ex tertio pari deſcēdū inferi⁹ ad loca dyafrag matis:⁊ dat ſenſuȝ mēbꝛis iferioꝛib⁹ ⁊ viſceribus. Et iſti veniūt ad ſtomachū:⁊ ex eis oꝛiunt̄ reuerſi-
ui:q̄ iuuamēta dcā ſunt ſupꝛa:⁊ iſti ꝓmi nerui ſunt vocis. Poſtea ſunt nerui gnti paris q vadūt ad os petroſuȝ:q̄ ē i radice auris:⁊ ei⁹ foꝛamē ē pānicu-
lū ꝓtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ:⁊ ſic ſūt inſtr̄ȝ audit⁹. Poſtea ſunt nerui vigili pariſ ſubtiles q vadūt ad palatū ad dādū ſenſuȝ palato. Octio ē ſeptimū par neruoꝝ q vadūt ad liguā ad dādū ſenſuȝ guſtus ⁊ motū ligue. Exꝛhis ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊ tūc appebunt duo pānīculi iferioꝛes exñtes ſupꝛa os baſilare q̄ ē baſis ⁊ fundam̄tuȝ cerebꝛi:⁊ toti⁹ capitȝ:⁊ tūc eleua hos pānīculos duos ab oſſe:⁊ in medio baſilarȝ idirecto collatoꝛij iuenies rete mira
bile:ꝓtextū textura foꝛtiſſima:⁊ miraculoſe duplica ta vel multiplicata ex arteꝛijs ſubtiliſſimis:adiuicē ꝓtextis q̄ ſunt rami arteriaꝝ apopleticaꝝ:aſcēdētiū ⁊ i iſto reti ſuei venis iſti⁹ retis ꝓtineť ſpūs vitalis aſcēdēs a coꝛde ad cerebꝝ:ad h̄ vt fiat aial̄:⁊ qꝛ ſpi rit⁹ h̄ meli⁹ alterat̄ diuiſus ad minia:⁊ tūc maxīe di uidit̄ ad mīma:q̄ ē ꝓtēt⁹ i arteꝛijs puiſſimis ⁊ ſub tiliſſimis:iō iſtud rete fuit ꝓtextū ex venulis ſiue ar terijs mimis ⁊ ſubtiliſſimis: vt ſpūs i eis ꝓtēt⁹ a ce rebꝛo facil̄ alteret̄:⁊ tpatur⁹ ad foꝛmiā aialis ſpūs
quert̄:lȝ foꝛmā pfectioꝛē acqꝛat̄ in ventricul̄ cere bꝛi:ſicut ſāguis i vētricul̄ coꝛdis:⁊ hec ē vna ex cāſ q̄re rete mirabile fuit ꝓflatuȝ ſub cerebꝛo vt ponit Gal.x.ō iuuamētȝ:⁊ in libꝛo ō vtilitate pulſus. Eſt ét alia cā:qꝛ mēbꝝ h̄ eſt oſignū multa cuſtodia:q̄re ipm natura locauit i loco tutiſſimo ⁊ forte ét h̄ fecit natura:vt ex vaporib⁹ cibo ⁊ potuuȝ ꝓdēſatis a ꝓplexiōe cerebꝛi ⁊ cadētib⁹ deoꝛſum:vt aliq̄ oppi-
latio ad tēp⁹ fieret in h̄ reti mirabili ex q̄ oppilatō ne cauſat̄ ſōn⁹:⁊ iſtud rete ſuſtētat due carnes glā-
doſe facte pꝛincipal̄r ad ipſuȝ ſuſtentanduȝ duas venas aſcendentes ad cerebꝛum ⁊ duas arteꝛias aſcendentes ad ventriculos cerebꝛi.

¶ De oꝛis q̄ō durius eſt ceteris baſilatione.

POſt hec oia videbis os baſilare q̄ō du-
rius ē ceteꝛȝ:qꝛ oꝛ eē baſis ⁊ fundamen tū ⁊ ſuſtētaculū oium alioꝝ q̄ō aūt oꝛ alia ſuſtentare oꝛ eſſe duꝝ. Duꝝ fuit ēt vt a ſupfluitatib⁹ qb⁹ ſubmittit̄ nō putrefiat:ſed pu trefactiōi reſiſtāt. Iſtud os diuiſuȝ eſt in oſſa patro-
ſa nariū:⁊ oculoꝝ ⁊ oſſa duo lateralia:q̄ vocant̄ oſ ſa paꝛis:⁊ ſic ſunt q̄tuoꝛ:⁊ h̄ melius diſcernes ſi de coques tm̄:tñ eſt q; oſſa narū ſunt multū cauerno-
ſa poꝛoſa. vt ſupfluitates pñt deſcendere ⁊ vapoꝛ ſubiect⁹ odoꝛi aſcendere ad cerebꝝ: poſtea ſcinde alterutraq; oſſa oculoꝝ:⁊ videbis locū oculi ⁊ col ligātiā ei⁹ cū neruo optico:⁊ colligantiā ei⁹ cū ner-
uis mot⁹ oculi. appet ēt locus ei⁹:qꝛ nō eſt poſitus multū in ꝓfundo:qꝛ oꝛ recipe ſpēs in medio exñ-
tes:nō eminet ét multū ex̄ faciē:ne ab exterioꝛibus ledať cum eos hēat valde molles ⁊ paſſibiles:⁊ iō ad ei⁹ ſiue eoꝝ tutelā in hoie nā oꝛdinauit ſupcilia vt a rebus deſcendentib⁹ cuſtodiant. ⁊ palpebꝛas vt a rebus interius occurrentib⁹ etiam cuſtodiant̄. oꝛdinauit etiaȝ tuberoſitatem maxillaꝝ:vt cuſtodiā tur a rebus ab inferioꝛibus aſcendentib⁹ ⁊ a late-
re obuiantib⁹:ſicut ab alio latere obuiant nares.

¶ De oculoꝛum tunicis ⁊c̄.

IN oculo aūt ſunt. vij. tunice:⁊ tres hu-
moꝛes. tunicas videbis diuidēdo ocu luȝ i duas ꝓtes:plane ⁊ leuit̄. ſ. in añtio
reȝ ⁊ poſterioꝛē. Et i añtioꝛi ſunt q̄tuoꝛ tunice:q̄ꝝ tres ꝓtinuant̄ ⁊ coꝛreſpōdent trib⁹ tuni cis intriſecis:qꝛ vni illaꝝ. ſ. coꝛnee nō ꝓtinuat̄ aliq̄ in ꝓfundo ſiue interi⁹. ſicut igit̄ ꝓma eſt coꝛnea:q̄ dr̄ coꝛnea:qꝛ aſſimulat̄ coꝛnu i ſuba ⁊ coloꝛe q̄ tra ſparēs ē:⁊ fuit trāſparēs q̄ſtū ad coloꝛeȝ vt nulli⁹ eſſet coloꝛis:ne impediret receptionem oīs coloꝛis: fuit ēt ſube ſolide:qꝛ reb⁹ exterioꝛib⁹ eſt ꝓpingſſi-
ma. Sc̄da eſt ꝓiūctiua qꝛ ꝓter coꝛneā exteri⁹ eſt cō ſūgens ⁊ velās ⁊ coopiens totū oculū:⁊ huic i pte poſterioꝛi ſiue iterioꝛi eſt ſclirotica ꝓtinuata cū ea ⁊ iteri⁹ circūdans totū oculū: poſtea ſubiūctiua i pte añtioꝛi eſt vuea dicta ſic:qꝛ ſimulat̄ medio ſollicu-
lo graui vue nigre i cui⁹ medio ꝝſus coꝛneā ē foꝛa mē q̄ō dr̄ pupilla:fcā vt ſpēs viſibilis poſſit pueni re vſq; ad criſtallinā:⁊ nō impediat̄ pp obſcuritatem vuee:⁊ cā q̄re nō fuit totus diſcoopert⁹ hac tunica vuea ē triplex:vna eſt qꝛ ab ea ſuo coloꝛe viridi ⁊ puniceo ſiue azuro ꝓfoꝛtat ſpūȝ viſiuū cū ſint medi um inter extremos coloꝛes. Sc̄da cā eſt:qꝛ nimis ſi ipſa nō eſſet ſpūs viſiu⁹ a lumie exterioꝛi reſoluere tur. Et iō vt ſtaret vnit⁹ i vno loco idirecto criſtalli no fuit hec tunica hñs vnū foꝛamē q̄ō foꝛamē pu pilla vocat̄:⁊ iō ꝓtigit q; ſi h̄ foꝛamen dilatat̄ a nā: vl̄ alr̄ q; impedit̄ viſus:⁊ magȝ impedit̄ q̄ȝ ſi ꝓſtringat̄ a nā. Tertia cā ē:qꝛ oīs ſpēs rei q̄ vr̄ pueniꝛ ad ocu luȝ in figura piramidale:cui⁹ baſis eſt res viſa:⁊ ei⁹ con⁹ eſt oculus ſiue ei⁹ angulus eſt i criſtallina:q̄re oꝛ q; h̄ foꝛamē ſit ſtrictū. dr̄ vuea:qꝛ hec tunica ꝓti net hūoꝛeȝ vueū gñatū ad humectādū oculū: ad h̄ vt ſit mediuȝ itriſecū receptiuū ſpēꝝ:⁊ qꝛ tale medi um nō pōt eſſe niſi aerȝ vel aq̄ a dñio ⁊ aer nō pōt ibi ꝓſeruari. iō nō fuit ibi aer:ſȝ aq̄. Itez qꝛ illuc cur rit ſpūs viſibilis aeris a dñio:⁊ hic humoꝛ ꝓtineť i vuea vt phibeat criſtallinā appꝛopinq̄re aeri exte-
rioꝛi:⁊ vt coꝛneā faciat diſtare a criſtallina:etiaȝ vt foꝛamen pupille ſteꝛ dilatatū:⁊ ꝓptera egredit̄ fo-

ramen vuee ꝛ intumescit corneā. Et iō ꝓtingit ꝙ in appꝛopinquātib⁹ morti cū exiccet̄ hic hūoꝛ ꝙ cornea cadit ꝛ applanaꝛ. Et tūc a vulgaribꝰ oꝛ ꝙ appettela añ oculos:ꝛ ē signū ifallibile mozꝛ. Cōtingit ēt pp ciꝰ exiccationē ꝓstrictio pupille:ꝛ iā potuisti videre noticiā passionū q̄ occulte sunt:q̄ sunt in oculo rōne huiꝰ vuee nisi ꝙ restat aliud dicē de cataracta. Cataracta aūt fit qñ vapoꝛ gñaꝛ aut descēdit a cerebꝛo aut ascēdit a stomacho ꝛ puenit idirecto pupille ad humoꝛē hūc exīs inter cristallinā ꝛ pupillā ipedit receptionē spēy. Et qꝛ h̄ vapoꝛ i ꝓncipio é mobil spēs repñtaꝛ cū motu. Itē cū ō se sit coloꝛat⁹ mouet cristallinā ꝑm suū coloꝛē:ꝛ cū spēs ꝓsueuerit eē rei extrisece q̄ mouet visuꝫ iudicat ꝫtuꝫ visiua res exteri⁹ eē motas:ꝛ iō iudicat muscas aut cinices vel formicas sup pitē ābulare. Postea ꝫo hic vapoꝛ i aquā ꝙuertiꝛ:q̄ ꝓdēsaꝛ ꝛ i cataractā trā sit ꝓfirmatā:q̄ si totā pupillā cooꝑiat ꝓhibet oīno visuꝫ. si aūt nō oppilat ex toto aut existit a latere foramis aut i medio. Si a latere diminutā videt ꝛ iudicat rē. Si ꝫo i medio sit iudicat rē ēt ꝓfoꝛatā: qꝛ ptē quā videre nō pōt iudicat eē foꝛamē. Et ex his nota modū curatōis cataracte ꝓfirmate. q̄ fit ꝙ manualē opatōez:qñ fit:qꝛ ista cataracta penit⁹ exbaꝛ qꝛ añ̄ꝫ possit attrahi egredieꝫ tot⁹ hūoꝛ albigineꝰ sꝫ ℔ fit:qꝛ acū iponūt ꝓfoꝛādo corneā lōge a pupilla:ꝛ ꝓfundaꝛ oblīq̄ cornea:donec sit indirecto pupille:postea ducūt acū ad locū cataracte vel aq̄ cōdēsate:ꝛ tūc ipsaꝫ ipellūt ifra ad locū isimuꝫ:ꝛ tunc cū suffocatiōe:ꝛ alys reb⁹ ꝓhibēt ipsa reascēdere:ꝛ iō talē actū nō vocāt cataracte curatiuū: sꝫ vocāt abatere. i. deꝓimē cataractaꝫ:ꝛ sic appet tibi q̄rta tunica:q̄ oꝛ vuea cū ista in ꝑte posteriori seu iteriori oculi ē tunica ḡnta q̄ oꝛ secundina:vl̄ qꝛ scōa ē a sclirotica:vl̄ qꝛ secūdie assilata. Post istas ē tūica aranea circūdās cristallinā ꝫsus ptē añ̄ioꝛē:cuꝫ i ꝑte posteriori ꝓtinuaꝛ tunica retina:ꝛ i medio istoꝝ ꝓtineꝛ humoꝛ vitreꝰ ꝛ i medio eiꝰ ē humoꝛ cristallinus rotūdus siue figure sperice cū q̄dā planicie i ꝑte anterioꝛi:ꝛ hic humoꝛ est magꝫ ꝫsus partē anterioꝛeꝫ q̄ꝫ humoꝛ vitreus in quo locaꝛ:ꝛ iō hic humoꝛ factꝰ est ad cristallinā locandū:ꝛ ad ipsam nutriendū. Et ex his ꝓpleta est anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ꝛc̄.

Ꝺis expeditis videbis aurē positā a latere capitis:qꝛ sonꝰ ꝑcipiꝛ ꝛ a dextris ꝛ a sinistris:ꝛ ante ꝛ retro:ꝛ sursuꝫ ꝛ deoꝛsum. Et iō instr̄ꝫ illiꝰ potuit locari i dextera ꝛ sinistra. nō aūt i ꝑte añ̄ioꝛi:qꝛ ibi erant instra alioꝝ sensuū. Aures aūt fuit figure rotunde in hoie vel circularꝫ:vt eēt plurimū capacissima:ꝛ cartilaginosa. Cartilagiosa aūt fuit:vt eēt ab alterātib⁹ extrisecꝰ tuta. Et vt eēt sonoꝛa cuiꝰ foꝛamē ē lōgum terminatū ad os petrosuꝫ in cuiꝰ ꝓcauitate ē spūs ꝓplantatꝰ q̄ est iplātatꝰ:q̄ ē instr̄ꝫ auditꝰ:ꝛ eiꝰ foꝛamē vel cauernositates coopit pānniculus sub tiꝫ cōtextꝰ ex villis neruoꝝ auditꝰ iā supradictoꝝ vt hic ē. Ossa aūt alia q̄ sunt ifra basillare:nō bñ ad sensuꝫ apparēt nisi ossa illa decoquanꝰ:sꝫ pp ꝑfi dimittē ꝓsueui:veꝝ ē ꝙ ō mādibullaꝝ ossib⁹ potes videre ꝓncipiū ꝛ finē. Incipiunt. n. a cōmissura siue ador rea q̄ ē inter craneum ꝛ basilare in loco ꝙ est in fine supercilij ꝛ frōtis:ꝛ ꝑcedit ꝫsus partē posterioꝛē iuxta os petrosum ꝛ auriculam terminatur: aut ad dentes:quoꝝ anothomiam supꝛa dixi.

¶ De diuisione totius coꝛporis ꝛc̄.

Capite expedito diuide ꝑm lōgitudines totū coꝛpꝰ i duas ptes:icipiēs a collo vsqꝫ ad caudā vt tibi ꝓmo occurrit colluꝫ fcm̄ pp pulmonē ꝛ tracheā arteriā i aialib⁹ respirātib⁹:in q̄ sunt. vij. spōdiles:ꝛ he spōdiles sunt graciles:ꝛ subtiliꝰes alijs: qꝛ ab alijs dñt sustētari ꝛ pōtari:delatuꝫ aūt doꝫ eē leniꝰ deferēte:lꝫ. n. sint subtiliꝰes alys foꝛamē hñt maiꝰ:qꝛ nucha ē grossioꝛ i collo q̄ꝫ in aliq̄ ꝑte spōdiliū:qꝛ ibi ē ꝓncipiū eiꝰ:ꝛ qꝛ sunt graciles he spōdiles fuerunt dure ꝛ firmit ꝓtinuate vt nō accidat dislocatio ꝛ lesio ab obuiātib⁹ extrīsecꝰ. Post istos sunt spōdiles costaꝝ q̄ sunt. xij. sic̄ sūt coste. xu. septē vere ꝛ. v. mēdose. Postea sunt spōdiles renū q̄ sunt. v. ꝛ sūt valde grosse ꝛ magne cuꝫ sint sic̄ fundamētū ꝛ sustentamētum oiuꝫ aliaꝝ ꝛ basis:postea sunt spōdiles aliq̄ñ q̄ sunt iplicatura:q̄ ē a doꝛso ad caudā: ꝛ sūt tres minoꝛes ꝓdictꝫ:qꝛ doꝫ ꝓtiuari cū ossib⁹ siue spōdilib⁹ caude q̄ sunt pue:vltiō sunt spōdiles caude veꝝ ē qō hic debes notaꝛ dīas haꝝ spōdiliū:q̄ sūt i foramib⁹ eoꝝ ꝑ q̄ trāseūt pua neruoꝝ ꝛ diuersitates ēt eoꝝ in alīs siue additamēt̄ꝫ siue simenis vt noiat Aui. Sꝫ he diuersitates magꝫ sunt note i coꝛpoꝛe decocto vl̄ ꝑfecte exiccato:ꝛ iō nō cures:sꝫ foꝛte als facia anothomiā in tali:ꝛ scribā q̄ ad sensuꝫ videbo: vt ꝓposui a ꝓncipio:in q̄libet tñ spōdili est nucha q̄ ē medulla filis subē cerebꝛi:nisi qꝛ viscosioꝛ ē ꝛ solidioꝛ fcā vt ab ipa tribuaꝛ sensus ꝛ motꝰ toti coꝛpi a capite iferi⁹:ꝛ qꝛ oꝛta ē a cerebꝛo diuiso ꝑ doꝛsuꝫ ꝛ finistꝝ:hic ē ꝙ i supficie eiꝰ appꝛ filū diuidēs eā p mediū. s. dextꝝ ꝛ finistꝝ tñ ñ penetrat ℔ diuiso vl̄ sepatō ꝑ ꝓfūduꝫ:qꝛ nucha ē oꝛta a ꝑte posteriori cerebꝛi:q̄ nō ē deꝑssa ꝑ ꝓfundū:ꝛ ex hac diuisiōe sine sepatiōe nuche tibi pōt appere cā q̄re oppilatio pōt ꝓtingē i media ꝑte nuche:ꝛ ñ erit i alia ꝑte:ꝛ iō ꝑalisis pōt in vna ꝑte vt dextra vel finistra ꝓtingē ꝛ nō i alia. Ā nucha ātin q̄libet spōdili oriꝫ vnū par neruoꝝ q vadūt ad dādū sensuꝫ ꝛ motuꝫ mēbris determiatꝫ. Que āt sūt mēbra ad q̄ ꝓpueniunt nerui illi nō pōt bñ in tali anothōia videri:sed oporteret aial liq̄fieri in aq̄ pluuiali:ꝛ ℔ nō spectat ad pñs:ꝛ si vis hec mēbra cogīscere lege i ꝓma fen. ꝓmi cañ. sūma scōa capō ō anothomia neruoꝝ oꝛtoꝝ a nucha:ꝛ qꝛ spōdiles sunt. xxx. paria: neruoꝝ sunt. xxx. paria:ꝛ qꝛ a cauda oriꝫ vnū erūt. xxxi. pia.

¶ De excoꝛiatione brachioꝝ ꝛ pedum ꝛc̄.

Ꝺis expeditis excoꝛtica brachiū ꝛ pedē:ꝛ incipe a brachio ꝛ excoꝛtica leuiꝫ:vt vi deas venas supradictas:q̄ veniunt ad curuaturā brachij:ꝛ tūc videbis venaꝫ supradictā:q̄ penetrat p subassella ad brachiū:ꝛ ꝑcedit ꝑ domesticā partē brachij:ꝛ in ꝑte iferioꝛi cubiti appet:ꝛ vocaꝛ basilica. Et in supioꝛi ꝑte cubiti ē cephalica:q̄ euacuat a capite:ꝛ ad brachiuꝫ venit supꝛa furcula moꝛte a vena ascendēte ad caput: vt supꝛa dixi. Et in medio istaꝝ ē vn⁹ ram⁹ ꝓtinuatus in curuatura brachij cū ābab⁹:ꝛ hec vocaꝛ media qꝛ media ē:vl̄ alio noie vocaꝛ cōis:q̄libet tñ haruꝫ duaꝝ ꝑcedit vlteriꝰ vsqꝫ ad manū ꝛ in silueſtri ꝑte manꝰ apparēt:ꝛ illa q̄ ē inter auriculārē ꝛ ānularē dī sylen ꝛ riñdet basilice. Que ꝫo ē inter pollicē ꝛ idicē oꝛ saluatella ꝛ flebothomaꝛ loco cephalice.

Que ẋo est in medio dr̄ funis brachij ⁊ retinet locum cōis siue basilice p⁹ venas musculos multos notabis: ⁊ chordas multas magnas ⁊ grossas q̄ꝑ anothomiā pfectā in tali corpe nō labores inuenire: sz in corpe exiccato ad solē p triēniuz vt alīs mōstraui ⁊ numeꝑ eoꝝ pfecte declaraui ⁊ anothomiā taliuz: ⁊ musculoꝝ brachij ⁊ man⁹ ⁊ peduz scripsi in lectura quā feci sup p̄mo scdo ⁊ ttio ⁊ q̄rto ꝺ iuuamētis. Eleua igit carnositatē totā vsq; ad ossa: ⁊ p̄mo inuenies os qꝺ vocat adiutoriū: veꝝ ē tn̄ q⁹ supra dorsum siue pect⁹ a latere posterioꝛi ē spatula hn̄s figurā silez ad moduz spatule lignee: qꝺ os latuz ē inferi⁹: vt pect⁹ ⁊ costas nō impediat: strictuz ẋo ē superi⁹ vt adiutorio ꝓfirmet: ⁊ iō in ei⁹ extremo superiori hz aliquā ꝓcauitatē superficialē ad moduz ꝓcauitatis rotūde: in q̄ vt reuoluat adiutoriuz situata ē extremitas rotūda adiutorii: cui⁹ caput p̄muz ē rotūduz locatuz in pissíde ossis spatule: postea i medio obliq̄t ẋ̄us domestica ptē vt plicatio ⁊ āplexio reꝝ sit possibilioꝛ. Extremuz āt hz q̄si duas eminētias: qꝛ duob⁹ focilib⁹ dz ꝓiungi: ⁊ in medio ptiuz eminētiā hn̄tiuz hz magꝭ supra quādā ꝓcauitatem in quā ingredit extremitas focilis inferioris: q̄ fcā ē ad moduz instrī hauriēdi aquā: vt firmioꝛ fit ꝓiūctio ⁊ colliganti: ⁊ iō diſſocatio raro ⁊ difficulter fit in hac iūctura. Et q̄n̄ fit raro ē q⁹ bn̄ possit restaurari: ⁊ focile inferi⁹ ē lōgi⁹ supioꝛi: qꝛ ꝓueniēti⁹ ē q⁹ illō qꝺ sustētat altꝝ sit lōgi⁹: ⁊ mai⁹: eo q⁹ sustētat: ābo tn̄ ꝓueniūt: qꝛ sunt grossioꝛa in extrēis q̄ꝫ in medio qꝛ ab extremis debēt oriri ligamēta: ⁊ iūcture: ⁊ in medio debēt situari musculi: ⁊ focile supi⁹ n̄ ꝓcedit directe: sic̄ inferi⁹: vt sit cā ꝓplicatōis manus ⁊ brachij: p⁹ ista duo focilia ēraseta: cui⁹ ossa fuerūt purificata: vt possit man⁹ in plāta ei⁹ plicari ⁊ q̄bi ad ꝓtinēdū res fluidas ⁊ currētes: ⁊ fuerī ossa ei⁹ octo in duab⁹ acieb⁹: in q̄libet acie q̄tuoꝛ. postea sunt ossa pectinis denoiata sic a forma ⁊ figura pectinis. ⁊ sic sunt q̄tuoꝛ: q̄ cornūdēt q̄tuoꝛ digiti: nā pollici nō rādet aliqꝺ os pectinis qꝛ pollex nō est in eadē acie cū alijs digitis: postea sunt digiti gnāliter in q̄ꝑ q̄cūq; videbis carnez in parte domestica vt possū cōplicari ad capiēdū: ⁊ ex duricie ossiuz eoꝝ nō ledātur pp fricatōez. Ā laterib⁹ ēt eoꝝ é nilta caro vt inter ipos ꝓplicatos nō accidat vacuitas aliq̄. Ex ptē ẋo silueſtri nō ē tāta multitudo carnis: qꝛ digiti nō ꝓiūgunt ẋ̄us partē silueſtré. Post carnē ẋo sunt chorde q̄ꝑ vnaqueq; ꝑꝑa ad ꝑꝑiā venit iūcturā ⁊ illa q̄ ad superioꝛé venit iūcturā ingredit p mediuz inferioris chorde: qꝛ eqtateā nō pōt: vt sit tuta a nociuis: ⁊ ꝑꝑt̄ b superioꝛ magꝭ est ꝓfundioꝛ inferioꝛi: qꝛ lōgi⁹ b⁹ ꝓcedere. Itē nō eqtat eā ne tumō ⁊ ineptitudo fiat in digit̄: nō aūt ꝓcedit i aliq̄ latꝝ: qꝛ offi ꝑꝑio dz ꝓiungi in medio directe: nō a latē.

De esse ossium ⁊ qb⁹ in locis dirigunt ⁊c.

Vltimo āt deueniem⁹ ad ossa q̄ sunt fundamēta tot⁹ ⁊ supportātia oia: ⁊ sunt ossa iferioꝛa: añ tn̄ q̄ꝫ ad ossa perueniamus excoꝛia cutē subtilissime vt inueniās venas duas descēdētes: q̄ ramificate sunt a trūco vene chilis descēdētes: q̄ qn̄ erit in fine spōdiliū renuz mūdificat in duos ramos: q̄ꝝ vn⁹ trāsibit ad tibiā dextrā: ⁊ alter ad sinistrā qꝺ pōt videre ad sensuz: ⁊ eodē mō ramificat arteria descendēs: postea q̄libet illoꝝ tunicoꝝ ramificat in duos magnos ramos: quoꝝ vn⁹ directe descendit per domesticā ptez tibie vsq; ad digitos pedis: ⁊ hec vocat saphena q̄ ꝑꝑt̄ directōez suā sleubothomata euacuat a mēbris nālib⁹: ⁊ genitalib⁹: vt a matrice renib⁹ testiculis ⁊ hmōi ⁊ appet supra genu ⁊ infra supra caniculā: ⁊ infra in calcaneo: ⁊ appet in pectine pedis alī⁹ ramus obliquat ⁊ ingredit iuxta iunctura scie: ⁊ iō vocat sciatica: ⁊ ꝑꝑ obliq̄tōez quā hz circa has iuncturas sleubothomata magꝭ euacuat in passionib⁹ iuncturaꝝ: ⁊ appet in oib⁹ p̄dictis locis. In ptē silueſtri: postea eleua musculos ⁊ chordas: ⁊ vide ossa. Et p̄mū est os femoris supra qꝺ fabricati sunt spōdiles dorsi: ⁊ p ꝓnās totū corp⁹. In ptē inferioꝛi hz p̄sidē quādā: in cui⁹ ꝓcauitate locata est extremitas rotunda cāne core q̄ vertebꝝ vocat: ⁊ in medio ābor̄ in ptē āterioꝛi est q̄ddā ligamētuz qꝺ allo noie pōt vocari ẋteb ꝝ: ēt qn̄ ẋ̄s vel p̄muz resilit foras: tunc necesse ē hoiez claudicare: qꝛ crus hoc elōgat ⁊ firmari nō pōt nec totuz pōt bn̄ supportari: necesse est vt crus tabescat: qꝛ vene q̄ ptrāseunt inferi⁹ p oppssionez: ⁊ obliq̄tōez q̄ddāmō oppilant hz nō perfecte ⁊ iūctura hec isto ꝝ ossiū vocat scia: vn̄ doloꝛ ei⁹ vocat sciaticus: postea videbis os qꝺ noiat cāna core qꝺ est maiꝭ oib⁹ ossis: q̄ sint i corpore: qꝛ dz esse sustētamētū totiꝭ corpis: qꝺ ꝓcauitatez habuit magnā: vt esset leue: ⁊ vt multū medullā retineret: ⁊ qꝛ meliꝭ sustētare pōt qn̄ nō stat perpendiculr: sz qn̄ ꝑm extrema plicatū est ẋ̄us domestica: ⁊ in medio plicatū est ⁊ ꝓnexū: hinc est qꝺ nō est rectū oio: sz ꝑm modū dictū post ipm in iuncturā genu sūt duo focilia tibie ẋ̄us tn̄ ptez āterioꝛez in iuncturā illa est os qꝺ vocat patella factū ad moduz patelle vt iūctura fit fortioꝛ fcā ex ligamentis ac si p modū fuissent ligata: ⁊ focile maiꝭ est in domestico ⁊ grossius: qꝛ illud hz magꝭ onus corporꝭ sustentaꝝ: minꝭ aūt ⁊ subtiliꝭ est in ptē silueſtri nō peruenieꝫ ad iūcturā: qꝛ fcm̄ est tm̄ vt fit appodiamentū maioris. Post ista duo focilia est os cui ista ꝓtinuant ꝑ iūcturā cayb siue cauicule noiate ab osse illo qꝺ cayb nominaꝝ: ⁊ est os calcanei fabricatū depssuz ⁊ grossuz q̄drāgulatū: vt possit bene figi ⁊ figere totū: ⁊ ꝑꝑt̄ fixionez bonā ⁊ vt q̄n̄ figit̄ cutini ad terrā nō atterat. nā cutiz grossaz callosam multa sub ipso posuit. Postea est nauiculare qꝺ est factū ad modū naucule q̄drāgulaꝝ oblōgū. Postea est raseta pedis qꝺ ꝓpositū est extrib⁹ ossib⁹: non ex octo sicut raseta man⁹: qꝛ pes nō dz ita ptib⁹ motib⁹ moueri ad aliqꝺ retinēdū vt man⁹: sz ꝑꝑt̄ firmonez hūit tm̄ tria: Postea ē pectē qꝺ ꝓpositum est ex q̄nq;: qꝛ pollex posit⁹ est in eadē ptē cuz alijs: post hec sunt ossa digitoꝝ q̄tuordeciz: qꝛ qlibet eoꝝ digitoꝝ hz tria ossa: ⁊ pollex hz duo: ⁊ tūc erūt ossa pedis: xxviij. Quot āt ⁊ q̄ sūt musculi ⁊ chorde magꝭ pōt videri in hoie exiccato q̄ꝫ recent̄ suspēso: sicut alīs ꝺclaraui ad sensuz q̄n legi lib ꝝ ꝺ iuuamētiꝭ membroꝝ tm̄: ti scias q⁹ chorde extendentes digitos pedis oriunt a musculis q̄ sunt in tibia in ptē silueſtri sz ꝺhentes digitos oriunt a musculis q̄ sunt in plāta pedis: nā ps inferioꝛ pedis fuit carnosa multū propterea vt pes magꝭ figeret ⁊ cutiꝭ ab ossib⁹ ad terrā nō alteret: ⁊ iō in plāta pedis rōnabiliꝛ musculi ꝺhentes digitos fuerūt locati: sz extendentes digitos nō potuerūt locari i ptē superioꝛi: qꝛ ps superioꝛ dz esse excarnata ne aggrauet pedem. Finis.

¶ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus puerorum ⁊ earum cura qui appellat̃ practica puerorꝝ.

¶ De sabafati puerorum.

SAbafati accidit pueris ⁊ forte accidit i facie ⁊ in capite ⁊ gñatio eius est ꝓpter multitudinẽ sanguis ⁊ humiditatẽ cutis ⁊ signũ eiꝰ est vulnera pua ex quibꝰ exit humor q expandit̃ in facie ⁊ in capite: ⁊ cuz eis accidit pruritus ꝙre puer plãgit vigilat: ⁊ ꝙquerit: ⁊ incipe in eorꝝ cura corrigẽdo cibũ nutricis: deinde tonde caput pueri cũ psilotro: deinde suppone desuper folia atriplicis: qm̃ forte curat̃ p hoc tantũ qm̃ ista folia sugunt venenuz: aut pone desup istud vnguentũ. ¶ Unguentuz valens ad sabafati q̃ accidit in capitibus puerorꝝ. ℞ Reci. cerusse litargiri. ʒ. v. liriuij de cinerib⁹ viriũ. ʒ. iij. olei ro. ℥. j. cere. ℥. ß. liquefiat cera cũ oleo ro. ⁊ terant̃ medicine: ⁊ ꝓficiat̃ cũ vitellis ouorꝝ ouorꝝ assis. Deinde vnge cuz eo caput pueri. ¶ De fauositate puerorum.

¶ Passio q̃ dicit̃ fauositas mellis est spés sabafati: ⁊ tũc sup vulnera apparẽt q̃daz squame ⁊ scalpit̃ cutis cũ magno pruritu: ⁊ exit ex eis qꝺ ẽ q̃ mel: et cura eiꝰ est vt quotidie tondat̃ caput ⁊ abluat̃ cuz aq̃ mentastri ⁊ maiorane ⁊ saturegie: deinde vngat̃ cũ isto vnguẽto. Accipe litargiri cerusse. ana. aure. ij. sulfuris ⁊ argenti viui: aur eũ. j. olei rosati partes duas: aceti partẽ vnã misceant̃ ⁊ ꝓficiant̃ cũ oleo rosato ⁊ aceto donec fiat vnguentũ: ⁊ vnge cuz eo sero ⁊ mane: ⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis puerorum.

¶ Accidit gbusdã pueris q̃ exeant cũ magno capite: ⁊ post exitũ augmentat̃ vltra mensurã debitam. Et ego vidi puerum cuiꝰ caput adeo augmentabat̃ in longitudie ⁊ latitudie q̃ corpus eiꝰ sufferre non poterat ⁊ nꝺ cessauit augmẽtari quousq̃ mortuꝰ est puer. ¶ Magnitudo aũt capitis aut erit ex ventositate gñata in ossibꝰ capitis: aut ex aggregatiõe aque inclusse in eo q̃ nõ inuenit viã exitꝰ: ⁊ incipe i cura eiꝰ purgãdo caput nutricis cũ yeris magnis ⁊ caueat ab oibus cibis gñantibꝰ ventositatem, ⁊ supflua grossa: deinde incipias in eiꝰ cura cũ eis q̃ mittunt̃ in naribꝰ pueri: sicut de oleo amigdalarũ amararꝝ: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut de aq̃ maiorane: ⁊ si sic sit curatus sufficit. Sin aũt pone sup caput emplastrũ de olibano: sarcacolla serapino gũmi amigdalarꝝ: si sanat⁹ fuerit sic sufficit: sin aũt accipe alzũ vel alzunabũ ⁊ pista cuz testa sua donec fiat q̃s vnguentũ. misce cũ eo paruz olibani ⁊ pone sup totũ caput post rasurã: ⁊ pmitte aliquot dieb⁹. Ista medicina restrigit caput ⁊ redire facit ad mensurã debitã: deide mitte in naribꝰ eiꝰ fel lupi vel cerebꝝ ⁊ parũ mirre vel ambre ⁊ fac hoc in quolibet mense. Paruitas capitis si fuerit nãlis nõ curat̃. ¶ De inflatiõe vẽtris puerorꝝ.

¶ Multotiẽs accidit eis cuz magnitudie capitis inflatio uẽtris: ⁊ cura eiꝰ ẽ q̃ accipiat murrã ⁊ aloẽ ⁊ crocũ ⁊ ꝓficiant̃ cũ aq̃ saraliarꝝ: ⁊ pone sup caput ⁊ si cũ inflatione vẽtris in magnitudie capitis macrescit corpꝰ. Accipe aniulez. ʒ. v. auellanarꝝ. ʒ. vij. amigdal'. ⁊ feniculi aureũ. j. terant̃ ⁊ exhaũt ab eis oleũ deinde in mitte naribus vsq̃ ad. ʒ. iiij. ⁊ vnge caput ⁊ mitte i naribus: ⁊ da bibere nutrici cuz lacte. ¶ De sternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel i tunicis eiꝰ: ⁊ signũ eiꝰ est q̃ oculi p̃fundãt̃ ⁊ supuenit febris. Cura eius ẽ q̃ ponas sup cerebrũ folia portulace: aut rasurã cucurbite cũ oleo ro. ⁊ farina ordei: aut vnge c aputcũ vitello oui ⁊ oleo.

¶ De vigiliis puerorum.

¶ Uigilie accidũt pueris i p̃ma etate ex corruptione lactis. Et cura eius ẽ vt mittat̃ in naribus pueri oleuz violatuz cũ croco aut oleum anetinũ cum succo latuce: ⁊ vnge caput ⁊ stomachũ cũ istiꝫ oleiꝫ ⁊ sit sollicitudo nostra in correctiõe lactis. ⁊ da sugere sirupũ papaueris ⁊ vnge tẽpora ⁊ frontem cũ oleo opij ⁊ croco. ¶ De epilepsia puerorꝝ

¶ Epilepsia accidit duobus modis: aut nascit̃ puer cũ ea: ⁊ ẽ ex malitia cõplexionis nãlis in cerebro humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis. Et si nãlis ẽ qm̃ cuz ea nascit̃. Signũ accidẽtalis ẽ qm̃ aduenit post partuz. Et cura nãlis ẽ obſuatio diete: qm̃ cuz mutauerit etatẽ sanabit̃ ab ea: si aũt non fuerit sanus sectabit̃ euz vsq̃ ad mortẽ. Et curatio accidẽtalis ẽ sollicitudo circa corruptionez lactis: vt caput ⁊ corpꝰ nutricis purget̃: ⁊ caueat ab oibꝰ cibis gñantibus flegma: ⁊ non lactetur puer nisi i ea quãtitate q̃ possit digerere vel minus: ⁊ mitte in naribus medicinas calidas: ⁊ odoret assam fetidã ⁊ rutaz ⁊ vnge cũ oleis calidis ⁊ suspende peoniã in collo eius: ⁊ liga ad collũ eiuꝫ lapidẽ smaragdi: ⁊ nꝺ accidet eiꝫ epilepsia ⁊ si duraverit pꝰ ħ̃ oa tiria cã magnã. ¶ De q̃dã passiõe q̃ dr̃ mat̃ puerorꝝ.

¶ De quadã passione que dr̃ mater puerorꝝ: hec infirmitas accidit pueris in p̃ma etate frequẽter: ⁊ signũ eius est plãctus magnus multus tumor in somno: ⁊ vigilia augmentatur calor: ⁊ ex ore eius egreditur odor fetidus: ⁊ cã huius egritudinis est acceptio lactis plus q̃ꝫ possit digerere. Et cura eius est in correctione lactis: ⁊ q̃ detur oxapliris diamascuz quotidie sexta pars dragme. cũ lacte: ⁊ spẽcipua medicina ẽ in hoc tiriaca magna.

¶ De sanie aurium puerorum.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec infirmitas accidit pueris in p̃ma etate ex humiditate cerebri. ¶ Et cura eius est vt mittatur in eiꝰ auriculis liciniũ bombacinũ antiquũ ⁊ cum fuerit humore plenũ extrahatur ⁊ aliud intus mittatur: ⁊ forte cũ hoc tm̃ curatur. sin aũt accipe alumen et dissolue cum vino ⁊ intinge in licinio ⁊ intromitte: humor. n. deficcabitur. aut accipe croc. ⁊ mirrum cõtere cũ aq̃ ⁊ aceto ⁊ intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: ⁊ hoc accidit pueris ex vesica vl' plaga accidẽte i auricula. sufficit eis intromittere melbulitũ cum aq̃: purgat. n. venenũ ab auriculis: aut accipe folia murte aut galle ⁊ distẽpetur cũ aceto ⁊ intromittet. ¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudibus puerorꝝ in oculis: accidit pueris in volis diuersitas egritudinũ. ⁊ ex eiꝫ ẽ inflatio ⁊ clausura palpebrarꝝ: ⁊ forte hoc accidit ex medicinis stipticis: q̃s mulieres ponũt sup capita puerorꝝ: sicut alkanna ⁊ hmõi: qm̃ supflua capitis ꝙcurrunt̃ ad oculos: ⁊ forte accidit eis ex fluxu mãie calide ⁊ frigide. Et cura huiꝰ egritudis est qm̃ rubor ẽ in facie ⁊ calor i fronte: vt accipias succũ memithe ⁊ foliorꝝ rosarꝝ ana. ʒ. j. croci mirre ana. ʒ. j. ⁊ ß. pulueriza ⁊ ꝓfice cũ aq̃ sarraliarꝝ ⁊ lacte mulieruz ⁊ suppone oculis ⁊ fròti quotidie renouãdo quo-

vſq3 apiañ oculi ꝛ ē exptu3 i pueris. ¶ Si autē in oculis nó fuerit rubedo nec caloꝛ in frõte. Accipe mirra3 ꝛ crocu3 ꝛ aloe3 ꝛ folia roſaꝯ ꝓfice cũ bono vino ꝛ ſup oculos pone. ¶ Et ꝓbatius ad hoc qõ ſepe ꝓbaui mitte in naribus paꝯ ambre ꝛ diſtẽpera cũ lacte mulieris. Si aũt accidat eis aliaꝯ egritudinũ aliq̃: ſicut ſcabies ꝛ albedo ꝛ hmõi curenꝺ cũ medicis q̃ dicunꝺ in etatib⁹ adoleſcentiũ ꝛ iuuenũ ꝛ alioꝯ: ſ3 tñ cũ leuioꝛib⁹. ¶ De obligtate vis⁹ ¶ De egritudine qñ q̃ obliqué aſpicit vel videt ꝛ hoc aut ẽ naturale aut accidit poſt partum: ꝛ cura eius ẽ qꝫ apponaꝺ de nocte candela ex pte ñꝛia viſui obliqui: ꝛ cũ receptus vel erectus fuerit i lecto ſuſpendáꝺ cultre pulchre diuerſoꝯ coloꝯ ſup lectũ quouſq3 coꝛrigaꝺ viſus. ¶ De moꝛbis dẽtium. ¶ De egritudinibus q̃ accidũt pueris circa natiuitatẽ dentiu3 dixit Haĺ. qñ dentes naſcunꝺ cito natiuitas eoꝯ leuioꝛ ẽ: ꝛ minoris doloris: ſ3 dẽtes erũt ꝺbilioꝛes: ꝛ cũ tardauerit eoꝯ natiuitas erit doloꝛ foꝛtis: ſ3 dẽtes erũt foꝛtioꝛes: ꝛ duri: ꝛ ſi oꝛigo fuerit in veré naſcunꝺ ſtatiz ꝛ ſine doloꝛe: ꝛ ecõuerſo: ſi fuerit in hyeme: ſ3 gingiue nó inflabunꝺ: ꝛ ſi fuerit in eſtate accidit eis ꝓnus doloꝛ: ꝛ accidit eis in hoc tp̃e plurimũ apoſtema in maxillis ꝛ gingiuis ꝛ glandule ꝛ pruritus in auriculis: ꝛ flux⁹ ſanguinis ꝛ veneni: ꝛ foꝛte accidit q̃buſdaz febꝛis ꝛ flux⁹ ventris: aut ꝓſtipatio. ¶ Et cura eius eſt qñ inflaꝺ gingiua vt ſcalpaꝺ paꝯ cũ digito ꝛ poſtea cũ oleo vel pinguedine gallie aut cerebꝛo lepoꝛis: aut lacte canis: ꝛ pone ſup caput pueri aquã in q̃ decocta fuerit camomilla ꝛ anetũ: ꝛ ſup eius mandibulas pone emplaſtra diſſolutiua: ꝛ ſi doloꝛ augmenteꝺ poſt hoc apud oꝛigine. Accipe alcannã butiꝝ oleu3 laurinũ miſce totũ: ꝛ pone ſup locu3. ¶ Uel accipe butirũ vacce ꝛ medullã cruris ꝛ pone deſup ꝛ ſi apparuerint capita dentiũ pone ſup caput totum ꝛ colluz lanã mundã ꝛ ſpargaꝺ quotidie ſup lanaz aqua tepida. ¶ Et ſi acciderit fluxus ventris medicabiꝺ cu3 eis que dicemus.

¶ De puſtulis que accidunt in oꝛe pueroꝯ.

¶ Uefice que accidũt in oꝛib⁹ pueroꝯ in pꝛima etate q̃q3 accidunt ex coꝛruptione lactis: vel ex acumine: ꝛ illa veſicatio aut erit nimis acuta aut paꝯ. ¶ Signũ acute ẽ rubedo ꝛ foꝛtitudo doloꝛis ꝛ fluxus ſaliue ꝛ ſignũ paꝯ acute ẽ vt veſice declinent ad albedinẽ ꝛ ſint parui doloris ꝛ humoꝛ q̃ ad os deſcendit ſit multus. ¶ Cura veſicaꝯ acutarũ eſt coꝛrigere lac nutricis cũ cibo frigido ꝛ humido. deinde maſticare parũ de lenticulis ꝛ ponat mulier i oꝛe pueri: aut accipe parũ midi ꝛ diſtẽpera cu3 aq̃ roſaꝯ ꝛ ſuppone ꝛ pone in oꝛe pueri aquã macianoꝯ vel maloꝯ granatoꝯ. ¶ Et ſi acuta fuerit ꝛ nimis colerica miſce cũ iſtis ſuccũ lactuce aut poꝛtulace aut vue canine. ¶ Et cura veſicaꝯ parui acuminiſ ꝛ declinãtis ad albedinẽ eſt vt accipias: mirre croci. ana. ʒ.j. ʒucharí duplũ palueriza ꝛ mittaꝺ i os ꝛ ſi plage fuerit nigre aut putride medicabimur cũ medicinis dictis i etatibus iuuenum.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris i pꝛima etate vomit⁹ multis cauſis: aut ꝓpter lactis multitudinẽ magis q̃ digere poſſit: aut ꝓpter coꝛruptionẽ eius: ꝛ maxie ſi puer fuerit humidi ꝛ debilis ſtomachi. ¶ Et cura eſt vt vetes multitudinẽ lactis: ꝛ poſt ꝓſidera in vomitu ſi ſentiꝺ odoꝛ acetoſus ꝛ fuerint in eo humoꝛes al. Accipe olibani ſextã partẽ. ʒ.j. ꝛ rute ſicce tertiã partẽ. ʒ.j. pulueriza ꝛ miſce cũ ſiru. roſaꝯ: ꝛ da puero: aut accipiat mater paꝯ cimini ꝛ ſumach ꝛ maſticet: ꝛ ponat in oꝛe pueri. ¶ Aut detur puero ſirupus maloꝯ granatoꝯ cũ menta. ¶ Aut qõ ſepe ꝓbaui: accipe ligni aloes ꝛ maſticis. ʒ.ſ. galle ſexta p tez. ʒ.j. Molle totũ ꝛ ꝓfice cũ ſirupo roſaꝯ ꝛ modico algalie ꝛ da puero anteq3 ſugat lac. ꝛ pone ſup ſtomachũ hoc emplaſtru3 maſtix: aloe acatia galla olibanu3 panis vſti. ana. ꝓfice cũ oleo roſato: et ſirupo roſarũ: ꝛ pone ſup ſtomachu3: eſt. n. exptu3 ad vomitũ ꝛ ſaliuã pueroꝯ. ¶ Et ſi i vomitu nõ fuerit odoꝛ acetoſus ſ3 acutus ꝛ caloꝛ declinet paru3 ad acumen: vel coloꝛ ad paloꝛẽ: ꝓpina puero paru3 de rob agreſte vel citonioꝛũ vel coctanoru3 aut de iſtis. ¶ Tro ciſci valentes ad vomitu3 puero ruz. Recipe roſaꝯ ſpodij. ana. ʒ.iij. galle. ʒ.ij. ſemi nis poꝛtulace: ſeminis lapatij. ana. ʒ.j. ℥. ſ. carabe ꝓficiaꝺ cũ aq̃ agreſte vel cũ aq̃ maloꝯ granatoꝯũ ad pondus. ʒ.j. ꝛ da trociſcũ vnu3 puero cũ ſirupo roſaꝯ: ꝛ pone ſup ſtomachu3 iſtud emplaſtru3 qõ valet vomitui ꝛ fluxui ventris q̃ accidunt pueris. Recipe farine oꝛdei: rubi viridis: coꝛticiſ mali granati. ana. ꝓfice cu3 aq̃ roſaꝯ ꝛ pone ſup ſtomachũ.

¶ De fluxu ventris pueroꝯ.

¶ Multotiens accidit fluxus ventris pueris ꝓpt̃ nationez dentiu3 ſicut dixim⁹. Uel ꝓpter frig⁹ cu3 ligaꝺ puer. Aut ꝓpt̃ coꝛruptionez lactis ex colera aut flegmate. ¶ Et ſignu3 colere eſt qꝫ inueniaꝺ i egeſtione pueri citrinitas ꝛ acumen: ꝛ qꝫ exit ſine moꝛa. ¶ Et ſignu3 frigoꝛis ꝛ flegmatis eſt albedo in egeſtione ꝛ toꝛtio in ventre cu3 egerit ꝛ niſi flegma ſit viſcoſu3 exit ſtatiz. ¶ Et cura ẽ vt deꝺ puero ſirupus roſaꝯ vl̃ macianoꝝ vel mali granati cu3 mẽta ꝛ accipiat de ſpodio in aq̃ poſito ad bibendu3: aut accipiat fermẽtu3 diſſolutu3 i aq̃ ꝛ cola ꝛ mitte ſexta3 ptez. ʒ. ſpodij ꝛ tres partes. ʒ. galle ℥. ʒ. ſ. croci ꝛ da bibere. ¶ Alio accipe ſemen lapacy ꝛ violaꝝ ꝛ miſce cu3 vitello ouí aſſati ꝛ da puero. ¶ Aut da ex hac medicia expta. Reci. ſemiſ lapacy: arilli vue vuaꝝ paſſaru3. ana. ʒ.iij. glandiu3 ſemis papaueris albi. ana. ʒ.ij. croci aurea q̃ttuoꝛ pulueriza ꝛ deꝺ ex eo puero cu3 rob de ciconijs vel ſirupo roſaꝯ: ꝛ pone ſup ſtomachu3 emplaſtra ſtiptica: ꝛ accipe aq̃3 decoctiõis ſumach: ꝛ malaſſa cu3 farina oꝛdei vel farina milij ſuperpone: ſi ceſſaueri flux⁹ bonũ ẽ. Sin autẽ accipe acatie ceruſe. añ. ʒ.i. opij. vii. partez. ʒ.ꝛ forma liciniu3 ꝛ ſuperpone ꝛ ſtatim ceſſabit flux⁹. ¶ Si autez fuerit ex frigoꝛe vel flegmate deꝺ puero octaua pars. ʒ. gallie cu3 ſucco coctanoꝝ vel deꝺ pars q̃rta. ʒ. olibani. Emplaſtru3 ꝓſtipãs ventrez valz ſtomachis pueroꝯ. Accipe crocu3: mirrã ceraz cõfice cu3 vino ꝛ pone deſuper.

¶ De conſtipatione pueroꝯ.

¶ Multotiens accidit pueris cõſtipatio. Et cura eius eſt vt des nutrici paꝝ cucumeris aſinini: deinde alia die lactet pueꝝ: aut accipe lacteridis terre et fac cerotu3: ꝛ pone deſuper aut accipe mediã partez ſtercoris foricini ꝛ terre cu3 pinguedie renu3 yrci ꝛ fac liciniu3 parum ꝛ ſuppone: ꝛ ſi acciderit puero duoꝝ menſiu3 vt ꝓſtipet ei⁹ nã ꝛ altereꝺ i caloꝛe ꝛ nõ põt vomere. Accipe ſarcacolle ℈ij. ãptez. ʒ. vni⁹ ꝛ da cu3 lacte matr̃ ei⁹: aut fac cliſteꝝ cu3 oleo viol.

De tussi puerorum.

Tussis accidit pueris in ꝑma etate. Lingue aũt eoꝝ nõ pñt claudere epiglotũ: ⁊ sic ifrigidat pect⁹ ⁊ ei⁹ instra: ⁊ cura ei⁹ ẽ cũ eis q̃ sunt sicut cib⁹ ⁊ medicina. Jsti.n.nõ debẽt curari cũ fort vl̃ vehemẽti medicina. Sz accipe amigdalas dulces pista ⁊ cõfice cũ aq̃ feniculi ⁊ coque cũ ea: ⁊ ꝑpina puero sero ⁊ mane. Aut accipe aquã feniculi ⁊ misce cũ lacte ⁊ da puero. Et si cũ tussi fuerit aspitas ⁊ siccitas. accipe semẽ citonioꝝ ⁊ resolue cũ aq̃ calida ⁊ exhe visco sitatẽ. coq̃ sup ignẽ cũ penidys ⁊ oleo amig. ⁊ da. ⁊ si fuerit calor misce succũ maligranati dulcis. Medicamẽ ad tussim pueroꝝ cũ calore. Reci. papaueris albi: dragaganti. añ. z. ß. seis cucumeris z.i. Cõfice cũ aq̃ decoctiõis. sebestẽ. Aliud ad tussim pueroꝝ. Reci. passas sine arillis fac bulire vase ferreo: sz caue ne adurant̃ pista ⁊ misce tãtũdem penidioꝝ: ⁊ da puero sero ⁊ mane ad modũ nucis. Aliud ad tussiz frigidã. Accipe mirrã ⁊ misce cuz melle ⁊ cũ oleo amig. ⁊ ꝑpina. Et si pect⁹ pueri fuerit plectoricũ accipe dragãtũ galbanũ: añ mitte i vitello oui assati: ⁊ da. Et si acciderit ꝛstrictura anhelit⁹ accipe se. lini pista cũ melle: aut accipe se. bõbacis ⁊ cõfice cũ vitello oui assati. Et si cũ tussi fuerit fluxus vẽtris da sirupũ mirti cũ lacte coctũ Aut coque dactilos cũ farcacib⁹ ⁊ lacte ⁊ ꝑpina.

De pruritu ⁊ vesicis pueroꝝ.

Pruritus ⁊ vesice accidũt pueris i coxis ex acuitate vrine: ⁊ qñq̃ accidũt diuersa vulnera in corpib⁹ pueroꝝ ex corruptiõe lactis in stomacho pueri vel in se. Ex illis aũt vesicis q̃dã sunt albe q̃daz rubee: q̃dã nigre: ⁊ q̃dã vehemẽtis doloris: ⁊ q̃daz pui: Et si nigre fuerit cũ febre significant mortẽ. Et cura gñalis est vt ꝑmo incipiat in correctiõe lactis ⁊ ponat puer in caldario pleno aq̃ calida ad attrahendũ superflua ab interioribus ad exteriora ad superficiẽ cutis vel corpis: ⁊ da puero medicinas ad expellendũ superflua ab interioribus ad exteriora ad superficiez cutis sui corpis sicut est decoctio dactiloꝝ aut ficuũ cũ aqua feniculi. Et cũ ũtellexeris q̃ oẽs superfluitates sunt extra. balnea quotidie i aq̃ decoctionis foliorꝝ rosarꝝ ⁊ mirti ⁊ huiusmõi. Cũ ãt puer exierit ab aq̃ vngat̃ oleo rosato. ⁊ si vulnera fuerint fica cũ oleo violato. Si humida ex multitudie veneni pone desup cerusam mixtã cũ cera ⁊ oleo rosato. Et si affuerit pruritus ⁊ puer trãsierit sex vel septẽ mẽses ipm balnea ꝑmo in aq̃ decoctõis violarꝝ ficcarꝝ ⁊ or. excorticati: maluauisci: fenugreci: feniculi: cucurbite: sed nõ vngues aliq̃ vngueto. ⁊ da nutrici succũ fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ abstineat nutrix ab oib⁹ dulcib⁹ ⁊ salsis adurẽtib⁹ sanguinẽ: ⁊ si acciderit i crure aliq̃ vlnera post balneũ supaspergere puluerez amidi spodij alkanne: rosarꝝ mirre: ⁊ farinã ordei.

De lumbricis pueroꝝ.

Nõ opz nos dare medicias fortes pueris ad potandũ ꝓ hãc passionẽ: sed eligemus ex eis q̃ apponunt̃ extra. Medicamẽ exhens lũbricos abintestinis. Accipe ciminũ pista cum felle tauri recẽti ⁊ pone ad vmblicum. Aliud. accipe lupinos asinos. z. j. alipiadi: ⁊ bacarꝝ lauri. añ ꝑficiant̃ cũ felle tauri recẽti. ⁊ da q̃tidie ad bibẽdũ. z. j. aut aquã sebestẽ: aut oleũ oliue: aut comedat amigdalas dul.

De inflatiõe vel eminẽtia vmblici pueroꝝ.

Eminẽtia vmblici accidit pueris qñ multũ plãgunt: vel vociferãt: aut ex tussi magna: aut forte accidit ex casu vel pcussiõe. Et cura est vt accipias lupios ⁊ pellas pãni linei: ⁊ ꝓbure ⁊ ꝓfice cũ vino ⁊ interpone stupas ⁊ pone sup vmblicũ: ⁊ si fuerit flexibilis cauterizet̃ in circuitu vmblici: ⁊ non in loco flexibili propter tenuitatẽ cutis ⁊ si indigueris fortioribus medicinis pone medicinas q̃s vicem⁹ in capto crepature.

De crepatura pueroꝝ.

Jam dixim⁹ supius q̃t modis accidit crepatura: sed mõ nõ indigem⁹ nisi medicinis pueris necessarys. Empl̃m valẽs crepature pueroꝝ. Reci. aluminis aureos. xv. galle aureos. ij. terant̃ ⁊ ꝓficiant̃ cũ vino q̃lsq3 inspissẽt. ⁊ pone sup locũ ⁊ suppone spõgiã intinctaz i aceto mixto cuz aq̃ ⁊ cũ ceciderit aliud reponat̃. Aliõ leue ponat̃ sup pãnũ aliquẽ glutinũ de corijs: ⁊ sup locũ ponat̃: ⁊ pmitte quousq3 adhereat. ⁊ si ceciderit aliud reponatur.

De lapide in vesicis pueroꝝ.

Lapis q generat̃ i vesicis pueroꝝ facit strãguriam: doloꝛẽ magnũ ⁊ tenuitatẽ vrine: ⁊ pruritũ i virga: ⁊ forte erit virga semp erecta. Et cura eius est in balneis vt balnees puerꝝ quotidie i aq̃ calida: ⁊ da ex ista medicina. Medicamẽ ꝓuocãs vrinã: ⁊ frãgens lapidẽ. Reci. olibani vncben ana cõficecũ melle: ⁊ detur ad modũ auellane mane ⁊ sero. Medicamẽ exptum ad grauitatẽ lapidis ⁊ difficultatem vrine. Accipe septẽ nuces virides ⁊ pista cũ cortice exteriori: ⁊ accipe manipulũ vnũ porroꝝ nõ lotoruz: ⁊ exhe succũ ex vtroq3 i vase vitreo ⁊ cola ⁊ da puero oi mane septẽ diebus: ⁊ qñ ibit dormitũ vnge virgã ⁊ testiculos oleo antiquo vel oleo de ben.

De relaxatione pueroꝝ.

Relaxatio accidit pueris: vel in vno mẽbro vel toto corpore: ⁊ ꝓhibet ipm ab ambulatione ⁊ motu: ⁊ ꝓuenit ꝓpter viscosum humorẽ relaxantẽ neruos. Et cura eius est si nõ fuerit naturalis vt des nutrici sirupuz factum de medicinis subtilib⁹. Et sit eius cibus siccus: sicut res assate ⁊ non comedat lac nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinuz limphatum: ⁊ anteq̃z lactetur puer ponatur in balneo: ⁊ inunge eius iuncturas cum oleo de costo vel de castoreo: ⁊ vtatur quotidie isto electuario.

Electuariũ quod cõposuit Salienus cuidaz puero q patiebatur spasmũ in toto corpore. Recipe mentastri rosa. cinamomi. masticis. fu. meu. amey. dozonid. zedoarie. gariofiloꝝ ana. aureum vnum. sandaloꝝ ligni aloes. ana. z. j. muscı. z. ß. vnge omnes medinos balsamo: ⁊ confice cum melle: ⁊ da quotidie quartam partem. z. j. vel. ß. ⁊ si spasmus fuerit in toto corpore: pone super spondiles dorsi emplastrum euforbij. quod sic fit. Accipe cere. ʒ. j. euforbij. z. j. olei quod sufficit ⁊c̃.

Explicit fasciculus medicine in quo ꝓtinent̃: vz.
Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs.
Secundo tractatus de flobotomia.
Tertio de cyrogia.
Quarto de matrice mulierũ ⁊ impregnatione.
Quinto concilia vtilissima contra epidimiam.
Sexto de anothomia mũdini totius corpis humãi.
Septimo de egritudinibus pueroꝝ.

Impressum Venetijs per Joannem ⁊ Gregoriũ de Gregorijs fratres. Anno domini. M.cccc.die xxvij. Martij.

26

KETHAM, Joannem de

Fasciculus medicine[...]

C. Arivabene 1528

Res. Fol. T 22 3a